

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**TARİHİ ÇEVREDE ÇAĞDAŞ EKLERİN BİÇİMSEL VE KAVRAMSAL
KRİTERLERE BAĞLI DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimar Kübra SAĞLAM

MAYIS 2019

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**TARİHİ ÇEVREDE ÇAĞDAŞ EKLERİN BİÇİMSEL VE KAVRAMSAL
KRİTERLERE BAĞLI DEĞERLENDİRİLMESİ**

Mimar Kübra SAĞLAM

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"YÜKSEK MİMAR"

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 13 / 05 / 2019

Tezin Savunma Tarihi : 28 / 05 / 2019

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cengiz TAVŞAN

Trabzon 2019

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**Mimarlık Anabilim Dalında
Kübra SAĞLAM Tarafından Hazırlanan**

**TARİHİ ÇEVREDE ÇAĞDAŞ EKLERİN BİÇİMSEL VE KAVRAMSAL
KRİTERLERE BAĞLI DEĞERLENDİRİLMESİ**

**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 14 / 05 / 2019 gün ve 1804 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.**

Jüri Üyeleri

Başkan : Doç. Dr. Cengiz TAVŞAN

Üye : Doç. Dr. Altay ÇOLAK

Üye : Doç. Dr. Süleyman ÖZGEN

**Prof. Dr. Asim KADIOĞLU
Enstitü Müdürü**

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca beni yönlendiren ve her türlü desteğini hissettiğim danışmanım Cengiz TAVŞAN'a,

Eğitim öğretim hayatım boyunca bende emeği olan tüm hocalarıma ve KTÜ Mimarlık ailesine,

Bugünlerimin kurucusu olan, tüm yaşamım boyunca desteklerini, emeklerini ve fedakarlıklarını hep hissettiğim, bana olan inançları ve kazandırdıkları her şey için annem Habibe SAĞLAM'a ve babam Erdoğan SAĞLAM'a, moral ve motivasyon kaynağım canım kardeşlerime,

Destek ve anlayışlarıyla bu yolda yanımda olan tüm arkadaşlarıma,

Sonsuz teşekkürlerimle...

Kübra SAĞLAM

Trabzon 2019

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisan Tezi olarak sunduğum “Tarihi Çevrede Çağdaş Eklerin Biçimsel ve Kavramsal Kriterlere Bağlı Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Dr. Cengiz TAVŞAN‘ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 28/05/2019

Kübra SAĞLAM

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	IX
TABLolar DİZİNİ.....	X
1. GENEL BİLGİLER.....	1
1.1. Giriş.....	1
1.1.1. Sorunun Belirlenmesi	3
1.1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	4
1.2. Tarihi Çevre.....	5
1.2.1. Tarihi Çevrenin Özellikleri	6
1.2.2. Koruma ve İşlevleri	9
1.2.2.1. Korumanın Boyutları.....	12
1.2.2.2. Korumanın Ölçütleri.....	13
1.3. Tarihi Çevrede Korumanın Gelişimi	14
1.3.1. Avrupa’da Korumanın Gelişimi	15
1.3.2. Türkiye’de Korumanın Gelişimi	20
1.4. Tarihi Çevrede Müdahale.....	25
1.4.1. Müdahale Nedenleri	27
1.4.2. Müdahale Biçimleri.....	28
1.5. Tarihi Çevrede Çağdaş Ek.....	32
1.6. Uluslararası Düzenlemelerde Çağdaş Ek	37
1.7. Tarihi Çevrede Tasarım Kriterleri	40
1.7.1. Çağdaş Ek Tasarım Yaklaşımları	41
1.7.2. Çağdaş Ek Mekan Organizasyon Türü.....	49
1.7.3. Çağdaş Ek Biçimsel Tasarım Kriterleri.....	53
1.7.4. Çağdaş Eklerin Algılanması Üzerine Kavramsal Kriterler	60
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR	62

2.1.	Araştırma Yöntemi	62
2.1.1.	Analiz Tablosu Kriterlerinin Belirlenmesi	63
2.1.2.	Analiz Tablosunun Oluşturulması	70
2.1.3.	Örneklem Belirlenmesi.....	73
2.1.3.1.	Avrupa Örnekleri.....	74
2.1.3.2.	Türkiye Örnekleri	81
3.	BULGULAR	87
4.	İRDELEME.....	148
4.1.	Tasarım Yaklaşımı Türü ile İlgili İrdemeler	148
4.2.	Mekan Organizasyonu Türü ile İlgili İrdemeler.....	151
4.3.	Bıçimsel Kriterler ile İlgili İrdemeler	152
4.4.	Kavramsal Kriterler ile İlgili İrdemeler.....	157
5.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER	159
6.	KAYNAKLAR.....	163
7.	EKLER	171
ÖZGEÇMİŞ		

ÖZET

TARİHİ ÇEVREDE ÇAĞDAŞ EKLERİN BİÇİMSEL ve KAVRAMSAL KRİTERLERE BAĞLI DEĞERLENDİRİLMESİ

Kübra SAĞLAM
Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Cengiz TAVŞAN
2019, 173 Sayfa, 2 Sayfa Ek

Tarihi çevreler; eklemlenerek devam eden, tarihsel süreci yansıtan, mimari birikimin ifadesi olan kimlikli alanlardır. Bu alanlarda; değişen, gelişen ve çeşitlenen sosyal ve kültürel ihtiyaçlara bağlı olarak yeni tasarım uygulamaları bulunabilmektedir. Bu çalışma kapsamında; tarihi değeri olan, korunan bir yapıya eklemlenen, yapı ölçeğindeki çağdaş ekler incelenmiştir. Çağdaş ekler, eklendikleri çevreye ve yapıya göre şekillenen aynı zamanda yapıldığı dönemi, teknolojik ve sosyo-kültürel gelişmeleri de yansıtan tasarımlardır.

Kültür yapılarındaki çağdaş eklerin incelendiği bu tezde, Avrupa ve Türkiye’den 21. yüzyılda yapılan 15’er yapı seçilerek örneklem grubu oluşturulmuştur. Tezin amacı çağdaş ek örneklerinin; tasarım yaklaşımı, mekan organizasyon türü, biçimsel kriterler ve kavramsal kriterler ile analizinin yapılması ve iki farklı örneklem grubunun karşılaştırılarak değerlendirilmesidir.

Çalışma beş bölümden oluşmakta olup Genel Bilgiler bölümünde tarihi çevre ve çağdaş ek tanımı yapılmış, bu kavramlarla ilgili yasal düzenlemeler aktarılmıştır. Yapılan Çalışmalar bölümünde örneklem gurubunu analiz etmek için tespiti yapılan başlıkların içeriği detaylandırılarak analiz tablosu oluşturulmuştur. Bulgular bölümünde Avrupa ve Türkiye örneklem grupları oluşturulan tablo ile analiz edilmiştir. İrdelemeler bölümünde analizlerden elde edilen veriler oranlanarak tablolastırılmış ve örneklem grupları karşılaştırmalı değerlendirilmiştir. Sonuçlar ve Öneriler bölümünde ise analiz ve değerlendirmelere ait bilgiler çıkarılmış ve çalışmanın içeriğine uygun olarak öneriler aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarihi çevre, Çağdaş ek, Koruma, Kültür yapısı, Biçimsel, Kavramsal

Master Thesis

SUMMARY

EVALUATION OF CONTEMPORARY ADDITIONS IN HISTORICAL AREA WITH FORMAL AND NOTIONAL CRITERIAS

Kübra SAĞLAM
Karadeniz Technical University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architectural Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Cengiz TAVŞAN
2019, 173 Pages, 2 Pages Appendix

Historical environments are areas that are articulated, expression of architectural accumulation and reflects the historical process. In this areas, new design applications depending on social and cultural requirements which are changing, developing, diversifying can be found. Within the scope of this study, contemporary additions in building scale which has historical value and articulated in a protected structure are analyzed. Contemporary additions both take shape by articulated environment and building and these are the design reflecting their period, technologic and sociocultural developments.

In this thesis which examines the contemporary additions in cultural buildings, sample group is created by selecting 15 buildings which were built in 21. century both from Europe and Turkey. The aim of the study is to analyze contemporary additions examples with regards to design approach, space organization type, formal criterion and notional criterion, and to evaluate these two different sample groups comparing.

The study consists of five parts; in The General Information part, there is explanations of historical environment. The Achieved Studies part, analysis table is created by elaborating the content of the titles. In The Findings part, Europe and Turkey samples is analyzed with the created table. In The Analysis part, data obtained from analysis are tabulated by proportioning and sample groups are evaluated comparatively. In The Results and The Proposals part, informations and evaluations have been got on analysis, and recommendations are stated in accordance with the content of the work.

Key Words: Historical environment, Contemporary addition, Conservation, Cultural building, Formal, Notional.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. Tarihi çevrenin korunması modeli	10
Şekil 2. Mevcut bir yapının ek olarak ya da tek başına çevre ile kurduğu ilişki şeması	34
Şekil 3. Almanya parlamento binası çatı eki / Norman Foster.	35
Şekil 4. Hearst Tower / Norman Foster	36
Şekil 5. Louvre Museum	43
Şekil 6. Tasarım skalası	43
Şekil 7. Black Ocean Headquarters	44
Şekil 8. 19. Yüzyıl antreposuna (sağda) tuğladan yeni bir ek (solda) ile benzeşen tasarım yaklaşımı	44
Şekil 9. Barcelona’da mevcut dokuda nötr tasarım yaklaşımları	45
Şekil 10. Paris’te mevcut dokuda soyut referans yaklaşımı	46
Şekil 11. Dancing House/ Frank Gehry	46
Şekil 12. British Museum çatı eki	49
Şekil 13. Göbeklitepe arkeolojik alan çatısı	50
Şekil 14. TCDD hangar binaları cephe tamamlaması	50
Şekil 15. Rapperswil-Jona müzesi geçiş elemanı	51
Şekil 16. Castello dei Deria’ya merdiven eki	51
Şekil 17. Kunstlerhaus tiyatrosu girişindeki saçak	52
Şekil 18. Cluny müzesi ziyaretçi merkezi cephe bütünlemesi	52
Şekil 19. İlave yapı ile eski yapıların yükseklikleri arasındaki uyum	57
Şekil 20. Anıtsal ölçekteki yapıya (solda) insan ölçeğinde yapılan bir ek (sağda)	58
Şekil 21. İlave (sağda) orijinal yapı (solda) arasında uyumlu bir oran	58
Şekil 22. Eski yapının ABA ile ilavenin BAB ritmi arasındaki uyum	59
Şekil 23. Yeni ek(sağda) eski yapı (solda) ile kütleli olarak bir uyum içerisinde	59

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Araştırma akışı	63
Tablo 2. Örneklem grubu analizi tablosu	72
Tablo 3. Avrupa örnek yapı grubu kimlik bilgileri	76
Tablo 4. Türkiye örnek yapı grubu kimlik bilgileri.....	82
Tablo 5. British Museum analiz tablosu	88
Tablo 6. Ljubljana City Museum analiz tablosu	90
Tablo 7. Kolumba Museum analiz tablosu	92
Tablo 8. Moritzburg Museum analiz tablosu	94
Tablo 9. Caixa Forum analiz tablosu	96
Tablo 10. Archaeological Ruins of the Abbey Of St. Maurice analiz tablosu	98
Tablo 11. Convent de Sant Francesc analiz tablosu	100
Tablo 12. Janus: the Rapperswil-Jona Museum analiz tablosu.....	102
Tablo 13. National Maritime Museum analiz tablosu	104
Tablo 14. Museum de Fundatie analiz tablosu	106
Tablo 15. Doria Castle analiz tablosu	108
Tablo 16. Mariehøj Cultural Centre analiz tablosu	110
Tablo 17. Media Library and Cantonal Archives of Valais analiz tablosu	112
Tablo 18. Victoria&Albert Museum analiz tablosu	114
Tablo 19. Visitor Center of Cluny Museum analiz tablosu	116
Tablo 20. Esmâ Sultan Yalısı analiz tablosu	118
Tablo 21. Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi analiz tablosu	120
Tablo 22. Borusan Müzik ve Sanat Evi analiz tablosu	122
Tablo 23. Kazıklı Kervansarayı analiz tablosu	124
Tablo 24. İshak Paşa Sarayı analiz tablosu	126
Tablo 25. TCDD Hangar Binaları analiz tablosu	128
Tablo 26. Beyazıt Halk Kütüphanesi analiz tablosu	130
Tablo 27. Agora Müze Evi Bilgilendirme Merkezi analiz tablosu	132
Tablo 28. AGÜ Sümer Kampüsü İtfaiye Binası analiz tablosu	134
Tablo 29. Boğaziçi Üniversitesi Gözlükule Kazı Araştırma Merkezi analiz tablosu.....	136

Tablo 30. Yapı Kredi Kùltür Merkezi analiz tablosu	138
Tablo 31. Göbeklitepe Canlandırma Merkezi analiz tablosu	140
Tablo 32. Şerefiye Sarnıcı analiz tablosu	142
Tablo 33. Zeugma Antik Kenti Koruma Çatısı analiz tablosu	144
Tablo 34. Antalya Nekropol Alanı Modern Sanatlar Müzesi analiz tablosu	146
Tablo 35. Tasarım yaklaşımı türü irdeleme tablosu	150
Tablo 36. Mekan organizasyon türü irdeleme tablosu	152
Tablo 37. Biçimsel kriterler irdeleme tablosu	155
Tablo 38. Kavramsal kriterler irdeleme tablosu	157

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsanlık tarihi içerisinde varoluşsal ihtiyaçların sonucu olarak ortaya çıkan mimarlık disiplinin geçmişten günümüze süregelen birçok izi mevcuttur. Tarihi çevreler taşıdıkları bu izler ile farklı dönemlere ait bilgileri, dönemler arası ilişkileri, her farklı dönemdeki canlı ve cansız varlıkların birbiriyle olan etkileşimini gelecekteki insanlığa aktarmaktadır. Tarihi çevre; içerisindeki yapı grupları, kültürel ve sosyal etkileşimin okunabilen her türlü izi, ortamın ruhuyla bir bütünlük oluşturan tarihi dokudur. Tarihi çevreler, barındırdıkları bu doku ile yaşayan tarih niteliği kazanmakta ve geçmişle gelecek arasında bir akış sağlamaktadır. Bu sebeple doğru yöntem ve uygulamalarla korunmalı ve yaşatılmalıdır.

Kentler; tarihsel süreklilik içerisinde sosyal, kültürel ve ekonomik etkilerle birlikte ortaya çıkan ihtiyaçlara çözümler getirmekte ve çözümlere bağlı olarak değişmektedirler. Kent içerisindeki tarihi çevreler, yaşayan bir doku olması sebebi ile günün şartlarından etkilenmektedirler. Yapının bozulması, eskimesi gibi sebeplerle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan tarihi dokunun yaşatılması için bazı müdahaleler yapılmaktadır. Bu müdahalelerle birlikte dönemin ihtiyaçlarına cevap verebilen, işlevsel olarak yaşam sürecine katılan tarihi çevreler, dönemiyle bir bütünlük göstermekte ve geleceğe yalnızca geçmişin izlerini değil bulunduğu dönemden de izler taşımaktadır. Geleceğe bırakılan miras, tarihi çevrenin korunan dokusu ile birlikte bu dokudaki farklı dönemlere ait izlerin zenginliğindedir. Çünkü tarih, olayları tekil olarak ifade etmekten daha çok sebep sonuç ilişkilerine bağlı ve birbiri ardına gelişen olayların eklemlenmesi şeklinde ilerlemektedir. Tarihi çevrede farklı dönemlerin ve kültürlerin izleri bir arada ve birbirleriyle ilişkili olarak süreklilik içerisinde bir akış oluşturup zamana tanıklık etmektedir.

Tarihi çevrelerin dönemin şartlarına göre alınan kararlarla yeni yapı ya da ekler barındırması, kentin yaşayan bir yapıda olması ve evrilmesi sonucu kaçınılmaz bir durumdur. Değişimi kabul eden ve biriktiren tarihi doku mevcut düzenini korumakla birlikte çağdaş yaşam düzenine uyumu sağlamış olmaktadır. Dokuya entegre edilen çağdaş ekler, tarihi çevreye bir süreklilik sağlamakla birlikte bu tarihsel süreç içerisindeki çağdaş zaman dilimini ifade eden bölümdür. Bu eklerle birlikte tarihi çevre, kimliğini koruyan ve kentin bir parçası olmasının gerekliliği sonucu bazı müdahaleleri bünyesinde taşıyan

dokuyu ifade etmektedir. Tarihi çevre mevcut düzeni koruyan, koruduğu düzende çağdaş gereksinimlere cevap veren ve geleceğe bugünden izler bırakan, soyut ve somut birikim taşıyıp farklı dönemlere ait katmanların bulunduğu ve bir süreklilik içerisinde bu katmanlara yenilerini ekleyerek geleceğe sunan yaşam parçasıdır.

Tarihi çevrelerde koruma, değiştirme ve geliştirme sınırlarını belirleyen ulusal ve uluslararası birçok tüzük ve yönetmelikler bulunmaktadır. Bu yönlendiren ve sınırlandıran kararlara bağlı kalarak yeni tasarım ve uygulamalar yapılmaktadır. Tarihi dokunun kimliğini koruması ve gelişmeye açık olmakla birlikte dokuyu bozan, deforme eden bir anlayıştan uzak kalması için tüzük ve yönetmelik şeklindeki yaptırımların yol göstermesi tarihin çevrenin sağlıklı gelişmesini desteklemektedir. Tarihi dokuya müdahale boyutları farklılık gösterebilmektedir. Temizleme, onarım gibi küçük müdahaleler olabileceği gibi yapının yeniden yapılması, yapıya ek yapılması ya da doku içerisinde yeni bir yapılaşma gibi daha büyük boyutta müdahaleler de bulunabilmektedir. Bu çalışma içerisinde değerlendirme yapılan alan tarihi yapıya çağdaş ekler olmuştur.

Çağdaş ekler, doğru tasarım kararlarıyla tarihi dokuya yeni bir ruh kazandırmakla birlikte, bir bütünlük oluşturmaktadır. Tarihi yapıya ek; yapının eskime, bozulma gibi fiziksel sorunları ortadan kaldırmak ya da işlevsel bir nitelik kazandırılması için uygulanabilmektedir. Bu ekler çözüm üretmek için tasarlanmakla birlikte yapıya en az zararı verecek uygulama süreci dikkate alınarak tasarlanmalıdır. Bu önemli nokta göz ardı edildiği takdirde tarihi çevre; kimliğini yitirmek, korunamamış tarihi bir çevreye dönüşmek ve çözüm üretmek yerine yeni sorunlar türetmek gibi yapıcı olmayan yıkıcı tasarımları beraberinde getirebilmektedir. Tam da bu noktada verilen tasarım kararlarının sosyal, kültürel ve ekonomik fayda gözetmesi gerekmektedir. Kent, böyle bir yaklaşımla birlikte sahip olduğu kaynakları en verimli şekilde kullanmakta ve bir süreklilik sağlamaktadır. Tarihi çevreye çağdaş ek tasarımı; mekânsal devamlılığın bir adımı olmakla birlikte mevcut malzeme ve yapı elemanlarını değerlendiren bir içeriğe sahip olmasıyla kentlerin ihtiyaç duyduğu çevreci yaklaşımlardan biridir.

Tarihi dokuya müdahalenin çeşitlerinden biri olan çağdaş ekler, bir dokuya ilave edilen yeni bir yapı boyutunda olmayıp tarihi yapıya ilave edilen ek tasarımlardır. Doku ölçeğinden ziyade yapı ölçeğindeki eklemlenmeleri ifade etmektedir. Ek tasarımını yönlendiren kriterler bulunmakla birlikte tasarımların asıl referans kaynağı mevcut tarihi doku ve ek yapılan yapıdır. Müdahale boyutunu sınırlandıran mevcut ulusal ve uluslararası kurallar çerçevesinde oluşturulan yapı eklerinin, koruma anlayışının ve tasarlama

eylemine kesişiminde yer alması sebebiyle bazı değerlendirmeleri ve tartişmaları beraberinde getirmektedir. Tarihi yapıya doğrudan bir mődahale tőrő olmakla birlikte aynı zaman yeni tasarımı dahil olması ile mevcut yapıyı değiştirdiğinden mimarlık disiplinin gőnőmőzdeki gőncel konularından biridir. Bu tartişma ve eleştiri ortamı devam ederken gőn geętikęe ęaędař ek őrneklarinin de sayısı artmaktadır. ęalıřmanın konusunu oluşturmasında da bu tartişma ortamının mevcudiyeti, gőncellięi ve ęaędař ek űrőnlerinin bu ortamda yapılmaya devam edilmesi etkili olmuştur.

1.1.1. Sorunun Belirlenmesi

Tarihi ęevreler, değişen ve dőnőřen dőnya dőzeninde bir takım mődahaleler geğirmektedir. Tarihi dokuyu şekillendiren bu mődahaleler genellikle mekan kalitesini arttırmaya yőnelik olup tarihi dokuyu ve tőmevarım bir bakışla kenti şekillendiren tasarımlardır. Bu tasarımlar genel tasarım girdilerinden farklı olarak koruma boyutuyla ele alınmaktadır ve bu sebeple ortaya konulan űrőn tarihi dokudan ve yapıdan asla ayrı olarak değerlendirilememektedir. Bu ęalıřma kapsamında mődahale ęeřitleri dikkate alınarak incelenmesine karar verilen grup tarihi ęevrede ęaędař eklerdir.

ęaędař ekler, bağlam ve dokuya dayalı olarak şekillendiğinden kendi iğerisinde őzel tasarımlardır. Őzel tasarımlar olmaları sebebi ile sőrekli olarak bir tartişma ve eleştiri ortamı oluşurmaktadır. Bu tartişma ortamındaki sorunlar; ęaędař ek tasarımları ve bu tasarımları yőnlendiren girdiler, tasarımların buldukları tarihi doku ve tarihi yapı ile olan ilişkisi ve bu ilişkinin hem eski hem de yeni yapılaşmayı ne yőnde etkilediği, oluşturulan ęaędař ek ile ilgili verilen tasarım kararlarının hem estetik hem de algısal olarak tartişılabilir olması, işlevsel sorunlara getirdiği ęözűmlerin mevcut ihtiyağlara paralel olmasının sorgulanabilirliği, kullanıcının mevcut tasarıma yőnelik işlevsel ve estetik kaygılarının giderilip giderilmemesi gibi arttırılarak devam edebilecek tőrden sorunlar etrafında toplanmıştır. ęaędař eklerin bu sorulara cevap verebilecek nitelikte tasarıma sahip olması beklendiğinden őnemli bir tasarım konusudur.

Estetik, işlevsel ve diğer konulardaki değerlendirmelere gőre başarısız olarak nitelendirilebilecek ęaędař ekler, mevcut sorunları gideremediği gibi beraberinde yeni sorunları da getirebilmektedir. ęevresi ile ortak noktaları olmayan ve tanımlanmasında ęevresinin herhangi bir katkısı olmayan ęaędař ekler, bağlama hizmet etmediği gibi hem eklenerek devam eden tarihsel sőreęteki yapı akışında hem de dőnemini yansıtan űrőn

olması noktasında sorunları olan yapılar olmaktadır. Bu sebeptendir ki çağdaş ek tasarımları güncel bir tasarım sorunu ve tartışma konusu olup bu çalışmanın da sorununu oluşturmuştur.

Çağdaş ekin mekan türü, tasarım yaklaşımı ile ilgili olarak biçimsel kriterler, çağdaş ekin tespiti yapılan tasarım yaklaşımına hizmet etmesi için eklenildiği yapıya ve tarihi dokuya göre kararı verilen fiziksel özelliklerle ilgili kriterlerdir. Yapının algılanması da mimari tasarım kararları ile ilgili olduğundan algı üzerine değerlendirmelerin yapılabilmesi noktasında da temel algı prensipleri olan Gestalt ilkeleri referans alınmıştır. Estetik ve işlevsel sorumluluklar taşıyan çağdaş ek, bulunduğu mekanın tarihi çevre olması sebebi ile oldukça kuvvetli bir şekilde algısal sorumluluk da taşımaktadır ve bu sebeple çalışma içeriğine algıya yönelik olarak kavramsal kriterler de dahil edilmiştir.

Çağdaş ekleri de kapsayan müdahalenin her türlü boyutu için yapılan tasarımları yönlendiren şekillendiren ve sınırlandıran yönetmelik ve yasalar mevcuttur. Tartışma ortamlarında referans gösterilen bu kararlar, Avrupa ve Türkiye bağlamlarında ortak olduğundan çağdaş ek konusu bu bağlamlar paralelinde değerlendirilmiştir. Çağdaş ek konusu ve bu konudaki kültür yapısı tasarımlarının iki bağlama göre değerlendirilmesi çalışmanın sorununu oluşturmuştur.

1.1.2. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın amacı, çağdaş ekler ile ilgili genel tespitlerin yapılması, Türkiye ve Avrupa kültür yapılarındaki çağdaş ekler arasındaki benzerlik ve farklılıkların oluşturulan farklı tasarım girdileri ve analiz kriterlerine göre değerlendirilmesi ve hangi noktada ne tür farklılaşma ve benzemelerin olduğu tespit edilip açıklanmasıdır. Yapılan bu tespitler ile uygulamalar arasındaki farkların hem fiziksel değerlendirme türü olarak biçimsel kriterlere hem de algısal değerlendirme türü olarak kavramsal kriterlere bağlı şekilde ortaya konulması ile güncel bir tartışma sorunu olan çağdaş ekler ile ilgili tasarım konusunu bir noktada aydınlatmak amacı da bulunmaktadır.

Çalışmanın amacını maddeler şeklinde özetlenirse;

- Çağdaş eklerin koruma ve tasarım ile ilgili genel kararların ifade edilmesi ve çağdaş ek müdahalesinin literatür zemininin aktarılması

- Çağdaş ek ile ilgili tasarım yaklaşımı, mekan organizasyon türü, biçimsel kriterler ve kavramsal kriterlerin oluşturulması
- Avrupa ve Türkiye örneklem gruplarının oluşturulan tasarım kriterlerine bağlı olarak değerlendirilmesi
- Değerlendirme sonucu elde edilen verilerin irdelenerek çağdaş ekler ile ilgili olarak genel tespitlerin ve farklı iki bağlama ait örneklerin tasarım girdilerine ait olarak yapılan tespitlerin aktarılması
- İrdemeler sonucu çağdaş ek örneklem gruplarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi ve tasarım kriterleri ile ilgili önerilerin verilmesi
- Önerilerin Türkiye'deki tasarım girdileri üzerinde etkili olması, tasarım kriterlerini geliştirmesi şeklinde ilgili alana katkı sağlanması beklenmektedir

Çalışma kapsamında; formu analiz etmeye yönelik kriterlerle beraber algısal sorgulamaya yönelik olarak oluşturulan kavramsal kriterler, Gestalt ilkeleri olarak tespit edilmiştir. Çağdaş ekler, eklenen yapıya göre şekillenmektedir ve mevcut dokuda kaybolması ya da öne çıkarak sıyrılması gibi tasarım kararları algı ile doğrudan ilişkilidir. Bu sebeple de forma yönelik değerlendirme kriterleri beraberinde algısal değerlendirme de yapılmaktadır. Uygulamaların farklı biçimsel değişiklikler göstermesi sebebi ile oluşturdukları algılar da farklılaşmaktadır ve bağlam bu algıların değişkenliğinde en önemli etkenlerden biridir. Bu sebeptir ki çalışmanın kapsamı hem biçimsel hem de kavramsal değerlendirmeler temelinde oluşmaktadır.

1.2. Tarihi Çevre

Tarihi kentler; tarihi, kültürel, sosyal yapıyı, çevreyi, yeni ve eskiyi bünyesinde bulunduran çok boyutlu bir oluşumdur. Bu tarihi mekanlardaki yapılar, o bölgelerde yaşamış uygarlıkların üslupları, yapım teknikleri, yaşam biçimleri ile ilgili bilgiler taşımakta olup arşiv niteliğindedir. Tarih ve kültürü oluşum bu bilgi birikimi ile oluşmaktadır. Tarihi süreç içerisinde günümüze ulaşan, değişen, gelişen yapılar ile bu yapıların oluşturduğu kentsel dokuların bir araya gelmesi tarihi çevre kavramını ortaya çıkartmaktadır (Koçarlan, 2010).

Tarihi çevreyi oluşturan farklı öğeler mevcuttur ve bu öğelerin niteliğine göre tarihi çevrelerin niteliği ve kimliği de değişmektedir. Bu öğeler Ahunbay'a (1996) göre anıtların yoğunluklu olarak bulunduğu tarihi çekirdek ve sokakların biçimi ve yerleşme düzeni ile

ilgili olarak yerleşme karakteri, bir dokuda ön planda olan kent tacı ve dokunun genel görünümünü ifade eden siluet olarak sıralanabilmektedir.

Tarihi çevrelerin öğelerine ait bir değerlendirme olarak merkezlerin tipik olarak tanımlanabileceği üç yol vardır. Bunlar fiziksel sınırlar, karakter ve kimlik, işlevsel ve ekonomik bağlantılardır. Fiziksel sınırlar, bir nehir ya da işlek bir yol gibi belirgin fiziksel karakter kopukluklarından meydana gelebilirken yapay olarak da belirlenebilir. Karakter ve kimlik, hem fiziksel hem de işlevsel boyutlara sahiptir. Bu kimlik ve karakter o alana ait yapım tekniği ve malzeme ile oluşabileceği gibi yine o alanda devam etmekte olan geleneksel tanımlayıcı aktivitelerle de oluşabilmektedir. Karakteri oluşturan etmenlerle, ekonomik kazanç sağlamak ve yaşamsal canlılığı sağlamak için çeşitli kullanımlar arasında bir denge kurmak gerekmektedir (Tiesdell vd., 1996).

Tarihi çevreler mevcut olanı koruyup geleceğe aktardığı için tarihi olma niteliği kazanmışlardır. Bu noktada eski dönemlerin yaşam tarzına, kültürel ve sosyal ilişkilerine, mimari üslubuna ait bilgiler elde edilmektedir. Elde edilen bilgiler yaşanmakta olan güne ve döneme kazanım sağlamakla birlikte geleceğe ışık tutmaktadırlar. Tarihi çevreler, bilinçli bireyin ve bilinçli toplumların oluşmasında oldukça etkilidirler. Bu çevre algılanıp, tarihi olma niteliği zihinsel olarak sindirildiği takdirde tarihi çevreye ait özgün, karakteristik özellikler netleşmiş olacaktır.

1.2.1. Tarihi Çevrenin Özellikleri

Tarihi çevrelerin kente ait bir parça olmaları sebebi ile taşıdıkları ve kente kazandırılan özellikleri mevcuttur. Tarihe tanıklık etmenin beraberinde getirdiği bu özellikler şu şekilde sıralanabilir.

- **Kimlik**

Kentler kimlikli olgulardır. Her kent kendi yapısına özgü bir kimlik, kişilik, imaj taşımaktadır. Kent kimliği, belli başlı aktörlerin ortaklaşa ürettiği bir bileşkedir. Kimliğin oluşumu bir süreci ifade etmektedir; bir yaşanmışlık yani tarihsellik barındırmaktadır. Kent kimliği dinamik bir yapıdır; bir kez oluşup aynı şekilde kalmaz, zamanla kimlik unsurlarında değişimler olabilmektedir. Kent kimliğinin kaynakları oluşturan değerler; coğrafi ve mekânsal özellikler, tarih, toplumsal ve kültürel özellikler, nüfus karakteri, üretim ve tüketim biçimleri, iklim ve elbette hayata yön veren tüm değerler olarak sayılabilmektedir (Alver, 2012).

Kimlik; toplumu diğerlerinden farklılaştıran ya da ortak kılan nitelikler, özel değerler ve ilişkiler bütünü, bir aitlik durumudur. Bireylerin, toplumsal ortaklıklarının özü ise, birlikte yaşama deneyimlerine, ortaklıklar değeri olan kültüre dayanır. Bu yaklaşımla kültür; uzun yıllarca birlikte yaşamış bireylerin, soyut ve somut olana ortak olarak yükledikleri anlam bütünüdür (Asiliskender vd., 2005).

Kenti oluşturan değerlerin o kente ait ortak dili, kentin kimliğidir. Kimlik, tarihsellik içerir ve bir yaşamışlık barındırır. Tarihi çevreler, içerdiği ilişkiler ağı, geçmişle gelecek arasında kurduğu bağlantı ile kente kimliğini kazandıran alanlardır. Kimlik, yere ait coğrafi özelliklerden, genel yaşam biçimine, sosyal özelliklerden mimari düzene kadar geniş çaplı bir durumu ifade ettiği için içerisinde özgün olma, özel olma durumunu barındırır. Bu sebeptendir ki kimliği oluşturan özellikler sözü edilen, bahsi geçen, üzerinde durulan yere bağlı olarak değişmektedir. Tarihi çevreler de tüm bu anlatılanlar paralelinde sahip oldukları özgün ve karakterli olma özelliklerinden ötürü kimlikli alanlardır. Tarihi çevreler de bir kent parçası olarak karakteristik yapı dokusu ile bir kimliği ifade etmektedir ki bu da kentin kimliğinin bileşenlerinden biridir.

- Bellek

Bellek kavramı; hafıza, depolama alanıdır ve bu bağlamda bakıldığında kentsel bellek; canlı bir organizma olarak nitelendirilen kenti kent yapan kimlik özelliklerinin depolanma alanı olarak tanımlanabilir. Kentsel belleğin korunması kentsel sürekliliğin sağlanmasında ve kente karşı hissedilen aidiyet duygusunun sürekli kılınmasında önemli bir özelliktir (Cansunar, 2011).

Lynch'e (2010) göre kentte, gözün görebileceğinden ve kulağın işitebileceğinden fazlası, keşfedilmeyi bekleyen alanlar mevcuttur. Hiçbir şey kendiliğinden tecrübe edilemez. Bu sebepten algılanan varlığın çevresiyle her zaman bağı olmalıdır, çünkü varlık kendisini meydana getiren olaylar dizisiyle, geçmiş deneyimlerin hatırasıyla algılanabilmektedir.

Bellek; ilk deneyimlendiği andan itibaren yaşanmış olmanın getirdiği tecrübe ve bu tecrübenin hafızada yer etmesiyle oluşan birikimdir. Uzun soluklu bir yaşama sahip tarihi çevreler, farklı zamanlara ait birçok toplumun belleğinde yer ettiği gibi, farklı dönem ve toplulukları, olayları hatta varlıklar arası ilişkileri belleğinde toplamıştır. Bu sebeptendir ki tarihi çevreler uzun bir tarihsel süreçte olanları bellekte biriktirmiş ve yaşayanların belleğinde de yer etmiş olup daha geniş kapsamda kent belleğini oluşturmaktadır.

Bellek ve kimlik arasında da sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Kentler, bünyesinde bulunan elemanları ile bir bütünlük sağlar; birbiriyle uyumlu olan ya da zıtlaşan her türlü imge ve varlık bir arada olmanın getirdiği sonuç olarak kent belleğini şekillendirmekte ve bir kimlik oluşturmaktadır. Belleğin zamansal akış ve süreçlerle yakından ilişkisi vardır çünkü bellek bazı zamanların ya da belirli anların, toplandığı biriktiği bir arka plandır.

- Süreklilik

Tarihi çevreler, buldukları kentlerde genellikle vurgu noktaları ve merkezi bölgeleri oluşturmaktadırlar. Tarihi çevrelerin yeni yapılaşmalar içinde ikinci plana itilmelerinden ötürü algılanmaları zorlaşmakta ve kent içerisinde pasif bir alana dönmektedir. Kentlerin kimliğinin “geçmişten geleceğe” bir süreklilik içerisinde algılanması önemli bir noktadır. Farklı bir ifade ile kentlerin tarihsel kimliğini bu tarihi çevrelerin sürekliliği belirlemektedir (Velioglu, 1992).

Morley ve Robins, kimliğin sürekliliğinin, "kolektif bellek ve ortak gelenekler, ortak ve yaşanmış bir tarih duygusu" ile sürdürülebileceğini savunur. Bu yaklaşımla kimlik, sürekliliğin ve birikimin eseridir (Asiliskender vd., 2005).

İnsan yapıtı nesnelere, kendisinde üretilen düşünce, duygular, yaşam tarzını yansıtmaktadır. Üretilen nesne eğer bir sanat eseri ise söz konusu yansıtma çok daha belirgin ve doğrudan olur. Mimari bir eser varlığını devam ettirdikçe bu yansıtmayı kendisinde taşımaktadır. Bir mimari yapı, kendisinde yapıldığı çağdan, yaratıcısından izler bulundurmaktadır (Soykan, 2008). Bu söylemden yola çıkıp daha geniş kapsamlı düşünülerek söylenebilir ki birden çok yapıyı bünyesinde barındıran tarihi çevreler varlığını uzun süredir devam ettiren alanlar oldukları için tanıklık ettikleri dönemleri yansıtmakta, izler taşımakta ve bu izleri biriktirerek süreklilik sağlamaktadır.

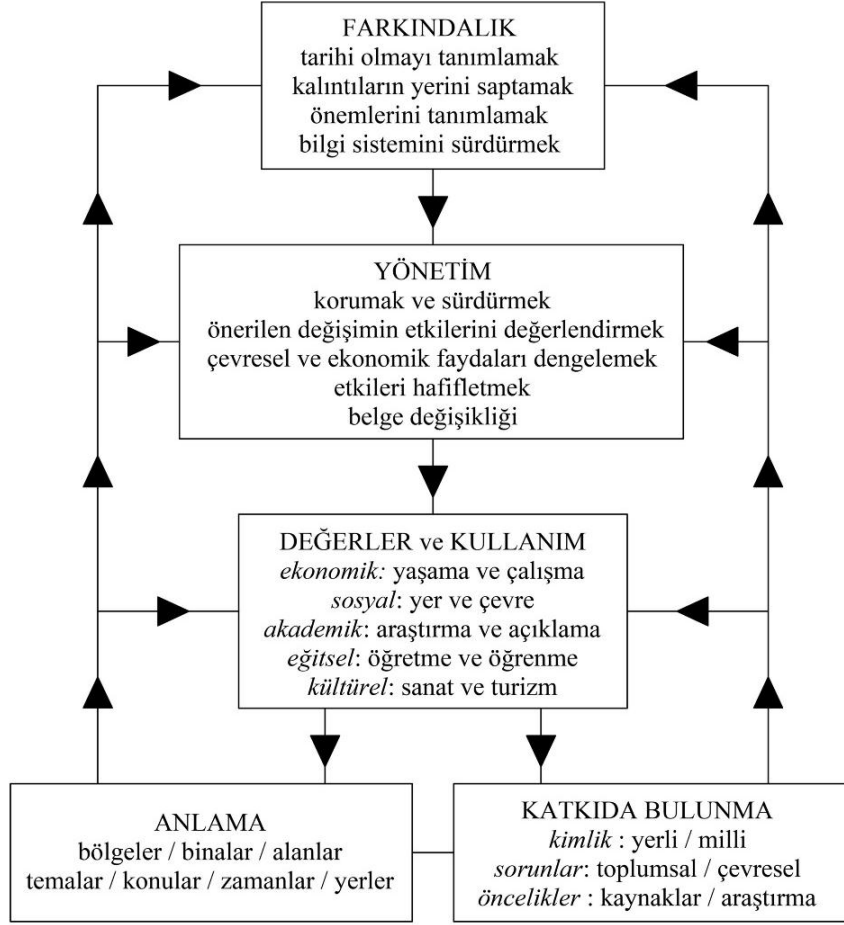
Kente ait bellek ve kimlik kavramlarının ortak noktalarının en önemlisi süreklilik yani sürdürülebilirliktir. Kenti oluşturan değerlerin sürekliliğinin sağlanması ve mevcutta olan ya da bellekteki birçok değer birikimiyle kent kimliği oluşmaktadır. Tarihi çevreler süreklilik içerisinde mevcudiyetini devam ettirdikleri için farklı dönemlere şahitlik etmenin beraberinde getirdiği bir köprü görevi görmektedir. Bu bağlamda bakıldığında tarihi çevreler farklı topluluklar arasında ortak bir yaşam parçası olduğundan bu topluluklar arasında iletişim kurmaktadır. Böylelikle de tarihi çevrelerin yapıları çevrenin sürekliliğini sağlamakla birlikte aslında toplumsal ve kültürel sürekliliği de sağladığı açıkça anlaşılmaktadır.

1.2.2. Koruma ve İşlevleri

Koruma, çürümeyi önlemek için yapılan eylemdir. Koruma, kültürel ve doğal mirasın ömrünü uzatan, tarihi binaların sahip olduğu sanatsal ve insani mesajları merak edenlere bu binaların sahip olduklarını sunmayı amaçlayan eylemlerin tamamını kapsamaktadır. Çoğunlukla tarihi binalardan oluşan yapılı çevrede korumanın kapsamı, şehir planlamasının korunmasından insan yapımı ürünlerin sağlamaştırılmasına kadar uzanmaktadır (Feilden, 1982).

Kültürel, doğal, tarihi birçok değer; zamanın getirdiği yıpratıcı ve eskiten olumsuz etkilerini uzakta tutarak tarihi süreç içerisinde varlıklarını devam ettirmeleri için atılan adımların tamamı koruma olarak adlandırılabilir. Koruma; toplumlara, sosyo-kültürel zenginliklere, insanlık tarihine ve yeryüzünün her türlü değerine istinaden süreklilik sağlamak ve bu değerlerin gelecek nesillere ulaşması için yapılan her türlü değerlendirme, uygulama çalışmalarının genel ifadesidir. Korunan değerler işlevsel olarak değerlendirildikleri takdirde yaşamın bir parçası olabilmektedirler bununla birlikte tarihi çevreler tarihsellik değerlerini sunarken bir noktada estetik değerleri sergilemekte ve geçmişe ait izler buldukları için çevrelerine ve toplumlara tarihsel bir süreci sunmaktadır.

Tarihi çevre ile ilgili olarak yapılması gerekenler doğru sırada yapıldığında en iyi sonucu verir. Bu sebeptendir ki tarihi bir yapının kimliğinin, doğasının ve öneminin, onunla ne yapacağına karar vermeden önce olabildiğince anlaşılması önemlidir. Şekil 1'de görüldüğü gibi tarihsel koruma sürecinin modeli sadece ekonomik, sosyal, akademik, eğitsel ve kültürel değil aynı zamanda anlama ve katkıda bulunma gibi başlıklarla bilimsel akışı da kapsamaktadır. Model iç ve dış sistemlere sahiptir. Koruma yönetimi döngü içermektedir. Onarımlar, yoğun olarak bir bilgi girişi gerektirir ki bu da ilerleyen süreçlerde geri bilgi akışı olabilecek bilgi çıktılarını oluşturur. Bu bilgiler tarihi çevrenin korunması ile ilgili sonradan yapılacak işler için açıklanması ve sunulması yararlı adımlardır. Böylelikle değerlerin ve kullanımların etkileşimi, geri bilgi akışını, yeniden incelemeyi ve tüm bu döngünün sürmesini sağlamaktadır (Chitty ve Baker, 1999).

Şekil 1. Tarihi çevrenin korunması modeli (Chitty ve Baker, 1999).

Tarihi çevrenin korunması için oluşturulmuş model, koruma kararının kapsamını detaylı olarak oluşturmaktadır. Koruma bilincinin oluşturulması öncelikli adım olup bir farkındalık oluşturup eldeki verilerin değerler çerçevesinde en doğru şekilde yönetilip yönlendirildiği, çalışma alanına ait somut ve soyut bileşenlerin en iyi şekilde ifade edildiği, değerlendirildiği ve desteklendiği bir kurgu ile oluşturulmuştur. Koruma detaylı bir kavrayış ve uygulama gerektirmektedir.

İnsanoğlunun yerleşik hayata geçtiği zaman diliminden itibaren anıtları koruyan ya da koruma kaygısı gözetilen davranışlarda bulunmuşlardır. Anıtlar, özellikle ilkel toplumlarda, geçmişin ait parçalar olarak anlamlandırılmaktan öte birer simge olarak kabul edilmişlerdir. Anıtların korunması faaliyeti, simge olmalarından öte bir boyutta siyasi neden içerikli olabilmektedir. Anıtlara korumayla ilgili yapılan müdahale, şeklen devrinin sanat ve estetik anlayışı içinde gelişmiş ve buna bağlı olarak bir takım değişimler göstermiştir. Böylece anıtların türlerinde, yapım zamanına ait izler olduğu gibi, bunların

korunması davranışında da devrin sosyal yapısının ve sanat akımlarının izleri bulunmaktadır (Erder, 1971).

Geçmiş nesillerin ürettiği değerleri, gelecek nesillere ulaştırmak ve gelecek nesillerin bilinçlenmesi ve yararlanması için bu değerleri korumak, bunları yeni nesillere ulaştırmak mimari mirası korumanın amaçlarıdır. Özellikle mimarlık tarihini oluşturan mimari mirasının korunması, bu değerler ile beraber yaşayacak nesillere bu yapıların özelliklerini, niteliklerini ve tarihi tecrübeyi aktarmanın ötesinde insanlara genel olarak tarih bilincinin kazandırılması için de gerekli ve şarttır (Cansever, 1994).

Tarihi çevreyi koruma farklı birçok alanda fayda sağlamaktadır. Koruma, farklı değerleri kapsayan bir küme olup görev bilincine sahip bir anlayıştır. Kültürel, sosyal, ekonomik, tarihi gibi başlıklarda kazandırılmış faydalarla birlikte koruma, çeşitli işler görmektedir. Bu sebeptir ki koruma işlevsel kriterler taşımaktadır. Tanyeli'ye (1979) göre korumanın işlevi ekonomik işlev, tarihsel işlev, kültürel işlev olmak üzere üç başlıkta incelenebilmektedir.

- Ekonomik işlev: Mevcut yapı gruplarının ihtiyaçlar doğrultusunda değerlendirilip kullanıma dahil edilmesi, birçok harcamanın önüne geçtiği için korumaya ekonomik bir yön kazandırmaktadır.

- Tarihsel işlev: Kentsel çevredeki tarihi önemli olaylara tanıklık eden ya da bir yapının tarihi bir kişilik ve olay gibi tarihi bir olguyla birlikte anılmasından doğan işleve sahiptir.

- Kültürel işlev: Bir kültüre ait farklı ifade türlerinin sürekliliğinin sağlanması korumanın kültürel işlevini oluşturmaktadır.

Koruma birçok neden içermektedir bu sebeptir ki oldukça geniş kapsamlıdır. Tarihi yapıları ve tarihi çevreleri korumanın nedenleri şu şekilde özetlenebilir;

- Simge olma niteliği taşımak
- Siyasi nedenler (gücü temsil etmek)
- Dini nedenler
- Sanatsal ve estetik nedenler
- Türlerinden ötürü taşıdıkları değer
- Devrin sosyal yapısını ifade etmek
- Sanat akımlarının izini taşımak
- Tarihi süreklilik sağlamak

- Tarih bilincini, koruma bilincini kazandırmak
- Geçmiş nesillerle gelecek nesiller arasında bağlantı kurmak
- Kültürel süreklilik sağlamak
- Turizm değeri taşımak
- Farklı teknikler barındırmak
- Ekonomik kazançlar sağlamak
- Daha iyi yaşam ortamının sağlanmasını desteklemek
- Kimlik ve benlik oluşturmak
- Özgün değerler taşımak
- Bugünü anlamak ve anlamlandırmak
- İşlev devamlılığı sağlamak
- Bilimsel bir yaklaşım gerekliliği
- Bellek oluşturma değeri
- Sosyal süreklilik sağlamak
- Düzen oluşturmak ve düzeni devam ettirmek
- Kaynak oluşturmak

1.2.2.1. Korumanın Boyutları

Koruma geniş kapsamlı olduğu için farklı ölçekteki alanları barındırabilmektedir. Kuban'a (2000) göre koruma boyutu mimari ve kentsel olarak ikiye ayrılmaktadır:

- **Mimari boyut:** Bu boyuttaki koruma, yapıya mimari ve sanat tarihindeki statünün kazandırdığı bir yargıdır. Yapı, tümü ya da bazı özellikleriyle estetik değer taşımakta olan bir sanat eseridir.

- **Kentsel boyut:** Kentsel tarihi çevre, yapıların oluşturduğu tekil veya beraber yapı dizilerinin ve onlar arasındaki boşluklar oluşturduğu bir fiziksel varlıktır. Kent yalnızca sokaklar, bahçeler ve boşluklar ile değil, aynı zamanda o boşluklara mekansal bir değer kazandıran yapılarla var olmaktadır. Bu sebepten kentsel ve mimari koruma etkinlikleri kesin bir çizgiyle ayrılamamaktadır.

Bireysel binaların korunması, çevresiyle uyum içinde olduğundan emin olmak için kentsel bağlamda incelenir. Korumaya, belli bir kentsel bağlamın parçası olarak bakıldığında korumanın tek olarak estetik veya tarihi değer taşımak gibi gerekçelerin

ötesinde kentsel bir anlam taşıdığı da anlaşılmaktadır. Kentsel koruma, yalnızca binaların korunmasıyla sınırlandırılmış olmayıp mimariyi genel kentsel ortamların bir unsuru olarak görmektedir (Cohen, 1998).

Koruma, geniş kapsamlı bir kavram olmasından ötürü çok farklı ölçeklerdeki alanları barındırmaktadır. Bir yapı tek başına korumaya değer nitelikte olabilirken aynı zamanda kentsel ölçekteki bir doku da korunması gerekli bir alan olabilmektedir. Yapı odaklı olan ve yapının tek olarak taşıdığı değerden doğan koruma anlayışı mimari boyutta korumadır. Bu değer; tarihi, estetik, kültürel ve bunlar gibi çok farklı alanlara ait olabilir. Mimari boyutta korumada önemli olan asıl nokta koruma kararını oluşturan ve anlamlandıran etmen yapının kendisidir. Kentsel boyutta koruma ise daha büyük alanları kapsayan ve kentsel bileşenleri barındıran nitelikte alanlar ile ilgilidir. Bir dokunun temsili şeklinde var olan yapı gruplarını ve yapılanmanın oluşturduğu yol, meydan gibi her türlü doluluk boşluğu kapsayan geniş ölçekteki koruma, kentsel boyuttaki korumayı ifade etmektedir. Geleneksel bir çevre dokusu, birbirine benzeyen yapılarıyla kentsel boyuttaki bir koruma alanı olabilmektedir.

1.2.2.2. Korumanın Ölçütleri

Yapı ya da çevrenin korunması kararını alınabilmesi için taşınması gereken bazı ölçütler bulunmaktadır. Bu ölçütler Ahunbay'a (1996) göre tarihi belge niteliği, eskilik özelliği, estetik değer olmak üzere üçe ayrılmıştır:

- Tarihi belge ölçütü: Yapının ya da yapı grubunun tarihsel süreç içerisinde bir olaya, kişiye bağlı olarak taşıdığı değerdir.
- Eskilik özelliği: Yapının, yaşadığı zamanın uzunluğu ile ilgili olarak kazandığı değerdir. Eski tarihlerden kalan yapılar farklı zaman dilimlerinden izler taşımakta bu sebeple de eskilik özelliği bulundurmaktadırlar.
- Estetik değer: Estetik değer; yapının yapım tekniğinde, malzemesinde, yapının bütünlüğünde başka bir ifadeyle bakan kişinin gönlüne ve gözüne hitap eden her türlü detayında bulunabilmektedir.

Feilden'e (1982) göre korunması söz konusu olan nesne, anıt, site gibi kültürel varlıkların değerlerini tanımlamak ve bu değerleri öncelik sırasına koyabilmek mümkündür. Bu değerler; duygusal, kültürel ve kullanım değeri olarak üç ana başlıkta sınıflandırılabilir:

- Duygusal değerler; merak etmek, kimlik, süreklilik, sembolik ve manevi
- Kültürel değerler; belgesel, tarihi, arkeolojik, yaş ve nadirlik, estetik ve sembolik, mimari, kentsel, peyzaj ve ekolojik, bilimsel
- Kullanım değerleri; işlevsel, ekonomik, sosyal, eğitici, politik ve etnik olarak detaylandırılabilir.

Madran'a (2006) göre korunan yapı ya da yapı gruplarının taşıdıkları değerler;

- toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerini yansıttığından ötürü taşıdığı belge değeri;
- kentsel belleğin bir parçası olarak kimlik değeri;
- yapıldığı dönemin mimari anlayışını taşıması açısından mimari değer;
- toplum ihtiyaçlarını karşılayabilmesi açısından işlevsel ve ekonomik değer;
- çağdaş zaman diliminde bir yer bulabilmesinden kaynaklanan süreklilik değeri;
- bellekte yer edinmesinden ötürü anı değeri;
- orijinal haline ait ilk tasarım ilkeleri ve uygulama tekniklerini koruması bakımından özgünlük değeri olarak ifade edilmiştir.

1.3. Tarihi Çevrede Korumanın Gelişimi

Jokiletho'ya (1999) göre mimari koruma uzun bir tarihi geçmişi sahiptir. Fakat 19. yy.dan itibaren sürekli genişleyen bir uygulama ve kuram alanı olmuştur. Modern koruma düşüncesi ve yaklaşımlarının yeşermeye başladığı 19. yy özellikle değerlerin tanımlanmasının yapıldığı, kültürel mirasın toplum için anlam ve öneminin ortaya konulmaya çalışıldığı ve tartışmaların yoğunlaştığı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Modern koruma düşüncesinin oluşumuna kadarki tarihsel süreçte, mimari ürünlerin varlıklarını sürdürmesi bireysel ya da toplumsal olarak önemli olan taşınır/taşınmaz eski yapıların temizlenerek, onararak veya bakımı yapılarak korunması ile gerçekleşmiştir. Ancak sıradan bir ev, bir kale, bir saray veya dinsel yapının onarımı için gerekli bilgi ve yaklaşımın farklı olduğu açığa çıkmasına bağlı olarak koruma bilinci ve farkındalığı oluşmaya başlamıştır. Eski yapıtların; estetik ve anı değerleri ile toplumsal anlamlarını sürdürüp, bütünlüğü bozulmadan işlevinin günün gereklerine göre uyarlanabilmesi sadece bir onarım faaliyetinin sonuçları olarak görülmemektedir (Özaslan, 2010).

1.3.1. Avrupa’da Korumanın Gelişimi

Fransız ihtilali sonrasında gelen yıkım etkisine tepki olarak ortaya çıkan koruma anlayışı yıllardır süregelen koruma fikrinin kuramsal zeminin oluşmasında etkili olmuştur. Bu zaman diliminden başlayarak günümüzdeki çağdaş restorasyon kuramına kadar devam eden süreç içerisinde farklı koruma yaklaşımları ortaya çıkmıştır.

- Üslup birliğine ulaşma kaygısı

Fransız İhtilali sonrası birçok anıt harap durumda olup 1830’dan sonra Fransa’da Ortaçağ yapılarına ilgi uyanmış, onarılması ve korunması için zemin hazırlanmıştır. 19.yy.da oluşmaya başlayan restorasyon kuramsal temelini en önemli öncüsü Violet le Duc (1814-79)’tür. Koruma ve restorasyonu yalnızca onarımdan ibaret olarak görmeyip, eski yapılara karşı sergilenecek tutumun önemini ve bu tutumların, tartışılabilir olduğunu ortaya koymuştur. Koruma ve onarıma böyle bir boyutunu kazandırarak restorasyonun kuramsal temelini oluşturan süreçte öncü olup önemli bir yere sahiptir.

Üslup birliğine ulaşma kaygısı Viollet le Duc’e göre “ Bir yapıyı restore etmek; onu korumak, onarmak, yeniden yapmak değil, belirli bir zamanda, hiç var olmadığı biçimiyle tam bitmiş bir yapı haline getirmek demektir.” şeklinde tanımlanmaktadır (Ahunbay,1996).

- Romantik Görüş

Kuban’a göre (2000) romantik görüşün öncüsü John Ruskin tarihi yapının bir belge olarak korunmasını öngörüyordu. Bu, yapıya herhangi bir müdahalenin yapılmamasını ve yapının doğal ömrü ile yok olmasını öngören romantik bir tutumun temsilcisidir farklı bir bakış ile yapı kaderine terk edilmektedir.

- Tarihi restorasyon (tarihi bütünleme)

İtalya’da Luca Beltrami (1854-1933) tarafından ortaya atılan ve uygulamaya konulan tarihi restorasyon kuramı, anıtların tarihi belgelerden sağlanacak somut verilere dayandırılarak restore edilmesini önermektedir (Ahunbay, 1996).

- Çağdaş restorasyon kuramı

Erder (1971) üslupsal bütünlüğe ulaşma, romantik görüş ve tarihi restorasyon yaklaşımlarının hepsinin bir sentezi olarak yeni bir tanımlama yapan Boito’nun 1883’te günümüzdeki restorasyon anlayışına öncüsü kabul edilen restorasyon ilkelerini belirtmiştir (Ahunbay, 1996).

- Anıtlar tüm insanlık tarihinin ortak belgeleridirler bu sebepten onlara saygılı davranılmalıdır.
- Mimari anıtlara müdahale edilmesi gereken durumlar olabilmektedir fakat sağlamlaştırma onarımdan, onarım ise restore etmekten daha iyidir. Yenileme ve eklerden uzak durulmalıdır.
- Strüktürel aksaklıklar ya da güvenlik gibi sebepler anıta ek yapılmasını gerekli kılabilir. Bu ekler, somut verilere dayandırılmalı; yapının görsel bütünlüğüne ve biçimine saygılı bir şekilde, farklı bir malzeme ve özellikle uygulanmalıdır. Yapılan restorasyon tarihi, bir işaret veya rakamla belirtilmelidir.
- İlk tasarımdan sonra, yapının farklı dönemlere ait ekleri yapının bir parçası olarak kabul edilmelidir. Başka bir öğeyi kapatma ya da zarar verme gibi etkileri olmadığı müddetçe korunmalıdır.
- Restorasyon sırasında yapılan işlemler; rapor, çizim ve fotoğraf gibi çeşitli yöntemlerle dikkatli ve teknik bir şekilde belgelenmelidir.

Coahy'e göre Boito'nun temelini oluşturduğu restorasyon yaklaşımını geliştirip yaygınlaştıran Giovannoni anıtları ve çevresindeki yöresel mimariyi bir bütün olarak tanımlamıştır, ne bağlamsal ne de işlevsel olarak biri olmadan ötekini de olmayacağını bu sebeptendir ki farklı ölçeklerde de olsa yapılacak müdahalelerin planlama, tasarlama ve uygulama noktalarında farklılıkların olmaması gerektiğini, kenti oluşturan parçaların birbirine olan bağlılığına saygıyla müdahale edilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Veldpaus vd., 2013).

- Atina Tüzüğü

1931'de Atina'da toplanan I. Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimar ve Teknisyenler Konferansı, bütün ülkelerde geçerli olan uluslararası nitelikte olan restorasyon ilkelerini oluşturup Atina Kartası belgesinde toplamıştır. Ahunbay (1996)'a göre Giovannoni'nin büyük katkısının olduğu bu belgedeki ilkeler başlıca şu şekildedir:

- Yapıların yaşamlarını devam ettirebilmeleri için kullanılmalrı önerilmektedir. Bu kullanım, yapının estetik ve tarihi kimliğine saygılı bir biçimde tahribattan uzak olmalıdır.
- Özel mülkiyetteki anıtların korunmaları için kamu yetkilileri koruyucu önlemler alabilecek şekilde güçlendirilmelidir.
- Tarihi anıtların çevrelerine saygı gösterilmeli, bazı yapı grupları ve pitoresk oluşumları korunmalıdır.

- Tarihi anıtların onarımında ve yapılacak olan restorasyon işlemlerinde çağdaş teknikler, değişen ve gelişen yöntemler, olanaklar akıllıca kullanılabilir.

Kuban'a (2000) göre restorasyonun bilimsel bir zemin oluşturması 1930'lu yıllara denk gelmektedir. İtalya'da restorasyonun öğretici öncüleri Giovannoni ile Ambrogio Annoni olmuştur. Annoni'nin temel ilkesi *caso per caso*, her durum kendine özgüdür deyiminde özetlenebilmektedir. Annoni de Giovannoni gibi yapılara uygulanacak müdahalelerin farklı türlerde olduğunu düşünmektedir.

- Venedik Tüzüğü

İkinci dünya savaşı sonrası savaşta yok olan tarihi çevrenin mimari değerlerini imge olarak yaşatmayı istemek, hem estetik bir kaygı olup hem de mimari mirasın ulusal kimliği tanımlamasında ve ulusal bilincin oluşturulmasında önemli bir etken olarak vatansever duygularla da desteklenmiştir. Venedik'te 25-31 Mayıs 1964 tarihleri arasında toplanan II. Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi, Venedik Tüzüğü adıyla anılan kararları almıştır (Ahunbay ,1996).

Kuban'a (2000) göre Atina Tüzüğü'nden çok farklı bir içeriğe sahip olmadığı ifade edilen Venedik Tüzüğü'nün içerdiği değişiklikler şu şekilde özetlenebilir:

- Tüzüğün 1. maddesinde anıt sözcüğü tek yapıyı ifade etmekten çıkarılıp bir yerleşmeyi de kapsayabilecek bir içerik kazandırılmıştır.
- Tüzüğün 3. maddesi “Anıtların korunmasında ve onarılmasındaki amaç onları bir sanat yapıtı olduğu kadar bir tarihi belge olarak da korumaktır.” demektedir.

I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı birçok tahribata sebep olmuştur. Bu tahribatlar sonrasında harap olan kentler için bir koruma anlayışı doğmuş ve korumayı geliştirip yaygınlaştırmak için kurum ve kuruluşlar oluşturulmuş; birçok toplantı, kongre yapılmış bunlar sonucunda tüzükler, sözleşmeler, anlaşmalar yayınlanmıştır. Bu düzenlemeler yıllarına göre şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Atina tüzüğü: I. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkisini ortadan kaldırmak için 1931 yılında uluslararası nitelikte koruma ilke ve yöntemleri üzerine oluşturulan ilk belgedir.

- UNESCO: Uluslararası düzeyde kültürel ve doğal mirasın korunması ile ilgili kilit kuruluş UNESCO 'dur ve İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurulmuştur. Kuruluşun ana işlevi eğitim, bilim, kültür yoluyla uluslararası işbirliğini teşvik ederek barışa ve güvenliğe katkıda bulunmaktır (Tawab, 2013).

- ICOM: Koruma ile anılan bir diğer kuruluş da ICOM'dur ve 1946 yılında müze profesyonelleri için kurulmuş bir organizasyondur (URL-1, 2018).

- ICCROM: Üye devletlere, dünyanın her bölgesinde, her türlü kültürel mirasın korunmasını teşvik etmek için hizmet veren hükümetler arası bir kuruluştur.
- ICOMOS: Uluslararası ve hükümetler dışı bir organizasyon olup 1965 yılında UNESCO'ya yardımcı ve destekleyici olarak Varşova'da kurulmuştur. Başlıca amacı, tarihi anıtlar ve sitlerin korunması ve değerlendirilmesine yönelik ilkeler, teknikler ve siyasetler geliştirmek ve ilgili her türlü araştırmayı desteklemek ve yönlendirmektir (URL-2, 2018).
- IUCN: Çevre ve doğanın korunması ve sürdürülebilir çevre yönetiminin sağlanmasına yönelik uluslararası çabaları organize etmekte, doğanın korunmasına yönelik politikaların geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır (URL-3, 2018).
- Avrupa Konseyi: Koruma amacıyla kurulmuş bir diğer kuruluş 1949 yılında Londra'da kurulan Avrupa Konseyi'dir. Birliğin amacı, üye ülkelerin ortak mallarını ve ilkelerini korumak, yayma; iktisadi gelişimlerini sağlamak amacıyla, aralarında daha sıkı bir işbirliği oluşturmaktır (URL-4, 2018).
- Europe Nostra: Avrupa Konseyi 1963 yılında Avrupa'daki ulusal kuruluşlarını ve dernekleri toplayarak, tarihi ve sanat değeri olan anıt ve yerleşmelerin korunması ve değerlendirilmesi amacıyla Europe Nostra'yı kurmuştur (Canitez, 2010).
- Venedik tüzüğü: 1964 yılında oluşturulan Venedik Tüzüğü ile tekil bir yapıyı koruma anlayışı olan anıt kavramından mimari miras kavramına geçiş yapılmıştır.
- Avrupa Konferansı Sorumlu Bakanlar: Korumanın, mimari miras kavramı ile uyumlu ve kent planlama politikaları ile bütünleşmiş bir olgu olmasına karar verilmiştir. Bütünleşik koruma kavramından ilk kez bahsedilmiştir, ilk kez ortaya atılmıştır. Bu kavram tarihi dokunun çevresi ile birlikte güncelliğinin arttırılarak korunmasını hedeflemektedir. (Kan, 2009).
- Dünyanın Kültürel ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesi: UNESCO'nun 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan onyedinci oturumunda hazırlanan sözleşme ile anıt ve sitleri kapsayan Dünya Mirası Listesi oluşturulmuştur.
- Avrupa Mimari Mirası Tüzüğü: Avrupa Konseyi tarafından Ekim 1975'te kabul edilen mimari mirasın, kentsel, bölgesel planlamada yer alabildiği derecede ve günlük yaşama dahil edilebildiği oranda korunabileceğini ifade etmektedir. Bütünleşik koruma kavramı yaklaşımına ve uygulanması için geliştirilen farklı yaklaşımlarına yer verilmiştir (Cansunar, 2011).

- Amsterdam Bildirgesi: 1975'te Amsterdam'daki kongre ile oluşturulan tüzük Avrupa mimarlık mirasının tüm dünyanın kültürel mirasının bütünleyici bir parçası olduğunu onaylamaktadır. Bu bildiri ile bütünleşik koruma kavramı destekleyen kararlar alınmıştır. Bütünleşik koruma anlayışı, korunması gerekli fiziksel öğelerle birlikte sosyal ekonomik, yasal ve yönetsel önlemler alınmasını da gerektirmektedir.

- Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler: UNESCO'nun 1976 yılında Nairobi'de gerçekleştirilen ondokuzuncu toplantısında; tarihi alanların bireyin günlük yaşantısının bir parçası oluşu, onları oluşturan geçmişin yaşayan varlığını temsil ettikleri, sosyal, kültürel, dizi faaliyetlerin çeşitliliğinin kanıtı oldukları ve uygun şekillerde çağdaş yaşama dahil edilmeleri, kentle bütünleştirilerek korunmalarının şehir planlaması açısından önemi vurgulanmıştır (Cansunar, 2011).

- Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi: 3 Ekim 1985 tarihinde Granada'da Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi'nin onaylanmıştır. Üye ülkelerce uygulanması gerekli, mimari mirasın korunması ve korumanın yaygınlaştırılması için oluşturulacak ortak politika ile ilgili maddeler içermektedir (Cansunar, 2011).

- Washington Tüzüğü: 1987 yılında ICOMOS, Venedik Tüzüğü'nü tamamlamak amacıyla tarihi kentler ve alanların korunması ile ilgili uluslararası bir tüzük gerekli görmüştür. Tüzük, tarihi kent ve bölgelerdeki özel ve kamusal yaşam alanları arasında uyum sağlamayı ve bu alanlarda mütevazı boyutlarda da olsa, var olan ve insanlığın belleğini oluşturan kültürel değerlerin korunmasını desteklemeyi hedeflemektedir. Tüzük koruma altına alma, bakım ve restorasyon için gerekli adımlarla birlikte, kent ve kentsel alanların geliştirilmesi ve çağdaş yaşama katılmaları için gerekli uyarlamaları da kapsamaktadır. Koruma, yöntem ve politikalarını oluşturan bu kararlar bütüncül koruma anlayışı ile alınmıştır (URL-2, 2018).

- DOCOMOMO: Modern Mimarının Belgelenmesi ve Korunması kuruluşu 1988 yılında Hollanda'da kurulmuştur. Modern mimarlık ürünlerini belgelemek ve korumak amacıyla 1990 yılında oluşturulan uluslararası bir girişimdir (URL-5, 2018).

- Nara Özgünlük Belgesi: 1994 yılında hazırlanan bu belge, Dünya Mirası Listesi'ne katılmak üzere önerilen kültür varlıklarına ait dosyaların incelenmesi sırasında, tüm ülkelerin kültürel ve toplumsal değerlerine saygılı bir özgünlük kavramını uygulamaya koyma isteğini belirtmiştir (URL-2, 2018).

- Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü: 1999 yılında kabul edilen bu tüzük ile bir toplumun kültürünün temel ifade biçimi olan sivil mimarlık bir yandan o kültürün

bölgesiyle ilgisini göstertirken diğer yandan dünyanın kültürel çeşitliliğin yansıtması bakımından önemli olduğu ifade edilmiş ve geleneksel çevrenin korunması gerekliliği ortaya konmuştur (URL-6, 2018).

- Avrupa Kentler Tarihi ve Bölgeler Birliği: 1999 yılında Strazburg'da kurulmuş olup Avrupa Konseyi üye ülkelerin Tarihi Kent Birlikleri'nin işbirliği yapmalarını amaçlamaktadır.

- Yamato Deklarasyonu: 20-23 Ekim 2004 yılında UNESCO tarafından Japonya'da düzenlenmiştir. Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Üzerine Bütünleşik Yaklaşımlar olarak bilinen sempozyumda somut olmayan mirasın da somut olan kadar önemli olduğu ve somut mirasın korunması için insana ihtiyaç duyulmazken somut olmayan mirasın bir süreklilik sağlayıp yaşayabilmesi için bunu uygulayan insanlara ihtiyaç olduğu ortaya konulmuştur (URL-7, 2018).

- Floransa Bildirgesi: ICOMOS'un 9-14 Kasım 2014 tarihleri arasında Floransa'da toplanması sonucu oluşturulmuştur. Bildiri, peyzajların geçmiş dönemlerin hafızalarında yer almaları ve gelecek kuşaklara somut ve somut olmayan bağlantılar sağladığı için kültürel mirasın ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir (URL-8, 2018).

Koruma kavramı ve kuramsal temelini kökeni Avrupa'da filizlenmiştir. Koruma kavramı İtalya'da ortaya çıkmış kuramsal temelleri ise Fransa'da yeşermiştir. 19.yy.da oluşmaya başlayan kuramsal koruma ile Avrupa'da farklı kuramsal yaklaşımlar gelişmiştir. Uluslararası bir boyut kazanan koruma kavramı uygulama ve değerlendirme konularında daha geniş alanlara yayılmaya başlamış olup daha verimli bir koruma anlayışının oluşması için uluslararası birçok kurum ve kuruluş oluşturulmuştur. Birçok düzenleme ve tüzüklerle koruma kavramı genişletilmiş, detaylandırılmış ve geliştirilmiştir. Korumanın dünya genelinde daha verimli ve sağlıklı bir disipline dönüşmesi için ortak kararların alındığı ve ilkelerin belirlendiği uluslararası nitelikte kurum, kuruluş ve tüzükler mevcuttur.

1.3.2. Türkiye'de Korumanın Gelişimi

Türkiye coğrafyası, insanlık tarihinde uzunca süreden beri yerleşik ya da göçer toplulukların sürekli yaşadıkları, uygarlıklar zinciri yaratılan çok özel bir coğrafyadır. İklim ve doğa koşulları da bu yerleşme zenginliğinin ve köklü uygarlıkların varoluş nedeni, esin kaynağı aynı zamanda yaşama ve gelişme ortamıdır. Bu sebeplere bağlı olarak dünya tarihinde insan yerleşmelerine ait en zengin mirasın Anadolu'da olması bir rastlantı

değildir. Bu mirastaki doğal yaşam ortamlarının sadece ekolojik kaygılarla değil, aynı zamanda güçlü bir istemle "kültürel bir değer" olarak koruma altına alınması çabası da bir rastlantı değildir (Ekinci, 2000).

- Osmanlı Dönemi

Osmanlı döneminde korumanın tarihini Hassa Mimarlar Ocağı ile başlatmak mümkündür. Kuruluş tarihi netleştirilememiş olan Hassa Mimarlar Ocağı, saraydan başlayarak imparatorluk sınırlarındaki her türlü resmi yapım ve onarım işlerini yürütmektedir ve görevine 19. yy ikinci çeyreğine kadar devam etmiştir (ÇEKÜL, 2010). Osmanlı'da 19. yüzyıla kadar bilinçli bir miras koruma hareketi olmamıştır fakat eski eserlerin bir kısmı çeşitli etkilere bağlı olarak korunmuştur (Kaderli, 2014).

Eski eserlerin koruma ile ilgili ilk adım olarak 1846 tarihinde Tophane-i Amire Müşiri Fethi Ahmet Paşanın kendisine ulaşan eski eserleri, silah deposu olarak iş gören St. İrene Kilisesi'nde toplamasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu durum da ilk müzecilik örneği sonrasındaki oluşan bilinçli gelişmelere öncülük etmiştir. Kutsal ve anıtsal yapıların yıkılmamaları için alınan ilk önlem 1858 tarihli Ceza Kanunu'dur (Turna, 2012).

Zeren'e (1981) göre 1869 yılında I. Asar-ı Atika Nizamnamesi eski eserlerle ilgili ilk yasal düzenleme olmakla birlikte yalnızca kazılar yoluyla elde edilen eski eserler için geçerlidir. Özellikle yurtdışından gelen arkeologların yaptığı kazıları sınırlandırmak, ortaya çıkan eserlerin ülkeden kaçışını engellemek amacı ile oluşturulmuştur. Bu uygulama eski eserlerin kaçırılmasını engellemek için bir tedbir oluştursa da yeterince önleyememiştir. Bu yetersizliklerin giderilmesi amacı ile 1874 tarihli II. Asar-ı Atika Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme ile eski eserlerin devlete aidiyeti vurgulanmış, kazılarda bulunan eski eserlerin üçte birinin eseri bulana, üçte birinin eserin çıkarıldığı arazinin sahibine geri kalan üçte birinin ise devlete verilmesi planlanmıştır. Devlet, taşınır eski eserlere ek olarak taşınmaz olanların da korunmasının gerektiğini kabul etmiştir (Canitez, 2010).

Mevcut nizamnamenin yetersizliği ve kaçakçılığa engel olamaması gibi sorunların giderilmesi amacı ile 1884 tarihli III. Asar-ı Atika Nizamnamesi hazırlanmıştır. Zeren'e göre bu nizamname ile eski eserlerin tamamı devlet malı olarak görülmüştür. Eski eser tanımı saray, köprü, kale, türbe, tiyatro gibi sanat değeri taşıyan yapılar ve bunlara ek olarak heykel, sütun gibi mimarlık ürünlerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Arazi sahiplerinin arazilerinde ortaya çıkarılan taşınmaz eski eserlerin yıkılması ve bu eserlerin yurt dışına çıkarılmaları yasaklanmıştır. Bu yeni karara uymayanların para ve hapis ile cezalandırılması planlanmıştır (Madran, 2010).

Mevcut eksikliklerin giderilmesi amacı ile 1906 tarihli IV. Asar-ı Atika Nizamnamesi çıkarılmıştır. Bu nizamname ile taşınır ve taşınmaz tüm değerler eski eser kapsamına alınmış, devlet malı sayılmıştır. 1973 yılında Eski Eserler Kanunu çıkarılıncaya kadar kullanılan 1906 tarihli son Asar-ı Atika Nizamnamesi taşınmaz kültür mirasının tanımı ve korunması ile ilgili daha detaylı bir kapsama sahiptir (Madran, 2010).

Turna'ya (2012) göre 1912 tarihli Muhafaza-i Abidat Nizamnamesi yıkılması planlanan anıtsal yapıların koruma şartlarını oluşturmak amacıyla çıkarılmıştır. Koruma ile ilgili olarak 1913 yılında Evkaf-ı İslamiye Müzesinin Korunması, 1917 yılında Muhafaza-i Asar-ı Atika Encümeni Dairesinin Kurulması gerçekleşmiştir. Muhafaza-i Asar-ı Atika Encümeni Dairesi, görevini Cumhuriyet'in ilk yıllarında da sürdürdüğü için Cumhuriyet döneminde korumayı denetleyen ve karara bağlayan ilk kurumdur (Okar, 2012).

- Cumhuriyet Dönemi

Durukan'a (2004) göre Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası olan 1924 anayasasında koruma ile ilgili karar bulunmamakla birlikte Türk Asar-ı Atikası Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Maarif Vekaleti'nin ilk düzenlemesi 1922 yılında yapılan "Müzeler ve Asar-ı Atika Hakkında Talimat" genelgesidir. Eski eserlerle ilgili yapılacak çalışmalarda Asar-ı Atika Nizamnamesi'nin hükümleri geçerli olarak planlamalar yapılmıştır (Okar, 2012).

Zeren'e (1981) göre 1931 yılında eski eserlerin korunması ile ilgili bir komisyon kurulmuştur. Kullanılması için kamu kuruluşlarına kullanmaları için verilen yapıların yeterince korunmadığı ve yıkıldığı tespit edilmiştir bu durumun sonucunda oluşturulan Abideleri Muhafaza Heyeti 1933-1935 yılları arasında yaptıkları çalışmalarla 3500 eski eser belgelenmiş ve onarım raporu hazırlanmıştır. Kentsel boyuttaki koruma ile ilgili atılan ilk adım 1932 yılında H. Jansen tarafından hazırlanan Ankara İmar Planında görülmektedir (Canitez, 2010).

1951 yılında 5805 sayılı yasa ile merkezi kuruluş olan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kurulmuştur. Koruma ile ilgili ilke ve koruma alanlarına müdahale biçimlerini belirlemek, rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri hakkında karar vermek gibi görevleri bulunmaktadır. (Özdemir, 2005) Tekeli'ye (1998) göre 1954 yılında Türk Mühendis ve Mimarlar Odası kurulmuştur. Bu kuruluş sivil toplum kuruluşlarını kurulmasına öncülük etmiştir (Cansunar, 2011).

Durukan'a (2004) göre 1961 Anayasası 50. maddede yer alan "Devlet, tarih ve kültür değeri bulunan eser ve anıtların korunmasını sağlar" hükmü, korumanın anayasal bir

zorunluluk olması açısından önemli iken sonrasında yapılacak düzenlemelerin de dayanağı olması sebebi ile de önem kazanmıştır. 1967 yılında Venedik Tüzüğü kabul edilmiştir. Tüzükle anıtların çevreleri ile birlikte ele alınması benimsenmiştir (Okar, 2012).

Madran'a (2010) göre cumhuriyetin koruma ile ilgili ilk yasal gelişmesi, 1973 tarihli 1710 sayılı "Eski Eserler Kanunu"dur. Bu yasa eski eser kaçakçılığını engellemeyi hedeflemekte olup beraberinde getirdiği yenilikler şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Korunması gereken eser kapsamı geliştirilip tek yapı, sit kavramına doğru genişletilmiştir. Böylece çevre ölçeğindeki koruma boyutuna ilk adım atılmıştır.
- Envanter ve tescil ile başlayan koruma süreci durumu netleştirilmiştir.
- Eski eserlerin bakım ve onarımı ile ilgilenen kuruluşlar belirlenmiştir.
- Eski eser sahiplerine bazı muaf olma hakları tanınmıştır.
- Devletin çeşitli düzenlemeler yaparak eski eser sahiplerine para, malzeme ve teknik yardım gibi destekte bulunması öngörülmüştür.

1973 tarihli 1710 sayılı yasa tek yapılar ile tarihi ve doğal alanların korunmasını da içermektedir. Bu yasa ile bütüncül yaklaşım Türkiye tarihinde yerini almıştır. Hatta bütünlük korumayı kabul eden 1975 tarihli Amsterdam Bildirgesi'nden önce gerçekleştirilmiştir.

1980'li yıllarda turizm değerinin artması ile artan taleplere karşısında bilinçli hareket edilmemesi mevcut değerlerin yağmalanmasına sebebiyet vermiştir. Korumaya yönelik faktörlerin esnetilmesi korumacılık düşüncesini olumsuz etkilemiştir (Gürpınar, 2001). Eski Eserler Kanunu 10 yıl uygulamada kaldıktan sonra 1983 tarihli 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nu çıkarılmıştır. Farklı açılardan 1710 sayılı yasanın geliştirilmiş hali şeklindedir. Anıt kavramı içeriği değiştirilerek kültür varlığı olarak tanımlanmıştır. Planlama açısından önemli nitelik taşıyan özellik, yasanın 17. Maddesiyle sit alanlarında korumanın, koruma amaçlı imar planıyla sağlanmasının öngörülmesidir. Önceki yasal düzenlemelerde yer almayan bu kararlar koruma anlayışı bütüncül ve kapsamlı bir içeriğe kavuşmuştur (Özdemir, 2005).

1990'lı yıllarda koruma ile ilgili yapılanlar ulusal ve uluslararası ortamlarda yeterli görülmemiş ve bu konu ile ilgili sürekli devam eden bir eleştiri ortamı oluşmuştur. Türkiye'deki koruma yasa ve ilkeleri dünyanın birçok ülkesinde uygulanmakta olanlardan farklı değildir fakat kaliteli bir korumacılığı gerçekleştiren ülkeler ile Türkiye arasında büyük farklar mevcuttur eleştiriler genellikle bu görüş etrafında toplanmıştır. Koruma sorununun temelinde sosyal ve ekonomik çarpıklıklar, halkın bilinçsizliği, denetimsizlik,

sağlıklı bir koruma politikasının oluşturulamaması vardır. Gerekli maddi zeminin sağlanması ve halka bilinç kazandırılması koruma için oluşturulabilecek sağlıklı politika yöntemleridir. Bu eleştirel ortam sayesinde 90'lı yılların sonlarına doğru bilinç oluşturma eylemleri, sivil topluluklar, yerel yönetimlerin duyarlılığı artmış ve yaygınlaşmıştır (Özdemir, 2005).

Akozan'a (1997) göre 2004 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Mevzuatı (2863 sayılı) 5226 sayılı yasa ile değiştirilmiştir. Yerel ve merkezi yönetimlere bağlı olarak kurulan bürolarla koruma alanında etkin olma durumu arttırılmıştır (Kayın, 2008). Bu kanun ile ören yeri, koruma amaçlı imar planı, çevre düzenleme projesi, yönetim alanı ve planı, bağlantı noktası gibi kavramlar kanunlar ile tanımlanmıştır (Okar, 2012). Bu düzenleme ile koruma olgusu daha bütüncül olarak ele alınmıştır. Kültür varlığı tanımı yeniden yapılmış ve sosyal yaşam içerisinde varlıklar da tanım içine alınmıştır. 2005 tarihli 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun yenileme alanları ile ilgili olarak tespit, proje oluşturma, uygulama, yönetim, denetim, katılım ve kullanıma yönelik yöntemleri içermektedir (Cansunar, 2011).

1710 sayılı ve 2863 sayılı yasalar, kapsam olarak Avrupa'daki başarılı koruma uygulamalarının zeminini oluşturan koruma yasalarıyla eşdeğer olabilecek niteliktedir. Türkiye örneklerindeki sorun; korumaya olan inanç eksikliği, korumanın fayda ve gerekliliklerini kavrayamamaktan kaynaklanmaktadır. Yerel yönetimlerin koruma konusuna yaklaşımlarındaki isteksizlik, halk bilinçsizliği, ekonomik yetersizlikler korumayı olumsuz etkileyen etmenlerdir (Akin, 1988).

Koruma kavramının Türkiye'de gelişmesi, toplumda benimsenmesi ile paralel bir süreç izlenmemiştir. Bu nedenle anıtsal yapıların korunması fikrine açık olan toplum, sivil mimarlık eserlerinin korunması düşüncesine, kendi çıkarlarıyla uyuşmadığı için aynı istekle yanaşmamaktadır. Korumaya karşı çıkışlar özellikle kentsel rantın yoğunlaştığı konumlarda daha çok belirginleşmekte, hatta koruma kavramına olan karşı çıkışlar rahatlıkla ortak tavır haline gelebilmektedir (Özbay, 1988).

Türkiye'de ekonomik büyümeyi hızlandırmak ve gelişme rantlarından pay almak istekleri, doğal ve tarihi değerleri koruma bağlamındaki bilinç, istek, beceri, kaynak, bilgi eksiklikleri gibi olumsuzluklarla birleştiğinde; doğal ve tarihi değerler umursanmamakta; fazla, hızlı, dikkatsiz ve denetimsiz olarak kullanılmakta ve yağmalanmakta yani imar amacıyla tahrip edilip ortadan kaldırılmaktadır. Koruma ile ilgili sorunlar bilgisizlik,

eğitimsizlik, koruma bilincinin oluşturulması, çift standartlılık, halkla ilişkilerde kopukluk olarak özetlenebilmektedir. Bu sorunlarla başa çıkmak için korumanın bilgi ve eğitim temellerinin oluşturulması, eğitimin uygulamada karşılık bulması sorumluluğu, üretkenliğin artırılması, koruma bilincinin topluma kazandırılması, koruma ile ilgili kurum ve kuruluşların örnek teşkil edecek nitelikte tutarlı hareketler sergilemeleri, koruma ile ilgili atılması planlanan adımlarda halkın bu olaya dahil edilmesi gerekliliği ifade edilmiştir (Bademli, 2006).

Restorasyon tarihi yapıtları yaşatmak sorumluluğunu üzerine alan estetik verilere dayalı, bilimsel ve teknik bir disiplindir. Türkiye’de restorasyon adı altında yapılan çalışmalar, bir çeşit altına hücum niteliğindedir. Bu sorun; bilgisiz ve yetersiz projelendirme, işlerin bilen kişilere verilmemesi ve bilirkişi sayısının azlığından kaynaklanmaktadır. Bilgi eksikliği taşıyan yasalar, doğru restorasyonu ya da çevresini korumayı engellemeye daha yakın durmaktadır. Çünkü eski eseri korumaktan çok, kent toprağı rantını korumak ile ilgilidir. Kent toprağının böyle bir rant kaynağı olması durumunda, koruma anlayışı köklenememektedir (Kuban, 1992).

Koruma, ideolojik-kültürel bir olgu olup temelinde bir bilinç sorunudur. Çeşitli biçimlerde uluslaşma süreçlerinden geçen ve bu süreci tamamlayan Avrupa ülkelerinde, koruma anlayışında bir takım sınıfsal ayrılıklar taşımakla beraber bu olgu genellikle toplumsal bilince ulaşmıştır. Bu bilinçten kaynaklanarak, Avrupa ülkeleri korumanın örgütsel ve ekonomik tabanını kurmuştur. Böylece başarılı sayılabilecek koruma ağırlıklı planlama ve uygulama çalışmaları yapabilmektedirler. Türkiye’de ise koruma anlayışını gerçek anlamda sahiplenen bir sınıf yoktur. Bu duruma istinaden korumanın örgüt, finansman, planlama vs. boyutlarına gerekli önlemler getirilememiştir (Yener, 1979).

1.4. Tarihi Çevrede Müdahale

Koruma dinamik bir olgudur. Mekânsal, ekonomik ve toplumsal boyutları içerir. Ancak korumanın durağan niteliği ile gelişme olayının dinamiği arasındaki çelişkiyi vurgulamak gerekmektedir. Bu sebeple bunlar arasındaki dengenin kurulması ve korunması sağlanmalıdır (Asatekin, 1979).

Koruma uzun süreli olarak, kültürel değerlerin korunması ve de bu alanların aktif bir biçimde kent yaşantısına dahil edilmesini ifade etmektedir. Bunun sağlanması için,

korunması gerekli alanlardaki bütün yapılara ve ögelere dolaysız şekilde müdahalenin gerekli olabileceğini öngörmektedir (Akçura, 1979).

Mimarlık disiplini ürünlerin bazıları farklı sebeplerden ötürü yok olmuşken bazıları ise yapıldıkları dönemin karakteristik özelliklerini yansıtmaları, günümüze iletmeleri ve farklı değerleri taşıyan önemli veriler barındırmaları nedeniyle korunmaktadırlar. Korunan yapılar veya yapı gruplarına değişen ihtiyaçlara cevap verememeleri nedeni ile müdahaleler yapılmakta ve yeni ürünler eklenmektedir. Tam da bu bağlamda dikkat edilmesi gereken en temel nokta tarihi verileri korurken dünyanın gerekliliklerini de yerine getirebilmektir (Özgen, 2009).

İnsan-doğa, insan-çevre diyalektik ilişkisinin sürekliliği nedeniyle, herhangi bir zaman kesitinde şu kaba ayrımı yapmak olanaklı: Bir yandan bu ilişkinin eski tarihlerden kalan ürünleri bulunmaktadır ve öte yandan bunların üstüne eklenen, oluşturulmuş birikimin geçerliliğini yeniden kanıtlayan ya da geçersizliklerini nedenlere oturtan gelişmeler sürekli ortaya konmaktadır (Üstüncök, 1979).

Çağının gerçek ürünü olan bir eserin yanına ancak gerçekten çağ dışı olan yeni bir yaratı yakışabilir. Yüzyıl öncesine zaman dilimine ait şartlarda o güne ait yaşam tarzından ve o güne ait yapım yöntemlerinden o gün geçerli olan ilkelerle ayaklanmış bir yapının, bugün tıpkısını, benzerini yapmak en az yüzyıl geri kalmışlığı göstermektedir. Geçmiş olan yüzyılı kavrayamamış olmayı göstermektedir (Bektaş, 1991).

Koruma anlamına gelen ve İngilizce’de kullanılan preservation ve conservation eş anlamlı kelimeler değildir. Bir yapının veya yapı grubunun korunmasından preservation ile bahsedildiğinde daha çok yapıya dokunmadan veya çok az önlem ile elde tutmak, yapıyı tarih bilinci, estetik değerler ve işlevsellik, kültürel sürekliliğin sağlanması amaçları ile korumaktır. Koruma alanlarında conversation işlemlerinden bahsedildiğinde ise bütünün öz yapısının korunması ifade edilmektedir. Öz yapıyı oluşturan niteliklerse; bütünün elemanları arasındaki ilişkiler, konumu, kütle, yükseklik, renk ve malzeme kullanımı, doğal çevre ve yeşil örtüdür (Middleton, 1979). Preservation yapıyı olduğu gibi korumayı ifade edip müdahale etmeyi barındırmazken conservation süreklilik devamlılık için yapılabilecek müdahaleleri kapsamında bulundurmaktadır.

Eski bir yapıyı yıkılmaktan korumak için yapılan müdahaleye, içerdiği bütün düşünsel, estetik, teknik, kültürel, ekonomik ve örgütsel etkinliklerle birlikte restorasyon olarak ifade edilmektedir (Kuban,2000).

Korunması büyük önem arz eden tarihi yapıların ve kentsel dokuların sürekliliğinin sağlanmasında, bu yapılara uygulanacak müdahaleler, teknik olduğu kadar ekonomiyi de barındıran bir yönü olan çok boyutludur. Tarihi mirasın yaşatılması ve bünyesindeki zengin kültürel kodlamanın aktarımı meselesini zamansal bir eklemlenme olarak görmek; bunu kültürel, estetik ve sanatsal bir yorumlama olarak algılamak mimari bir keyif değil kültürün derinleşebilmesi için bir gerekliliktir (Çetin ve Doyduk, 2017).

Steel'e (1992) göre tarihi dokularda müdahale, önceden var olana saygı göstermek üzerine kurulu iken öncelikle müdahale yapmayı ötekileştirerek onu mevcut organizmaya yabancılaştıran yaklaşımlar zamanla mevcut olan ile yeni olanı birbirine entegre bir şekilde dönüştürmektedir. Macdonald'a (2015) göre böyle bir tavır ile eski ve yeni kendi özelliklerinden ve özgünlüklerinden herhangi bir şey kaybetmeden biri ötekine karşı yıkıcı ya da yok edici bir duruş göstermeden bir arada bulunmalarından kaynaklanan özgürleştirici ve sürdürülebilir bir ortam oluşturmaktadır. Bu durumla birlikte kültürel miras korumacılığı ile güncel mimarlığı yeniden uzlaştıran bir karakteri de barındırmaktadır (Çetin ve Doyduk, 2017).

Kentler tarihsel bir süreklilik içerisinde var olup farklı dönem ve kültürlerin yaşam şekilleri, estetik anlayışları ve teknolojik olanaklarının somut bir yansıması olarak oluşan değişim, dönüşüm ve süreklilikler sonucunda şekillenmiştir. Kentlerin yaşıyor olmaya devam edebilmesi için bir taraftan sürekliliği sağlarken başka bir taraftan da değişim isteğine cevap veriyor nitelikte olması gerekmektedir. Bu sebeptir ki yeni yapılaşma kentlerin gelişimlerinin ve değişimlerinin bir parçası olmaktadır (Altınöz, 2010).

Tarihi dokunun yaşamına devam edebilmesi için ihtiyaçlara göre bir takım müdahaleler yapılmaktadır. Bu müdahaleler farklı boyutlarda olabildiği gibi mevcut bir dokuya oluşabilecek etkisi sebebiyle üzerinde tartışılan bir konudur. Özellikle tarihi dokuda yeni bir yapı müdahale kapsamı en geniş olan ve üzerinde daha yoğun tartışılan bir konudur.

1.4.1. Müdahale Nedenleri

Tarihi yapıların korunmasının ve yaşamaya devam ettirilmesinin toplum ve çevre açısından faydalı birçok sebebi vardır. Koruma ve yeniden kullanım kaynak ve malzeme tüketimini azaltıp daha az atık oluşmasını sağlar ve yapıları yıkıp yeniden inşa etmek gibi bir olaydan daha az enerji harcamaktadır. Mevcut kaynakların ve tarihi karakterin

korunmasına ek olarak çevresel, kültürel ve ekonomik faydalar sağlamaktadır. Tarihi yapılar birçok açıdan değerlidir, kaynak niteliğinde olup enerjinin ve kaynağın korunmasını sağlayıp enerji verimliliğini arttırmaktadır (D.A.H.P., 2011).

Yapıların korunması çevrenin korunmasına yönelik izlenen politikalara önemli katkı sağlamaktadır. Tarihi yapıların yapım sistemleri genel olarak sürdürülebilirdir ve bu sebeple kullanılıp değerlendirilmeleri enerji ve malzeme konularında tasarruf sağladığı için çevre açısından oldukça önemli olmaktadır ve sürdürülebilir kalkınmanın anahtarıdır (Kent, 2000).

1.4.2. Müdahale Biçimleri

Kuban'ın (2000) tümel çevre anlayışı içerisinde restorasyon kararlarının kentsel çevreyi de etkileyen boyutları mevcuttur. Her müdahalenin öncesinde yapıya uygulanması gerekli olan ilk adım bakımdır. Müdahale türleri; sağlamlaştırma, bütünleme (reintegration), uyarlama (rehabilitation, adaptive re-use), yeniden yapım (reconstruction) olarak sıralanabilmektedir.

- Sağlamaştırma: Tamamıyla bilimsel bir müdahale türüdür. Korunması gerekli yapı hangi sebeple ya da hangi şekilde yaşamına devam etmesi öncesinde fiziksel olarak daha uzun süreye dayanabilmesi amacıyla malzeme ya da strüktür olarak müdahaleler yapılmaktadır. Bu adıma geçmeden önce temizleme adı altına bir ayıklama yapılır. Bu yapıyı eklerinden arındırmak anlamına gelmemektedir. Her restorasyonun temelini oluşturan sağlamlaştırmada zorunlu olmadıkça özgün malzemenin korunması temel bir kuraldır.

- Bütünleme: Bir eserin tamamen özgün haline geri getirilmesi anlamına gelmez. Fakat bir kapı sövesinin kalan parçasını tamamlamak, bir pencere düzeninin yıkılmış iki ögesini yenilemek, özgün şekli bilinen bir kırık yapı ögesini tamamlamak gibi sınırlı bir müdahale türüdür. Burada kullanılacak malzeme türü estetik kaygı taşıyan bir karardır.

- Uyarlama: Yapının özgün haline ya da farklı bir işlev için değerlendirilmesi amacı ile kullanılabilir hale getirilmesidir.

- Yeniden yapma: Yok olmuş bir yapının yeniden yapılması ya da yerinden kaldırılıp yeniden yapılması demektir ve nadir anlarda ortaya çıkmaktadır.

Ahunbay'a (1996) göre bilimsel restorasyonda mümkün olduğunca az müdahaleyle, anıtın tarihi ve estetik değerinin korunması hedeflenmektedir. Onarım sırasında yapılan

müdahaleler kendi içerisinde derecelendirildiğinde müdahale boyutu sağlamlaştırmadan yeniden yapıma doğru artmaktadır. Koruma için en makul müdahalenin sağlamlaştırma olduğu fakat yapının durumuna göre tarihi yapıya ekler getirebilecek durumdaki büyük kapsamlı müdahalelerin de uygulanabileceği zorunlu olabilmektedir. Müdahale türleri; sağlamlaştırma, bütünleme, yenileme, çağdaş ek, yeniden yapma, temizleme ve taşıma olarak sıralanabilmektedir.

- Sağlamlaştırma: Anıtın malzemesi, taşıyıcı sistem ve üzerinde bulunan zeminin sağlamlaştırılması olarak üç düzeyde ele alınabilmektedir. Anıtın malzemesi özel kimyasal bileşenlerle güçlendirilip bozulma süreci bir ölçüde yavaşlatılıp, özgün yapı daha uzun süre yaşatılmaktadır. Yapının strüktürü yaşam döngüsü içerisinde çeşitli sebeplerle hasar görmektedir. Tarih boyunca yapılardaki strüktürel hasarlar payandalarla destekleyerek, gergiler yerleştirilerek ya da yapının aksak bölümleri yıkılıp yeniden yapılarak sağlamlaştırılmıştır. Günümüz teknolojisi ile enjeksiyon, öngerme, ankraj, temel genişletme, kazıklı temelle destekleme gibi teknikler eklenmiştir.

- Bütünleme: Herhangi bir bölümü ya da tamamı hasar gören yapıların ya da öğelerinin özgün halindeki bütünlüğüne ulaşabileceği şekilde geleneksel ya da çağdaş malzeme kullanarak tamamlanmasını ifade etmektedir.

- Yenileme: Farklı sebeplerden ötürü zamanla işlevini yitiren anıtların farklı işlevlere hizmet etmek amacıyla yeniden işlevlendirilmesidir. Bu işlem eski yapıların yıkımdan kurtarılması için bir adımdır.

- Çağdaş ek: Tarihi yapıların yeniden kullanılmaları, çağdaş yaşam içerisinde etkin rol almaları amacıyla yapılması gerekebilmektedir. Böyle bir durumda çağdaş ek, görünümü mümkün olduğunca az etkileyen, kütleli uyumu sağlayan ve çevreye uygun olacak şekillerde gerçekleştirilmelidir. Bu ölçütler gözetildiğinde yapılan tasarım başarılı olabilmektedir.

- Yeniden yapma: Tümüyle yok olan ya da harap olan yapıların belgelere dayandırılarak yeniden yapılmasıdır fakat özel durumlarda kabul edilebilir bir uygulamadır.

- Temizleme: Anıtların genel görüntüsünü, etkisini bozan ve herhangi bir estetik değer taşımayan eklerden arındırılması işlemidir. Yapıya tarihi süreç içerisinde farklı tarihlerde farklı sanat akımlarının temsili niteliğinde yapılan ek ve bezemelerin üslup birliğine ulaşma kaygısı ile yok edilmeleri doğru bir uygulama şekli değildir.

- Taşıma: Yol ve baraj yapımı gibi bayındırlık eylemleri, jeolojik yapı ile ilgili olarak ya da doğal etkenler sebebiyle yapının korunmasının zorlaşması sonucu bulunduğu yerden alınarak önceden belirlenen uygun bir konuma taşınması ve yaşamını yeni konumunda devam ettirmesi işlemini ifade etmektedir.

Tarihi çevrelerde koruma boyutunda müdahale türü olarak oluşturulan bir sınıflandırma şekli de şu şekildedir (Morton vd., 1997):

- Koruma ve Bakım: Korunması gerekli malzeme ve özelliklerin tanımlanmasından sonra bunların korunması ve muhafaza edilmesini ele almaktadır. Korumanın en az müdahale içeren türüdür ve diğer işlere hazırlık niteliğindedir. Daha kapsamlı müdahale türleri gerektiğinde de fiziksel bir durum değerlendirmesi yapılması gerektiği için başlangıç aşaması her zaman bu seviye olmalıdır.

- Onarım: Karakter tanımlayıcı malzemelerin ve özelliklerin fiziksel durumu bakımdan daha ileri seviyede bir müdahale gerektiriyorsa yapının çağdaş koşullara uyarlanması için onarım yapılması gerekmektedir. Tarihi malzemenin onarımı, yamalama, ekleme, yapıştırma, birleştirme gibi en az müdahale türüyle başlamaktadır. Bu uygulamada aynı tür malzeme orijinal olanından ayırt edilebildiği müddetçe kullanılması tercih edilir.

- Yenisi ile değiştirmek: Tarihi bir yapının karakterini tanımlayan mevcut özelliklerin, materyallerin bozulması ya da zarar görmesi sonrasında hasar seviyesi onarıma uygun olmayabilir bu durumlarda hasarın yeni malzeme ile değiştirilmesi gerekebilmektedir. Karakter tanımlayıcı önemli özelliklerin değiştirilmesi yalnızca tanımlanmış bazı koşullar altında uygun olmaktadır. Yerinde onarım yapılabilirse bir özelliğin yeni malzeme ile değiştirilmesi uygun değildir.

- Kaybedilen Tarihi Özellikler İçin Tasarım: Yapının bir iç veya dış özelliği eksik olduğunda tarihsel görünümü belgeleme işlemi ile form ve ayrıntıda dikkatlice doğru bir şekilde kurtarılmadığı durumda bu özellikler tarihi binanın fiziksel karakterini tanımlamada rol oynayamamaktadırlar. Önemli olan bir mimari özelliğin eksik olması durumunda ilke ve tercih edilen eylem şekli olarak kılavuzlarda geri kazanılması önerilmektedir. Bu sebeple eğer eksik olan özellik doğru bir şekilde çoğaltılabilecek şekilde yeterli tarihsel, resimsel ve fiziksel belgeler mevcutsa ve tarihsel görünümün bir parçası olarak yeniden kurulması istenmesi durumunda eldeki verilere dayandırılarak yeni bir tasarım ve inşa uygundur. Eksik özelliklerin tasarımına yönelik bir diğer yaklaşım; yapıya ait parçanın yapının geriye kalan karakter tanımlayıcı özelliklerine uyumlu yeni bir tasarımla değiştirilmesidir. Yeni tasarım, tarihi binanın boyutu, ölçeği, malzemesi gibi

özelliklerinin daima göz önünde bulundurulmalı ve en önemlisi yanlış bir tarihi karakter yaratmayacak şekilde açıkça ayırt edilir olmalıdır.

- **Tadilatlar:** Tarihi yapıda bazen iç ve dış mekanlarda değişiklikler yapılması, kullanımın sürekliliğin sağlamak için gerekli olabilmektedir. Bu tür değişiklikler yapılırken karakter tanımlayıcı alanların, özelliklerin veya kaplamaların kökten değiştirilmemesine, gizlenmemesine veya tahrip edilmemesine dikkat edilmelidir. Yapılması öngörülen tadilatlar; ilave park yeri oluşturmak, ek bir kat yerleştirme, atrium ya da ışık kuyusu oluşturmak şeklinde örneklendirilebilmektedir. Tadilatlar ayrıca yapıya ait bazı hatların değişmesini, binalara ya da çevrelerine ait özelliklerin örneğin zeminlerin, döşemelerin seçici bir tavırla kaldırılması ve iç mekanların yeniden düzenlenmesini kapsamaktadır ve bu nedenle genel tarihi karakterden uzaklaşmaya sebep olabilmektedir.

- **Tarihi Yapılara Ekler ve İlaveler:** Yapı işlevine ve kullanımına bağlı olarak ilavelere ihtiyaç duyabilmektedir. İlaveler uzak durulması gereken bir müdahale şekli olarak değerlendirilmektedir ve ihtiyaçların karakter tanımlayıcı olmayan özelliklerle veya iç mekanda çözümlenememesinin tespiti yapıldıktan sonra bu müdahale türü uygulanabilmektedir. İç çözümlerin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesinden sonra, bir dış ilavenin hala uygulanabilir tek alternatif olduğu fikri netleştirildiğinde ekler, karakter tanımlayıcı özelliklerin değiştirilmemesi, zarar görmemesi ya da tahrip edilmemesi için tarihi karakterden açıkça ayırt edilebilecek şekilde tasarlanmalı ve inşa edilmelidir.

Yüceer (2005) bu başlıklara ek olarak aşağıdaki başlıkları oluşturmuştur.

- **Korunmuş Cephelerin Arkasında Oluşturulan Yeni Konstrüksiyon:** Öncelikle tarihi binanın dış cephelerini koruyan ve bu cephelerin arkasındaki yeni yapılara izin veren bu tür müdahale, bireysel bir yapı ölçeğinde Türkiye'de yaygın bir uygulama olmuştur. Bu tür müdahale ile ikincil grup binaların içine müdahale edilip bazı durumlarda yasaklanmış bir uygulama türü olan mevcut binanın yüksekliğinden daha geniş yeni yapılar oluşturulmuştur. Yeni yapının sınırları eski yapının sınırları daraltılarak oluşturulduysa bu tür bir uygulama uygun olarak kullanılabilir.

- **Yıkılmış Tarihi Binaların İmhası:** Günümüzde yasal olarak yasaklanmış olmasına rağmen, daha önceki süreçlerde Türkiye' deki üçüncü grup binaların belgelendikten sonra tarihi bir binanın mevcut kalıntıların imha edilmesini ifade eden bir müdahale türüdür. Böylesine büyük bir müdahale, mimari mülkün çoğunun harap durumda olması sebebi ile birçok tarihi yapının kaybına sebep olmuştur.

1.5. Tarihi Çevrede Çağdaş Ek

Tarihi çevrede yapı ölçeğinde yapılan bir tasarım olan çağdaş ekler, tarihi yapıya eklemlendiği için mevcut tasarım kararları çevresi ile ilgili sorumlulukları taşımaktadır. Tarihsel süreçte yapılar yapıldıkları döneme ait olduklarını farklı zaman dilimlerindeki bireylere ifade etmelidirler. Bu sebepten çağdaş ekler, kendi dönemlerini yansıtmamanın gerekliliği ile çağdaş ek olarak adlandırılmışlardır. Çağdaş ekler, hem uzun süreli bir tartışma konusu olması hem de güncelliğini yitirmemesi sebebi ile araştırma ve inceleme konusu olmuştur.

Worhington'a (1998) göre tarihi kentlerin, tarihi süreç içerisinde şekillenen farklı kültür ve deneyimlerin birikimini taşıyarak kolektif hafıza oluşturan evrensel bir tarihi miras olmakla birlikte çağımız ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olmalıdır. Değişen ihtiyaçlar ve zaman ile birlikte tarihi çevrelerin içerisinde yeni yapılaşma engellenemeyen bir süreçtir. Koruma, geçmişe ait karakterlerin ve bölge tarihinin devamlılığının yaşatılması ve çağımız ihtiyaçlarına cevap veren fonksiyonelliğin yakalanması arasında bir dengenin sağlanmasıdır. Tarihi çevrede koruma değişimin yönetilip yönlendirilmesi olarak tanımlanmıştır. Kentlerin sahip oldukları özgün niteliklerini korurken aynı anda değişime cevap verebiliyor olmaları önemlidir (Makaklı ve Atalan, 2016).

Anlam ve düşünce çerçevesinde mimarlık belli bir sözü ve anlamı olan tutarlı bir kurgudur. Bu sebeptendir ki mimari ürünün bitmiş olması beklenmektedir ve de o şekilde değerlendirilmektedir. Ek, bitmiş olan bu kurguya "t" zaman sonra katılarak, mevcut kurguyu oluşturulacak yeni bir bütünün bileşeni haline getirmektedir. Ek bir boşluk doldurmadır ve ihtiyaçlara cevap veremez durumda olan yapının eksikliğini giderme çabası olarak tanımlanmaktadır. Yapılar incelendiğinde kiminin ek yeri belli olur kimi eklendiği gibi olmaya çalışmaktadır, kimi bir nedenle abartılıp eklendiğinden ayrılmaktadır. (Şahin, 2011).

Eski dokuda yeni yapı hem bir koruma problemi hem de çevrelerin canlanma sürecine katkı sağlayabilecek bir yoldur. Uzun yıllardır bir tartışma konusu olan tarihi çevrede yeni yapı konusunun her yerde uygulanabilecek genel kurallarının olmadığı ortaya konmuştur. Yeni olan, eskinin restorasyonu ya da yeni yapı olarak ortaya çıkabilmektedir fakat eski dokuların canlılığını sürdürme konusundaki en önemli adımdır. Yeni yapının niteliği ve dokuya yaklaşımı ile ilgili yerin kendine özgünlüğü ve mimarın yeri analiz etmedeki yaratıcılığı olarak iki kritik nokta vardır (Karakul, 2009).

Tarihi dokuda yapılacak yeni tasarımların taşınması öngörülen özellikleri ya da yeni tasarımı yönlendirebilecek tasarım kararları ile ilgili içerikler şu şekilde ifade edilmiştir (SPAB, 2018):

- Tarihi bağlamda yapılacak yeni ve iyi bir tasarım, eski binayı anlayarak ve saygı göstererek bu binanın araştırılması, bağlam çalışmaları ve detaylandırmaları ile büyümektedir.

- İyi bir yeni tasarım bağlama özgüdür. Mimari dil ve malzeme ile zıtlık kuran, tamamlayıcı, yakından eşleşen bir tavır oluşturulabileceği gibi bu tavır okunaklı olmalıdır ve tarihi yapının fiziksel değerlerinin bozmamalıdır.

- Yaratıcı ve problem çözen bir yaklaşım tarihi dokuyu ve projenin amaçlarını gerçekleştirirken bir binanın ve mekanın karakterini de koruyabilmektedir. Tarihi dokuda yeni tasarımlarlar ilgili yerel otoritelerin tutumları çok değişken olsa bile bu tür müdahalelere cesaret etmek olumlu sonuçlar doğurabilmektedir.

- Eski yapıların korunması ve iyi yeni tasarım, Kevin McCloud'un Eski Binalar İçin Yeni Tasarım Önsöz'ünde olduğu gibi şu şekilde ifade edilebilmektedir: “İyi koruma, yeni işlerde geçmişle ilişkilerde incelik ve saygı gerektirdiği kadar anlaşılır ve titiz çağdaş bir yaklaşım da gerektirmektedir.”

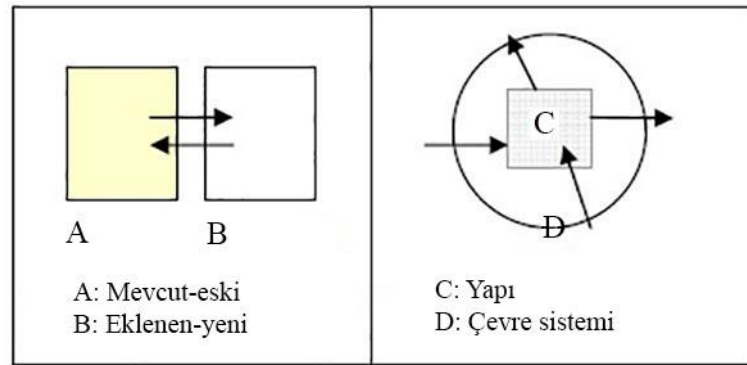
Tarihi yapıların yeniden kullanılmaları, çağdaş yaşam içinde etkin olarak yer almaları amacı ile yapılan tasarımların başarılı olabilmesi için, yeni mekanların tarihi yapılara eklenmesi gerekliliği ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda da tarihi yapılara ihtiyaç duyulan fonksiyona uygun olarak ek yapılar uygulanmaktadır. Tarihi yapıların onarımının tamamlanması ya da yapıya kazandırılacak yeni işlevin ihtiyaç duyacağı çağdaş ekler olarak tanımlanan yan mekanların tarihi yapıya eklenmesi sürecinde tarihi dokuya ya da yapıya en az şekilde müdahale ederek, en az oranda zarar veren ve yapılacak eklentilerin dışarıdan bakıldığında okunabilir nitelikte döneminin karakterini yansıtan şekilde olması gereklidir. Çünkü çağdaş tanımı “bulunulan çağın anlayışına, şartlarına uygun olan” şeklinde tanımlanmaktadır. Buna istinaden de çağdaş ekler, buldukları çağın anlayışını gerek üslup bağlamında gerekse kullanılan yapı sistemleri ve malzemesi tercihlerinde ifade etmelidir (Zeren, 2010).

Değişmeler, ekler, bozulmalar yaşamının bir parçasıdır, yapıların değişmesi ile ilgili olarak süreç ve koşullar da her kuramsal düşüncenin vazgeçilmez parçalarından birisi olmalıdır. Ekler özgün yapı öğeleriyle birlikte eskidikleri için, onların ek oldukları ancak özgün yapı şemasını bozdukları ve değişik malzeme ile yapıldıkları zaman anlaşılmaktadır.

Özgün yapının geçirdiği değişiklikler üslup değişimleri şeklindedir. Değişen zevklere göre kendi zamanında devleşen bir yapı farklı herhangi bir devirde ikinci ya da üçüncü dereceden önem taşıyabilmektedir. Herhangi bir yapının eklerini kaldırmak yani yapıyı özgün durumuna indirgemek bir tarihi çevreyi ortaya çıkarmak istemek belki ondan da daha önemli bir değer taşıyan tarihi gerçeği ortadan kaldırmak anlamına gelmektedir ve bu da doğru bir yaklaşım değildir. Tarihi, estetik ya da fonksiyonel olarak bütüne bağlı elemanların, yapıyı herhangi bir dönemdeki duruma indirgemek amacıyla yok edilmeleri doğru değildir. (Kuban, 2000).

Mcdonald'a göre tarihi dokuda yeni tasarım; kamusal alan, yeni yapı ya da mevcut yapıya herhangi bir ek ya da değişim gibi birçok farklı ölçeği kapsamaktadır. Tarihi çevrede yeni yapının başarılı bir sonuca ulaşması yerin karakteristik özelliklerini okumakla mümkün olabilmektedir. Tarihi kent dokusuna yapılan çağdaş yapılar tarihi kentler içerisine eklenerek, yeni katmanlar oluşturup ve kent dokusunu zenginleştiren öğeler olmalıdır. Sosyal ve fonksiyonel çeşitliliği geliştirip aktif kullanımı arttıran çözümler tarihi kent dokusunu bozmadan üretilmelidir (Makaklı ve Atalan, 2016).

Mevcut yapıları ve ekleri arasında işlevsel bir birliktelik sağlanması için elde edilen yeni bütünün başarısı ikili yapının mekânsal kurgusu arasındaki kaynaşmaya ve bütünleşmeye bağlıdır. Bu kaynaşma ve bütünleşme yapının kimliği konusunda da ortaya çıkan bir durumdur. Mevcut kimlik yeni ek ile değişip yenilenmektedir. Mevcut bir yapı ve eki arasındaki ilişki "ortak bağımlılık, davranma, etkiye dayanma" olarak tanımlanabilmektedir. Ek almasa bile ortak bir yaşam içerisinde varlığını devam ettiren mimari ürün gerek komşu yapılar ve çevre ile gerekse tüm çevre sistemi ile Şekil 2'deki gibi bir etkileşim içerisinde (Şahin, 2008).

Şekil 2. Mevcut bir yapının ek olarak ya da tek başına çevre ile kurduğu ilişki şeması (Şahin, 2008).

Tarihi yapılar günümüz koşullarına uyum sağlarken işlev değiştirip farklı bir işlevle yaşamlarına devam edebilmektedirler. Bu uyumu sağlarken yapılara yeni ekler yapma gereksinimleri ortaya çıkabilmektedir. Bu ekler, yapının karakterine öykünen bir şekilde tekrarı biçiminde olabileceği gibi yapıya saygılı günümüz mimari özelliklerini yansıtan çağdaş ekler niteliğinde de olabilmektedir. Bu çağdaş ekler; tarihi yapıya ya da dokuya zıtlık oluştururken, tarihi dokunun kimliğine zarar vermeden ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Korumacılık bağlamında yapıya en az müdahale yapılması istenmekte fakat yeni eklerin dışarıdan okunabilmesi için aynı zamanda Şekil 3'teki gibi dönemlerinin mimari üslubunu, taşıyıcı sistemini ve malzeme özelliklerini koruyarak kendi kimliklerini oluşturmaları ölçüt olarak ortaya çıkmaktadır (Kıray ve Karaman, 2006).

Şekil 3. Almanya parlamento binası çatı eki / Norman Foster (URL-17, 2019).

Morales'e (1996) göre tarihi dokuda ek olarak yapılan yeni yapılar buldukları bağlamın dokusuna, kimliğine ve belleğe etkilerinden ötürü dönüştürücü bir etki göstermesi sebebi ile oldukça önemli bir tasarım problemidir. Bu sebeple bu konu mimari tasarım stüdyoları, tasarım yarışmaları ve kongreler gibi çeşitli bilimsel ve düşünsel alanlarda ele alınmıştır fakat tarihi çevrede yeni yapının niteliklerinin sınırlarının kesin hatlarla çizilmiş bir çerçevesi ya da kuralının olmaması sebebiyle tasarımcıların konuya yaklaşımlarında zorlanmalarına sebep olmaktadır (Erkartal ve Özür, 2016).

Tarihi yapının ihtiyaçlarına bağlı olarak bu gereklilikler iç mekanda çözülmeye çalışılır buna bağlı olarak yetersiz kalındığı durumlarda çağdaş ek yapılması ortaya çıkmaktadır. Çağdaş ek yapılırken tasarım, eski yapıyla boyut ve ölçek olarak sınırlandırılmalıdır. Çağdaş ek tasarımında yeni olan bölüm, netleştirilerek tasarım yapılmalıdır. Yeni ürün çağdaş mimari eser olabileceği gibi tarihi binadaki tasarım

detaylarını örneğin motifleri referans olarak da tasarlanabilmektedir. Her iki durumda da tarihi yapıdan her zaman açıkça ayırt edilmeli ve kütle, malzeme doluluk boşluk ilişkisi ve renk açısından uyumlu olmalıdır (Morton vd., 1997).

Yeni bir ek, tarihi binanın karakterini, biçimini, önemli materyallerinin ve özelliklerini korumalıdır. Ek, eklemlendiği yapı ile kütle, boyut ve ölçek olarak uygun tasarımda olmalıdır. Uyumlu tasarım için formül ya da kurallar yoktur. Ekler geleneksel, çağdaş veya tarihi binanın basitleştirilmiş bir kurgusu olarak herhangi bir mimari stilde olabilmektedir. Fakat tarihi karaktere uyumluluk ve farklılaşma arasında bir denge olmalıdır (NPHA, 2017).

Sürdürülebilirliğin yükseldiği ve hemen hemen her alanda yaygın olarak kullanıldığı bir dönemde, yeni yapı yapmaktansa tarihi yapıların ihtiyaçlar ve hizmetler doğrultusunda adapte edilerek yeniden kullanılması durumunda tarihi yapılar ilaveler ihtiyacı doğabilmektedir (Payne, 2013).

Tarihi çevrelerin yeni ihtiyaçlara bağlı olarak değerlendirilmelerinin ekonomik, kültürel ve sürdürülebilir birçok faydası mevcuttur. Bu noktada Şekil 4'teki Hearst Tower tasarım, koruma, sürdürülebilir olma kriterlerini sağlayan bir örnektir. Art-deco üslubunda yapılmış sekiz katlı bir binanın medya grubu genel müdürlük binası olarak yeniden işlevlendirilmesi sebebi ile yeni ihtiyaçlar doğmuştur. Yeni yapı 42 katlı olarak tasarlanmıştır ve yeni uygulama geri dönüşümü yüksek olan cam ve çelik gibi malzemelerden yapılmıştır (Korumaz, 2011).

Şekil 4. Hearst Tower / Norman Foster (URL-16, 2019).

- Çağdaş Ek Nedenleri

Zeren'e (2010) göre tarihi yapılara çağdaş ekler yapılmasının sebepleri ikiye ayrılmaktadır.

- Tarihi yapıların yenilenmeleri durumunda yapılara verilen ikincil fonksiyonlara hizmet edebilecek yeni mekanlar ihtiyacı
- Hasar görmüş tarihi yapıların, hasar gören bölümlerinin estetik, işlevsel ya da strüktürel denge açısından bütünlenmesi ihtiyacıdır.

Farklı bir değerlendirme ile bakıldığında ek yapmanın nedenleri şu şekilde listelenebilmektedir:

- Binayı daha işlevsel kılmak
- Binaların ekonomik uygulanabilirliğini geliştirmek
- Bina sistemleri ve teknolojisindeki değişiklikleri karşılamak
- Engellilere veya başka nedenlerden dolayı erişimi iyileştirmek

1.6. Uluslararası Düzenlemelerde Çağdaş Ek

Uluslararası koruma ile ilgili düzenlemeler, tarihi dokuda çağdaş ek ile ilgili kararlar içermektedir.

- Çağdaş restorasyon kuramının temellerini atan Camillo Boito'nun oluşturduğu restorasyon ilkeleri arasında ekler ile ilgili olanlar şu şekildedir (Kuban, 2000):
 - Eğer ek yapılması zorunlu ise bunlar kolayca anlaşılmalı ve yapının üslubundan farklı olmalıdır.
 - Eğer bitmemiş ya da tahrip olmuş eklerin yapılması zorunluluğu var ise bunlar değişik malzeme ile ve özgün yapıda olan ayrıntılara sahip olmadan inşa edilmelidir.
 - Eğer bir yapının önemli bir özelliğini kapatmıyorlarsa değişik zamanlarda yapılan ekler ortadan kaldırılmamalıdır.

Boito'nun fikirlerini geliştiren Giovannoni'nin oluşturduğu restorasyon ilkelerine göre ise eklerle ilgili değerlendirmeler şu şekildedir:

- Bir yapıda sonradan yapılmış olsa dahi sanat değeri olan parçalar, üslupsal bütünlüğü bozsa bile korunmalıdır.
- Ekleri eski yapıdan ayırt etmeli ve üzerlerine tarihleri yazılmalıdır.

- Ekler kütleliyi tamamlayan basit çizgili elemanlar şeklinde olup bezemesel olmamalıdır.

- Venedik Tüzüğü, 1964

Madde 12: Eksik parçaların değiştirilmesi, bütünüyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmelidir fakat aynı zamanda orijinalinden ayırt ediliyor olmalıdır çünkü restorasyon, sanatsal ve tarihi deliller üzerinde oynamalar yapmaz.

Madde 13: Eklemelere yalnızca yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan ilişkisine zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir

- Eski Yapı Grupları Üzerine Çağdaş Mimarlık Tanıtımı Sempozyumu Çözümleri, 1972

Madde 2: Çağın malzeme ve tekniklerini bilinçli olarak kullanan çağdaş mimari, antik ortamın yapısal ve estetik özelliklerini etkilemeden sığabilecek kütle, ölçek, ritim ve görünüm uygunluğunda olmalıdır.

Madde 3: Tarihi anıtların veya bina gruplarının gerçekliği temel bir kriter olarak ele alınmalı ve sanatsal, tarihsel değerleri etkileyecek taklitlerden kaçınılmalıdır.

- Tarihi Alanların Güvenliği ve Çağdaşlık Rolü İle İlgili Öneri, 1976

Madde 24: Koruma planlarının bulunduğu yerlerde, mimari veya tarihi açıdan ilgi çekici olmayan binaların yıkılmasını içeren kentsel gelişim veya gecekondü temizleme programları mevcut ise yapısal olarak korunamayacak kadar hasarlı olan, uzatmaların ve hiçbir değere sahip olmayan eklerin kaldırılması ve hatta bazen bölgenin birliğini bozan son kalan yapıların yıkılması yalnızca planlamaya uygun olarak yetkilendirilebilir.

Madde 28: Yeni binalar için düzenlemelere ve kontrollere, mimarisinin mekânsal organizasyonuna ve tarihi bina gruplarının düzenine uyum göstermesini sağlamak için özel bir dikkat gösterilmelidir. Bu sebeple kentsel bağlamın analizi yalnızca bina gruplarının genel karakterini tanımlamak için değil örneğin yükseklik, renk, malzeme, form uyumu, cephe ve çatıların inşası, binaların hacmi ve mekânsal hacim arasındaki ilişki, ortalama oranlar ve konum gibi baskın özelliklerini de göstermektedir. Yeniden düzenlemeler, bütünü uyumuna zarar verebilecek bir kütle değişikliğine neden olma tehlikesi taşıdığı için yapılan değişikliklerin boyutlarına özel dikkat gösterilmelidir.

- Washington Tüzüğü, 1987

Madde 10: Yeni yapılar yapılması gerektiğinde ya da eskileri uyarlanırken, mevcut mekânsal doku saygı görmeli, özellikle ölçek ve parsel boyutuna dikkat edilmelidir.

Çevreye uyumlu çağdaş öğeler yörenin zenginliğini arttırabileceğinden, yeni tasarımlar engellenmemelidir (Makaklı ve Atalan, 2016).

- Burra Tüzüğü, 1999

Madde 15. 2: Kültürel değeri azaltan değişiklikler geri dönüşümlü olmalıdır ve şartlar uygun olduğunda geri döndürmeye izin vermelidir. Geri dönüşümlü değişiklikler geçici olarak kabul edilmelidir. Geri dönüşümsüz değişim son çare olarak kullanılmalı ve gelecekteki koruma eylemini önlememelidir.

Madde 22. 1: Mekana yapılan eklemeler gibi yeni çalışmalar, mekanın kültürel önemini bozmadığı, gizlemediği ve yapının yorum veya değerini azaltmadığı sürece kabul edilebilirdir. Yerleşim, hacim, şekil, ölçek, karakter, renk, doku ve malzeme mevcut olan yapıya benzerse sempatik olabilir ancak taklit edilmekten kaçınılmalıdır.

- Viyana Bildirisi, 2005

Madde 18: Tarihi kent dokusundaki çağdaş mimari ve müdahaleler için karar verme durumu dikkatli bir bakış açısı, kültürel ve tarihi duyarlı bir yaklaşım, paydaş istişareleri ve uzmanlık bilgisi gerektirmektedir. Böyle bir işlem, eski ve yeni arasındaki mekânsal bağlamı incelerken, tarihi doku ve yapı stokunun orijinalliği ve bütünlüğüne saygı gösterildiğinde yeterli ve uygun bireysel yaklaşımlar için izin vermektedir.

Madde 26: Genel bir ilke olarak orantı ve tasarım belirli bir tarihi model ve mimariye uymak zorunda iken yapı stokunun çekirdeği çıkarılarak korunmaya layık görülen cephe uygun bir yapısal müdahale yöntemi oluşturmamaktadır. Bunu sağlamak için Dünya Mirası kentlerinde çağdaş mimari gelişimi, tarihi kent dokusunun değerlerinin tamamlayıcı niteliktedir ve kentin tarihi doğasını tehlikeye atmamak için limitler dahilinde kalmasına özel bir dikkat gösterilmektedir.

Tarihi dokuda yeni tasarımlar ile ilgili yasal konular ile mimari koruma ilkeleri arasında bir boşluk bulunmaktadır. Tarihi bağlamda müdahaleler için ilkeler oluşturan uluslararası koruma standartları ve tüzükleri olmasına rağmen bazı ülkeler tarafında etkin şekilde takip edilememektedir. Yerel makamlar, bölgeyi ve ülkeyi tanıtmak için önemli ve popüler mimarlar tarafından tarihsel bağlamla uygun olmayan yeni gelişmelere izin vermektedir (Mısırlısoy, 2017).

Aşkın ve Cantimur'a (2012) göre çağdaş ek yapımının olası nedenleri kadar çağdaş ekin taşınması gereken özellikler de çok büyük önem arz eder. Madrid IV. Uluslararası Mimarlar Kongresi (1904), Restorasyon Tüzüğü (1931), Venedik Tüzüğü (1964), Viyana Tavsiye Kararları (1966), Quito Normları (1967), Amsterdam Bildirgesi (1975),

Deschambault Bildirgesi (1982), Roma Bildirgesi (1983), Avrupa Mimari Mirası'nın Korunması Sözleşmesi (1985), Washington Tüzüğü (1987), Nara Özgünlük Belgesi (1994), San Antonio Bildirgesi (1996), Burra Tüzüğü (1999), Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (1999), Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyonu için İlkeler (2003), Tarihi Kentler, Valetta İlkeleri (2011) ve Paris Deklarasyonu (2012) toplantı raporlarında tarihi yapıda ve dokuda çağdaş ek tasarlarken göz önünde bulundurulması gereken unsurlar net bir şekilde belirtilmiştir. Bu belgelere dayanarak özet olarak söylenebilir ki çağdaş eklerin, tarihi yapıya veya dokuya en az müdahalede bulunması, dışarıdan okunabilmesi ve kapatmayan niteliklerde olması gerekmektedir. Çağdaş ekler ölçü, oran, yükseklik, malzeme ve renk özellikli bakımından tarihi yapıya egemen olmamalıdır (Karakök ve Gökarslan, 2015).

Türkyılmaz'a (2006) göre Viyana'da 2005 yılında düzenlenen "World Heritage and Contemporary Architecture- Managing the Historic Environment" sempozyumu kapsamında, UNESCO, ICOMOS, ICROOM, IFHP, IFLA, UIA, OWHC, Viyana Belediyesi ve Avusturya Hükümeti'nin katkısıyla hazırlanan Dünya Kültür Mirası Alanları'nda yeni yapılaşmanın aşağıdaki özelliklere sahip olması gerektiği belirtilmiştir (Makaklı ve Atalan, 2016):

- Çağdaş, kaliteli tasarım ve uygulama
- Kültürel ve tarihi bağlama duyarlılık
- Mevcut mimari ve tarihi dokuya uygunluk
- Tarihi kent peyzajının değerine katkıda bulunmak
- Mevcut çevre ölçeğini dikkate almak
- Mevcut tarihi doku içinde kabul edilebilir limitlerde kalmak
- Tarihi kent peyzajını oluşturan elemanlara duyarlılık

1.7. Tarihi Çevrede Tasarım Kriterleri

Çağdaş ekler, yeni tasarım ürünleri olup eklemlendikleri yapıya ve çevreye göre şekillenmektedirler. Bu sebepten tarihi yapı ve ek yapı arasındaki ilişki, çağdaş ekin mevcut dokuda algılanması ile bağlantılıdır. Tasarım girdilerini oluşturan kriter kararları, tarihi yapıya göre yönlendiğinden bu yapıyı tanımak, tanımlamak ve onu referans olarak tasarım yapmak için kriterler mevcuttur. Bu kriterler yeni tasarımın işlevsel, estetik ve algısal kavranabilirliği ile kalitesini oluşturmaya ve arttırmaya yöneliktirler. Bu bağlamda

yeni tasarımları yönlendiren ve bu çalışmanın da temelini oluşturan başlıklar; tasarım yaklaşımı, mekan organizasyon türü, biçimsel kriterler, kavramsal kriterler olarak sıralanabilmektedir.

1.7.1. Çağdaş Ek Tasarım Yaklaşımları

Tarihi çevrede yeni yapı ve çağdaş ek yapımı ile ilgili olarak verilen kararların en geniş kapsamlısı yeni yapının tasarım yaklaşımıdır. Bu karara paralel olarak yeni ekin biçimsel kriterleri şekillenmektedir.

Aynı zemine dayanan fakat farklı kaynaklara göre çeşitlendirilerek oluşturulmuş tasarım yaklaşımları mevcuttur. Farklı gruplandırmalar şu şekilde ifade edilebilir.

➤ I. Tasarım Yaklaşım Gruplandırması

Branca'ya (1976) göre tarihi çevrede yapı eylemi üç farklı şekilde incelenebilmektedir. Bunlar restorasyon, tarihsel yapılar grubu içinde yapı eylemi, tarihsel yapılar grubunun etki çevresinde yapı eylemi şeklinde sıralanabilmektedir.

- Restorasyon: Belli ölçüde yeniden biçimlendirme, tarihi yapıların korunmalarına imkan sağlayan yeni işlevler için yapılmaktadır. Restorasyonun eldeki verilerin ustaca yorumu olarak oluşmasını sağlamak gerekmektedir. Bu da yalnızca form disiplini ile kaliteyi bilmekle, oranları görebilmekle ve tarihi yerin kimliğini kavramakla oluşmaktadır.

- Tarihsel yapılar grubu içinde yapı eylemi

- Yüzyıllar boyunca çeşitli planlamalar sonucu oluşmuş yapı grupları: Bu grupta biçimlendirme için mevcut kurallara uyma zorunluluğunun bulunmadığını, özgün bir dil oluşturulmasının önünde engel olmadığını, yüzyıllar boyunca oluşturulan değişik biçimlendirmeler kanıtlamaktadır.

- Aynı zamanın ürünü mekânsal bütünlüğü olan yapı grupları: Bütün olarak planlanmış yapı gruplarının uyumsuz eklerinin bütünü bozabileceği mimarlar tarafından okunabilir olmalıdır. Bu tür yapı gruplarında, yalnızca uyumlu tamamlamalar, onarımlar ve eskiyen elemanların değiştirilmesi gibi düzenlemeler yapılabilmektedir.

- Tarihsel yapılar grubunun etki çevresinde yapı eylemi: Bir anıtın veya tarihsel yapılar grubunun yakınında, etki çevresi içindeki yapı eylemidir.

İşlev ve biçim, bütün yapılar için geçerlilik taşımakla birlikte özellikle tarihi çevrelerdeki yapılaşma için çok daha fazla önemlidir. Organizasyon, ölçek ve oran

kavramları, binanın yeni bir obje olarak, yine binaların oluşturduğu eski bir çevrede yer edinebilmesi için karşılanması gereken önemli kriterleri tanımlamaktadır (Kurrent, 2001).

Byard'a (2005) göre tarihi doku ve yapılara müdahalede, taklitten bilinçli olarak zıtlığa uzanan geniş yelpaze içerisinde uyum, tevazu, saygı gibi değerlerin yansırı öykünme, yansıtma, çerçeveleme, zıtlık ve hatta redd-i miras olarak tanımlanabilecek pek çok yöntem ve stratejinin varlığı, koruma ve restorasyon disiplini içerisinde yer bulabilen bu alan zengin bir tasarım alanı barındırmaktadır (Çetin ve Doyduk, 2017).

Yeni yapının tarihi çevrede olması sebebi ile tasarım kararlarında etkili olan nitelikler oldukça fazladır ve bu noktada tasarımcının yapıya ilişkin kararlarında izleyebileceği yollar genel olarak üç ana başlığa ayrılmaktadır. Bu yöntemler, taklit, uyum ve zıtlık olarak sıralanabilmektedir. Tarihi dokunun özelliklerini taklit etme, bu özelliklere zıt olma gibi iki uç noktanın ortasında ortaya çıkan uyumlu olma durumu tarihi çevrede yeni yapının tasarım kararlarına yön veren yaklaşımlardır.

➤ II. Tasarım Yaklaşımı Gruplandırması

Zeren'e (2010) göre tarihi dokuda yapılan çağdaş eklerin üslupları dört farklı ana başlıkta toplanabilmektedir. Bu yaklaşım biçimleri; üslup taklidi, geleneksele öykünme, çağdaş biçimlenişe saygılı yaklaşım, çağdaş biçimlenişe aykırı yaklaşım şeklindedir.

- Üslup taklidi: Tarihi dokuda yapılan analizlere bağlı olarak, o bölgede yaygın olarak tespit edilen, mekan örgütlenmesi, cephe kurgusu, taşıyıcı sistem ve malzeme özelliklerinin değerlendirilmesi ile bu tespitlerin paralelinde dokuda mevcut olan diğer yapıların bir benzerinin üretimi olarak tanımlanabilmektedir. Bu anlamda dokuya öykünen replikalar olmaktadır. Bu tasarım yöntemi ile oluşturulan yapı, tarihi bir yapı mı yoksa tarihi dokuya eklenen yeni bir yapı mı olduğu yönünde tartışmalar oluşturmaktadır.

- Geleneksele öykünme: Tarihi dokudan alınan referansların yorumlanarak günümüze aktarıldığı yaklaşımdır. Geçmişte var olan izleri ayağa kaldıran, yorumlayan ve onlara öykünen yapılar oluşturulmaktadır. Bu yaklaşımda önemli olan öykünmenin oranıdır. Tarihi yapılardan alınan referanslar ile yeni yapı tarihi yapının üslubuna yaklaştırılmamalı veya tarihi yapılara öykünme tarihi yapıdan aşırı uzaklaştırılmamalıdır.

- Saygılı yaklaşım: Mevcut tarihi dokuya oldukça yoğun bir şekilde saygılı, modern ve yalın biçimlenmesiyle çevresinde yer alan tarihi yapılara fon oluşturup, vurgularını arttıran bir üslupla tasarımın yapıldığı bir yöntemdir. Bu yaklaşım türünde, yeni yapının yalın bir biçimde üretilmesi ve tarihi yapının önüne geçmemesi beklenilmekle birlikte yeni

yapıya modern bir ifade verip kendi döneminin üslubunu taşımasına izin verse de temelinde geri planda kalmasına dikkat etmektedir. Mühim olan tarihi yapılar ve dokudur. Gabarinin tarihi yapıdan düşük tutulması, şeffaf biçimlendirme gibi tasarım yönelimleri saygılı yaklaşım kararlarına örnek verilebilmektedir.

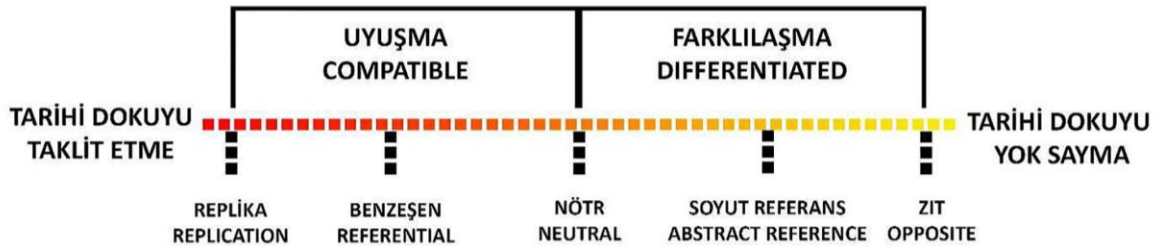
- Aykırı yaklaşım: Yeni yapının mevcut olanı domine etmesi, Şekil 5'teki gibi kendi döneminin mimari biçimlenişini oran ve proporsiyon kavramlarından ve yapılacağı çevrenin girdilerinden bağımsız olarak kurgulamasıdır. Bu yaklaşımda önemsenen yeni yapıdır. Yeni yapı bağlamdan bağımsız örgütlenir, dokuya kontrast oluşturma fikri gizlidir.

Şekil 5. Louvre Museum (Sağlam, 2018).

➤ III. Tasarım Yaklaşımı Gruplandırması

Tarihi dokuyu taklit etme ve yok sayma gibi iki uç kutup arasında beş kademe daha oluşturulmuştur. Yeni kademeler; kopya, zıtlık ve uyumla beraber benzeşen ve soyut referans olarak eklenen iki yeni türle oluşturulmuştur. Şekil 6'daki bu kademeler oluşturulurken ek yapı ve mevcut doku arasındaki etkileşimin türü ve derecesi dikkate alınarak belirlenmiştir (Erkartal ve Özür, 2016).

Şekil 6. Tasarım skalası (Erkartal ve Özür, 2016).

- Replika (kopya): Tarihi yapının kütle, cephe, boyut özelliklerinin hiçbir yorumlama yapılmaksızın birebir kopyalanmasıdır. Toplumsal bellekte önemli bir yeri olan yapının istenmeyen sebeplerle zarar görmesi ya da yeniden üretimi gerçekleşmediği takdirde kültürel ve tarihi açıdan büyük kayıplara sebebiyet verebilecek durumlarda tercih edilmesi gereken, bunun dışında uzak durulması gereken bir yaklaşım olarak belirlenmiştir.

Şekil 7. Black Ocean Headquarters (Erkartal ve Özür, 2016).

- Benzeşen: Ek ile mevcut tarihi dokuya açıklık oranları, kütle hareketi, gabari, kat silmeleri, malzeme seçimi, renk gibi referans verildiği fakat birebir kopyalanmadığı yaklaşımdır. Tarihi kopyalamadan uyum sağlayan , mevcut kimliğe ait tasarım ürünlerinin altını çizerek vurgulayan bir yaklaşımdır. Mevcut doku içerisinde olabildiğince az dikkat çekerek eklenmektedir. Fiziksel benzerlikler barındırmakla birlikte yapıldığı zamanın malzeme ve teknolojisini barındırdığı için zamanının yansıması olarak görülmektedirler.

Şekil 8. 19. yy antreposuna (sağda) tuğladan yeni bir ek (solda) ile benzeşen tasarım yaklaşımı (URL-19, 2019).

- Nötr (uyum): Yeni yapılan yapının cephesinde tamamen şeffaf ya da yansıtıcı malzeme kullanılmasıdır. Cam ve yansıtıcı öğeler haricinde cephenin tamamen metal veya ahşap gibi tek malzemeli ve çoğunlukla tek yüzeyden oluşan panellerle kaplanması da nötr yaklaşımdır. Bu türde yapılan yapılar hem dokudan ilk bakışta ayrılacak şekilde farklılaşır hem de kendi mimari özelliklerini zayıflatarak tarihi dokuda öne çıkmadan tarihi dokuya eklenmektedirler. Tarihi dokunun kimliğinin önüne geçmemesi ve aynı anda ondan farklılaşarak belirginleşmesi sebebiyle olumlu olarak nitelendirilen bu yaklaşım bazı durumlarda yeterli bir tasarım etkisi yaratmaması ve eklemlendiği yapı ile kurduğu bağın net olmaması sebebiyle eleştirilmektedir.

Şekil 9. Barcelona’da mevcut dokuda nötr tasarım yaklaşımı (Erkartal ve Özür, 2016).

- Soyut referans; yaklaşımında tarihi yapılara atıfta bulunan öğelerin soyut karşılıklar bulacak şekilde yorumlanmasıyla oluşturulmasıdır. Tasarımı etkileyen en önemli girdilerden olan bağlamın özelliklerinin soyutlanmasıyla elde edilen tasarım kararlarıyla mevcut dokuya referans verirken aynı zamanda eklemlendiği dokudan belirgin bir şekilde sıyrılmayı sağlamaktadır. Mevcut kimliğe atıfta bulunduğu için bağlama verdiği önemle ve farklı tasarım fikirlerinin oluşmasını sağladığı için cesur yaklaşımıyla oldukça özgün niteliklere sahiptir. Fakat soyutlanması öngörülen özelliklerin bağlamdan iyi analizler yapılarak alınması, soyutlama işinin de iyi sonuçlanması ve bu girdilerin bir tasarıma dönüşmesi zorlu bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır.

Şekil 10. Paris’te mevcut dokuda soyut referans yaklaşımı (Sağlam, 2018).

- Zıt; olarak tasarlanan bir ek tarihi dokuya tamamen aykırı bir tasarım ürünü olarak oluşturulmaktadır. Kütle, malzeme, açıklık oranları ve boyutlar gibi özelliklerin bağlama göre farklılaşan yeni tasarımlardır ve mevcut doku içerisinde öne çıkarak dikkat çekmektedirler. Bu tasarım yaklaşımı oldukça hassas bir denge gerektirmektedir. Başarılı bir tasarım süreci geçirmediğinde mevcut kimlikten ve bağlamdan kopuk olma riski taşıyan bu yaklaşım türü karşıtlıkların bir arada bulunmasından kaynaklanan bütünlük sergileyen bir tasarım ürünü oluşturulduğunda dönemini en net şekilde yansıtan bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Şekil 11. Dancing House/ Frank Gehry (URL21, 2019).

Tarihi çevrede yeni tasarımın yaklaşımının tavrı önemli olsa da bu tavır ne olursa olsun yeni yapının yapılacağı bağlam üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biridir. Bu sebeple bağlam en detaylı şekilde incelenmesi ve tasarımın en doğru şekilde sonuçlanabilmesi için en verimli şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir ve buna göre tasarım kararları verilmektedir. Farklı tasarım yaklaşımları ile oluşturulan yeni yapıların ve eklerin izledikleri tasarım yaklaşımlarının türü ve uygulama ürünleri formal olarak hem yurt içi hem de yurt dışı örnekleriyle değerlendirilmiştir.

➤ IV. Tasarım Yaklaşımı Gruplandırması

Bir tasarımcı ya da korumacı, tarihi dokudaki yeni tasarımını dört olası yaklaşımdan birini seçerek ilerletebilmektedir. Bu dört yaklaşım şu şekilde sıralanmaktadır: birebir kopyalama, aynı veya benzer bir tarzda yaratıcılık, soyut referans (soyutlama), kasıtlı karşıtlık. Bu seçenekler tarihi ortamlarda ilaveler için farklılaştırılmış ve uyumlu olarak nitelendirilen iki uç arasındaki tasarım çözümlerini temsil etmektedir (PAGP, 2007).

- Birebir kopyalama: Bu yaklaşım uyumluluğu ölçeklendirip, farklılaşmayı en aza indirmektedir. Yaklaşım, kopyalanması öngörülen tarihi öğeler iyi bir şekilde analiz edildiğinde, kopyalamayı etkileyecek teknik zemin mevcut olduğunda ve kopyalamanın ölçeği orijinal yapıya göre daha mütevazı boyutlarda olduğunda mevcut bir ortamın karakterini sürdürülebilmektedir. Mimarlar tarafından genellikle amaçlanan fakat gerçekleşmemiş bir simetriyi tamamlama veya önceden oluşturulmuş bir modeli genişletmek gibi sebeplerden ötürü eski yapıları kopyalayarak ek yapma yolu tercih edilmiştir.

- Stil ile yaratıcılık: Bu yaklaşım orijinal tasarımın birebir kopyalamasına rağmen, mimari dilde bir süreklilik duygusunu koruyarak aynı veya yakın ilişkili tarzda yeni unsurlar eklemektedir. Amaç farklılaşma ve uyumluluk arasında bir denge sağlamak olup uyumu yakalamaya daha yakındır.

- Soyut referans: Bilinçli olarak kelimenin tam anlamıyla benzerlikten kaçınırken, tarihi dokuya atıfta bulunmayı amaçlamaktadır. Bu yaklaşım uyumlu olmak ile farklılaşma arasında bir denge kurmak isteyip farklılaşmaya daha yakındır. Uygulaması zor bir yaklaşım türüdür çünkü bir sanat ve beceri gerektirmektedir.

- Kasıtlı karşıtlık: Bağlamda bilinçli bir karşıtlığı ifade eden bu yaklaşım, uyumluluktan uzak olup göze çarpan bir kontrast yakalayarak farklılaşmaya öncelik

vermektedir. Bu yaklaşımın en uygun kullanımı önceden yapılmış olan tarihi dokuya zarar veren hasarları veya muhalif müdahaleleri onarmaktır.

➤ V. Tasarım Yaklaşımı Gruplandırması

Baytin'e (2000) göre mevcut tarihi çevrelerde yeni yapı tasarımlarındaki mimari yaklaşımlar şu şekilde sınıflandırılabilirler (Candaş, 2002):

- Üsluba bağlı yaklaşımlar

- Yeni-yöreselcilik: Kültürel imgeleri barındıran uyumlu bir mimarlık olarak ya da kültürel sürekliliği sağlamak için yapılan kültürel uyumlu mimarlık olarak tanımlanabilmektedir. Kültürel olarak bilinçli-bilişsiz şekilde oluşmuş biçimler ile tasarımcının kendi fikirlerini harmanladığı bir yöntemdir. Kültürel kimlik arayışının mekânsal karşılık bulması ile ilgilidir. Bu akım ile yeni geleneksel site ve köyler yaratılmak istenmiştir.

- Tarihselcilik: Yöresel ya da anıtsal olan geçmişe ait formların o güne uyarlanarak ya da o günün stiline entegre edilerek kullanılmasıdır. Tarihsel formların ve belirli bir geleneğe bağlı stilin veya süslemenin yeni tasarımlarda kullanılması yani yeniden canlandırıcılık olarak adlandırılabilir bir yaklaşımdır.

- Bağlamcı yaklaşımlar: Bu yaklaşımın amacı yeni yapının içerisinde bulunduğu ortama uyması, ortamla kaynaşmasıdır.

- Bağlamcılık: Yeni yapının çevresi ile olan ilişkisini içermektedir. Farklı başlıklarda ifade edilen kopyalama, uygunluk, zıtlık gibi yeni yapıya ait tasarım yaklaşımları bu başlık dahilindedir. Mevcudun aynısını yapmak, eski binaların özelliklerini kullanarak yeni binayı eskiyi anımsatacak şekilde tasarlamak ya da mevcut düzene aykırı bir tasarım yaklaşımı izlemektir.

- Mekancılık: Eski ve yeni arasındaki ilişkinin ancak mekan yorumu ile mümkün olabileceğini savunan bir yaklaşımdır.

- Ekolojik yaklaşım: Doğa ile uyumlu ve denge halinde olan tasarımlardır.

- Kuralcı yaklaşımlar: Korunan alanlarda benimsenen tasarım kararlarıyla tarihi dokunun ve estetik değerlerin korunmasını amaçlayan bir yönlendirmenin yasa ile koruma altına alınmasıdır. Bu yönlendirmeler "Tasarım Rehberi" ile gerçekleştirilmektedir.

Tasarım Rehberi tarihi bir dokuda yeni yapı tasarımında dikkate alınması gerekli kriterleri içermektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilmektedir (Can, 2011):

- Sokak dokusu

- Bina yönelimi
- Kütle ve ölçek
- Yapı yüksekliği
- Yapı genişliği
- Yapı formu
- Doluluk-boşluk oranı
- Pencere ve kapı boşluklarının uyumu

1.7.2. Çağdaş Ek Mekan Organizasyon Türü

Zeren'e (2010) göre tarihi yapıların mekan ve organizasyona bağlı olarak üretilen eklerin çeşitliliği şu şekildedir:

- Çatı tamamlaması
- Cephe tamamlaması
- İki yapı arasında geçiş elemanı
- Yapıya eklenen sirkülasyon elemanları
- Yapıya eklenen saçak elemanları
- Yapının cephesine yapılan bütünlemeler

B biçimdeki strüktürler olarak yatayda ve düşeyde veya çift yönde uygulanmaktadırlar.

• Çatı tamamlaması: Tarihi yapıların hasar gören kısımlarında yapılan bütünleme uygulamalarıdır. Tarihi yapılara eklemendiği Şekil 13'teki gibi arkeolojik kalıntıların üzerini örtmek amacıyla da oluşturulmaktadırlar.

Şekil 12. British Museum çatı eki (URL-13, 2019).

Şekil 13. Göbeklitepe arkeolojik alan çatısı (URL-15, 2019).

- Cephe tamamlaması: Tarihi yapılara getirilen farklı bir ekmeleme türü cephe tamamlamasıdır. Tek bir tarihi yapının bir bölümünü tamamlayabildiği gibi, farklı tarihi yapıları cephe olarak birleştirebilmektedir.

Şekil 14. TCDD hangar binaları cephe tamamlaması (URL-52, 2019).

- İki yapı arasında geçiş elemanı: Farklı iki tarihi yapı arasında ya da tarihi yapının yanına ekmeleme yapı ile geçişini sağlamak amacıyla yatay sirkülasyon elemanı olarak tüp geçitler ekmelemebilmektedir.

Şekil 15. Rapperswil-Jona müzesi geçiş elemanı (URL-33, 2019).

- Yapıya eklenen sirkülasyon elemanları: İşlevsel olarak yenilenen yapıların dönüşüm uygulamalarında ya da tarihi yapının yanına inşa edilen bina ölçeğindeki eklere ulaşım durumu söz konusu olduğunda ihtiyaca göre yatay veya dikey sirkülasyon gereksinimleri ortaya çıkabilmektedir (Zeren, 2010).

Şekil 16. Castello dei Deria'ya merdiven eki (URL-23, 2019).

- Yapıya eklenen saçak elemanları: Tarihi yapıların yenilenerek günümüze aktarılması sürecinde, yapıların üstlendikleri yeni fonksiyonlarına göre yapının günümüz kullanımının dışarıdan okunmasını sağlayacak şekilde çağdaş malzemelerle üretilen saçak elemanları ilave edilmektedir (Kıray ve Karaman, 2006).

Şekil 17. Kunstlerhaus tiyatrosu girişindeki saçak (Kıray ve Karaman, 2006).

- Yapının cephesine yapılan bütünlemeler: Tarihi yapının yeni işleve bağlı olarak ihtiyacı olması durumunda bu işlevi karşılayacak bir mekan eklenmesidir. Görsel ve fonksiyonel yani hacimsel olarak tamamlanma mevcuttur.

Şekil 18. Cluny müzesi ziyaretçi merkezi cephe bütünlemesi (URL-43, 2019).

1.7.3. Çağdaş Ek Biçimsel Tasarım Kriterleri

Tarihi çevrede yapılacak yeni yapı ve ek için farklı tasarım yaklaşımları detaylarıyla ifade edilmiştir. Yapı analizlerinde formal inceleme için yapılar tasarım yaklaşımları üzerinden değerlendirilmektedir. Tasarım yaklaşımı türleri yapılacak değerlendirmeler için seçilmiş bir analiz kriteridir.

Tarihi dokuda yeni yapı yapmak mevcut olan ve bellekte yer eden kent silüetine bir katman oluşturacağından zorlayıcı bir tasarım sürecidir. Bulunduğu yerleşme ile uyumu sağlarken aynı zamanda kendi kimliğini oluşturması malzeme, form ve mekânsal yorumu ile kendi dinamiğini yaratması ve yeni değerler üretmesi beklenmektedir (Makaklı ve Atalan, 2016).

Kuban' (2000)'a göre yeni ek tasarımı eski olanın kalan parçalarının görsel olarak varlığını olduğu kadar, geçmişi çağrıştıran ya da geçmişi belgeleyen öğelerini de vurgulayacak şekilde gerçekleştirilmelidir. İşlevi değişmiş bir tarihi yapıya yapılacak ek, yeni bir tasarımdan daha zordur. Mekan ve biçimin ele alınmasında özgürlük alanları sınırlandırılmıştır ve eklerin eski verilerle uyumluluk içerisinde olması gerekip abartıdan kaçınılmalıdır. Eski ve yeni arasında bir uyum yakalanmalıdır. Bu uyum, biçimsel bir uyum, duyarlı bir uyum, karşıtlığı vurgulayan dinamik bir uyum olabileceği gibi uyumu reddeden bir yaklaşım da tercih edilebilmektedir. Bununla birlikte ek, tarihi yapıya egemen olmamalıdır. Ekleri yönlendiren asıl etmen tarihi yapılar olduğu için yapının fiziksel sınırları içerisinde değişiklik ya da ek söz konusu olmaktadır. Bu sınırlar dışında ekler; giriş, revak, merdiven şeklinde olabilmektedir.

Herhangi bir yapının farklı dönemlere ait ekleri yapıldıkları dönemin özelliklerini, mimari niteliklerini yansıtması sebebi ile önemli olabilmektedirler. Yapıya ait ekler, orijinal yapının dönem özelliklerini yansıtmak durumunda değildirler hatta bunun aksine farklı döneme ait olduklarını malzeme, tasarım ya da teknik olarak ifade etmeleri daha doğru bir tutumdur.

Tarihi çevrede yeni yapı ile ilgili dikkat edilmesi gereken ya da referans alınabilecek farklı kriterler mevcuttur. Bu kriterler temelinde ortaklıklar barındırmakla birlikte çağdaş ek yaklaşımına bağlı olarak farklılaşıp çoğalabilmektedirler. Bu sebeptendir ki farklı kaynaklara ait kriterler bu başlık altında açıklanmıştır.

➤ I. Tasarım Kriterleri Gruplandırması

Zeren'e (2010) göre ek yapının tasarımında karşılaşılan problemlerin çözülmesinde ve bununla birlikte ekin yapıya estetik bakımdan da doğru bir biçimde kaynaşmasında ve yapılacak ekin ne yapının kopyası olması ne de yama gibi görülmesi istenmediğinden gözetilmesi gereken tasarım kriterleri şu şekildedir:

- Çevrenin Etkisi: Yapının bulunduğu çevre ve arsadaki konumu ek yapının konumlanacağı yeri, malzemesini, üslubunu etkileyecek nitelikler barındırmaktadır.
- Ölçeğin Etkisi: Anıtın yanına eklenecek olan yapının gerek yatay gerekse düşeyde oluşturacağı hacmin insan ölçeğindeki etkisi, anıtın yanındaki duruşu, oranları estetik kaygıyı etkileyen etmenlerdir. Bu sebeptendir ki doğru biçimde ölçeklendirilen ek, tarihi yapıyı ezmecektir.
- Zıtlık Etkisi: Zıtlık mevcuttaki tarihi yapıya malzeme, renk, ölçek olarak oluşturulabilmektedir.
- Formun Etkisi: Ek yapımında formun seçimi kütle algısını, tarihi yapı ile uyumunu veya zıtlığını oluşturabilecek bir unsurdur.
- Ritim Etkisi: Tarihi yapıların cephe kurguları değerlendirildiğine kullanılan bir öge veya motifin tekrarı ile belli bir ritmin oluşturulduğu gözlemlenmektedir. Tarihi yapıya atıfta bulunarak yapılacak ek yapı için, mevcut yapıya ait bir oranın veya ögenin farklı biçimleniş veya malzeme ile tekrarlanmasında tarihi yapının ritim kurgusundan faydalanılmaktadır.
- Malzemenin Etkisi: Ek yapımında kullanılacak malzeme seçimi tarihi yapıya öykünme veya zıtlık oluşturma noktasında kullanılacak önemli bir etkidir. Uygulanan eklerde malzeme ve strüktür seçiminde genellikle çağdaş malzeme seçimi ön plandadır.

➤ II. Tasarım Kriterleri Gruplandırması

Tasarımcılar belirli bir ortama uygun tasarım oluşturmaya çalışırken önce uygulama alanının yani yerin karakteri değerlendirilmeli ve anlaşılmalıdır. Yerin çeşitli yönlerinin tanımlamak ve kullanılmak üzere değerlendirilmesinde bir takım kriterler faydalı olabilmektedir. Bu kriterler çok detaylı olmasa da tasarımı gerçekleştiren mimar için faydalı olabilecek tasarımlardır ve şu şekilde sıralanabilmektedir: tane, kütle-arsa genişliği, bina hattı, silüet, renk-doku, ölçek ve görsel yoğunluk (Sudi, 2003).

- Tanecik: Bir dokuyu tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Tarihi dokudaki yapılar tanecik olarak nitelendirilmiştir. Bölgeden bölgeye farklılaşabilmektedir, değişen

dokuya göre farklı karşılık bulmaktadır. Tarihi bir çevrenin taneciği veya dokusu topografya, plan şekli ve arazi kullanımı bakımından doğrudan bilgilendirme yapmaktadır. Kent ölçeğindeki bir tasarımın arazi şartlarına göre konumlanması ve yönlmesi ile ilgili kararlarını içermektedir. Tarihi bir dokuda yatan, tanecik ile tarihsel anlamın ifade edilşinin oluşturduğu görsel, yapı grupları arasına yüksek ve büyük ölçekli yapıların eklenmesi ile kolayca bozulabilmektedir. Bu sebeptendir ki tarihi dokudaki yeni tasarım kararları tanecikler arasındaki dengelerin alt üst olmasına sebep olabilmektedir. Çünkü alanın tanesi kütleleri ve şekilleri bakımından çevrelerinin karakterini oluşturmaktadırlar.

- **Kütle-arazi genişliği:** Tarihi çevrede yapılacak yeni tasarımda yapının kütlesi çevresindeki binalarla ve yapıldığı alan ile doğrudan ilişkilidir. Arsa sınırlarının etkisiyle şekillenen kütlenin, çevresindeki yapılara göre ölçü olarak büyük olmamalıdır. Bir dokunun veya sokak cephesinin parçası olacağı düşünöldüğünde büyük ölçekli gelişmelere kapılmak bu dokuya oldukça zarar vermektedir. Bu sebeple kütle olarak araziye uygun ve çevresine nispeten küçük değişiklikleri içeren yapı kütleleri tarihi çevreler için daha uygun yaklaşımlardır.

- **Bina hattı:** Yapının tarihi çevredeki komşularıyla cephe ilişkisini tanımlamaktadır. Birçok tarihi alanda bina hattı oldukça düzenli ve sürekliedir. Kiliseler ve belediyeler gibi özel kamu yapıları dümdüz cephe düzeninden ileri doğru çıkma yapıp bu düzeni farklılaştırabilmektedirler. Tasarımcı bazen bazı sorumlulukları kabul ederek yapısına özel bir anlam katmak için bu hattın dışına çıkabilmektedir.

- **Silüet:** Mevcut bir dokunun içerisinde yapılacak yapının silüet içerisindeki duruşu çok önemlidir. Yeni bir yapının saçak, parapet gibi elemanları ile komşu yapıların arasında bir denge kurulmalıdır. Tasarımcı içerisinde çalıştığı sokak sahnesinin karakterini iyice anlamalı ve uyumsuzluğa sebebiyet vermeden belirli bir yapı grubunun oluşturduğu uyumu koruyan uygun bir çözüm oluşturmalıdır.

- **Renk/doku:** Yeni bir yapının rengi çevresi ile uyumlu olduğunda yapının detaylarına ait kusurların yoldan geçenler tarafından göz ardı edilmesini kolaylaştırmaktadır. Farklı renk ve dokudaki yapılar dikkatleri çektiği için daha fazla inceleme ve değerlendirmeye tabii tutulmaktadırlar. Önemli bir yapının varlığına dikkat çekmek amacıyla kontrast renk ve doku uygulaması yapılabilmektedir. Yapının renk ve dokusunun hassas bir değerlendirme ile karara bağlanması komşu yapıların malzemesinin birebir kopyalanmasından daha uygundur. Yeni ve çağdaş malzeme kullanımı ile tarihi bir

çevrede kontrastlık yakalanabilmektedir fakat görsel olarak bir karmaşa oluşturmamak için tasarım kararlarının verilmesi noktasından oldukça hassas davranılmalıdır.

- Ölçek: Yapının insan ölçeği ile olan ilişkisi olarak tanımlanabilmektedir. Ölçeğin etkin kullanılması tarihi çevrelerdeki tasarımların başarılı olmasının en etkin özelliklerinden biridir. Yeni yapının ölçeği ortamın karakterine uygun olarak büyütülüp küçültülebilmektedir.

- Görsel yoğunluk: Tarihi dokular görsel olarak karmaşık ve doluluk oranı yüksek olma eğilimindedirler. Bu yoğunlukta tasarlanması gereken yapıların da bu doluluğa, karmaşık ve bütüncül dokuya cevap vermesi beklenilmektedir.

Karakteristik bir dokuda yeni yapı yapma konusunda tasarımcılar çevresi ile az çatışan yaklaşımları seçmek yerine genellikle uyumsuz olan özellikleri sunarak, dokunun tarihi gelişimine çağdaş katkılar yapma eğilimindedirler.

Farklı bir kategorileştirme türü olarak eski dokuda tasarım yapma kriterleri; karakter, ölçek, form, konumlandırma, malzeme ve renk, detay şeklinde gruplandırılmıştır. (GCI, 2013)

➤ III. Tasarım Kriterleri Gruplandırması

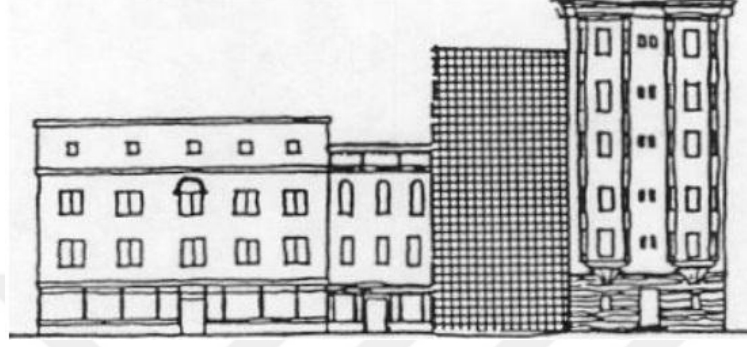
Uyumluluk bu tasarım ilkelerinin yakın çevrede nasıl kullanıldığını ve günümüz malzemeleri ile yapım teknikleri kullanılarak nasıl yorumlanacağını analizini içermelidir. Başlık içerikleri şu şekildedir (URL-9, 2018):

- Geride olma: Yeni bir ek mevcut yapıların oluşturduğu genel görünüme saygılı olmalı ve bunun dışına çıkıp bozacak nitelikler taşımamalıdır.

- Konum Eklmeleri: Bir binanın ön, yan veya arka kotuna yeni ilaveler eklenebilmektedir. Eklemenin yeri, orijinal binaya uygunluk açısından oldukça önemlidir. Örneğin tarihi bir binanın ön yüzüne ekleme yapmak zor bir tasarımdır. Aslında tüm durumlarda yeni eklentiler karakter tanımlayıcı cephenin tümünü veya büyük bir kısmını kapsayarak tarihi binanın görünümünü önemli ölçüde etkilemektedir fakat mevcut binanın önüne ek yapmak genellikle tercih edilmemelidir. Bu durum cepheyi gizleyip sokak düzeninin bozulmasına sebep olabilmektedir. Eğer karakter tanımlayıcı ayrıntılar ve süslemeler tahrip edilmiyorsa sokak görüntüsünü de bozmayacağı öngörülerek tarihi binayla daha az uyumlu zıt bir arka ilave kabul edilebilmektedir.

- Yükseklik: Bir ilave yapının mevcut bina ile tam olarak aynı yüksekliğe sahip olması gerekmemekle birlikte mevcut bina ve komşularının yüksekliği ile uyumlu olacak

şekilde tasarlanmalıdır. Uyumlu yükseklik eklemenin yapılacağı bölgenin yüksekliği ile yakından ilgilidir. Yapının ön cephesine yapılacak bir ilave ile arka cephesine yapılacak ilave farklı yükseklik değerlerinde olabilmektedir. Arkadaki eklemenin öndekine göre daha yüksek olması bir uygunsuzluk teşkil etmemektedir.

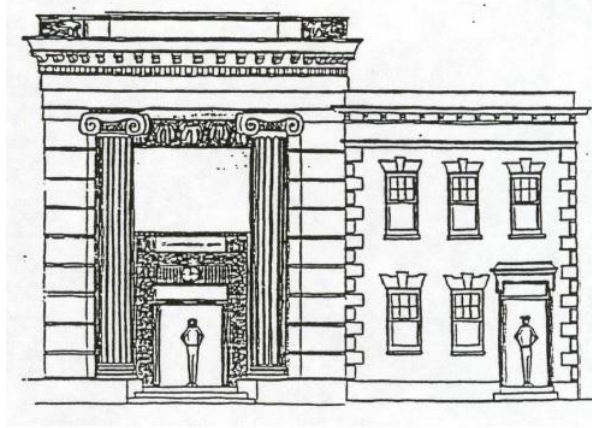

Şekil 19. İlave yapı ile eski yapıların yükseklikleri arasındaki uyum (URL-9, 2018).

- Yönlendirme/ yöneltme: Yeni bir ek mevcut binanın ve komşu binaların yönlendirilmesine uygun şekilde hareket etmelidir. Ana cephe ve girişin olduğu cepheler bu sebepten önemlidir ve genellikle sokağa bakan cephe olduğu için bu doku bozulmak istenmemektedir.

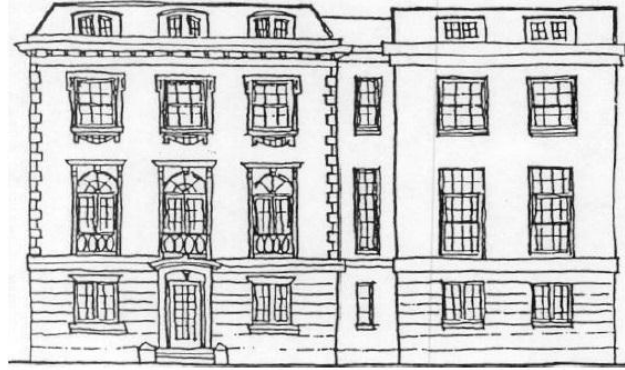
- Malzeme: Mevcut yapı baskın bir malzemedен oluşuyorsa yeni ilaveler aynı veya görsel olarak uyumlu bir malzemedен oluşabilmektedir. Fakat mevcut yapıda birden çok sayıda farklı malzeme kullanılıyorsa, ekleme bir dizi uyumlu cephe malzemesi ile tasarlanabilmektedir. Malzemenin renk, boyut, doku, yüzey ve diğer tanımlayıcı özellikleri oldukça önemlidir. Burada sağlanması beklenen uyumun aynı malzemenin kullanılması olarak karşılık bulması doğru değildir.

- Ölçek: Bir binanın komşularıyla ilişkili olarak göreceli veya görünen büyüklüğüdür. Ölçek aynı zamanda yapıyı oluşturan yapı elemanlarının birbirleri ile ilişkisi açısından da önemlidir. İnsan ölçeği referans alınarak yapılan tasarımlar ve insan boyutunun oldukça büyüğü olan anıtsal nitelikteki yapılar mevcuttur. Bu noktada üzerinde durulan konu insanın kullanacağı mekanın insan üzerindeki etkisinin netleştirilmesi ve bunun ölçekle sağlanmasıdır.

Şekil 20. Anıtsal ölçekteki yapıya (solda) insan ölçeğinde yapılan bir ek (sağda) (URL-9, 2018).

- Renk: Bir yapının renkleri kullanılan malzemelerden türetilmektedir. Yeni ilave renk olarak eski yapı ile uyumlu olmalıdır.
- Oran: Yeni bir ek mevcut binanın oranlarına saygı göstererek uyumlu şekilde yapılmalıdır. Yapıyı oluşturan elemanların boyutlarının birbirleri ile olan ilişkisi bakımından da oldukça önemlidir.

Şekil 21. İlave (sağda) orijinal yapı (solda) arasında uyumlu bir oran (URL-9, 2018).

- Ritim: Tekrarlayan cephe elemanları aralıkları yapının ritmini oluşturmaktadır. Yapıların yükseklikleri, genişlikleri bir sokak dokusunun ritmini oluşturmaktadır. Bir sokağın ritminin oluşmasında saçaklar ve basamaklar, ağaçlar gibi peyzaj elemanları da etkili olmaktadır. Yeni yapılacak bir ek bu ritme saygı göstermelidir.

Şekil 22. Eski yapının ABA ile ilavenin BAB ritmi arasındaki uyum (URL-9, 2018).

- Ayrıntılar ve Süsleme: Yeni ilave tarihi yapının süslemesini veya detayını kapatmamalı, gizlememeli, herhangi bir sebepten sökülmemelidir. Bunlara benzer tasarımlar yapılabilir fakat aynısı kopyalanmamalıdır.

- Kütle: Yapının basamak, saçak gibi tüm çıkıntıları ve boşlukları ile ifade edilişi kütle olarak ifade edilmektedir. Yapılacak eki genel hatlarıyla ifade eden kütle çevresi ve eklemleneceği yapı ile uyumlu olmalıdır.

Şekil 23. Yeni ek(sağda) eski yapı (solda) ile kütleli olarak bir uyum içerisinde (URL-9, 2018).

- Geri dönebilirlik: Bir ilave gelecekte kaldırılacaksa orijinal yapının özellikleri, malzemeleri, yüzeyleri ve diğer karakter tanımlayıcı unsurlarının engellenmeyeceği şekilde tasarlanmalıdır.

➤ IV. Tasarım Kriterleri Gruplandırması

Tasarım kriterleri farklı kaynaklara göre farklılaşmakla birlikte toplamda hepsi aynı görüşleri ifade etmektedir. İncelenen farklı bir değerlendirme ile dikkate alınacak tasarım kriterleri şu şekilde belirlenmiştir (URL-10, 2019).

- Eklemenin yüksekliği
- Geride olma derecesi
- Tasarımın basitliği

Farklı kaynaklarda benzer kriterler oluşturulmuş olup yeni ile eskiyi bir araya getirme noktasında ele alınan uyumluluk faktörleri farklı bir gruplandırma ile şu şekilde işlenmiştir: boyut, ölçek, renk, oran, malzeme, karakter, doluluk-boşluk ilişkisi, çevre ile ilişki (Stavreva, 2018).

➤ V. Tasarım Kriterleri Gruplandırması

Cantaccuzino (1998) tarihi alanlarda yapı tasarımı için gerekli kriterleri şu şekildedir:

- İfade: Yapının fonksiyonun doğru ifade edilmesi, yapının ne için, hangi amaçla yapıldığının anlaşılmasını sağlar.
- Bütünlük: Bir yapının doğru olarak değerlendirilebilmesi için yapıya ait malzeme, strüktür, planlamasının bilinmesi gerekmektedir. Tasarım yalnızca cephe ile değil planla da ilgilidir. Yapı, bu bütünlük içerisinde değerlendirilmelidir.
- Basitlik: Yapının güzel olarak tanımlanması basitlik ile ilgilidir. Gereksiz parçaları olmayan, net cevaplar veren tasarımlar basitliğin ötesine geçip düzen, birlik, tutarlılık, denge ve uyum oluşturmaktadır.
- Uyum: Uyum yaratmak büyük bir ölçüde ilişkiler ağından oluşmaktadır. Eski ve yeni yaratıcı bir zihinle uyumlu bir bütün haline getirilebilmektedir. Kritik bir değerlendirmede mevcut binaların özellikleri önemlidir ve onlara ait yükseklik, kütle ve silüet esas alınarak tasarım yapılmaktadır. Yeni ürünler yerleşim ölçeğini koruyacak şekilde renk ve doku çevresiyle uyumlu olarak tasarlanmalıdır.

1.7.4. Çağdaş Eklerin Algılanması Üzerine Kavramsal Kriterler

Tarihi çevrede çağdaş eklerin algısal boyutunu değerlendiren Şahin'e (2011) göre çağdaş ek, güçlü bir Gestalt yaratıp, eklendiği bütüne bir son söz olarak katılıp bazen mevcut bütünün anlamını değiştirip, sürdürmekte ya da o bütünle kaynaşarak, eş zamanlı

bir eklemlenme etkisi içinde, yeni bir bütüncül yapının ögesi olmaktadır. Bu değerlendirmeden yola çıkarak ek analizinde tasarımlar üzerinde gestalt ilkeleri ile tasarımın algısal boyutu değerlendirilmiştir.

Çağdaş ekler, buldukları çevreyle olan ilişkiye bağlı olarak şekillendiğinden verilen tasarım kararlarını en etkin şekilde yönlendiren etmenler arasında algı bulunmaktadır. Yapının çevresi içerisinde algılanma türüne göre tasarım yaklaşımının belirlenmesi doğrudan algı etkisindedir. Bu sebeptendir ki çağdaş eklerin değerlendirilmesinde temel algı prensiplerini ortaya koyan Gestalt ilkeleri referans alınmıştır.

Gestalt ilkeleri; yakınlık, benzerlik, kapalılık, devamlılık, pragnanz, şekil-zemin olarak ele alınmıştır.

- Yakınlık: Birbirlerine yakın duran elemanların bir bütün olarak algılanmasını ifade etmektedir.
- Benzerlik: Herhangi bir yönden benzer olan elemanların bir bütün olarak algılanmasını ifade etmektedir. Bu yön, renk, doku, malzeme gibi alanlarda olabilmektedir.
- Kapalılık: Elemanların algılanması sırasında bireyin mevcut boşlukları doldurarak bir bütün olarak algılanmasıdır.
- Devamlılık-süreklilik: Aynı yöne giden çizgi, nokta gibi elemanların bir bütünlük içerisinde algılanmasıdır.
- Pragnanz: Bireyin formları en basit, en anlaşılır ve en tutarlı şekilde algılama eğilimidir. Karmaşık ve şekli belirsiz formların algılanmasında pragnanz yasası geçerlidir (URL-14, 2019). Yalın, sıralı ve düzenli olan parçalar bir bütün olarak algılanmaktadır. Birey karmaşık ve dengesiz olanı düzenleyip basit ve anlaşılır hale getirip sadeleştirip daha yalın olarak algılamaktadır. Zihin parçası eksik olan ya da bölünmüş elemanları, en anlamlı şekilde algılamaktadır. Çeyreği alınmış bir elmayı gören bir kişi onu tanımlarken tam bir elma olarak nitelendirip bunun elma olduğunu ifade eder fakat aslında zihnin tamamlama özelliği bir kenara koyulabilirse cevap çeyreği alınmış bir elma olmalıdır.
- Şekil-zemin: Algıda daha ön plana çıkan eleman şekli oluştururken şekle fon oluşturup arka planda kalan eleman zemin olarak ifade edilmektedir.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Araştırma Yöntemi

Çalışmanın temelini oluşturan sorun ve bu soruna bağlı olarak ulaşılması beklenen amaç ifade edildikten sonra konu ile ilgili literatür çalışması yapılmıştır. Literatür çalışmasında ilk olarak tarihi çevre ve bu çevreyi koruma ile ilgili tanımlar yapılmış, yasal boyutları ifade edilmiş ve tarihi çevredeki yeni tasarımın değerlendirilebilmesi için gerekli zemin açıklanmıştır. Sonrasında ise çalışmanın temelini oluşturan çağdaş ek tanımlanmış, yasal düzenlemelerdeki boyutu ifade edilmiştir.

Çağdaş eklerin tasarım yaklaşımları, mekan organizasyon türü ve tasarım kararlarını yönlendiren biçimsel etmenler çeşitli kaynakların kendi değerlendirme gruplarına göre aktarılmıştır. Kaynakların biçime yönelik değerlendirme ilkeleri arasında ortak kriterler oldukça fazla olup farklılık gösteren kriterler de mevcuttur. Örneklemin değerlendirilmesi için oluşturulan analiz kriterleri hem ortak olan ve hem de farklılaşan kriterlerden derlenerek oluşturulmuştur. Bu noktada çağdaş eklerin daha çok biçimsel değerlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Literatür bölümündeki başlıklardaki tanım ve açıklamalar analiz kriterlerinin tespitinde referans olmak üzere kurgulanmıştır.

Tarihi çevrede çağdaş ekler, tasarım ve biçim konularında fiziksel ve fonksiyonel olarak değerlendirmekte iken mimarlık disiplinin temelinde bulunan algı ve algılama sonuç ürününün oluşturduğu etki bağlamında önemli olduğundan örneklem grubunu algısal olarak da değerlendirme boyutu ortaya çıkmıştır. Algı olayını tasarım ile buluşturan temel ifadeler olarak Gestalt ilkeleri analiz kriterlerine dahil edilmiştir.

Yapılan çalışmalarda; tasarım yaklaşımı, mekan organizasyonu türü ve biçimsel kriterler ile algısal yönü değerlendirmeye yönelik Gestalt ilkelerinin oluşturduğu kavramsal kriterlere bağlı olarak bir analiz tablosu oluşturulmuştur. Karşılaştırması yapılacak Avrupa ve Türkiye'den 15'er örnekten oluşan örneklem grubu belirlenip bu örnekler farklı başlıklardaki kriterler ile oluşturulan tabloya göre analiz edilmiştir. Analiz tabloları değerlendirilmiş ve bulgular elde edilmiştir. Elde edilen veriler irdelenmiş, tartışılmış ve buna bağlı olarak sonuçlar ortaya koyulmuştur.

Tablo 1. Araştırma akışı

1. BÖLÜM	<ul style="list-style-type: none"> • Sorunun belirlenmesi • Çalışmanın amacı, kapsamının açıklanması • Literatür taraması
GENEL BİLGİLER	
2. BÖLÜM	<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa ve Türkiye çağdaş ek örneklem grubunun belirlenmesi ve yapıların kimlik kartlarının oluşturulması • Tarihi çevrede çağdaş eklerin analizi için tasarım kriterlerinin tespiti <ul style="list-style-type: none"> ○ Tasarım yaklaşımı türü ○ Mekan organizasyonu türü ○ Biçimsel kriterler ○ Kavramsal kriterler • Tespiti yapılan dört başlığa uygun şekilde kriterler ile analiz tablosunun oluşturulması
YAPILAN ÇALIŞMALAR	
3. BÖLÜM	<ul style="list-style-type: none"> • Örneklem grubunun oluşturulan analiz tablosu ile analiz edilmesi şeklinde bulguların oluşturulması
BULGULAR	
4. BÖLÜM	<ul style="list-style-type: none"> • Yapılan analizlere bağlı olarak elde edilen veriler ile değer tablolarının oluşturulması • Değerlendirilen iki örneklem grubunun değer tablolarındaki veriler ile tartışılması
İRDELEME	
5. BÖLÜM	<ul style="list-style-type: none"> • Yapılan çalışmalar doğrultusunda ve tartışılan konular bağlamında sonuçların ifade edilmesi
SONUÇLAR	

2.1.1. Analiz Tablosu Kriterlerinin Belirlenmesi

Tarihi çevrede çağdaş eklerin tasarımına yönelik farklı yönlendirici etmenler önceki başlıklarda detaylıca ifade edilmiştir. Yapının genel tasarım kararları üzerinden tanınması için tasarım yaklaşımı, yapının işlevsel ve mekânsal yönünün açıklanması için mekan organizasyon türü, forma yönelik kararların verilmesi ve tasarım yaklaşımının biçimle ifade edilmesi için gerekli olan biçimsel kriterler ve algılanma boyutunu değerlendirmek üzere kavramsal kriterlerin analiz noktasında ele alınış biçiminin açıklamaları yapılmıştır. Dört ana başlık belirlenmiş olup analiz tablosunu ve değerlendirme yöntemi aşağıdaki başlıklarda ifade edilmiştir.

➤ Tasarım Yaklaşımı Türü

Tasarım yaklaşımı çeşitli kaynaklarda farklı gruplandırmaları olan ve bu sebepten farklı adlandırmalar gösteren bir başlık olsa da aslında benzerlik, zıtlık ve nötr olma gibi üç temel yaklaşımın çevresinde şekillenmektedir. En güncel tasarım yaklaşımı gruplandırması olması sebebi ile Erkartal ve Özüer'in (2016) yaklaşımlar skalası referans alınmıştır.

Analiz için referans alınan kaynağa göre beşe ayrılan yaklaşımlar şu şekilde değerlendirilmektedir:

- **Kopyalama:** Yapının kendisinin ya da herhangi bir bölümünün eski hali ile tıpatıp aynı şekilde yapılması şeklindeki tasarım yaklaşımıdır. Birebir tüm özellikleri yeniden yapma durumunu içerdiği için yapının yapıldığı zamanla ilgili yanılmalara sebebiyet vermektedir. Kopyalamayı zorunlu kılan özel ve ekstrem durumlar dışında tercih edilmemesi gerekmektedir.

- **Benzeşme:** Birebir kopyalama olmayıp orijinal yapının doku, renk, doluluk-boşluk gibi özelliklerini referans alarak tasarım yapılan yaklaşımdır. Bu yaklaşımla orijinal yapıya çok benzer olmakla birlikte tarihi çevre içerisinde orijinal yapının aynısı veya birebir kopyası olmadığını belli eden tasarımlar oluşturulmaktadır.

- **Nötr:** Kopyalama ve farklılaşma arasında duran bir yaklaşım türüdür. Zıt olmaya daha uzak olup temelinde uyumlu olmayı esas almaktadır. Kimlikli bir doku içerisinde farklı olduğunu belli etmekle beraber çok dikkat çekmekten uzakta durmaktadır. Şeffaf ya da yansıtıcı elamanlar kullanılarak oluşturulan tasarımlar genellikle nötr yaklaşımlardır. Çağdaş bir malzeme olan çelik, nötr tasarımlarda oldukça sık kullanılan bir malzemedir. Yansıtıcı ya da şeffaf yüzeyler ile bir uyum içerisinde kullanılan farklı herhangi bir malzeme, hacimce daha az bir yoğunlukta olduğu durumlarda nötr tasarım oluşturulmaktadır. Bunlarla birlikte her yansıtıcı ve şeffaf malzemeli tasarım, nötr yaklaşım değildir. Buna örnek olarak söylenebilir ki yansıtıcı malzemelerle oluşturulmuş zıt tasarımlar da mevcuttur.

- **Soyut referans:** Mevcut bağlamın ve yapının özelliklerinin soyutlanarak referans alındığı yaklaşımdır. Bulunulan dokudan sıyrılan tasarımlardır. Hem mevcut olana atıfta bulunup bir benzerlik yakalamaya çalışmakta hem de farklılaşarak öne çıkmaktadır.

- **Zıtlık:** Yeni tasarımda mevcut yapının doku, renk, kütle, doluluk-boşluk gibi özelliklerinin farklılaştırılarak elde edildiği yaklaşımdır. Tarihi dokuda oldukça dikkat çekip sıyrılmaktadır. Zıtlık; malzeme, ayrıntı, renk gibi biçimsel özelliklerden herhangi biri daha ön plana çıkarılarak oluşturulabileceği gibi birden çok biçimsel özellik farklılaştırılarak da oluşturulabilmektedir.

Bu gruplandırma bir skala oluşturmakla birlikte kendi içerisinde 3 grup olacak şekilde yeniden düzenlenebilmektedir. Kopyalama ve benzeşme birbirlerine daha yakın ve ilintili dururken, soyut referans ve zıtlık da aynı ilişki içerisinde. Kopyala-benzeşme,

nötr, soyut referans- zıtlık şeklinde üç gruba evrilebilmektedir. Daha detaylı değerlendirme yapmak amacı ile beşli gruplandırma kullanılarak analizler yapılmıştır.

➤ Mekan Organizasyonu Türü

Çağdaş eklerin işlevini analiz etmeye yönelik olarak oluşturulmuş bir diğer kriter mekan organizasyonu türüdür. Bu tür altı alt başlıkta toplanmıştır:

- Çatı tamamlaması: Eski bir çatının yerine ya da mevcutta çatısı bulunmayan bir çatı oluşturularak alanı kapatmak amacıyla eklenen yapı elemanıdır. Çatı ekleri; bir binaya, bir avluya eklenilebileceği gibi tarihi kalıntıları korumak, bu değerleri sergilemek, ziyaretçilere sunmak ve bu alanı canlandırmak amaçları ile kalıntı alanının üzerini örtecek şekilde alana da eklenilebilmektedir.

- Cephe tamamlaması: Mevcuttaki bir cepheye yapılan eklemelerdir. Eklenerek yeni bir hacim oluşturmaktan öte cepheyi tamamlamak, açıklık kapatmak amaçındadır.

- Geçiş elemanı eklenmesi: İki yapı arasında ya da farklı iki hacim arasında eklenerek bu alanları birbirine bağlayan ektir. Kendi özelinde hacimler oluşturabilmekle beraber mekanlar arası geçiş sağlamaktadır.

- Sirkülasyon eklenmesi: İhtiyaçlara bağlı olarak yapılan asansör veya merdiven eklemeleridir. Bu ekleme türünde yapı formal olarak kendi orijinal düzenini korumakta iken sirkülasyon elemanları bu bütünlüğe eklenmektedir.

- Saçak elemanı eklenmesi: Yapının girişi vurgulamak, bir koruma alanı oluşturmak gibi farklı amaçlara yönelik şekilde mevcut düzene saçak eklenmesidir.

- Cephe bütünlemesi: En geniş kapsamlı mekan organizasyonu türüdür. Hacimsel eklemeler, mekânsal büyümeler bu tür ile ifade edilmektedir. Çatı ya da cephe tamamlaması gibi tek bir yapı elemanı ile yapılan tamamlamalardan ziyade birden çok elemanla yapılmaktadırlar. Mevcut olanın üzerine kat çıkmak hacimsel bir eklenme olduğundan cephe bütünlemesidir.

➤ Biçimsel Analiz Kriterleri

Tasarımın formal yönünün fiziksel özelliklerini değerlendirebilmek amacıyla farklı kaynaklardan alınan ölçütlerin benzerlik ve farklılıklar içeren boyutları ele alınıp biçimsel analiz kriterleri oluşturulmuştur. Biçimsel kriterler çağdaş ek odaklı olup yalnızca yeni ya da yeni ve eskinin birlikteliği üzerinden değerlendirilmektedir. Biçimsel kriterlerin hepsi birbiri ile bağlantılı olup kriter sayısı arttırmaya ve azaltmaya uygundur.

- Ölçek: Yeni tasarımın mevcut yapı ile ölçek uygunluğu durumu değerlendirilmektedir. Yeninin eskiyi ezmemesi ikisinin bir bütünlük içerisinde olması uyumlu bir tasarım oluşturmaktadır. Yeni ve eski arasındaki dengeli ölçek; formların yönlenebilirliği, yükseklik ve oran gibi diğer biçimsel kriterler ile yakından ilgilidir. Eski yapıdan daha yüksek olan bir ek yapı, yönlenebilirliğinin farklı olması sebebiyle ezici bir görüntü oluşturmadığında ölçek olarak uyumlu bir yapı oluşturulabilmektedir.

- Yükseklik: Yeni tasarımın eskiye göre uzunluğu ile ilgilidir. Yeni olanın eskiden çok yüksek olmaması ve eskiyi ezmemesi, uyumlu ve dengeli bir tasarım için uygulanması beklenen bir tasarım kararıdır. Yeni olan, eski olandan uzun, kısa ya da eşit olabilmektedir. Yapılan eklerin zeminden başlayıp yükselebildiği gibi mevcut yapının herhangi bir seviyesine denk gelecek şekilde de eklenilebilmektedir. Bu durumda yeni yapının eskiye göre yüksekte olması uzun, alçakta olması kısa olarak değerlendirilebilmektedir. Yeni ve eskinin üst sınırları referans alındığında bu noktaların kotları üzerinden de alçak, yüksek ve eşit olma durumu değerlendirilebilmektedir.

- Oran: Yeni tasarım ile eski yapı arasında bir dengenin kurulması açısından oranın olup olmama durumunu ifade etmektedir. Bütünlük içeren bir tasarım, oran ile oluşturulmaktadır. Eskiye referans olarak verilen biçim kararları tasarımı dengeli bir hale getirmektedir. Kademeli geçişler, en-boy-yükseklik değerlerinin mevcut olana bağlı olarak kurulması oranlı bir tasarımı ifade etmektedir. Yeni eklenen ile mevcut olan arasındaki ilişki referans alınmaktadır.

- Ek Yeri/ Konumu: Eskiye eklenen yapının ek yerini ifade etmektedir. Eskinin önü, arkası, yanı gibi dışına eklenilebileceği gibi üstüne ya da içine de gelebilmektedir. Çatı örtüleri genellikle konum olarak üst değerlendirme grubunda iken cephede yapılan eklemeler genellikle dış olarak gruplandırılmaktadır. İçte konumlanan eklemeler ise yapının dış kabuğunun çatısı ile beraber korunup yapının içerisine yapılan eklemeleri ifade etmektedir. Herhangi bir örnek aynı anda farklı konumlardaki ekleri barındırabilmektedir.

- Malzeme: Tasarımda kullanılan malzemenin eski ile ilişkisi aynı ya da farklı olacak şekilde iki gruba ayrılmaktadır. Malzeme farklılaşması eski ve yeni arasında uygulanması beklenen bir tasarım kararıdır. Yapılan yeni eklerin kendi dönemlerini yansıtması ve bunu malzeme ile belli etmeleri tasarımların ait oldukları dönemin okunabilirliğini sağlaması malzeme tercihinde dikkat edilen bir husustur. Bu sebeple ki malzeme başlığında yeni ve eskinin birbirleri ile aynı veya farklı olması değerlendirilmiştir.

- Renk: Malzeme gibi aynı, benzer ya da zıt olabilecek şekilde üç farklı yaklaşım içermektedir. Şeffaf ya da yansıtıcı elemanlarla oluşturulan tasarımlar mevcut olanın aynı olamadığı gibi zıt olabilecek bir farklılığa da sahip değillerdir mevcut olan rengi yansıttığı ya da geçirgenlikle aktardığı için çağdaş ekin renk durumu benzer olarak ifade edilmektedir. Yapıların tasarım kararları renk ile ilgili benzer ya da farklı olmak gibi özellikle tespiti yapılmış tercihler barındırıp ve buna bağlı olarak malzeme kararları içerebilmektedir.

- Silüet: Mevcut yapının içerisinde bulunduğu ve oluşturduğu silüetin eklenilen yapıya bağlı olarak yeni durumunu ifade etmektedir. Mevcut silüet değişmeden korunabildiği gibi yeni ile beraber değişiklikler de gösterebilmektedir. Ek yapı ile yoğunlukla silüet değişikliği meydana gelirken yapıların dışarıdan bakıldığında anlaşılacak şekildeki içeriden eklemeler bir değişiklik oluşturmamaktadırlar.

- Görsel Yoğunluk: Mevcut dokuda yeni yapının eklenmesi ile oluşan görsel doygunluğu farklı bir ifade ile sade ya da kalabalık olma durumunu ifade etmektedir. Mevcutta olmayan ve sonradan eklenilen yeni bir ek, eski duruma göre mutlaka bir yoğunluk oluşturmaktadır fakat bu yoğunluk derecesi değişkenlik gösterebilmektedir. Yoğunluk etkisine göre az, orta, çok olabilecek şekilde üç farklı kriterle değerlendirilmektedir. Yeni yapının mevcut eski yapı ile birlikteliğinin değerlendirilmesi ile ilgilidir. Kopyalama ve benzeşme ile yapılan tasarımlar mevcut olanın kendisini yansıttığı için yoğunluğu az etkilemektedir. Nötr tasarımlar, şeffaf ya da yansıtıcı olması sebebi ile genellikle yoğunluğa az ya da orta etki etmektedirler. Zıt tasarımlar ise genel olarak taşıdıkları tasarım kararları ile aykırı duruşlarından ötürü çok yoğunluğa sebep olmaktadır. Bu ifadeler tasarım yaklaşımları ile ilgili bir genelleme olup bu genellenimin dışında örnekler de mevcuttur. Çağdaş ekin hacmi, renk ve malzemesi görsel yoğunluğu oldukça etkileyen etmenlerdir. Benzer malzeme ile yapılmış farklı hacimlerdeki ekler farklı yoğunluklar oluşturabilmektedir. Bulduğu ortama göre malzeme ya da renk gibi herhangi bir sebepten yoğun algılanmayan ekler mevcut olabilmekte iken, hacimce fazla yer kaplayan ya da form olarak daha belirgin olan eklerin görsel yoğunluğa etkileri oldukça fazladır.

- Bina hattı: Eski yapının planlaması referans alındığında çağdaş ekin bu planlama içerisindeki durumunu ifade etmektedir. Yeni tasarım eskinin planına göre mevcut sınırlar içerisinde kalabilir yani bu sınırlara göre geride olabilir, bu sınırlara eşit olarak

eklemlenebilir ve bu sınırlardan taşabilir. Bu düzene göre üç farklı durum üzerinden değerlendirilebilmektedir.

- **Yönlenme:** Yeni yapılan ekin mevcut olan ile kütleli ilişkisini tanımlamaktadır. Eski yapının en, boy, yükseklik olarak mevcut olan akslarına uygun hareket edenler paralel yönlenme gösterirken bu aksların dışına çıkan tasarım genellikle aykırı yönlenmektedirler. Örneğin yatayda konumlanan bir yapıya çok yüksek bir ek, aykırı bir yaklaşım iken yatayda genişleyen bir yapıya yine yatayda bir tamamlama paralel bir yaklaşımdır. Yönlenme plan ve görünüş düzlemlerinde değerlendirilebilmektedir. Eski yapı ve yeni ek farklı yönlenmelere sahip olabilir bu farklılıktan doğan bir denge yakalandığı takdirde yeninin eskiyi ezmemesi ve üzerinde yükseliyormuş gibi görünmemesi ile uyumlu bir tasarım oluşturulabilmektedir.

- **Ritim:** Yeni yapının kendi içerisinde ya da eski yapı ile olan birlikteliği kapsamında cephe elemanları ile oluşturulan bir düzen tekrarıdır. Bu tekrarın oluşturduğu ritim; cephedeki boşluklarla, kullanılan malzeme farklılaştırılarak, farklı bir ritme geçiş yaparak ya da farklı şekillerde kurgulanabilmektedir.

- **Ayrıntı:** Yeni yapının eskiye göre ayrıntılı ve süslemeli olma durumunu ifade etmektedir. Sade, orta ve süslü olmak üzere üç şekilde değerlendirilmektedir. Süslü olma; malzemede, cephe düzeninde formu oluşturan herhangi bir elemanda ayrıntılı ya da detaylı olma durumunu ifade etmektedir. Nötr tasarım yaklaşımı ile yapılan tasarımlar daha az ayrıntılı iken zıt tasarım yaklaşımı ile yapılan tasarımlar genellikle daha süslü ve detaylı olmaktadır. Kullanılan malzemenin türü, özelliği, rengi ve yarattığı etki de yapıyı sade ya da süslü gösterebilmektedir. Camın yoğun olarak kullanıldığı bununla birlikte farklı bir malzemenin de düz, işlemsiz, ve sade bir şekilde kullanıldığı tasarımlar çok hareketli bir formda bulunmadığı takdirde genel olarak sade algılanmaktadır. Bir desen, süs, cephede düşünülmüş bir hareketlilik ya da şekil, malzemenin kendinde bulunan detaylar ile yapıya kazandırılan özellikler de yapıya süslü olma özelliği kazandırabilmektedir.

➤ Kavramsal Analiz Kriterleri

Çağdaş eklerin biçimsel boyutunu değerlendiren kriterlerin tanınması ve tespiti ile devam eden süreçte örneklem grubunun fiziksel değerlendirilmesine ek olarak algısal boyutunu değerlendirmek amacı ile Gestalt ilkeleri kullanılmıştır. İnsan zihni; kolayı, birlikte bulunanı, benzer özelliklere sahip olanı bir bütün ve grup olarak algılama eğilimindedir. Çağdaş ek tasarımı kendi içerisinde ya da eski yapı ile olan ilişkisi genelinde

incelendiğinde yapıları meydana getiren elemanlar farklı gruplar şeklinde algılanabilmektedir. Farklı dönemlere ait yapıların birbirleri ile olan ilişkilerinde bir denge aranmaktadır. Çünkü tasarım yaklaşımı ne olursa olsun yeni ile eskinin dengesi sonuç ürününün etkisini oluşturmaktadır ve algısal bir boyut taşımaktadır. Çağdaş ek, bulunduğu tarihi çevreye göre şekillendiğinden algılanması üzerinde tarihi çevrenin etkisi oldukça fazladır ve yapı kimliğini bu algısal boyuta göre oluşturmaktadır. Bu sebeptendir ki çağdaş ek yapıları algısal yönden değerlendirmeye tabii tutulmuştur. Kavramsal analiz kriterleri olarak değerlendirilen Gestalt ilkeleri şu şekildedir:

- **Yakınlık:** Birbirlerine diğerlerinden daha yakın olan elemanlar grup olarak algılanmaktadır. Eski yapı ile yeni yapı arasında ya da yeni yapının kendi içerisindeki elemanlar, konumlarından ötürü bir grup olarak algılanabilmektedir.

- **Benzerlik:** Yeni yapı olan çağdaş ek ile eski yapının renk, malzeme, doku ve yön gibi benzer özelliklerinin bulunması sebebi ile bir bütün ya da grup olarak algılanmasıdır.

- **Kapalılık:** Bir elemanın, cephedeki bir boşluğun ya da farklı şekillerde oluşturulan tamamlanmamış şekillerin zihinde tamamlanması ile ilgilidir. Zihin kolay olanı algılamaya yönelik olduğundan herhangi bir alanı eksik, yarım ya da ayrı bırakılan şekil oluşumları zihin tarafından temel şekillere tamamlanmaktadır. Zihnin algılama sırasında tamamlama etkisi parçaları bir bütün olarak görmekte ve tamamlamaktadır.

- **Pragnanz:** Zihin algılama esnasında en az yorucu olana odaklanmaktadır. Temel şekil ve formlar zihnin algılamak üzere ulaşmaya çalıştığı bitmiş ve tam biçimlerdir. Zihin gördüğü elemanları farklılaştırılmış olması durumunda tam olarak nitelendirip tanımlamaktadır. Aynı şekilde temel biçimlerden biri olarak olmayan şekil ve formlar, zihin tarafından en basit şekillerden biri olarak tanımlanma eğilimindedir. Zihnin, farklı biçimlerdeki formların bilinen bir forma benzetmeye çalışması durumu pragnanz olarak ifade edilmektedir. Bu sebeptendir ki karmaşık, hareketli, düzensiz, farklı birleşimler ile oluşturulmuş formlarda zihin daha sade algılama yönelimindedir. Bu form örneklerinde pragnanz aranmaktadır.

- **Devamlılık:** Aynı yöne giden, aynı hareketliliği gösteren elemanlar grup olarak algılanmaktadır. Çağdaş ek ile eski yapı arasında bir devamlılık oluşabileceği gibi eklemlenen yapının kendi içerisindeki elemanları ile de oluşturulabilmektedir.

- **Şekil-zemin:** Tasarımı oluşturan elemanların birbirlerine göre önde ya da arkada olarak algılanması ile ilgilidir. Yeni olan çağdaş ek, tasarım yaklaşımına bağlı olarak eski olan ile ilişkisi şekil zemin algısını ortaya çıkarmaktadır. Zıt ve soyut referans yaklaşımı ile

yapılan yeni ekler genellikle şekil, eklemlediği eski parçalar ise zemin olarak algılanmaktadır. Nötr tasarımlarda ise genellikle yeni olan zemin, eski yapı şekil olarak algılanmaktadır. Bu genel bir ifade olup aksi şekilde algılanan örnekler de bulunabilmektedir. Şekil zemin ilişkisi yeni ve eski arasında oluşabileceği gibi çağdaş ekin kendi elemanları içerisinde de aynı algısal durumun varlığından söz edilip analizlerde değerlendirmeye tabii tutulabilmektedir.

Bu kavramsal kriterlerin yapılan tasarımlarda mevcut olup olmama durumu değerlendirilmektedir.

2.1.2. Analiz Tablosunun Oluşturulması

Örnekleme grubunu değerlendirmek üzere bir analiz tablosu oluşturulmuştur. Oluşturulan tabloda değerlendirmeyi yapmak üzere analiz kriterleri tespit edilmiştir. Açıklaması yapılan kriterler için analizlerde daha detaylı sonuçlar elde edebilmek amacı ile farklı dereceden alt başlıklar oluşturulmuştur. Bu alt başlıklar ile yapılar arasındaki karşılaştırma ve değerlendirmeler daha sistematik olarak tespit edilebilmektedir. Analiz tablosunda, tanıtımı yapılan örneklerin kimliğine ait yapım yılı, yapım yeri, mimarı ve işlevi gibi bilgilere de yer verilmektedir. Analizlerin daha etkili ve doğru yapılabilmesi için yapılara ait plan ve görünüş çizimleri de tabloya yerleştirilmektedir. Bu çizimlerde çağdaş ek ve eski yapı farkı boyamalarla belirginleştirilmiştir. Analizlerin yapılabilmesi için tablonun büyük bir alanına yapının görsel tanıtımı yapılmıştır. Kimlik tablosu oluşturularak tanıtılan örnekleme grubunu analiz etmek amacıyla açıklaması yapılan kriterler şu başlıklarda toplanmıştır:

- Tasarım Yaklaşımı Türü: kopyalama, benzeşme, nötr, soyut referans, zıtlık
- Mekan Organizasyonu Türü: çatı tamamlaması, cephe tamamlaması, geçiş elemanı, sirkülasyon elemanı, saçak elemanı, cephe bütünlemesi
- Kavramsal Kriterler: yakınlık, benzerlik, kapalılık, pragnanz, devamlılık, şekil-zemin
- Biçimsel Kriterler
 - Ölçek: uygun, uygun değil
 - Yükseklik: uzun, eşit, kısa
 - Oran: var, yok
 - Malzeme: aynı, farklı

- Ek Yeri/ Konumu: üst, iç, dış
- Renk: aynı, benzer, farklı
- Silüet: değişen, değişmeyen
- Görsel Yoğunluk: az, orta, çok
- Bina Hattı: dışa çıkan, eşit, geri olan
- Ritim: var, yok
- Yönlenme: paralel, aykırı
- Ayrıntı: sade, orta, süslü

Yapıların değerlendirmesi oluşturulan bu başlıklar paralelinde yapılmıştır. Örnekler tasarım yaklaşımlarından yalnızca birini taşımaktadırlar fakat mekan organizasyonu türü bağlamında birden çok seçeneği kapsayabilmektedirler. Yapıların kavramsal kriterlerden hangisini taşıdığı tespit edilmeye çalışırken biçimsel kriterlerin hepsini bulundurduğu bilinen örneklem grubunun bu kriterlerdeki derecesi tespit edilmektedir. Sınırları bu şekilde çizilmiş bir çerçevede farklı örneklerin analizleri yapılmıştır.

Tablo 2. Örnekleme grubu analizi tablosu

YAPI ADI													Yapı No:					
Yılı:	Mimar:	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri:	İşlev:	kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
Plan	Görünüş																	
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■																
Biçimsel Kriterler																		
Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk						
uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı				
Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı						
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü				

2.1.3. Örneklem Belirlenmesi

Çağdaş ek tasarımı güncel bir tasarım ve tartışma konusu olarak bu çalışmanın temelini oluşturmakla birlikte uygulama alanı oldukça genişlemeye başlayan bir bağlamdır. İşlevin ve ihtiyaçların değişmesine bağlı olarak tarihi çevrede çağdaş ek örnekleri zamanla yoğunlaşarak artmaktadır. İçerisinde bulunulan zaman dilimi insanoğlunun teknolojik gelişmelerle tarih yazdığı bir dönemdir. Bu gelişmeler mutlak suretle mimarlık disiplininde de karşılığını bulmaktadır. Hem uygulama alanının genişlemesi hem de teknolojik gelişmelerin artarak farklı tasarımlara ve uygulamalara imkan vermesi sebebi ile örneklem grubunun zaman aralığı 21. Yüzyıl olarak sınırlandırılmıştır. Değiştirilen ve dönüştürülen yapıların işlevlerine bağlı olarak çağdaş ek ihtiyacı duyulması yaygın olarak kültür yapılarında görülmektedir. Farklı bir açıdan bakıldığında eski yapılar dönüştürülerek müze, sergi alanı, kültür merkezi gibi işlevlere sahip yapılar olarak kullanılmaktadır. Bir sağlık yapısı ya da eğitim yapısı gibi diğer yapı gruplarında çok az örneği olabilecek çağdaş ek uygulamaları kültür yapılarında daha sıklıkla örneklendirilebilmektedir ve bu sebeple örneklem grubu kültür yapıları arasından seçilmiştir.

Kültür yapıları grubunu işlev olarak tanımlamak gerekirse tiyatro, sinema, konser ve opera salonu, oditoryum, müzik ve dans merkezi, müze, sergi merkezi, galeri, koruma alanları, kütüphane, ziyaretçi merkezi, gençlik merkezi, bilim merkezi, kültür merkezi, arkeolojik alan kalıntıları gibi çeşitlendirilebilmektedir. Seçilen örnekler ilk hallerinde bir kültür yapısı olabilecekleri gibi değiştirilerek kültür yapısı olmuş yapıları da kapsamaktadır. Yapıların ilk yapım tarihleri dikkate alınarak bakıldığında ise çok daha geniş bir zaman dilimine yayıldığı görülmektedir. Örneklem olarak seçilen yapılar, tescilli ya da anıtsal niteliği olan yapılar ve tarihi çevrede tarihi değeri olan yapılar olmakla birlikte koruma, yaşatma ve geliştirme kararı verilmiş endüstri mimarisi ürünleri de kapsamaktadır. Farklı bir ifade ile örneklem grubunun ortak noktası koruma kararı ile temellenip sonrasında ek yapıya ihtiyaç duyan yapı örneklerinden oluşmasıdır. Bu sebeptendir ki yapı grupları içerisinde anıt niteliğinde olabilecek yapı örnekleri de endüstri mimarisi örnekleri de yer alabilmektedir. Çünkü hem Avrupa'da hem de Türkiye'de koruma ve geliştirme planları olan, anı değeri taşıyan, bu ve benzeri değerleri taşıdıkları için miras olarak nitelendirilen yapılar, çağdaş ek alabilmektedir. Seçilen örneklem grubu birden çok müdahale geçirmiş olabilir fakat bu durumda önemli olan yapının çağdaş ek almasıdır.

Örneklerin orijinal şekilde ilk yapılaş yılları ile ilgili bir sınırlandırma yapılmamıştır çünkü bu çalışma genelinde önemli olan çağdaş ek yapım tarihidir ve bu sınırlandırma 21. yüzyıl olarak tespit edilmiştir. Örneklem grubunun çağdaş ek yapım yılının 2000 yılından başlayarak 2019'a kadar uzanan tarihsel süreçte dengeli şekilde yayılan bir düzende olmasına dikkat edilmekle beraber bazı yıllarda yoğunluk olabilmektedir. Örnekler, tasarım ve proje aşamasını geçmiş olan, tasarımın son halini sergilediği için uygulanmış projeler arasından seçilmiştir. Türkiye'deki kültür yapılarında çağdaş ek örneklerinin az olması sebebi ile bu örnek sayıları referans alınarak 15 Türkiye örneği ve 15 Avrupa örneği analiz edilmiştir. Öncelikle yapı örneklerini tanımak amacı ile kimlik tablosu oluşturulmuştur. Tablo, yapıyı tanımaya yönelik bilgileri, yapım yeri, yapım yılı, yapının mimarı, yapıya ait görsel ve genel olarak yapıyı tanımlamaya yönelik tasarım kararlarını içeren anlatıdan oluşmaktadır.

2.1.3.1. Avrupa Örnekleri

Avrupa örneklem grubu Avrupa ülkelerinden dengeli olarak seçilmiştir. Herhangi bir ülkeye odaklanmaksızın farklı dokulardan alınan örnekler bir araya getirilmiştir. Kültür yapı grubu sınırlandırması dahilinde bu grubun kendi içerisindeki çeşitlilik de göz önünde bulundurulurken farklı işlevlerden örnekler seçilmiştir. Örneklem grubunun, tanınan ve literatürde yer alan örneklerden oluşmasına dikkat edilmiş olup kültür yapısı ve yıl sınırlandırması sağlamak amacıyla seçilen örnekler de mevcuttur. Avrupa örneklem grubu şu şekilde sıralanabilmektedir.

- British Museum/ 2000
- Ljubljana City Museum/ 2004
- Kolumba Museum/ 2007
- Moritzburg Museum Extension/ 2008
- Caixa Forum/ 2008
- Archaeological Ruins of the Abbey Of St. Maurice/ 2010
- Convent de Sant Francesc/ 2011
- Janus: the Rapperswil-Jona Museum/ 2011
- National Maritime Museum/ 2011
- Museum de Fundatie/ 2013
- Doria Castle/ 2015

- Mariehøj Cultural Centre/ 2015
- Media Library and Cantonal Archives of Valais/ 2016
- Victoria&Albert Museum/ 2017
- Visitor Center of Cluny Museum/ 2018

Tespiti yapılan örneklerin analizi yapılmadan önce yapıları tanımaya ve tanıtmaya yönelik olarak Tablo 3'teki kimlik kartları hazırlanmıştır. Avrupa kodu olarak 1 numarası ve sonrasında yapının sırası numarası getirilerek yapı numarasının tamamı oluşturulmuştur.

Tablo 3. Avrupa örnek yapı grubu kimlik bilgileri

	Adı: British Museum	Yapı No: 1.1
	Mimar: Norman Foster	İşlev: Kültür merkezi
Yeri: Londra/ İngiltere	Yılı: 2000	
	<p>Müze, Montagu House 1675'te Robert Hooke tarafından yaptırılmıştır. Müzecilik anlayışının öncüsüdür. Eser sayısının çoğalması sebebi ile Sir Robert Smirke mevcuttaki ana binaya eklemeler yapmıştır. Bu düzenlemeler sırasında müzenin kitaplığı, "Round Reading Room" adlı müzeye yakın ayrı bir binaya taşınmıştır. Günümüze en yakın zamanlı olarak yapılan değişiklik Great Court'un, Norman Foster yapısı olan 8000 m² cam çatının 2000 yılında açılmasıdır. Great Court çevresindeki galerileri birbirine bağlar ve merkezinde tarihte ilk kez herkese açık olan Reading Room bulunmaktadır. Reading Room'u çevreleyen merdivenler geçici sergi alanlarına sahiptir, restoran ile bitmektedir. Müzenin eğitim merkezi, okul çocukları için farklı öğrenim imkanları mevcuttur. Seminerler, konferanslar düzenlenerek farklı sorumluluklar yerine getirilmektedir (URL-25, 2019).</p>	
	Adı: Ljubljana City Museum	Yapı No: 1.2
	Mimar: OFIS Architects	İşlev: Müze
Yeri: Ljubljana/ Slovenya	Yılı: 2004	
	<p>Tarihi şehir merkezinin kalbinde bulunan Auersperg Sarayı tarih öncesi dönemden Roma ve ortaçağ dönemlerine kadar uzanan tarihe sahiptir. Bu dönemler içerisinde farklı ekler yapılmış ve farklı işlevlere hizmet etmiştir. Mevcut planının bir müzeye yetersiz olması sebebi ile düzenlemeler yapılmıştır. Yeni tasarım ile ziyaretçilere sergi alanlarına doğru spiral bir güzergah önerilmiştir bu şekilde sarayın farklı kanatları birbirine bağlayacak bir ek tasarlanmıştır. İlk spiral -3 metrede başlamaktadır, bu kot tarih öncesi dönemdeki zemin kotudur ve müze kafesi ile birleşmektedir. İkinci spiral -3 metre seviyesinden sifıra yükselen bir çatı görevi görmekle birlikte avluya ulaşır ve saraya ait farklı manzaraları görmektedir. Üçüncü spiral +4 metre seviyesinde ana salona bakan bir balkon olarak devam etmektedir. İç mekan nötr malzemeler ile yenilenirken sırlı yüzeyler farklı dönemi ifade etmek için farklı renktedir (URL-29, 2019).</p>	
	Adı: Koln Museum	Yapı No: 1.3
	Mimar: Peter Zumthor	İşlev: Müze
Yeri: Köln/ Almanya	Yılı: 2007	
	<p>1853'te St.Kolumba Kilisesi içerisinde kurulan enstitü, II. Dünya Savaşı ile büyük bir kısmını kaybetmiştir. Yapının ayakta kalan kalıntısının mimari öge olarak kullanıldığı bir tasarım oluşturulmuştur. Gri tuğla kullanılarak kalıntılar cephe düzeninde daha iyi entegre edilmiştir. Cephenin büyük bölümünü boşluksuz örülen tuğla kaplarken boşluklu örülmesi ile cephe hareketlendirilmiştir. Bu boşluklu yapı ile iç mekanda gölge-ışık hareketi yaratılmıştır. Yapının dıştan sert görünümü iç mekanda ahşap ve kumaş kullanılması ile kırılarak sıcak bir ortam oluşturulmuştur. İç mekanda kalıntılar arasından geçen köprü geçmişle günümüz arasında bir bağ kurmaktadır. İç mekandaki devasa kolonlar kalıntılara yük binmeyecek şekilde, merdivenler dar ve uzun betonların arasında aydınlatma ile desteklenerek kurgulanmıştır. Minimalist tasarıma sahip müze, kalıntılara odaklanıp eskiye saygı gösterecek şekilde tasarlanmıştır, eski ve yeni eş zamanlı bir deneyim yaşatmaktadır (URL-26, 2019).</p>	

Tablo 3'ün devamı

	Adı: Moritzburg Museum		Yapı No: 1.4
	Mimar: Nieto Sobejano Arquitectos		
	İşlev: Müze		
	Yeri: Halle/ Almanya	Yılı: 2008	
Eski Moritzburg kalesi 15. yüzyıla ait olup Almanya'ya özgü gotik tarzdaki askeri yapıların örneğidir. Tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişime rağmen çevre duvarı, orta avlu ve köşedeki dört yuvarlak kuleden üçü olmak üzere orijinal yapının büyük bir bölümü hala ayakta. 1828'de Karl Friedrich Schinkel'in projesi dışında 1904 yılından sonra sanat müzesinin kalıntıları geliştirmek için herhangi bir entegre çalışması yapılmamıştır. Yapılan son müdahale ile müzenin açık olan üst katı üzerine bir çatı eklenmiştir. Çatının ortasından asılı zemin ile ana galeriye herhangi bir sütun eki getirilmeden sergi alanları oluşturulmuştur. Böylece kalıntıların zemini serbest bırakılmış ve değişken sergi alanları oluşturulmuştur. Çatıda yamuk şeklinde metal eklemeler de bulunmaktadır. Bu ekler ile doğal ışık iç mekana alınmaktadır. İki çekirdek eklenmiştir. İlki kuzey kanadında, ikinci çağdaş bir kuledir (URL-27, 2019).			
	Adı: Caxia Forum		Yapı No: 1.5
	Mimar: Herzog & de Meuron		
	İşlev: Sanat Merkezi		
	Yeri: Madrid/ İspanya	Yılı: 2008	
1899 yılına ait eski elektrik santrali bina çağdaş eklerle sanat merkezi olarak tasarlanmıştır. Eski binanın yalnızca tuğla duvarları kullanılmış, zeminle temas eden yerleri cerrahi bir operasyon olarak nitelendirilen müdahale ile kaldırılarak zeminden koparılmış ve yüzüyor etkisi yaratılmıştır. Bu kopukluk ile oluşturulan yapının girişine bağlantı sağlanmıştır. Bu alan hem yapıya giriş için hem de bir buluşma duraklama noktası olarak kullanılmaktadır. Bu kopukluk binayı planlama olarak ikiye ayırmıştır. Zemin altında tiyatro, servis odaları ve park bulunurken zemin üstünde lobi, galeri, yönetim ofisi ve restoran bulunmaktadır. Malzeme olarak kırmızı tuğlaya benzeyen modern bir malzeme olan paslı çelik tercih edilmiştir. Müze, botanikçi Patrick Blanc ile ortaklaşa hazırlanan 24 metre yüksekliğindeki dikey yeşil alan ile bir zıtlık içerisindedir (URL-28, 2019).			
	Adı: Archaeological Ruins of the Abbey Of St. Maurice		Yapı No: 1.6
	Mimar: Savioz Fabrizzi Architectes		
	İşlev: Koruma Çatısı		
	Yeri: Saint Maurice/ İsviçre	Yılı: 2010	
Saint Maurice manastırı yaklaşık 1500 yıl önce inşa edilmiştir. Cenevre ve Simplon Geçidi arasındaki yolun bir kesiminde bir uçurumun dibinde yer almaktadır. Savunma amacıyla buraya konumlanmıştır. Fakat uçurumdan binaya düşen kayalar yüzünden bu planlamada başarısızlıklar olmuştur. Yapı, kaya kaymaları sebebi ile tarih boyunca büyük zararlar görmüştür. 1611'de büyük bir kaya manastırın sarsılmasına neden olmuş, 1942'de bir kaya ise yapıya hasar vermiş tahribatlara neden olmuştur. Bu tarihsel süreci ifade etmek amacıyla bir proje tasarlanmıştır. 170 ton taş asılarak alanın maruz kaldığı tehlikeye dikkat çekilmektedir. Yeni yapılan çatı iç mekanda sakin ve düşünceli bir etki oluşturmaktadır. Mevcut yapının cephesi ve uçurum arasındaki ilişki korunmak istendiğinden mevcuttaki yapıların üstüne ek yapılmıştır. Taş çatı ışığa filtre görevi görür ve eşit ve düzenli aydınlatma sağlar. Strüktürün üstünde taş kütle rüzgar patlamalarının emilimini sağlamaktadır (URL-38, 2019).			

Tablo 3'ün devamı

	Adı: Convent de Sant Francesc	Yapı No: 1.7
	Mimar: David Closes	
	İşlev: Konferans Salonu	
	Yeri: Katalonia/ İspanya	Yılı: 2011
Sant Francesc manastırı 18. Yüzyılda Franciscan rahipleri tarafından inşa edilmiştir. Harabe olan manastırdan kilise ve manastırın çevre duvarlarının bir kısmı ayakta kalmıştır. 2003 yılında yapılan tadilat ile bina hiçbir zaman izole edilmemiştir çünkü manastırın bir parçasıdır. Kilisenin çatısı, nef ve şapellerinin tonozları harap durumda olması iç mekanda farklı özellikler oluşturmuş iç mekan doğal ışık alarak etkileyici bir hal almıştır. Yeni inşa edilen unsurlar orijinal yapıdan ayırt edilecek şekilde geliştirilmiştir. Müdahale ile binanın tarihi değeri korunarak yeni eklerle eski manastıra çağdaş bir form kazandırılmıştır. Oditoryum ve çok amaçlı kültürel alan olarak kullanılmasına imkan sağlanmıştır. Kilisenin iç mekandaki bütünlüğünün korunması için yeni ihtiyaç alanları ve merdivenler hem binanın dışında hem de ana şapel ile nefi birleştirecek şekilde içinde düzenlenmiştir (URL-31, 2019).		
	Adı: Janus: the Rapperswil-Jona Museum	Yapı No: 1.8
	Mimar: mlzd	
İşlev: Müze		
Yeri: Rapperswil-Jona/ İsviçre	Yılı: 2011	
13. yüzyıldan itibaren Rapperswill kasabası içine Zürih Gölü üzerinde küçük bir kompleks inşa edilmiştir. Bir kule ve konut, kent duvarı boyunca inşa edilmiş yardımcı bina ile birbirlerine bağlanmaktadır. 1943'te üç bina müze kökenini oluşturmuştur. 1960 yılında yapılan müdahalelerin yetersiz kalması ile 2002 yılında yeni düzenleme kararı alınmıştır. Müze, yeni görünümü ile dikkat çekmektedir. Şehrin genel görünümünü ifade eden kuzey görünüşü değiştirilmemiştir. Bina şehrin genel sokak görüntüsüne gizlice uyan bir tasarımla yapılmıştır. Bronz cephe ile tamamlanan müze y girişine ve yakın çevresine vurgu yapmaktadır. Yeni müze şekli eski binaların cephelerine göre geliştirilmiştir, mevcut pencere ve kapıları kesmeyecek şekilde tasarlanmıştır. Zemin katta girişten hemen sonra iki kat yüksekliğinde galerili alan mevcuttur. İkinci kat muhteşem manzaralar sunan bolca pencereye sahiptir. Çatı açıklıkları ile doğal ışık içeri alınmaktadır. Bu durum tarihi binalar ile iç kontrast oluşturmaktadır (URL-33, 2019).		
	Adı: National Maritime Museum	Yapı No: 1.9
	Mimar: Dok Architecten	
İşlev: Müze		
Yeri: Amsterdam/ Hollanda	Yılı: 2011	
Amsterdam'daki 17. Yüzyıla ait Denizcilik Antreposu 1656'da Daniel Stalpaert tarafından geometrik bir düzen ile suda bir depo olarak tasarlanmıştır. Yeni cam çatı ekinin amacı binanın kültürel ve tarihi bütünlüğünü koruyarak modern kullanımlara uygun hale gelmesidir. Yeni iç mekan için mevcut yapı strüktürleri ve özellikleri korunurken avluyu oluşturan binanın dört farklı yöndeki parçaları oryantasyon noktaları olarak kullanılırken yeni çatılı avlu ziyaretçilerin kendilerini yönlendirebilecekleri, çeşitli yollar bulabilecekleri merkezi bir iç mekan haline gelmiştir. Göz alıcı cam çatının altına sürdürülebilir, yenilikçi zemin kaplamaları ile akustik bir zemin sağlanmıştır. Het Open Pleyn adı verilen yeni avlu tuğla döşeli bir kent meydanı görüntüsü vermekte konser salonu veya festival alanı olarak kullanılmaya uygun hale getirmiştir. Çatı yapısının kenarı doğal havalandırma sağlamaktadır (URL-30, 2019).		

Tablo 3'ün devamı

	Adı: Museum de Fundatie		Yapı No: 1.10
	Mimar: Bierman Henket Architecten		
	İşlev: Müze		
	Yeri: Zwolle/ Hollanda	Yılı: 2013	
<p>Adliye 1938'de Eduard Louis de Coninck tarafından tasarlanmıştır. Bina konumu nedeniyle sıkı ve dengeli bir karaktere sahip ortaçağ kenti ile dinamik bir karaktere sahip 19. yüzyıl parkı gibi iki farklı dünya arasında bir bağlantıdır. 1977'de bina adalet sarayı işlevini değiştirip ofis yapısına dönüştürülmüştür. 2005'ten beri devam eden onarımlar ile bina müze yapısı olmuştur. Müzenin genişlemesi fikri bu anıtı terk etmeyip burada genişlemeyi seçen bir kararla sonuçlanmıştır. Tasarımcı, mevcut binanın simetrik yapısını bozacağından yanına, karmaşık olacağından yer altına ek yapmamıştır. Binanın tepesinde özerk bir hacim tasarlanmıştır. Yatayda iki farklı dünyayı birleştiren yapı, dinamik yeni ek ile dikeyde birleşmektedir. Kaplama malzemesi gökyüzünü yansıtan mavi ve beyaz karışık, sırlı karolardır. Eski ve yeninin birleşme noktasında hem atriyum hem de yeninin geniş penceresinden şehir manzarasına bakılabilmektedir (URL-34, 2019).</p>			
	Adı: Doria Castle		Yapı No: 1.11
	Mimar: LDA+SR		
İşlev: Gözlem alanı			
Yeri: Dolceacqua/ İtalya	Yılı: 2015		
<p>Öncesinde restore edilen kaleye 2012-2015 yılları arasında yapılan müdahaleler, kalenin ana dış duvarlarının restorasyonunu ve güçlendirmesini, kompleksin etrafını saran açık alanların geri kazanılmasını, anıtı çevreleyen manzara noktalarının keşfedilmesi için yönlendiren bir iz sistemini kapsamaktadır. Proje ziyaretçiyi yapının farklı zaman dilimlerinde gezdirip bazı kapalı alanları keşfetmesini sağlayıp çeşitli bombalardan ve yangınlardan kurtulan alanlara yönelik stratejik noktalar geliştirmeyi hedeflemektedir aslında çeşitli arazi noktalarına yönelik rehberli bir yol olarak tanımlanabilmektedir. Statik iyileştirme için gerekli ihtiyaçlar mimari bir projeye dönüştürülmüştür. Harap durumdaki duvarlar için gerekli demir yeniden yapılanmanın bir parçası haline gelmiştir. Yeni olarak algılanmakta, geri dönüşümlü ve mevcut olan ile uyumludurlar (URL-35, 2019).</p>			
	Adı: Mariehøj Cultural Centre		Yapı No: 1.12
	Mimar: Sophus Søbye Arkitekter		
İşlev: Kültür merkezi			
Yeri: Holte/ Danimarka	Yılı: 2015		
	<p>Ayrı iki binayı birbirine bağlayan yeni fuaye alanı çatısı S şeklindedir, yerden başlayıp bitişik olduğu binalardan birinin çatısı üzerinde yükseliyor gibi görünmektedir. Yeni fuaye alanı herkese açık olup bir kalp işlevi görerek birçok kullanıcıyı bir araya toplamaktadır. Kültür merkezinin çevresindeki yeşil alan ile bir bütün olması amaçlanmıştır. Bina hem bir kültür merkezi hem de iyi işleyen bir çalışma alanına dönüşmüştür. Bireysel aktivitelere, farklı fonksiyonlara uygun farklı yaş gruplarına hizmet edebilecek alanlar oluşturulmuştur. Yeni kültür merkezi estetik ve işlevsel kalitede tek bir organizmadır. Bir iyileştirme projesinin ötesindeki gelecekte oluşabilecek sorunları çözmeye yönelik özgün bir değer oluşturmak için kurgulanan bir projedir. Yeni fuaye alanı mevcut binanın iyi yönlerini referans alıp ona yabancı olamayan bir tipoloji sunmaktadır. Kolay şekil alabilmesi ve çağdaş görünmesi sebebi ile delikli alüminyum seçilmiştir (URL-36 ve 37, 2019).</p>		

Tablo 3'ün devamı

	Adı: Media Library and Cantonal Archives of Valais	Yapı No: 1.13
	Mimar: Meier + Associés Architectes	
	İşlev: Kütüphane, arşiv	
	Yeri: Sion/ İsviçre	Yılı: 2016
<p>Projenin amacı, eski askeri cephanelik alanında medya kütüphanesi ve devlet arşivi gibi bazı kültürel organizasyonları bir araya getirmektir. Bu birlik de farklı disiplinleri destekleyen araştırma ve öğrenmeyi teşvik eden bir merkez oluşturmak amacıyla. Bu yeni işlev için 1895 ve 1917 yıllarında yapılmış iki cephaneye korunmuş ve geliştirilmiştir. Tarihi değeri yüksek olan bu iki binayı tutarlı bir bütün haline getirmek başlıca zorluklardan biri olmuştur. Proje, mevcut iki cephenin farklı seviyelerini birbirine bağlayan bir fikirden oluşmaktadır. Öncelikli işlevi sirkülasyon olan yeni yapı, referans noktası olarak da hizmet etmektedir. Bina katlanmış bir şekildedir ve düz üçgen yüzeylerden oluşmaktadır. Beyaz renkteki iç mekan doğal ışık olarak hareketlendirilmiş dış cephe ise yansıtıcı paslanmaz çelik ile kaplanmıştır (URL-40, 2019).</p>		
	Adı: Victoria&Albert Museum	Yapı No: 1.14
	Mimar: Amanda Levete Architects	
	İşlev: Müze	
	Yeri: Londra/ İngiltere	Yılı: 2017
<p>Ek tasarım ile müzeye alternatif bir giriş, ek galeri alanı ve bir avlu kazandırılmıştır. Yeni giriş müzeyi komşularıyla birleştirerek yenilik vizyonunu pekiştirip yeni birçok alan yaratmıştır. Avlu dünyanın ilk porselen kamusal avlusu olup projenin büyük bir kısmı el yapımı porselen ile döşenmiş bu avlunun altına gizlenmiştir. Avlu 1909 yılında müzenin kazan odalarını gizlemek için dikilen sütunlu bölmenin hemen arkasında yer almaktadır ve özel tasarım mobilyaların olduğu bir kafeye ev sahipliği yapmaktadır. Bu geniş avlu ile gizli kalmış ve halk tarafından bilinmeyen cepheler ortaya çıkarılmıştır. Avlu altında kalan çok yönlü ve hiç sütun içermeyen galeri en büyük geçici sergi alanlarından biridir. Üçgen kesitli makaslar galerinin altındaki avluyu kaplayıp katlanmış bir tavan oluşturmaktadır. İç mekanda iken tavanda açılan pencere ile yukarıdaki eski binanın cephesine dikkatleri çekmektedir (URL-41 ve 42, 2019).</p>		
	Adı: Visitor Center of Cluny Museum	Yapı No: 1.15
	Mimar: Bernard Desmoulin Architecte	
	İşlev: Ziyaretçi merkezi	
	Yeri: Paris/ Fransa	Yılı: 2018
<p>Tarihi kent merkezine yer alan Cluny müzesi, termal banyolar ve M.S. 1. yüzyıla ait mimari parçaları toplayan bir orta çağ müzesidir. Roma termalleri figürüne saygılı yaklaşım sergileyen yeni hacim mevcut tarihi ortamın etkisiyle şekillenmiştir. Yeni bir katalizör görevi görerek farklı zaman dilimlerini kucaklamaktadır. Müdahalenin amacı alandaki mevcut yapı üzerinde en az etkiye sahip bir parıltı sağlamaktır. Yeni parça varlık ile yokluk arasında bir yerde konumlanıp aslında eski ile yeni arasında bir birleşme sağlamaktadır. Yeni yapının çağdaş görüntüsünü tanımlamak için yanındaki yapı ile bir araya getirilmiştir. Orijinal hacimlerin algılanmasına izin veren yapı silüetini okunaklılığını, izini korumaktadır. Taş kalıntılarının aksine yeni yapı zamansızlık arayışı içindeki farklı boyutlardaki ve kabartmalılardan oluşan dökme alüminyum modüllerden yapılmıştır. Üç cephe oyulmuş taşlardan alınan dantel motifleri ile oluşturulmuş desenli metallere kaplıdır (URL-43, 2019).</p>		

2.1.3.2. Türkiye Örnekleri

Türkiye örneklem grubunun farklı yıllara ait ve farklı illerden oluşmasına dikkat edilmiştir. Türkiye'deki çağdaş ek örnekleri Avrupa'daki örnek fazlalığının aksine daha azdır ve bu az grup içerisinde kültür yapıları şu şekilde listelenmiştir:

- Esmâ Sultan Yalısı/ 2002
- Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi/ 2007
- Borusan Müzik ve Sanat Evi/ 2009
- Kazaklı Kervansarayı/ 2010
- İshak Paşa Sarayı/ 2014
- TCDD Hangar Binaları/ 2014
- Beyazıt Halk Kütüphanesi/ 2016
- Agora Müze Evi/ 2017
- AGÜ Sümer Kampüsü İtfaiye Binası/ 2017
- Boğaziçi Üniversitesi Gözlükule Kazı Araştırma Merkezi/ 2017
- Yapı Kredi Kültür Merkezi/ 2017
- Göbeklitepe Canlandırma Merkezi/ 2018
- Şerefiye Sarnıcı/ 2018
- Zeugma Antik Kenti/ 2018
- Antalya Nekropol Alanı Modern Sanatlar Müzesi/ devam etmekte

15 örneğin çoğu uygulanmış örnek olup örnek yapı grubunun az olması sebebi ile son örnek uygulaması henüz bitmemiş bir proje olarak örneklem grubuna dahil edilmiştir. Tespiti yapılan örneklerin analizi yapılmadan önce yapıları tanımaya ve tanıtmaya yönelik olarak Tablo 4'teki kimlik kartları hazırlanmıştır. Yapı numaralandırılması yapılırken Türkiye kodu 2 olarak belirlenmiş olup devamına örneklem sıra numarası eklenerek yapılmıştır.

Tablo 4. Türkiye örnek yapı grubu kimlik bilgileri

 	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Adı: Esmâ Sultan Yalısı</td> <td>Yapı No: 2.1</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Mimar: Gökhan Avcıoğlu</td> </tr> <tr> <td colspan="3">İşlev: Etkinlik salonu</td> </tr> <tr> <td>Yeri: İstanbul</td> <td colspan="2">Yılı: 2002</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Ortaköy'de deniz kenarında bulunan çok amaçlı bir etkinlik salonudur. Yapı, 200 yıl önce bir yazlık sarayı olarak inşa edilmiştir. Yaklaşık yüzyıl önce çıkan bir yapıda tahrip olmuş ve yalnızca tuğla dış duvarları kalmıştır. 1999'da yapının kalıntıları yeniden kullanılmak üzere projelendirilmiştir. Yeni işlev kazandırılan yapı, çağdaş malzeme, teknoloji ile yeniden yorumlanmıştır. Çerçeve şeklindeki tuğla duvarlar içine çelik strüktürlü ve camdan şeffaf bir kutu tasarlanmıştır. İklim şartları göz önüne alındığında cam konforlu bir tercih olmasa da tuğla duvarlar cam kutuyu inşa etmeyi mümkün ve gerekli kılmıştır. Tuğla duvarlar, cam mekanda ikinci bir katman oluşturarak rüzgar, güneş ışığı gibi çevre etkenlerinden korumaktadır. Yapının giriş katında bar, restoran çelik dönel merdivenle ulaşılan ikinci katta etkinlik alanı bulunmaktadır (URL-44, 2019).</td> </tr> </table>	Adı: Esmâ Sultan Yalısı		Yapı No: 2.1	Mimar: Gökhan Avcıoğlu			İşlev: Etkinlik salonu			Yeri: İstanbul	Yılı: 2002		Ortaköy'de deniz kenarında bulunan çok amaçlı bir etkinlik salonudur. Yapı, 200 yıl önce bir yazlık sarayı olarak inşa edilmiştir. Yaklaşık yüzyıl önce çıkan bir yapıda tahrip olmuş ve yalnızca tuğla dış duvarları kalmıştır. 1999'da yapının kalıntıları yeniden kullanılmak üzere projelendirilmiştir. Yeni işlev kazandırılan yapı, çağdaş malzeme, teknoloji ile yeniden yorumlanmıştır. Çerçeve şeklindeki tuğla duvarlar içine çelik strüktürlü ve camdan şeffaf bir kutu tasarlanmıştır. İklim şartları göz önüne alındığında cam konforlu bir tercih olmasa da tuğla duvarlar cam kutuyu inşa etmeyi mümkün ve gerekli kılmıştır. Tuğla duvarlar, cam mekanda ikinci bir katman oluşturarak rüzgar, güneş ışığı gibi çevre etkenlerinden korumaktadır. Yapının giriş katında bar, restoran çelik dönel merdivenle ulaşılan ikinci katta etkinlik alanı bulunmaktadır (URL-44, 2019).		
Adı: Esmâ Sultan Yalısı		Yapı No: 2.1														
Mimar: Gökhan Avcıoğlu																
İşlev: Etkinlik salonu																
Yeri: İstanbul	Yılı: 2002															
Ortaköy'de deniz kenarında bulunan çok amaçlı bir etkinlik salonudur. Yapı, 200 yıl önce bir yazlık sarayı olarak inşa edilmiştir. Yaklaşık yüzyıl önce çıkan bir yapıda tahrip olmuş ve yalnızca tuğla dış duvarları kalmıştır. 1999'da yapının kalıntıları yeniden kullanılmak üzere projelendirilmiştir. Yeni işlev kazandırılan yapı, çağdaş malzeme, teknoloji ile yeniden yorumlanmıştır. Çerçeve şeklindeki tuğla duvarlar içine çelik strüktürlü ve camdan şeffaf bir kutu tasarlanmıştır. İklim şartları göz önüne alındığında cam konforlu bir tercih olmasa da tuğla duvarlar cam kutuyu inşa etmeyi mümkün ve gerekli kılmıştır. Tuğla duvarlar, cam mekanda ikinci bir katman oluşturarak rüzgar, güneş ışığı gibi çevre etkenlerinden korumaktadır. Yapının giriş katında bar, restoran çelik dönel merdivenle ulaşılan ikinci katta etkinlik alanı bulunmaktadır (URL-44, 2019).																
 	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Adı: Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi</td> <td>Yapı No: 2.2</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Mimar: Nevzat Sayın, Emre Arolat, Han Tümertekin</td> </tr> <tr> <td colspan="3">İşlev: Müze</td> </tr> <tr> <td>Yeri: İstanbul</td> <td colspan="2">Yılı: 2007</td> </tr> <tr> <td colspan="3">1910 ve 1950 yılları arasında oluşturulmuş modern sanayi yerleşkesi Silahtarağa Elektrik Santrali'nin yenilenerek dönüştürülmesi projesidir. Koruma ve yenileme kararlarını verebilmek için mevcut dokuya ait tüm katmanlar detaylıca okunmuştur. 1910 yılındaki ilk projeden izler barındırır da şekillendiği süreçte alınan proje kararları gevşetilerek uygulanmıştır. Sadece temel izlerinin bulunduğu iki kazan dairesi yeni işlevlerine için eski hallerine kitlesel uygunluk içerisinde yüzey kurgusunda ise zamansız olmayı amaçlayan bir yaklaşım ile kurgulanmıştır. Çağdaş olma, günü yansıtarak içerisinde bulunduğu tarihi bağlamdan ayrışma fikrinin aksine herhangi bir zaman dilimine ait olmadan bulunduğu yer ile bütünleşmiş olmak müze yapısının en önemli tasarım ölçütlerindedir. Yeni yapılar, eski yapılardaki gibi yoğun, ağır bir iç çekirdek ve onu dokunmadan örten, hafif , yarı geçirgen metal zırhtan oluşmaktadır (URL-46, 2019).</td> </tr> </table>	Adı: Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi		Yapı No: 2.2	Mimar: Nevzat Sayın, Emre Arolat, Han Tümertekin			İşlev: Müze			Yeri: İstanbul	Yılı: 2007		1910 ve 1950 yılları arasında oluşturulmuş modern sanayi yerleşkesi Silahtarağa Elektrik Santrali'nin yenilenerek dönüştürülmesi projesidir. Koruma ve yenileme kararlarını verebilmek için mevcut dokuya ait tüm katmanlar detaylıca okunmuştur. 1910 yılındaki ilk projeden izler barındırır da şekillendiği süreçte alınan proje kararları gevşetilerek uygulanmıştır. Sadece temel izlerinin bulunduğu iki kazan dairesi yeni işlevlerine için eski hallerine kitlesel uygunluk içerisinde yüzey kurgusunda ise zamansız olmayı amaçlayan bir yaklaşım ile kurgulanmıştır. Çağdaş olma, günü yansıtarak içerisinde bulunduğu tarihi bağlamdan ayrışma fikrinin aksine herhangi bir zaman dilimine ait olmadan bulunduğu yer ile bütünleşmiş olmak müze yapısının en önemli tasarım ölçütlerindedir. Yeni yapılar, eski yapılardaki gibi yoğun, ağır bir iç çekirdek ve onu dokunmadan örten, hafif , yarı geçirgen metal zırhtan oluşmaktadır (URL-46, 2019).		
Adı: Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi		Yapı No: 2.2														
Mimar: Nevzat Sayın, Emre Arolat, Han Tümertekin																
İşlev: Müze																
Yeri: İstanbul	Yılı: 2007															
1910 ve 1950 yılları arasında oluşturulmuş modern sanayi yerleşkesi Silahtarağa Elektrik Santrali'nin yenilenerek dönüştürülmesi projesidir. Koruma ve yenileme kararlarını verebilmek için mevcut dokuya ait tüm katmanlar detaylıca okunmuştur. 1910 yılındaki ilk projeden izler barındırır da şekillendiği süreçte alınan proje kararları gevşetilerek uygulanmıştır. Sadece temel izlerinin bulunduğu iki kazan dairesi yeni işlevlerine için eski hallerine kitlesel uygunluk içerisinde yüzey kurgusunda ise zamansız olmayı amaçlayan bir yaklaşım ile kurgulanmıştır. Çağdaş olma, günü yansıtarak içerisinde bulunduğu tarihi bağlamdan ayrışma fikrinin aksine herhangi bir zaman dilimine ait olmadan bulunduğu yer ile bütünleşmiş olmak müze yapısının en önemli tasarım ölçütlerindedir. Yeni yapılar, eski yapılardaki gibi yoğun, ağır bir iç çekirdek ve onu dokunmadan örten, hafif , yarı geçirgen metal zırhtan oluşmaktadır (URL-46, 2019).																
	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Adı: Borusan Müzik ve Sanat Evi</td> <td>Yapı No: 2.3</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Mimar: Gökhan Avcıoğlu</td> </tr> <tr> <td colspan="3">İşlev: Kültür merkezi</td> </tr> <tr> <td>Yeri: İstanbul</td> <td colspan="2">Yılı: 2009</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Tarihi Beyoğlu mahallesinde yer alan tarihi binanın İstiklal Caddesi'nden görülen mevcut cephe tasarımı bir kabuk olarak korunmuş ve restore edilmiştir. Mevcut kabuğun içine binanın geneliyle kontrast yaratan bir kutu yerleştirilmiştir. Bu kutunun çevresi boyunca devam eden çelik çerçeve sistem ile katlar birbirine bağlanmıştır. Yeni ek, kendisini çevreleyen tarihi kabuk içerisinde yer çekimine karşı geliyormuş izlenimi yaratmaktadır. Bu şekilde farklı serbest etkinliklerin düzenlenebileceği bir mekan oluşturulmuştur. Zıt bir yaklaşımla tercih edilen inşaat metotlarının ve malzemeleri ile geçmiş ve gelecek arasında bir gerilim oluşturulmuştur. Borusan Müzik ve Sanat Evi, sergiler farklı etkinlikler ve çeşitli kültürel eğitim programları için kullanılan çok amaçlı bir alandır. Binada sergilenmekte olan çeşitli sanat etkinlikleri mevcuttur. Altı katlı binanın çatısında kurgulanan teras ile muhteşem manzaralı bir mekan oluşturulmuştur (URL-47, 2019).</td> </tr> </table>	Adı: Borusan Müzik ve Sanat Evi		Yapı No: 2.3	Mimar: Gökhan Avcıoğlu			İşlev: Kültür merkezi			Yeri: İstanbul	Yılı: 2009		Tarihi Beyoğlu mahallesinde yer alan tarihi binanın İstiklal Caddesi'nden görülen mevcut cephe tasarımı bir kabuk olarak korunmuş ve restore edilmiştir. Mevcut kabuğun içine binanın geneliyle kontrast yaratan bir kutu yerleştirilmiştir. Bu kutunun çevresi boyunca devam eden çelik çerçeve sistem ile katlar birbirine bağlanmıştır. Yeni ek, kendisini çevreleyen tarihi kabuk içerisinde yer çekimine karşı geliyormuş izlenimi yaratmaktadır. Bu şekilde farklı serbest etkinliklerin düzenlenebileceği bir mekan oluşturulmuştur. Zıt bir yaklaşımla tercih edilen inşaat metotlarının ve malzemeleri ile geçmiş ve gelecek arasında bir gerilim oluşturulmuştur. Borusan Müzik ve Sanat Evi, sergiler farklı etkinlikler ve çeşitli kültürel eğitim programları için kullanılan çok amaçlı bir alandır. Binada sergilenmekte olan çeşitli sanat etkinlikleri mevcuttur. Altı katlı binanın çatısında kurgulanan teras ile muhteşem manzaralı bir mekan oluşturulmuştur (URL-47, 2019).		
Adı: Borusan Müzik ve Sanat Evi		Yapı No: 2.3														
Mimar: Gökhan Avcıoğlu																
İşlev: Kültür merkezi																
Yeri: İstanbul	Yılı: 2009															
Tarihi Beyoğlu mahallesinde yer alan tarihi binanın İstiklal Caddesi'nden görülen mevcut cephe tasarımı bir kabuk olarak korunmuş ve restore edilmiştir. Mevcut kabuğun içine binanın geneliyle kontrast yaratan bir kutu yerleştirilmiştir. Bu kutunun çevresi boyunca devam eden çelik çerçeve sistem ile katlar birbirine bağlanmıştır. Yeni ek, kendisini çevreleyen tarihi kabuk içerisinde yer çekimine karşı geliyormuş izlenimi yaratmaktadır. Bu şekilde farklı serbest etkinliklerin düzenlenebileceği bir mekan oluşturulmuştur. Zıt bir yaklaşımla tercih edilen inşaat metotlarının ve malzemeleri ile geçmiş ve gelecek arasında bir gerilim oluşturulmuştur. Borusan Müzik ve Sanat Evi, sergiler farklı etkinlikler ve çeşitli kültürel eğitim programları için kullanılan çok amaçlı bir alandır. Binada sergilenmekte olan çeşitli sanat etkinlikleri mevcuttur. Altı katlı binanın çatısında kurgulanan teras ile muhteşem manzaralı bir mekan oluşturulmuştur (URL-47, 2019).																

Tablo 4'ün devamı

 	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Adı: Kazıklı Kervansarayı</td> <td>Yapı No: 2.4</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Mimar: Gül Köksal, Burak Altınışık</td> </tr> <tr> <td colspan="3">İşlev: Kültür merkezi</td> </tr> <tr> <td>Yeri: Gölcük/ Kocaeli</td> <td colspan="2">Yılı: 2010</td> </tr> <tr> <td colspan="3"> <p>16. yüzyıla ait olan kervansaray İpek Yolu üzerinde inşa edilmiştir. İlk yüzyıl içerisinde tahrip olmuş 20. yüzyıla dek işlev değiştirerek meyve-sebze ekim yeri olarak kullanılmıştır. Konutlar arasında yabancılaşmış Osmanlı kervansarayının kalıntılarını canlandırmak amacı ile hazırlanan proje; yerel yönetim, yerel üniversite ve yerel kaynakların kullanıldığı bir ortaklık bağlamında geliştirilmiştir. Sosyo-kültürel yaşantıya ve mirasa hizmet eden bir proje hazırlanmıştır. Yapı mevcut haliyle korunmuş ve duvarlarının içine özgün hacim gabarisinde yeni bir işleve hizmet eden yenir bir ek konumlandırılmıştır. Bilimsel koruma anlayışı ve tasarım özgünlüğünü birleştiren projede mevcut yapının özgün ahşap çatısına uygun şekilde tasarlanan yeni üst örtü ve iç mekana ait güncel mimari, eski ile olumlu bir karşılık oluşturmuştur (URL-49, 2019).</p> </td> </tr> </table>	Adı: Kazıklı Kervansarayı		Yapı No: 2.4	Mimar: Gül Köksal, Burak Altınışık			İşlev: Kültür merkezi			Yeri: Gölcük/ Kocaeli	Yılı: 2010		<p>16. yüzyıla ait olan kervansaray İpek Yolu üzerinde inşa edilmiştir. İlk yüzyıl içerisinde tahrip olmuş 20. yüzyıla dek işlev değiştirerek meyve-sebze ekim yeri olarak kullanılmıştır. Konutlar arasında yabancılaşmış Osmanlı kervansarayının kalıntılarını canlandırmak amacı ile hazırlanan proje; yerel yönetim, yerel üniversite ve yerel kaynakların kullanıldığı bir ortaklık bağlamında geliştirilmiştir. Sosyo-kültürel yaşantıya ve mirasa hizmet eden bir proje hazırlanmıştır. Yapı mevcut haliyle korunmuş ve duvarlarının içine özgün hacim gabarisinde yeni bir işleve hizmet eden yenir bir ek konumlandırılmıştır. Bilimsel koruma anlayışı ve tasarım özgünlüğünü birleştiren projede mevcut yapının özgün ahşap çatısına uygun şekilde tasarlanan yeni üst örtü ve iç mekana ait güncel mimari, eski ile olumlu bir karşılık oluşturmuştur (URL-49, 2019).</p>		
Adı: Kazıklı Kervansarayı		Yapı No: 2.4														
Mimar: Gül Köksal, Burak Altınışık																
İşlev: Kültür merkezi																
Yeri: Gölcük/ Kocaeli	Yılı: 2010															
<p>16. yüzyıla ait olan kervansaray İpek Yolu üzerinde inşa edilmiştir. İlk yüzyıl içerisinde tahrip olmuş 20. yüzyıla dek işlev değiştirerek meyve-sebze ekim yeri olarak kullanılmıştır. Konutlar arasında yabancılaşmış Osmanlı kervansarayının kalıntılarını canlandırmak amacı ile hazırlanan proje; yerel yönetim, yerel üniversite ve yerel kaynakların kullanıldığı bir ortaklık bağlamında geliştirilmiştir. Sosyo-kültürel yaşantıya ve mirasa hizmet eden bir proje hazırlanmıştır. Yapı mevcut haliyle korunmuş ve duvarlarının içine özgün hacim gabarisinde yeni bir işleve hizmet eden yenir bir ek konumlandırılmıştır. Bilimsel koruma anlayışı ve tasarım özgünlüğünü birleştiren projede mevcut yapının özgün ahşap çatısına uygun şekilde tasarlanan yeni üst örtü ve iç mekana ait güncel mimari, eski ile olumlu bir karşılık oluşturmuştur (URL-49, 2019).</p>																
 	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Adı: İshak Paşa Sarayı</td> <td>Yapı No: 2.5</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Mimar: Kültür ve Turizm Bakanlığı</td> </tr> <tr> <td colspan="3">İşlev: Müze</td> </tr> <tr> <td>Yeri: Ağrı</td> <td colspan="2">Yılı: 2014</td> </tr> <tr> <td colspan="3"> <p>Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinde şehre hakim olan bir tepede yaptırılmış bir külliye'dir. Saray, 50*115 metre boyutlarında dikdörtgen bir şekilde 7600 m² lik bir alana sahiptir. 1865 yılında yapımına başlanmış olup 1784 yılında tamamlanmıştır. İran, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden mimari izler taşımaktadır. Farklı dönemlerde farklı onarımlar görmüştür. 2011 yılında başlayan restorasyonu 2014 yılında tamamlanmıştır. Van Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün yaptığı açıklamaya göre sarayın çatısında kullanılan malzeme PVC değil akrilik şeffaf malzemedir. Yeni çatı sarayın bütünlüğüne zarar vermeyen istenildiği zaman sökülebilir bir koruma çatısı olup sarayın yüzde 92.8'lik nemini almış durumdadır (URL-50, 2019).</p> </td> </tr> </table>	Adı: İshak Paşa Sarayı		Yapı No: 2.5	Mimar: Kültür ve Turizm Bakanlığı			İşlev: Müze			Yeri: Ağrı	Yılı: 2014		<p>Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinde şehre hakim olan bir tepede yaptırılmış bir külliye'dir. Saray, 50*115 metre boyutlarında dikdörtgen bir şekilde 7600 m² lik bir alana sahiptir. 1865 yılında yapımına başlanmış olup 1784 yılında tamamlanmıştır. İran, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden mimari izler taşımaktadır. Farklı dönemlerde farklı onarımlar görmüştür. 2011 yılında başlayan restorasyonu 2014 yılında tamamlanmıştır. Van Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün yaptığı açıklamaya göre sarayın çatısında kullanılan malzeme PVC değil akrilik şeffaf malzemedir. Yeni çatı sarayın bütünlüğüne zarar vermeyen istenildiği zaman sökülebilir bir koruma çatısı olup sarayın yüzde 92.8'lik nemini almış durumdadır (URL-50, 2019).</p>		
Adı: İshak Paşa Sarayı		Yapı No: 2.5														
Mimar: Kültür ve Turizm Bakanlığı																
İşlev: Müze																
Yeri: Ağrı	Yılı: 2014															
<p>Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinde şehre hakim olan bir tepede yaptırılmış bir külliye'dir. Saray, 50*115 metre boyutlarında dikdörtgen bir şekilde 7600 m² lik bir alana sahiptir. 1865 yılında yapımına başlanmış olup 1784 yılında tamamlanmıştır. İran, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinden mimari izler taşımaktadır. Farklı dönemlerde farklı onarımlar görmüştür. 2011 yılında başlayan restorasyonu 2014 yılında tamamlanmıştır. Van Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün yaptığı açıklamaya göre sarayın çatısında kullanılan malzeme PVC değil akrilik şeffaf malzemedir. Yeni çatı sarayın bütünlüğüne zarar vermeyen istenildiği zaman sökülebilir bir koruma çatısı olup sarayın yüzde 92.8'lik nemini almış durumdadır (URL-50, 2019).</p>																
 	<table border="1"> <tr> <td colspan="2">Adı: TCDD Hangar Binaları</td> <td>Yapı No: 2.6</td> </tr> <tr> <td colspan="3">Mimar: Şerife Türk Derin</td> </tr> <tr> <td colspan="3">İşlev: Kültür merkezi, restoran</td> </tr> <tr> <td>Yeri: Aydın</td> <td colspan="2">Yılı: 2014</td> </tr> <tr> <td colspan="3"> <p>Hangar binaları, 1881-1890 yılları arasında Aydın Nazilli'de kurulmuşlardır. Aydın KVKK'nın izni ile TCDD hangar binalarının koruma ve yeniden kullanımı gerçekleştirilmiştir. Yapıların yeniden kullanım işlevi; üretici tarafından yetiştirilmiş organik ürünlerin satılması, sergilenmesi bununla birlikte fuar ve toplantılar için uygun alanlar oluşturulması ve halka rekreasyon alanı olarak hizmet vermektir. Restitüsyon için 1951-1968 tarihli haritalar referans olarak kullanılmıştır. Mevcut yapılar niteliksiz geç dönem eklerinden temizlenip sonrasında restitüsyonuna uygun şekilde restore edilmiştir. Hangarlardan 1 numaralı olan restoran olarak kullanılmaktadır. 1 ve 2 numaralı hangarların doğusundaki mekan ise çok amaçlı salon olarak işlevlendirilmiştir. Yapının endüstri mirası olduğunun vurgulanabilmesi için rayların arasındaki tamir boşluğunun sergilenmesi amaçlanmıştır ve bu sebepten zemin kaplaması kısmi olarak camdan yapılmıştır diğer kısımlar ise ahşaptır (URL-52, 2019).</p> </td> </tr> </table>	Adı: TCDD Hangar Binaları		Yapı No: 2.6	Mimar: Şerife Türk Derin			İşlev: Kültür merkezi, restoran			Yeri: Aydın	Yılı: 2014		<p>Hangar binaları, 1881-1890 yılları arasında Aydın Nazilli'de kurulmuşlardır. Aydın KVKK'nın izni ile TCDD hangar binalarının koruma ve yeniden kullanımı gerçekleştirilmiştir. Yapıların yeniden kullanım işlevi; üretici tarafından yetiştirilmiş organik ürünlerin satılması, sergilenmesi bununla birlikte fuar ve toplantılar için uygun alanlar oluşturulması ve halka rekreasyon alanı olarak hizmet vermektir. Restitüsyon için 1951-1968 tarihli haritalar referans olarak kullanılmıştır. Mevcut yapılar niteliksiz geç dönem eklerinden temizlenip sonrasında restitüsyonuna uygun şekilde restore edilmiştir. Hangarlardan 1 numaralı olan restoran olarak kullanılmaktadır. 1 ve 2 numaralı hangarların doğusundaki mekan ise çok amaçlı salon olarak işlevlendirilmiştir. Yapının endüstri mirası olduğunun vurgulanabilmesi için rayların arasındaki tamir boşluğunun sergilenmesi amaçlanmıştır ve bu sebepten zemin kaplaması kısmi olarak camdan yapılmıştır diğer kısımlar ise ahşaptır (URL-52, 2019).</p>		
Adı: TCDD Hangar Binaları		Yapı No: 2.6														
Mimar: Şerife Türk Derin																
İşlev: Kültür merkezi, restoran																
Yeri: Aydın	Yılı: 2014															
<p>Hangar binaları, 1881-1890 yılları arasında Aydın Nazilli'de kurulmuşlardır. Aydın KVKK'nın izni ile TCDD hangar binalarının koruma ve yeniden kullanımı gerçekleştirilmiştir. Yapıların yeniden kullanım işlevi; üretici tarafından yetiştirilmiş organik ürünlerin satılması, sergilenmesi bununla birlikte fuar ve toplantılar için uygun alanlar oluşturulması ve halka rekreasyon alanı olarak hizmet vermektir. Restitüsyon için 1951-1968 tarihli haritalar referans olarak kullanılmıştır. Mevcut yapılar niteliksiz geç dönem eklerinden temizlenip sonrasında restitüsyonuna uygun şekilde restore edilmiştir. Hangarlardan 1 numaralı olan restoran olarak kullanılmaktadır. 1 ve 2 numaralı hangarların doğusundaki mekan ise çok amaçlı salon olarak işlevlendirilmiştir. Yapının endüstri mirası olduğunun vurgulanabilmesi için rayların arasındaki tamir boşluğunun sergilenmesi amaçlanmıştır ve bu sebepten zemin kaplaması kısmi olarak camdan yapılmıştır diğer kısımlar ise ahşaptır (URL-52, 2019).</p>																

Tablo 4'ün devamı

	Adı: Beyazıt Halk Kütüphanesi	Yapı No: 2.7
	Mimar: Tabanlıoğlu Architects	
	İşlev: Kütüphane	
	Yeri: İstanbul	Yılı: 2016
	<p>Beyazıt Devlet Kütüphanesi İstanbul'un en eski ve önemli kütüphanelerinden biri olup "Kütüphane-i Umum-i Osmani" adıyla 1884 yılında kurulmuştur. Kütüphanenin yenilenmesinde yeni öğeler eklenirken zeminler ve tarihi duvar zedelenmez, malzeme ve detayların uyumlu zıtlığında güncelleme yapılırken mekanın otantik aurası güçlendirilmektedir. Giriş, kontrollü gün ışığı ve atmosfer sunan hafif ve geçirgen örtü ile üstü kapatılmış avludan yapılmaktadır. Okuma salonları, sergileme alanları bu avlu etrafında sıralanmaktadır. Binanın yenilenmesinde bulunan Bizans dönemi kilise kalıntıları üzerinde yürünebilen cam ile korunup sergilenmektedir. Kütüphanede yapılan restorasyon, mekanın ruhuna ve tarihi dokuya eklenen modern ekler ve çevredeki izleri takip eden ve bunları değerlendiren yaklaşımı ile minimal düzeyde müdahale örneğidir (URL-53, 2019).</p>	
	Adı: Agora Müze Evi Bilgilendirme Merkezi	Yapı No: 2.8
	Mimar: İzmir Büyükşehir Belediyesi	
	İşlev: Müze, Sergi salonu	
	Yeri: İzmir	Yılı: 2017
	<p>Antik Smyrna Agorası önemli bir kültür mirasıdır. Kazı alanı sınırları içerisindeki arkeolojik kalıntılar için turizmi desteklemek, yeraltı kültür katmanlarını ortaya çıkarmak ve kent yaşamına dahil edilebilmek üzere koruma, geliştirme ve yaşatma projesi oluşturulmuştur. Kazı alanındaki 17. yüzyıla ait sivil mimari örneği yapı, müze ve sergi evi olarak kullanılmak üzere gelen ziyaretçilere yönelik belge ve bilgi akışı sağlayacak bir şekilde düzenlenmiştir. Konut bir avluda kuzey-güney yönünde karşılıklı iki bloktan oluşmaktadır. Ana yapı müze ve sergi evi olarak kullanılırken çağdaş malzemelerle tamamlanan müştemilat yapısı bilgilendirme merkezi olarak işlevlendirilmiştir (URL-54, 2019).</p>	
	Adı: AGÜ Sümer Kampüsü İtfaiye Binası	Yapı No: 2.9
	Mimar: Burak Asiliskender, Nilüfer Yöney	
	İşlev: Sosyal merkez	
	Yeri: Kayseri	Yılı: 2017
	<p>Türkiye'deki ilk büyük ölçekli sanayi yerleşkelerinden ve modern mimarlık mirası olan Kayseri Sümerbank Bez Fabrikası 2012 yılında işlev değişikliği ile eğitim tesisi olarak kullanılmak amacı ile AGÜ'ye tahsis edilmiştir. Kampüste; planlama, ek yapı, esaslı ve basit onarım ve yeniden işlevlendirme çalışmaları yapılmıştır. İtfaiye binası 550 m² taban alanına sahiptir. Kampüsteki diğer yapılara göre tasarım olarak öne çıkamamaktadır, niteliksiz ekler ile özgünlüğünü kaybetmiştir fakat işlevsel ve kütsel olarak yerleşkede tamamlayıcı bir yapıdır. İtfaiye binası eklerinden temizlenmiş ve sosyal merkez olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Temizlenen eklerin olduğu alana zemin izleri korunarak içerisinde ıslak hacim ve mekanik sistemlerin yer aldığı iki parçalı çağdaş ek eklenmiştir. Cephesinde korten malzeme kullanılan ek yapı, Büyük Ambar Binası ve Rektörlük Binası yükseklikleri arasında bir geçiş yapmak amacı ile derecelendirilmiştir. Mevcut duvarlar yıkılmadan işlev değişikliği yapılmıştır (URL-55, 2019).</p>	

Tablo 4'ün devamı

	Adı: Gözlükule Kazı Araştırma Merkezi		Yapı No: 2.10
	Mimar: Saadet Sayın		
	İşlev: Müze		
	Yeri: Mersin	Yılı: 2017	
<p>Tarsus Çırcır Fabrikası 19. yüzyılın ikinci yarısında İngiliz tarafından yapıldığı söylenmektedir ve alanın ilk endüstri yapılarından biridir. Yapı 2000'de Kültür Bakanlığı'na tahsis edilmiş 2001'de ise caddeye cephe veren kısmı Boğaziçi Üniversitesi'ne tahsis edilip Gözlükule Kazısı Araştırma Merkezi olarak diğer kısmı ise Tarsus Kent Araştırma Merkezi olarak kullanılmak üzere projelendirilmiştir. En küçük hangar, eser deposu ve çalışma odası olarak kullanılmak üzere onarılmıştır. 2013'te yapının tamamı Boğaziçi Üniversitesine tahsis edilmiştir. Yapı grubuna yapılan müdahalelerde nitelsiz ekler kaldırılmıştır. Özgün mimari elemanlar minimum müdahale ile sağlıklılaştırılarak korunmuştur. İşlev gerekliliği olarak yapılan eklerin geri dönüşümlü, yapıya uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. Kazı ekibinin kullanabilmesi amacı ile kuzeybatı yönünde mevcutta olmayan ahşap revak yapılmıştır (URL-56, 2019).</p>			
	Adı: Yapı Kredi Kültür Merkezi		Yapı No: 2.11
	Mimar: Teğet Mimarlık		
İşlev: Kültür merkezi			
Yeri: İstanbul	Yılı: 2017		
<p>20. yüzyılın başından günümüze miras kalan kent parçasında Galatasaray Meydanı'na bakan yapı Alman mimar Paul Schmittener 1958 yılında tasarımını yaptığı bina köşeyi dönen kütesi ve ritmik pencereleri ile tipik bir modern mimarlık örneğidir. Yapı 2014 yılında yenilenmeye başlamıştır. Yenilenen bina önceki binadan izler taşımaktadır ve onun dönüşümüdür. Korunan cepheler, eski yapının hatırasına saygı göstermekte ve bu tavır ile toplumsal belleğe hitap etmektedir. Binanın İstiklal Caddesi ve Ara Sokak'a bakan cepheleri olduğu gibi korunmuş içi boşaltılmıştır, meydana bakan cephesi kaldırılmıştır. Bu alanda meydandan bakıldığında yok gibi görünecek kadar şeffaf bir cam cephe tasarlanmıştır. Meydana bakan bu cephenin iç mekanında rampa ve sahanlıklar dizisi ile sergi mekanı oluşturulmuştur. Rampanın ilk durağı müze ikinci durağı sergi salonu üçüncü durağı ise Akdeniz Heykeli'dir (URL-57, 2019).</p>			
	Adı: Göbeklitepe Canlandırma Merkezi		Yapı No: 2.12
	Mimar: Alman Arkeoloji Enstitüsü		
İşlev: Canlandırma merkezi			
Yeri: Şanlıurfa	Yılı: 2018		
	<p>Göbeklitepe dünyanın bilinen en eski tapınağıdır. 1995 yılında kazılar başlamıştır ve insanlık tarihi yeniden yazan bir öneme sahiptir. Kazı alanında hayvan figürlerinin olduğu yontulmuş taşlar, T biçimli sütunlar, 12.000 yıllık 8-30 metre çapında dairesel yapılar mevcuttur. Bu alan çanak çömlek yapımının icadı gibi tarihlerden daha eski tarihlere dayanmaktadır. Kültür Bakanlığı ve birçok uluslararası kurumun desteğini arkasına alan Göbeklitepe UNESCO Dünya Mirası Kalıcı Listesi'ne kaydedilmiştir. Tarihi önemi büyük olan Göbeklitepe üzerine koruma ve amaçlı bir çatı yapılmıştır. Yaklaşık 4 bin metrekare olup çelik bir çatıdır. Yarışma ile seçilen uzay çatı projesi Alman mimarlar tarafından çizilmiş olup birçok uzman mimar ve arkeolog görüşleri ile yapılmıştır. Rüzgar hesabı, doğal çevreye uyum gibi etkenlere göre proje tasarlanmıştır (URL-58, 2019).</p>		

Tablo 4'ün devamı

	Adı: Şerefiye Sarnıcı	Yapı No: 2.13
	Mimar: Cafer Bozkurt	
	İşlev: Müze	
	Yeri: İstanbul	Yılı: 2018
<p>II. Theodosius Dönemine ait iyi korunmuş bir Bizans su yapısıdır. Yapı alanı, yoğun yapı dokusunun olduğu bir bölgede üç tarafı sokaklar ile çevrili küçük bir kent boşluğudur. Kuzey kenarında tarihi bir yapı yer almaktadır. Güney ve batı cephelerinde bulunan ağaçlar ile yeşil bir doku oluşmaktadır. Sarnıca bir giriş yapısı tasarlarken ve mevcut kent boşluğunda tarihi mirasın izlerini taşıyan çağdaş bir eleman oluştururken kamusal bir alan çağdaş bir kent meydanı oluşturmak amaçlanmıştır ve burada bir odak noktası oluşturulmuştur. Yüksek kottaki Sarnıç Meydanı ile alt kottaki Piyer Loti Meydanı arasında konumlanmaktadır. Yeni giriş yapısı, sarnıcın renk, doku ve malzeme özelliklerini ortaya çıkaracak şekilde çelik konstrüksiyonlu çağdaş ve şeffaf olarak tasarlanmıştır. Güneş kontrol elemanları ile oluşturulan ve cephe elemanlarının ikinci katman sürgü şeklinde açılan elemanlar, çatıdaki havalandırma boşlukları ile doğal hava sirkülasyonu ve ısı konforu sağlanmıştır. Yapının boyutları, çevre yapılar ve meydan ile oranlı bir kitle oluşturacak şekildedir. Tercih edilen malzeme ve tasarım kararları ile yapıya en az müdahale edilmiştir (URL-59, 2019).</p>		
	Adı: Zeugma Antik Kenti	Yapı No: 2.14
	Mimar: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi KUDEB	
	İşlev: Canlandırma Merkezi	
	Yeri: Gaziantep	Yılı: 2018
<p>Zeugma, Gaziantep Nizip ilçesi doğusunda tepeler üstünde kurulmuş bir kenttir. Tarihi kent, karma kültürlerin ortay çıkışı, Hellenistik ve Semitik kültürlerin entegresinin anlaşılması sebebi ile oldukça önemlidir. Zeugma Roma evleri yaklaşık 600-800 m²'lik bir alanı kapsamaktadır ve tasarım olarak kent villaları şeklindedir. Ortaya çıkarılan kalıntıların zarar görmesini engellemek, korumak için üzeri çatı ile örtülmüştür. Kalıntılar üzerindeki çatı, çelik konstrüksiyonlu olup üzeri metal ile kaplanmıştır. Bu metal ışığı geçirmekte fakat ısıyı geçirmemektedir. Bu şekilde kalıntılar zarar gördükleri ısı ve yağmur suyundan korunmuştur (URL-17, 2019).</p>		
	Adı: Nekropol Alanı Modern Sanatlar Müzesi	Yapı No: 2.15
	Mimar: Erkal Mimarlık	
	İşlev: Müze	
	Yeri: Antalya	Yılı: devam etmekte
<p>Antalya'da yapılacak Doğu Garajı ve Halk Pazarı projesinin uygulaması sırasında Antalya kent tarihinde bilinenden daha eski bir Nekropol alanı bulunmuştur. Arkeolojik çalışmalar Antalya Müzesi kontrolünde tamamlanmıştır. Nekropol alanının traverten zeminde konumlanmış özgün duruşu kentsel bir değer olarak göz önünde bulunması gerekli bir alan olarak düşünülüp kamusal bir planlama yapılmıştır. Yol kotunun 3-5 metre aşağısında kalan kalıntılar arasında yürüyüş yolları düzenlenmiştir. Kalıntılar üzerinde bir Modern Sanatlar Müzesi planlanmıştır. Bu şekilde kalıntılara koruma çatısı oluşturulmuştur. Yeni tasarım; geniş açıklıklı, çelik konstrüksiyonlu, hafif bir yeşil çatıdır. Müze ve sergi yapısı kent içerisinde çağdaş bir nokta oluşturmuş ve Nekropol alanını korumuştur (URL-22, 2019).</p>		

3. BULGULAR

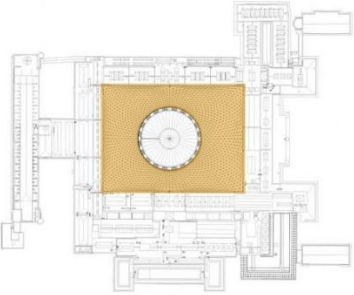

Çağdaş ekler ile ilgili olarak literatür çalışması yapılmış sonrasında ise araştırma yöntemi aktarılmıştır ve buna paralel olarak analiz tablosu oluşturulmuştur. Örneklem grubunun tespit edilmesi ile beraber hazırlanan yapı kimlikleri, çağdaş eklerin tanınması için önemli bir adımı oluşturup yapılara ait koruma ve tasarım kararlarının nelere istinaden verildiğinin tespit edilmesi için ve analizin ilk adımını oluşturduğu için önemlidir. Yapılara ait elde edilen bilgiler ışığında analiz kriterlerine yönelik okumalar ve tespitler yapılmıştır.

Yapı kimliğinde aktarılan bilgilere ek olarak analiz tablosunda yapıya ait plan, kesit, görünüş ve diğer görsellere yer verilmiştir. Hem kimlik kartındaki bilgiler hem de analiz tablosuna eklenen çizim ve görseller ile analiz yapılmıştır. Analiz tablosunda çağdaş ek yapının bulundurduğu kriterler işaretleme yapılarak belirlenmiştir. Tespitlerin neye göre yapıldığı ise her örnekten sonra yer alan açıklama sayfasında ifade edilmiştir.

Avrupa'dan ve Türkiye'den seçilen örneklem grubu tespiti yapılmış kriterler çerçevesinde oluşturulan analiz tablosu ile değerlendirilmiştir. 15 Avrupa ve 15 Türkiye örneği analizleri peş peşe sıralanmıştır. Sıralanan tablolardaki yapı numaraları Avrupa kodu 1 olup devamında yapının sıra numarası gelecek şekilde belirlenmiştir. Örneğin Avrupa birinci örneği 1.1. yapı numarasına sahip iken ikinci örnek 1.2. numarasını taşımaktadır. Aynı düzen Türkiye'ye 2 kodu verilerek örnek sırasına göre değişen yapı numarası ile oluşturulmuştur. İki örneklem grubundaki yapıların sırası ise yapım yıllarına göre en eski tarihten başlayıp günümüze doğru sıralanarak oluşturulmuştur.

Araştırma konusunu sonuçlandırmaya yönelik izlenen yöntemde çalışmanın temelini oluşturan analiz tablosu bulguları şu şekildedir.

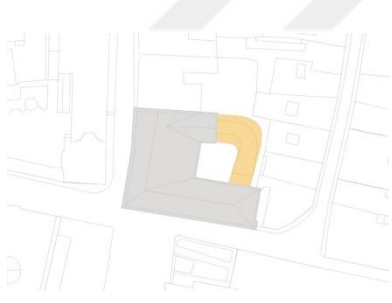
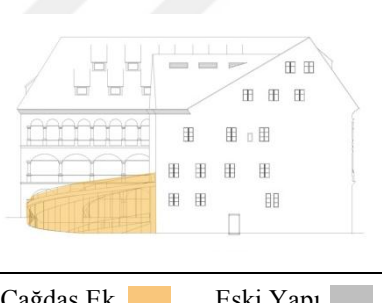

Tablo 5. British Museum analiz tablosu (URL-24, 2019)

BRITISH MUSEUM													Yapı No: 1.1					
Yılı: 2000	Mimar: Norman Foster	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Londra/İngiltere	İşlev: Kültür Merkezi																	
Plan	Görünüş																	
		kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
				●			●								●		●	●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
●				●	●			●	●					●				
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
		değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
●		●						●	●		●			●				

Yapı Adı: British Museum

- Tasarım Yaklaşımı: Mevcut yapı düzenine cam kullanılarak eklenen çağdaş ek, nötr tasarım yaklaşımı kapsamındadır.
- Mekan organizasyon türü: Ortadaki kubbeli hacim ile kenarlardaki yapıları birleştiren avlunun üzerinin kapanması şeklinde bir çatı eki yerleştirilmiştir.
- Kavramsal Kriterler
 - Kapalılık: Planda kubbenin dairesel formu, çatının kare formunu delip geçmiş gibi görünse de çatı için algı bu boşluğu tamamlayıp planda bir kare görmektedir.
 - Devamlılık: Çatıdaki aynı yöndeki profiller devamlılık oluşturmuştur..
 - Şekil-zemin: Nötr tasarım yaklaşımı ile yapılan çatı zemin algısı oluştururken daha öne çıkan eski yapılar şekil olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel Kriterler
 - Ölçek: Çatı yüksekliği mevcut kubbeyi aşan, ezici bir boyuta sahip olmadığından ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Çatı, mevcut kubbe yüksekliğinden aşağıda yapıldığı için kısadır.
 - Oran: Kesit düzleminde bakıldığında kubbe ve çevresindeki binaların farklı yüksekliklerini dengeler şeklindeki çatı, mevcut yapı yükseklikleri ile bir oran yakalamıştır.
 - Malzeme: Taş yapıya cam çatı eki ile farklı bir malzeme kullanılmıştır.
 - Ek yeri: Avluyu örten çatı, işlevinin gerektirdiği şekilde üstte konumlanmıştır.
 - Renk: Cam malzeme ile şeffaf bir görüntü oluşturup mevcut olan renk için geçirgenlik sağladığından renk tespiti benzer olarak yapılmıştır.
 - Silüet: Kesitten görüldüğü üzere yeni bir ek silüeti de değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Mevcut dokuya cam gibi şeffaf bir malzeme ile eklenen ve ezici boyutlarda olmayan, dengeli tavır sergileyen ek çatı çevresine göre az bir yoğunluk oluşturarak eklenmiştir.
 - Bina hattı: Ortadaki kubbe ve avlu etrafındaki yapılar arasında yerleştiğinden mevcut plan hattının gerisindedir.
 - Ritim: Çatıdaki profiller arasında bir ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Çatı hem plan hem de kesit düzleminde mevcut olan ölçüler dikkate alarak eklenildiğinden paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Çatı profillerinin oluşturduğu desen, camın saydamlığı sayesinde çok yoğun bir görüntü oluşturmadığından orta derece bir ayrıntı olarak değerlendirilmiştir.

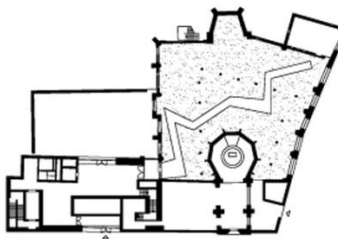

Tablo 6. Ljubljana City Museum analiz tablosu (URL-29, 2019)

LJUBLJANA CITY MUSEUM													Yapı No: 1.2							
Yılı: 2004		Mimar: OFIS Architects		Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Ljubljana/Slovenya		İşlev: Müze																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
								●							●			●		
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
 		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk						
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
		●				●	●			●			●				●			
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı						
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü						
●				●	●				●		●	●								

Yapı Adı: Ljubljana City Museum

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut yapıya organik hatlarla ve yoğun farklı renk kullanımı ile eklemlenen çağdaş ek zıtlık tasarım yaklaşımıdır.
- Mekan organizasyon türü: Mevcut yapıların hacmini arttırmaya yönelik, mekânsal eklemlenme gösteren çağdaş ek cephe bütünlemesidir.
- Kavramsal Kriterler
 - Kapalılık: Plan düzleminde çağdaş ek ile eski yapının algısal olarak bütünleştirilerek kareyi oluşturması kapalılık etkisinden meydana gelmektedir.
 - Şekil zemin: Çağdaş ekin çok hareketli bir formu olması, renk ve malzeme olarak çevresine göre farklılaşmasından ötürü şekil algısı oluştururken eski yapılar zemini oluşturmaktadır.
 - Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Mevcut yapı dokusunu en, boy, yükseklik olarak aşmayıp katlar arası akıcı bir form oluşturduğundan ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Eski yapı yüksekliği aşılmadığından kısadır.
 - Oran: En alt kottan başlayarak +4 kotuna kadar mevcut katları birbirine bağlayarak yükseldiği için bir oran sağlanmıştır.
 - Malzeme: Taş yapıya, cam, beton ve metal gibi farklı türden malzemeler kullanılarak ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, mevcut yapı formunun dışına eklemlenmiştir.
 - Renk: Fazla bir alanda siyah renk kullanılarak renk farklılığı oluşturulmuştur.
 - Silüet: Mevcut düzenin dışına getirilen ek ile silüet değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Dar bir alanda hareketli bir form ve yoğun renk kullanımı ile eklemlenen çağdaş ek, bulunduğu çevre içerisinde doluluğu arttırarak çokça bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, eski yapı sınırları dışına eklemlendiğinden bina hattı dışa çıkmıştır.
 - Ritim: Mevcut düzende ritim tespit edilememiştir.
 - Yönlenme: Eski yapı formunun açık olan yönüne eklemlenerek plan düzleminde bakıldığında zıt bir yönlenme ile aykırılık oluşturulmuştur.
 - Ayrıntı: Çağdaş ek oldukça geniş alanlardan oluşan net yüzeylere sahip olduğundan sade bir görünümü mevcuttur.

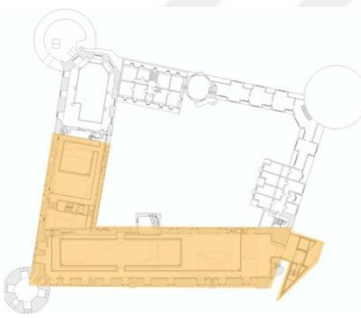
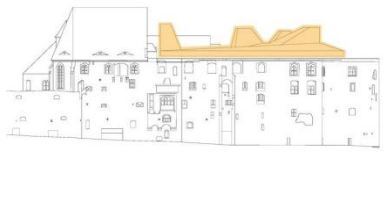

Tablo 7. Kolumba Museum analiz tablosu (URL-26, 2019)

KOLUMBA MUSEUM														Yapı No: 1.3						
Yılı: 2007		Mimar: Peter Zumthor		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü				Kavramsal Kriterler									
Yeri: Köln/Almanya		İşlev: Müze																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama			cephe tamamlaması				yakınlık									
				benzeşme			geçiş elemanı				benzerlik									
				nötr			saçak elemanı				kapalılık									
				soyut referans			cephe bütünlümesi				pragnanz									
				zıtlık			cephe bütünlümesi				devamlılık									
											şekil-zemin									
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek			Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk			
				uygun			uzun			var		aynı		üst			aynı			
				uygun değil			eşit			yok		farklı		iç			benzer			
				•			•			•		•		•			•			
				Silüet			Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme			Ayrıntı		
				değişen			az			dışa çıkan		var		paralel			sade			
				değişmeyen			orta			eşit		yok		aykırı			orta			
				•			•			•		•		•			•			
				çok			çok			geri olan							süslü			
				•			•			•							•			

Yapı Adı: Kolumba Museum

- Tasarım Yaklaşımı: Eski kalıntıların cephe kurgusu, pencere boşluk düzeni, tuğla örgüsü referans alınarak oluşturulan bir tasarım olduğu için soyut yaklaşım içermektedir.
- Mekan organizasyonu türü: Mevcut olana ek bir hacim yaratmak şeklinde eklemlenen çağdaş ek, cephe bütünlemesi türündedir.
- Kavramsal Kriterler
 - Yakınlık: Boşluklu olarak dizilen tuğla ile oluşturulan çizgisel şeritler yakın olmalarında ötür grup olarak algılanmaktadır.
 - Benzerlik: Yeni ek rengi ile eski yapı rengi benzerlik oluşturmuştur.
 - Devamlılık: Boşluklu tuğla örgüsünde devamlılık mevcuttur.
 - Şekil-zemin: Eski kalıntılar öne çıkarak şekil, yeni ek ise zemin olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Eski yapı parçalarının değerlendirildiği yeni tasarımda çağdaş ek, eskiye göre ezici bir üstünlük gösterdiğinden ölçek olarak uygun değildir.
 - Yükseklik: Eski üzerinde yükselen yeni ek, mevcut olandan uzundur.
 - Oran: Mevcut olan ile yeni arasında bir oran tespit edilememiştir.
 - Malzeme: Eski yapı malzemesi taş iken yeni ek, gri tuğla ile farklı bir malzemeden yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek eski kalıntıların üzerinde konumlanmıştır.
 - Renk: Ek yapımında kalıntıların taş rengi ile benzer renkteki gri tuğla kullanılmıştır.
 - Silüet: Kalıntılar üzerinde yükselen çağdaş ek, silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Çağdaş ek, renk olarak eski ile uyumlu olsa da mevcut dokuya eklemlenen büyük bir hacim olduğundan görsel yoğunluğu çokça arttırmıştır.
 - Bina hattı: Mevcut kalıntı sınırları üzerinde yükseldiğinden bina hattı eski ile eşittir.
 - Ritim: Boşluklu tuğla örgüsünde ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Yataydaki mevcut eski parçalara göre dikeyde çok yükselen yeni ek aykırı bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Yapı formundaki farklı yükseklik hareketliliği, cephedeki örgü ile oluşturulan desen yapmayı süslü göstermektedir.

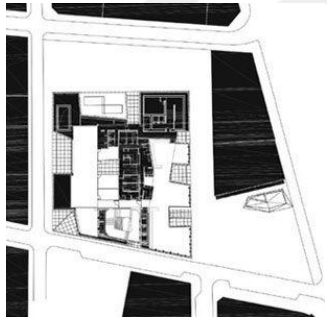

Tablo 8. Moritzburg Museum analiz tablosu (URL-27, 2019)

MORITZBURG MUSEUM													Yapı No: 1.4								
Yılı: 2008		Mimar:Nieto Sobejano Arquitectos			Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: Halle/Almanya		İşlev: Müze																			
Plan		Görünüş																			
					kopyalama																
					benzeşme																
					nötr																
					soyut referans																
					zıtlık																
					çatı tamalaması																
					cephe tamamlaması																
					geçiş elemanı																
					sirkülasyon elemanı																
					saçak elemanı																
					cephe bütünlemesi																
					yakınlık																
					benzerlik																
					kapalılık																
					pragnanz																
					devamlılık																
					şekil-zemin																
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■			Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk							
		uygun		uygun değil		uzun		eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı		üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı	
		●							●	●			●		●						●
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı							
değişen		değişmeyen		az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırın	sade	orta	süslü					
●					●			●			●	●		●							
																					

Yapı Adı: Moritzburg Museum

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut çatı formuna atıfta bulunarak yapılan çatı tasarımının yaklaşımı soyut referanstır.
- Mekan organizasyonu türü: Yapılan ek yoğun olarak bir çatı tamamlaması olsa da cephe doldurulan boşluklar ile cephe tamamlamasını da barındırmaktadır.
- Kavramsal kriterler
 - Benzerlik: Eski ve yeni çatı formları arasında benzerlik mevcuttur.
 - Kapalılık: Yeni çatıdaki ucu kesik üçgen formların üçgene tamamlanması durumunda kapalılık vardır.
 - Şekil-zemin: Çağdaş ekin öne çıkmayan bir renkte olması ve hacim olarak çokça yer tutmamasından ötürü arka planda kalması ile zemin etkisi oluşturup eski yapı öne çıkarak şekli oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Yeni çatının eskiye uyumlu bir biçimde ezici olmayan boyutlarda uygun ölçekte yapılmıştır.
 - Yükseklik: Çağdaş ek yüksekliği, eski çatı yüksekliğindedir kısadır.
 - Oran: Farklı yüksekliklerdeki mevcut çatı kırmaları referans alınarak oluşturulan yeni ek çatının yükseltmeli bölümleri de farklı yükseklikler göstermiştir. Bu noktada eski ile yeni arasında bir oran yakalanmaya çalışılmıştır.
 - Malzeme: Taş yapıya, çelik strüktür ve kaplamadan oluşan ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağda ek, mevcut yapının üstüne eklenmiştir.
 - Renk: Kullanılan açık gri renk, mevcut taş renginden farklıdır.
 - Silüet: Değişen çatı formu ile silüet de değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Ek çatı, form olarak eski ile uyumlu olup malzemesi ile farklılığını hissettirmektedir. Bu sebeple orta dereceli görsel yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Mevcut çatı sınırlarını koruyarak eklenildiği için bina hattı eskiye eşittir.
 - Ritim: Tekrar eden bir durum olmadığından ritim tespit edilememiştir.
 - Yönlenme: Çağdaş ek en, boy, yükseklik akslarında mevcut olana paralel yönelmiştir.
 - Ayrıntı: Çağdaş ek alanları net ve düz yüzeyler olup süslemeli bir detaya sahip olmadıklarından sadedir.

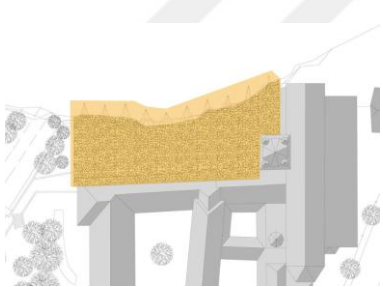
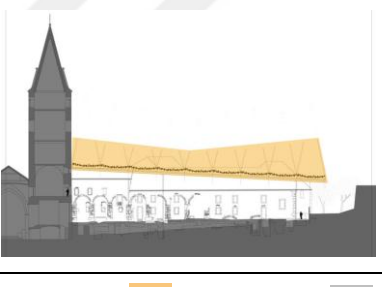

Tablo 9. Caixa Forum analiz tablosu (URL-28, 2019)

CAIXA FORUM													Yapı No: 1.5					
Yılı: 2008	Mimar: Herzog & de Meuron	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Madrid/İspanya	İşlev: Sanat merkezi																	
Plan	Görünüş																	
		kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
					●							●		●	●	●		●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
			●	●			●			●	●				●			
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı				
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü				
●				●		●			●	●					●			

Yapı Adı: Caxia Forum

- Tasarım yaklaşımı: Ek, mevcut yapının çatı kırılmaları referans alınarak oluşturulduğu için soyut referans tasarım yaklaşımı mevcuttur.
- Mekan organizasyonu türü: Mevcut olan üzerine yeni bir hacim eklendiğinden mekan türü cephe bütünlemesidir.
- Kavramsal Kriterler
 - Benzerlik: Yeni ek rengi ile eski yapı rengi arasında benzerlik mevcuttur.
 - Kapalılık: Cephede açılan ucu kesik üçgen şeklindeki boşluklar algısal olarak üçgene tamamlanmaktadır.
 - Pragnanz: Yapı formunun tam olarak temel şekillerle ifade edilememesinden ötürü daha basite indirgeme algısı pragnanz varlığını ortaya koymuştur.
 - Şekil-zemin: Yeni ek daha belirgin bir tasarım olduğundan şekil olarak eski yapı da daha geri planda olduğundan zemin olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel Kriterler
 - Ölçek: Ek yapının, eski yapıya göre ezici etkisinden ölçeği uygun değildir.
 - Yükseklik: Ek, eski yapının üstüne eklemeliği için uzun olarak nitelenir.
 - Oran: Eski ve yeni yapıların yükseklikleri yaklaşık olarak aynı olduğundan aralarından bir oran vardır.
 - Malzeme: Eski yapı tuğla, yeni ek farklı bir malzeme olan paslanmış çelikten yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek mevcut olanın üstüne konumlanmıştır.
 - Renk: Eskini tuğla rengi ile yeni paslanmaz çeliğin rengi benzerdir.
 - Silüet: mevcut yapı formunu değiştiren çağdaş ek silüeti de değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Malzemenin canlılığı, desenli olması ve konumlandığı alanda hacimce büyük bir ek olduğundan çevresi genelinde çokça bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, mevcut bina sınırlarına göre yükseldiği için eşit hattadır.
 - Ritim: Yeni ekte ya da yeni ile eski arasında tekrardan doğan bir ritim tespit edilememiştir.
 - Yönlenme: Mevcut en boy yükseklik hatlarına benzer olarak şekillenen çağdaş ek paralel yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Yeni malzemenin renk olarak öne çıkması, malzemenin hem düz hem de desenli halinin yeni bir desen oluşturacak şekilde kullanılması ile süslü bir yapı oluşturulmuştur.

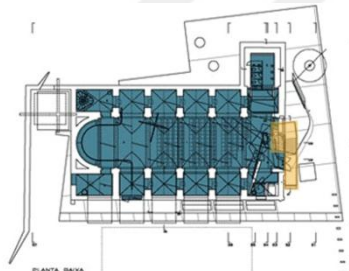
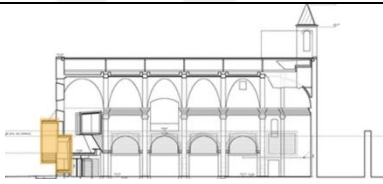

Tablo 10. Archaeological Ruins of the Abbey Of St. Maurice analiz tablosu (URL-38, 2019)

ARCHAEOLOGICAL RUINS of the ABBEY of ST. MAURICE													Yapı No: 1.6							
Yılı: 2010		Mimar: Savioz Fabrizzi Architects		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: Saint Maurice/İsviçre		İşlev: Koruma Çatısı																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
						●			●						●			●		
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●				●	●		●		●				●			
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı				
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●		●			●			●		●			●			

Yapı Adı: Archaeological Ruins of the Abbey Of St. Maurice

- Tasarım Yaklaşımı: Mevcut düzene uyumlu yaklaşarak ve geçirgen bir sistem oluşturularak tasarlanan çağdaş ek nötr tasarımla yapılmıştır.
- Mekan organizasyonu türü: Mevcuttaki kalıntıların üzerini örtmek amacıyla çatı tamamlaması türünde yapılmıştır.
- Kavramsal kriterler
 - Benzerlik: Eski yapı malzemesi ile yeni tasarımın taş elemanları, hem malzeme hem de renk açısından benzerlik sağlamıştır.
 - Devamlılık: Düzensiz ve karma şekilde dağıtılmış elemanlar arasındaki süreklilik devamlılığı oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Mevcut olanı tamamlayama yönelik olup ezici boyutlar taşımadığından uygun ölçektir.
 - Yükseklik: Eski yapının çatı tepe noktasını aşmadığından kısa bir çatıdır.
 - Oran: Yeni çatı eki, farklı yüksekliklerdeki çatıların başlangıç ve bitiş seviyelerini aşmadan bu yükseklikler arasına yerleştiğinden oranlı bir tavır sergilemektedir.
 - Malzeme: Çağdaş ekte, taşıyıcı çelikler dışında tasarıma asıl şeklini veren malzeme taş olduğu için eski yapı ile aynı malzemededir.
 - Ek yeri: Kalıntıları koruyan çatı mevcut olanların üstünde konumlanmıştır.
 - Renk: Eski taş rengi ile yeni taş rengi aynı olmayıp benzerdir.
 - Silüet: Mevcut olan üzerine eklenen çatı silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Çatı eki geçirgen olduğu için, koruduğu alanı kapatmadan çatı dışı ve içi arasında bir akış sağladığı için, eski yapılara göre çok öne çıkmadığı için az yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Mevcut kalıntı sınırlarını aşan çatı dışa çıkan bir hatta sahiptir.
 - Ritim: Çatıdaki taşların düzensiz tekrarı ritimli bir görüntü oluşturmuştur.
 - Yönlenme: Kalıntıların sınırlarına uygun ve komşu bina yüksekliklerine de saygılı olan çatı eki mevcut hatlara paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Çatı eki geçirgen bir özelliğe sahip olmakla birlikte düzensiz taş dizimi ile bir şekil oluşturduğundan orta derecede bir detay oluşturmuştur.

Tablo 11. Convent de Sant Francesc analiz tablosu (URL 31 ve 32, 2019)

CONVENT de SANT FRANCESC														Yapı No: 1.7				
Yılı: 2011	Mimar: David Closes	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Katalonia/İspanya	İşlev: Konferans Salonu																	
Plan	Görünüş																	
		kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
				●						●	●				●	●	●	●
	Çağdaş Ek Eski Yapı 	Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
		●				●		●		●		●	●		●			
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı				
		değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
		●		●			●			●		●		●				

Yapının Adı: Convent de Sant Francesc

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut yapıya cam malzemedan yapılan ek, iç mekanı dışa aktaran bir saydamlık taşıyan nötr bir tasarımıdır.
- Mekan organizasyonu türü: Yapının girişine konumlanan ek bir merdiven içermekte olup aynı anda saçak da oluşturmaktadır.
- Kavramsal Kriterler
 - Kapalılık: Cephede oluşturulan kurguda ucu kesilmiş üçgen şekilleri tam üçgen olarak algılanmaktadır.
 - Pragnanz: Çağdaş ek, temel şekillerle ifade edilemeyecek formda olduğu için zihin daha sade algılamak isteğindedir ve bu durumda pragnanz mevcuttur.
 - Devamlılık: Çağdaş ek yüzeyinde, yatayda ve düşeyde hareket eden çizgiler kendi içerisinde bir süreklilik oluşturmaktadır.
 - Şekil-zemin: Eski yapı zemin olarak arka planda kalırken farklılaşan çağdaş ek öne çıkıp şekli oluşturmaktadır.
- Biçimsel Kriterler
 - Ölçek: Mevcut yapının girişine yapılmış hacimce küçük olan çağdaş ek, tarihi yapının boyutlarına saygılı davrandığı için ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Çağdaş ek, eski yapı yüksekliğinden daha kısadır.
 - Oran: Eski ile yeni arasında bir oran tespit edilememiştir.
 - Malzeme: Eski taş yapıya cam yoğunluklu çelik destekli farklı malzeme eki yapılmıştır.
 - Ek yeri: Ek, saçak ve merdiven oluşturarak dışta ve içte konumlanmıştır.
 - Renk: Cam malzeme ile renkte geçirgenlik sağlandığı için renk benzerdir.
 - Silüet: Yeni ek ile mevcut silüet değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Mevcut yapı kütesinin girişine odaklanan ek hacimce küçük olması ve malzeme olarak çok ön plana çıkmaması sebebi ile çevresinde az bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Yeni ek mevcut sınırların dışına taşmıştır.
 - Ritim: Cam yüzeydeki çelik profillerde bir ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Çağdaş ek, mevcut doğrultulara paralel eklenmiştir.
 - Ayrıntı: Cam malzeme odaklı bir ek olup hacimce küçük olması ve cephesinde profil elemanların bu hacme göre az oranda olması sebebi ile sade olarak nitelendirilmiştir.

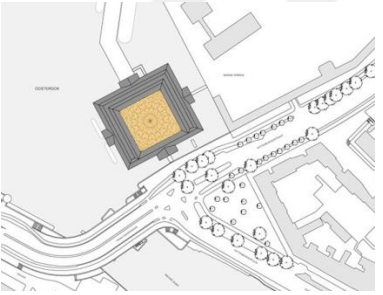
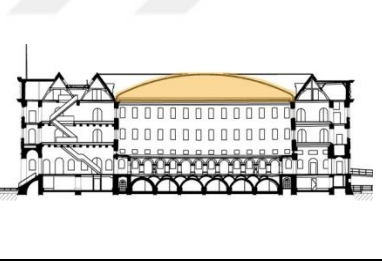
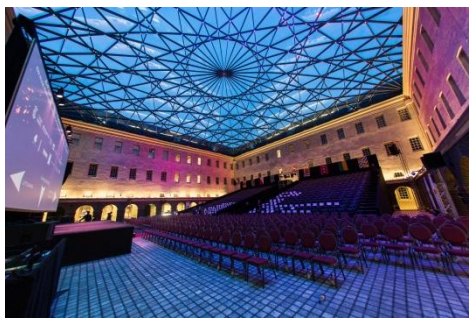

Tablo 12. Janus: the Rapperswil-Jona Museum analiz tablosu (URL-33, 2019)

JANUS: the RAPPERSWIL-JONA MUSEUM														Yapı No: 1.8				
Yılı: 2011	Mimar: mlzd	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Rapperswil-Jona/İsviçre	İşlev: Müze	kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
Plan	Görünüş																	
						●			●			●				●		●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
		●				●	●			●			●			●		
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı		Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı					
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü				
●				●	●			●		●					●			

Yapının Adı: Janus: the Rapperswil-Jona Museum

- Tasarım yaklaşımı: Çağdaş ek, tarihi alana mevcuttakinden daha farklı bir formda ve öne çıkan bir malzeme ile zıt tasarım yaklaşımı ile eklemlenmiştir.
- Mekan organizasyonu türü: Yeni ek, komşu olduğu iki yapıyı birbirine bağlayan geçiş elemanı olarak inşa edilmiştir aynı zaman cephe bütünlemesi de içermektedir.
- Kavramsal kriterler
 - Pragnanz: Yeni ek formu temel şekillerle ifade edilmesi zor olduğundan daha sade algılama isteği oluşturmaktadır ve bu durumlarda pragnanz mevcuttur.
 - Şekil-zemin: Çağdaş ek, öne çıkan forma ve renge sahip olduğu için şekil olarak algılanırken mevcut doku, zemini oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Yeni ek, eski yapının yüksekliklerini kullandığı için hem eskiye hem de bulunduğu ortama ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Yeni yapı, eklemlendiği yapılardan daha kısadır.
 - Oran: Yeni ek çatı yüksekliği eski yapı ile eşittir ve cephe kırılmaları komşu yapıların pencerelerini kapatmayacak şekilde yapıldığından bir oran mevcuttur.
 - Malzeme: Mevcut taş malzemedan farklı olarak metal kaplama kullanılmıştır.
 - Ek yeri: İki yapıyı birbirine bağlayan ek konum olarak dışa eklemlenmiştir.
 - Renk: mevcut taş rengin farklı olarak parlak metal üzerine sarı kullanılmıştır.
 - Silüet: Mevcut dokuya eklemlenen yeni ek ile silüet değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Zıt tasarım yaklaşımli yeni ek, bulunduğu dokuda öne çıkıp çevresi içerisinde çokça yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Yeni ek, mevcut yapı sınırlarının dışına çıkmıştır.
 - Ritim: Cephe malzemesindeki boşluklar yer yer artıp, yer yer azalarak bir ritim oluşturmuşlardır.
 - Yönlenme: Çağdaş ek, en, boy, yükseklik doğrultularında komşu yapılara uygun şekilde paralel olarak eklemlenmiştir.
 - Ayrıntı: Yeni ek, hem malzeme türü ve rengi hem formu hem de diğer tasarım kararları ile çevresi içerisinde de çokça bir yoğunluğa sahip olan ayrıntılı yani süslü bir yapıdır.

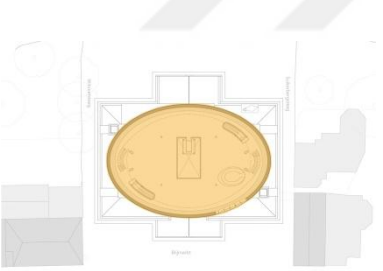

Tablo 13. National Maritime Museum analiz tablosu (URL-30, 2019)

NATIONAL MARITIME MUSEUM													Yapı No: 1.9						
Yılı: 2011	Mimar: Dok Architecten		Tasarım yaklaşımı				Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler							
eri: Amsterdam/Hollanda	İşlev: Müze																		
Plan	Görünüş																		
			kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
					●			●										●	●
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■	Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk			
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı	
				●			●		●			●	●					●	
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı			
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü	
				●	●					●	●		●				●		

Yapının Adı: National Maritime Museum

- Tasarım yaklaşımı: Tarihi yapının avlusunu kapatmak için tasarlanan cam çatı nötr tasarım yaklaşımı ile yapılmıştır.
- Mekan organizasyon türü: Çağdaş ek, avluyu örten bir çatı tamamlamasıdır.
- Kavramsal kriterler
 - Devamlılık: Çatıdaki aynı noktadan çıkan ve dağılan çelik profiller devamlılık oluşturmaktadır.
 - Şekil-zemin: Geniş bir avluyu kaplayan çatı deseninden ötürü şekil olarak algılanmakta iken soluk renkli tarihi yapı zemini oluşturmaktadır.
- Biçimsel Kriterler
 - Ölçek: Çatı eki, mevcut yükseklikleri aşmadan avluya eklemlendiği için ezici olmayıp uygun ölçektedir.
 - Yükseklik: Çatı yüksekliği mevcut çatıya eşittir.
 - Oran: Ek çatı, mevcut çatı başlangıç ve bitiş yüksekliklerini kullandığı için oran mevcuttur.
 - Malzeme: Eski taş yapıya farklı malzemeli cam yeni çatı eklenmiştir.
 - Ek yeri: Çatı işlevi ile eklenen ek konum olarak üsttedir.
 - Renk: Çağdaş ek, geçirgen malzeme ile yapıldığından renk benzer olarak tespit edilmiştir.
 - Silüet: Çatı eki mevcut olanı aşmadığı için ve dışarıdan görünmeyecek bir alan konumlandığı için silüet değişmemiştir.
 - Görsel yoğunluk: Ek çatı, çevreden görünmeyecek bir yükseklikte olduğundan bulunduğu çevreye göre az bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, mevcut yapının avlusunu örttüğünden yapı sınırlarının gerisindedir.
 - Ritim: Çatı deseninin oluşturan çelik profiller arasında ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Çatı, mevcut olanın en boy yükseklik oranlarını dikkate alarak eklemlendiğinden paralel yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Çatı cam malzeme ve çelik profil destekli olduğundan profillerin oluşturduğu desen ve camın sadeliği orta dereceli ayrıntı oluşturmuştur.

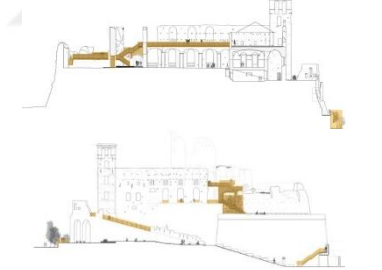

Tablo 14. Museum de Fundatie analiz tablosu (URL-34, 2019)

MUSEUM de FUNDATIE											Yapı No: 1.10						
Yılı:2013		Mimar: Bierman Henket Architecten				Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü				Kavramsal Kriterler				
Yeri:Zwolle/Hollanda		İşlev: Müze				kopyalama			çatı tamalaması				yakınlık				
Plan		Görünüş				benzeşme			cephe tamamlaması				benzerlik				
						nötr			geçiş elemanı				kapalılık				
						soyut referans			sirkülasyon elemanı				pragnanz				
						zıtlık			saçak elemanı				devamlılık				
						●			●				●				
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■				Biçimsel Kriterler											
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk			
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı	
			●	●				●		●	●					●	
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı			
		değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü	
		●				●			●		●		●			●	
																	
																	
																	

Yapının Adı: Museum de Fundatie

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut yapının formuna aykırı bir ek tasarlanmış olup yaklaşımı zıtlıktır.
- Mekan organizasyon türü: Mevcuttaki yapının üstüne yeni hacim ve mekan eklemesi şeklinde cephe bütünlemesi yapılmıştır.
- Kavramsal kriterler
 - Kapalılık: Ek yapıda farklı geometrik şekillerde boşluklar açılmış olsa da genel algıda küreyi oluşturmaktadır.
 - Şekil-zemin: Çağdaş ek, gökyüzü ile olan uyumu sebebi ile zemin olarak eski yapı şekil olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Tarihi yapının üstünde ve hacimce oldukça büyük yapılan çağdaş ek, ezici bir görünüm oluşturduğundan ölçek olarak uygun değildir.
 - Yükseklik: Ek, mevcut yapı yüksekliğini aştığından uzundur.
 - Oran: Tarihi yapı ile çağdaş ek arasında bir oran tespit edilememiştir.
 - Malzeme: Çağdaş ek, eski taş yapıdan farklılaşmış camlı fayanslarla yapılmıştır.
 - Ek yeri: Yeni ek, mevcut olanın üstüne konumlanmıştır.
 - Renk: Mavi ve beyaz karışık renklerdeki ek mevcut yapıdan farklılaşmıştır.
 - Silüet: Yeni ek, mevcut silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Doku içerisinde zıtlıkla tasarlanmış, hacimce büyük ve konum olarak öne çıkan bir tasarım olmasından ötürü çok yoğun bir görsel oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Ek, eski yapının plan sınırı içerisinde kalıp geride konumlanmıştır.
 - Ritim: Çağdaş ekte bir ritim tespiti yapılamamıştır.
 - Yönlenme: Yeni ek, eklemlendiği yapının en, boy, yükseklikleri referans alındığında büyük boyutlarda olması sebebi ile aykırı yönelmiştir.
 - Ayrıntı: Malzeme olarak beyaz ve mavi camlı fayans kullanılması ve bu fayansların farklı açılarda yerleştirilmesi ile oluşturulan hareketlilik yapıyı detaylı yapıp süslü bir görünüm kazandırmıştır.

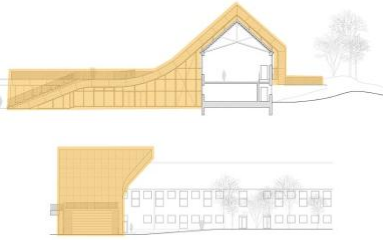

Tablo 15. Doria Castle analiz tablosu (URL-35, 2019)

DORIA CASTLE													Yapı No: 1.11					
Yılı: 2015	Mimar: LDA+SR	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Dolceacqua/İtalya	İşlev: Gözlem alanı	kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
Plan	Görünüş																	
				●						●							●	●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
		●				●	●			●		●	●			●		
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü				
●			●		●			●		●		●						

Yapının Adı: Doria Castle

- Tasarım yaklaşımı: Kalıntılara bir işlevi çözmek amacı ile çelik profiller şeklinde eklemlenen çağdaş ek, öne çıkmak ya da sıyrılmak gibi bir amaç taşımayıp uyumlu olma arayışına girdiği için nötr tasarım yaklaşımı barındırmaktadır.
- Mekan organizasyonu türü: Kalıntıları gezdiren bir işlevdeki ek, sirkülasyon elemanı türündedir.
- Kavramsal kriterler
 - Devamlılık: Cephedeki çelik kolonlar, taşıyıcı olmakla birlikte tasarımın özünü oluşturmaktadır ve bir devamlılık sağlamaktadırlar.
 - Şekil-zemin: Tarihi kalıntılar zemin olarak çağdaş ek daha ön planda görüldüğünden şekil olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Mevcut dokunun hareketliliğine uygun ve genel hatlarını aşmayan sirkülasyon alanı ekleri ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Sirkülasyon ekleri, kale kalıntılarında kısadır.
 - Oran: Farklı kotları birbirine bağlayan merdiven yükseklikler arasında bir oran oluşturmuştur.
 - Malzeme: Tarihi taş yapıya çelik ek yapılarak malzeme farklılaştırılmıştır.
 - Ek yeri: Mevcut kalıntıları gezdiren sirkülasyon alanı hem dıştan hem de içten eklemlenmiştir.
 - Renk: Taş rengine uyumlu fakat farklı bir renk kullanılmıştır.
 - Silüet: Çağdaş ekler kalıntıların mevcut silüetini değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Ek, hacimce çok yer kaplamayıp bir konstrüksiyon olarak yapıldığından geçirgenliğe de izin vermektedir bunların yanında kendisini belli ettiği için orta dereceli bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, mevcut sınırları aşıp dışa çıkmıştır.
 - Ritim: Konstrüksiyon şeklindeki eki oluşturan çelik elemanlar arasında bir ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Yeni ek, dış eklemelerde yüksekliğine iç eklemelerde planlamasına dikkat ederek yerleştiğinden paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Bir konstrüksiyon olan çağdaş ek, çelik profillerden oluştuğundan ayrıntı olarak sadedir.

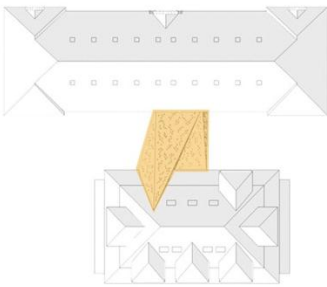

Tablo 16. Mariehøj Cultural Centre analiz tablosu (URL-36 ve 37, 2019)

MARIEHØJ CULTURAL CENTRE													Yapı No: 1.12					
Yılı: 2015		Mimar: Sophus Søbye Arkitekter			Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü				Kavramsal Kriterler						
Yeri: Holte/Danimarka		İşlev: Kültür merkezi																
Plan		Görünüş																
					kopyalama													
					benzeşme													
					nötr													
					soyut referans													
					zıtlık													
					çatı tamalaması													
					cephe tamamlaması													
					geçiş elemanı													
					sirkülasyon elemanı													
					saçak elemanı													
					cephe bütünlemesi													
					yakınlık													
					benzerlik													
					kapalılık													
					pragnanz													
					devamlılık													
					şekil-zemin													
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■			Biçimsel Kriterler													
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk		
				uygun		uzun			var		aynı		üst			aynı		
				uygun değil		eşit			yok		farklı		iç			benzer		
				●		●			●		●		●			●		
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı		Ritim		Yönlenme		Ayrıntı			
				değişen		az			dışa çıkan		var		paralel		sade			
				değişmeyen		orta			geri olan		yok		aykırı					
				●		●			●		●		●					
				●		●			●		●		●					

Yapının Adı: Mariehøj Cultural Centre

- Tasarım yaklaşımı: Tarihi yapının formuna aykırılaştan çağdaş ek, zıtlık tasarım yaklaşımı ile yapılmıştır.
- Mekan organizasyonu türü: Çağdaş ek, yeni bir mekan oluşturmak amacı ile eklemlendiğinden cephe bütünlemesi türündendir.
- Kavramsal Kriterler
 - Yakınlık: Ek çatının yeniye yakın yüksekliklerde olması çatıda devam ediyor hissi uyandırmaktadır.
 - Benzerlik: Yeni ve eskinin çatı formları kırma açıları benzerdir.
 - Pragnanz: Çağdaş ek, karmaşık bir form olmadığından pragnanz mevcuttur.
 - Devamlılık: Merdivenler aynı yönde tekrar eden elemanlar olduğundan devamlılık oluşturmuştur.
 - Şekil-zemin: Yeni ek, formun ve diğer tasarım kararlarından ötürü daha ön planda algılanması sebebi ile şekli, eski yapı ise zemini oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Çağdaş ek, eski yapının yüksekliği aşmış olup onu saran bir görüntü oluşturduğundan ezici değildir bu sebeple ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Yeni ek, eskinin üzerinde yükseldiğinden uzundur.
 - Oran: Yeni çatı, eskiyi saran görüntüde olduğundan oranları dikkate alınmıştır.
 - Malzeme: Taş yapıya; çelik, alüminyum gibi farklı malzeme ile ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, tarihi yapının dışında konumlanmıştır.
 - Renk: Yeninin alüminyum rengi ve cam malzemenin yoğun olması sebebi ile eskinin taş rengi ile uyumludur.
 - Silüet: Eklemlenen çağdaş ek ile silüet değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Tarihi yapıya yaklaşık olarak kendi ölçülerinde farklı yönlerde bir ek gelmiştir ve bu ek bulunduğu çevreye göre çokça yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, tarihi yapının sınırlarından dışa çıkmıştır.
 - Ritim: Çağdaş ek çatısının merdivene dönüştüğü noktada bir ritim oluşmuştur.
 - Yönlenme: Ek yapı, yükseklik olarak tarihi yapıya paralel olsa da en, boy yerleşmesinde mevcut olana aykırı bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Yeni ekin hareketli formu, malzemesinin delikli alüminyum olması detayları arttırıp, ayrıntıda süslü olmayı oluşturmuştur.

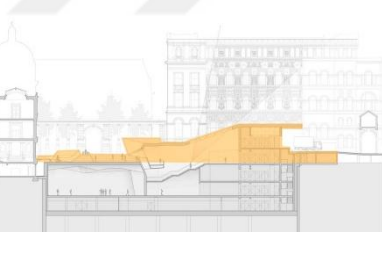

Tablo 17. Media Library and Cantonal Archives of Valais analiz tablosu (URL-39 ve 40, 2019)

MEDIA LIBRARY AND CANTONAL ARCHIVES OF VALAIS													Yapı No: 1.13							
Yılı: 2016		Mimar: Meier + Associés Architectes		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: Sion/İsviçre		İşlev: Kütüphane, arşiv																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
						●						●			●			●	●	
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
 				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●			●		●			●			●			●		
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü						
●		●			●				●		●		●							

Yapının Adı: Media Library and Cantonal Archives of Valais

- Tasarım yaklaşımı: Bulunduğu ortamı yansıtan çağdaş ek, nötr tasarım yaklaşımı ile yapılmıştır.
- Mekan organizasyonu türü: Farklı iki yapıyı birbirine bağlayan geçiş elemanı olan çağdaş ek aynı zamanda cephe bütünlemesin türündendir.
- Kavramsal kriterler
 - Kapalılık: Cephedeki üçgen boşluklar mevcut bir üçgenin ucu olup geriye kalan parçalar da üçgen olarak algılanmaktadır.
 - Pragnanz: Çağdaş ek şekli temel geometrik formlarla ifade edilemediğinden pragnanz vardır.
 - Şekil-zemin: Mevcut yapılar şekli, yansıtıcı çağdaş ek ise zemini oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Çağdaş ek; mevcut ölçüleri aşmayıp ezici bir form oluşturmadığından ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Ek yapı, mevcuttaki iki yapının yüksekliğini referans alarak yerleştiğinden yükseklikler eşittir.
 - Oran: Çağdaş ek formu, bağladığı iki yapıdan birinin çatı başlangıç noktasını birinin çatı tepe noktasına göre yerleştiğinden bu yükseklik oranları yeni yapıda mevcuttur.
 - Malzeme: Taş yapılara yansıtıcı paslanmaz çelik malzemeden ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Yeni ek, tarihi iki yapının arasında dışa yerleşmiştir.
 - Renk: Yansıtıcı cephe, mevcut renkleri yansıttığından rengi benzer olarak tanımlanmıştır.
 - Silüet: İki yapı arasına konumlanan çağdaş ek, silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Yansıtıcı yüzeyli ek, mevcut olanı yansıttığından bulunduğu ortamda öne çıkmayıp az yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: İki yapı arasında konumlanan ek bina hatlarının dışına çıkmıştır.
 - Ritim: Yansıtıcı yüzeylerde bir ritim tespit edilememiştir.
 - Yönlenme: Çağdaş ek yükseklik olarak mevcuttaki yapıları referans alsa da planlama da onların uzun cephelerine dik olarak yerleştiğinden aykırı olarak yönlenmiştir.
 - Ayrıntı: Çağdaş ek yüzeyler, yansıtıcı olduğu için sadelik oluştursa da cephede oluşturulan küçük üçgenler şeklindeki hareketlilik orta dereceli bir ayrıntı oluşturmuştur.

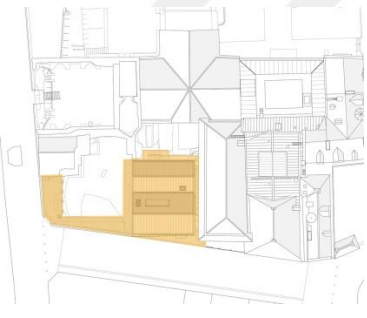
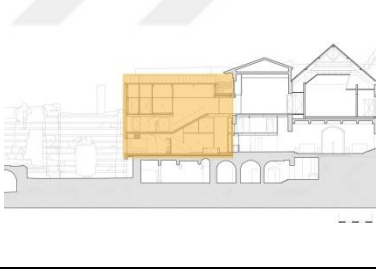

Tablo 18. Victoria&Albert Museum analiz tablosu (URL-41 ve 42, 2019)

VICTORIA&ALBERT MUSEUM													Yapı No: 1.14							
Yılı: 2017		Mimar: Amanda Levete Architects		Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Londra/İngiltere		İşlev: Müze																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
								●	●				●	●		●	●		●	
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●				●	●		●			●		●				
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●			●		●			●	●			●				

Yapının Adı: Victoria&Albert Museum

- Tasarım yaklaşımı: Form, renk, malzeme başlıklarında mevcut dokuya benzemeden farklılaşarak eklemlenen yeni ek, zıtlık tasarım yaklaşımı ile yapılmıştır.
- Mekan organizasyonu türü: Çağdaş ek oluşturduğu mekanlara göre çatı tamamlaması ve cephe bütünlemesi olarak iki türde eklemlenmiştir.
- Kavramsal kriterler
 - Yakınlık: İki yapı arasında kalan çağdaş ekin bir bölümü yakınlık sebebi ile bu iki yapıyla bir grup olarak algılanmaktadır.
 - Kapalılık: Bodrum kat için yapılan avludaki ışık açıklığı ucu olmayan üçgen şeklinde olsa da devam eden zemin izleri ile üçgene tamamlanmaktadır.
 - Pragnanz: Ek formunu basit şekilde algılama isteği pragnanzı oluşturmaktadır.
 - Şekil-zemin: Ek; zemini, önde algılanan tarihi yapılar ise şekli oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Yeni ek, boyutları mevcut çevre ile uyumlu olduğundan ezici bir forma dönüşmediğinden ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Çağdaş ek, tarihi doku yüksekliğinden daha kısadır.
 - Oran: İki yapı arasından kalan parça ve bodrumun üzerini örten avlu ekine bakıldığında mevcut kat yüksekliklerine göre hareketlenmeler ve kırılmalar oluşturulmuştur ve oran dikkate alınmıştır.
 - Malzeme: Tarihi taş yapıya çelik strüktürlerle ve el yapımı porselen ile farklı malzemeden çağdaş ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Mevcut yapıların arasına eklemlenen ek dışta konumlanmıştır.
 - Renk: Çağdaş ek rengi, eski yapıların taş rengine benzemektedir.
 - Silüet: Avlu eki, az etkili olup iki yapı arasındaki hacim silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Geniş bir alandaki avlu, ferah bir mekan oluşturmakla birlikte iki yapı arasındaki mekan hareketliliği orta dereceli bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, mevcut sınırların dışına taşmaktadır.
 - Ritim: Eklemlenen yeni parçalarda ritim tespit edilememiştir.
 - Yönlenme: Çağdaş ek, işlevin yönlendirmesi ve diğer etkenler ile birlikte mevcut olan yapıların hatlarına uygun şekilde konumlanıp bunlara paralel yönlendirilmiştir.
 - Ayrıntı: Avluda açılan ışıklıklar, forma ait diğer kırılma hatları, ayrıntıda orta dereceli olarak tespit edilmiştir.

Tablo 19. Visitor Center of Cluny Museum analiz tablosu (URL-43, 2019)

VISITOR CENTER of CLUNY MUSEUM													Yapı No: 1.15							
Yılı:2018		Mimar:Bernard Desmoulin Architecte		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri:Paris/Fransa		İşlev: Ziyaretçi merkezi																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
							●						●	●	●					
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●				●	●			●			●			●		
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●				●	●			●		●				●		

Yapının Adı: Visitor Center of Cluny Museum

- Tasarım yaklaşımı: Yeni ek, hem form hem de cephe olarak mevcut dokudan referanslar alınarak elde edilen tasarım kararları ile yapıldığı için soyut referans yaklaşımındadır.

- Mekan organizasyonu türü: Mevcut dokuya yeni hacim kazandıran çağdaş ek cephe bütünlemesi türündedir.

- Kavramsal Kriterler

- Yakınlık: Cephedeki açıklıklar birbirlerine yakın oldukları için genel cephe düzeninde grup olarak algılanmaktadır.

- Benzerlik: Cephedeki boşluklar, yapı rengi mevcut doku ile benzemektedir.

- Biçimsel kriterler

- Ölçek: Yeni yapı ölçüleri mevcut binaları aşmadığı için ölçek uygundur.

- Yükseklik: Çağdaş ek, mevcut dokudan daha kısadır.

- Oran: Eski ve yeninin çatı kırma açıları, yükseklik ve cephe düzenleri arasında oran mevcuttur.

- Malzeme: Taş yapıya, dökme alüminyum modüllerden ek yapılmıştır.

- Ek yeri: Çağdaş ek, eski yapıların dış tarafında konumlanmıştır.

- Renk: Ek, mevcut renklere farklılaşarak daha yoğun bir renkte yapılmıştır.

- Silüet: Yeni ek ile mevcut dokunun silüeti değişmiştir.

- Görsel yoğunluk: Cepheye yeni bir düzen oluşturan çağdaş ek, mevcut dokuda yeni bir mekan oluşturup hem malzeme hem de diğer detaylarıyla görsel yoğunluğu oldukça arttırmıştır.

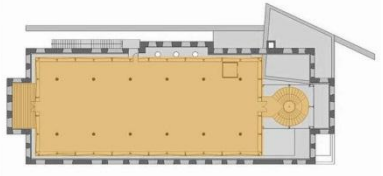
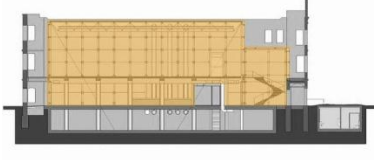
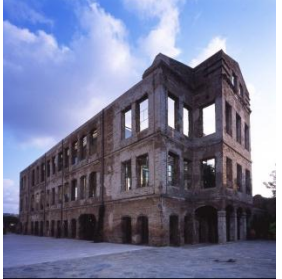

- Bina hattı: Çağdaş ek, tarihi yapıların sınırına göre dışa çıkmaktadır.

- Ritim: Cephedeki kapı ve pencere açıklıkları boyut olarak yaklaşık değerlerde oldukları için cephe düzenlerinde bir ritim oluşturmuştur.

- Yönlenme: Ek yapı, mevcut dokuya plan ve görünüş olarak tüm boyutlarda paralel bir yönlenme göstermiştir.

- Ayrıntı: Çağdaş ek, hem malzeme türü ve bu malzeme ile oluşturulan desenler, hem de desenli ve düz şekillerdeki farklı parçaların bir araya getirilişinde oluşturulan hareketlilik ile detaylarda süslü olma durumu mevcuttur.

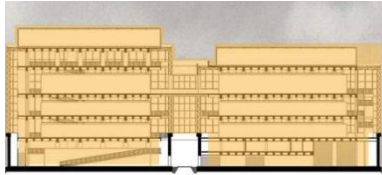

Tablo 20. Esmâ Sultan Yalısı analiz tablosu (URL-44 ve 45, 2019)

ESMA SULTAN YALISI													Yapı No: 2.1					
Yılı: 2002	Mimar: Gökhan Avcıoğlu	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: İstanbul	İşlev: Etkinlik salonu																	
Plan	Görünüş																	
		kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
				●			●	●										●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
  		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
		●			●		●			●		●			●			
 		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı				
		değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
			●	●						●		●	●		●			

Yapının Adı: Esmâ Sultan Yalısı

- Tasarım yaklaşımı: tarihi yapıya cam malzemedeki çağdaş ek yapıldığından nötr tasarım yaklaşımı mevcuttur.
- Mekan organizasyonu türü: Mevcut bir hacmin içine yerleşen çağdaş ek, bu alanda çatı oluşturduğu gibi aynı zamanda cepheyi de tamamlamaktadır.
- Kavramsal kriterler
 - Şekil-zemin: Cam malzemeli çağdaş ek zemin olarak arka planda kalırken tarihi yapı daha ön plana çıkıp şekil olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Tarihi yapının içine konumlanan ek, hiçbir ölçüyü aşmadığından ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Çağdaş ek, mevcut yapıyı aşmadığından daha kısadır.
 - Oran: Tarihi yapının en boy yüksekliğine göre içine yerleşen çağdaş ek bu oranları korumuştur.
 - Malzeme: Taş yapıya, cam ek ile malzeme farklılaştırılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, mevcut bina sınırlarının içine yerleşmiştir.
 - Renk: Cam malzemeli ek mevcut renkleri geçiren bir yapıya sahip olduğundan renk benzerdir.
 - Silüet: Yapının içine konumlanan çağdaş ek, eski yapı ölçülerini aşmadığından silüette herhangi bir değişiklik oluşturmamıştır.
 - Görsel yoğunluk: Cam malzemedeki oluşup aynı anda yapı içinde olması sebebi ile çağdaş ek bulunduğu çevrede en az dereceli görsel yoğunluk etkisi yaratmıştır.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, yapı içinde olduğundan sınırları geride kalmıştır.
 - Ritim: Yalnızca cam malzemenin olduğu çağdaş ekte ritim tespiti yapılamamıştır.
 - Yönlenme: Mevcut ölçüleri dikkate alarak yerleşen çağdaş ek, mevcut yapıya paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Cam yüzeylerden oluştuğu için ek yapı detay konusunda oldukça sadedir.

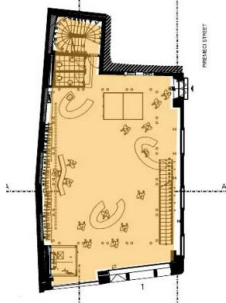
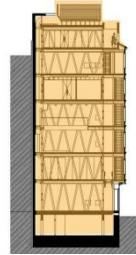

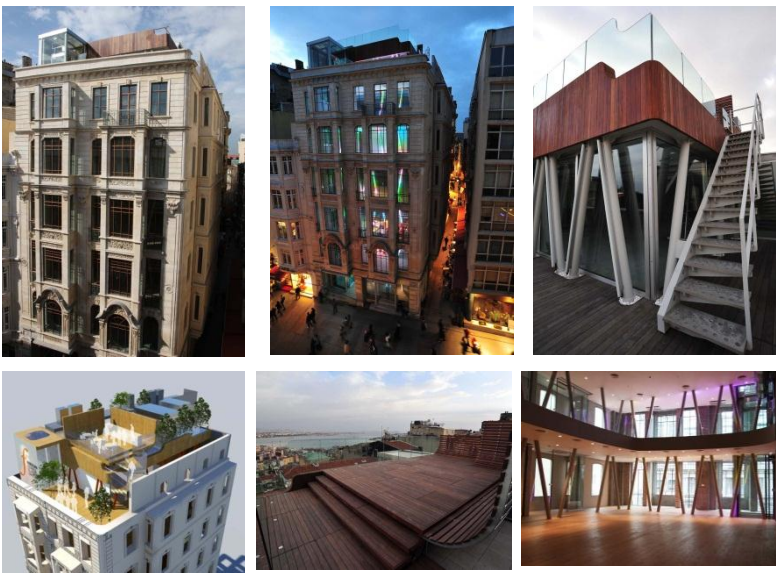
Tablo 21. Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi analiz tablosu (URL-46, 2019)

SANTRALİSTANBUL ÇAĞDAŞ SANATLAR MÜZESİ											Yapı No: 2.2											
Yılı: 2007		Mimar: Nevzat Sayın, Emre Arolat, Han Tümertekin				Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü				Kavramsal Kriterler									
Yeri: İstanbul		İşlev: Müze																				
Plan		Görünüş																				
						kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
								●							●		●			●		
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■				Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk						
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı				
				●		●			●			●	●			●						
			Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı		Ritim		Yönlenme		Ayrıntı								
			değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü					
			●				●		●		●		●				●					

Yapının Adı: Santralistanbul Çağdaş Sanatlar Müzesi

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut dokuya zamansız olarak eklenme isteği ile verilen tasarım kararları arasında nötr tasarım yaklaşımı vardır. Geçirgen yüzeyler ve bulunduğu ortamdan çok ayrıışmayan diğer elemanları ile nötr tasarım uygulaması yapılmıştır.
- Mekan organizasyonu türü: Çağdaş ek yeni hacimler oluşturması sebebi ile cephe bütünlemesi türündedir.
- Kavramsal kriterler
 - Benzerlik: Eski ve yeni arasında renk benzerliği mevcuttur.
 - Devamlılık: İç mekan ışıklığında daha net anlaşılan cephe elemanları arasında örüntüler oluşturulmuştur ve burada ritim mevcuttur.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Yeni ek, planlama olarak eskinin sınırlarını koruyup yükseklik olarak da hem daha öncesindeki yapılara uygun hem de mevcuttaki diğer yapılarla da yaklaşık değerlere sahip olduğundan uyumlu bir ölçüdedir ve sonuç olarak ölçekçe uygundur.
 - Yükseklik: Yeni ek, mevcuttaki yapılardan çok az ölçü de olsa uzundur.
 - Oran: Çağdaş ek iki kütle şeklinde eklenmiştir ve araların yükseklik farkı vardır, eski kazan dairelerinde de böyle bir yükseklik farkı mevcuttur. Hem bu farkın korunması hem de plan boyutlarında eskinin izlerinin takip edilmesi sebebi ile oranlıdır.
 - Malzeme: Beton yapıya, çelik strüktür ve cephede metal tül ile ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, eski yapının temel duvarları üzerinde konumlanmıştır.
 - Renk: Ek, eklenildiği bodrum duvar kalıntıları ve çevresi ile aynı renktedir.
 - Silüet: Mevcuttaki yapılara yeni form eklenmesi silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Büyük hacimli iki kütle şeklinde eklenen ek, çevresi içerisinde çokça yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Plandaki duvar izleri üzerinde yükseldiğinden bina hattı eskiye eşittir.
 - Ritim: Cephedeki metal tül arkasındaki elemanlar arasında ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Çağdaş ek, mevcut duvarları kullandığı için ve çevresindeki yapıların yüksekliklerini aşarak onları ezmediği için paralel yönlenmiştir.
 - Ayrıntı: Metal tül örtü ve arkasındaki profillerin oluşturduğu desenler ayrıntıyı arttırarak süslü bir görünüm oluşturmuştur.

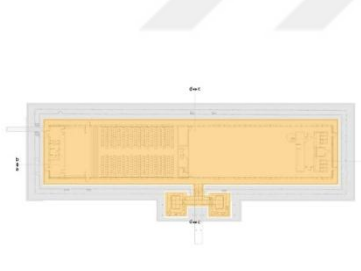
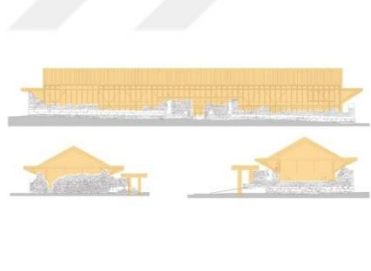

Tablo 22. Borusan Müzik ve Sanat Evi analiz tablosu (URL-47 ve 48, 2019)

BORUSAN MÜZİK ve SANAT EVİ													Yapı No: 2.3					
Yılı: 2009	Mimar: Gökhan Avcıoğlu	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: İstanbul	İşlev: Kültür merkezi																	
Plan	Görünüş																	
		kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
						●	●	●								●	●	
Çağdaş Ek Eski Yapı 		Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
		●		●			●			●	●	●				●		
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı		Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı					
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü				
●		●					●	●		●				●				

Yapının Adı: Borusan Müzik ve Sanat Evi

- Tasarım yaklaşımı türü: Tarihi yapının içine ve çatısına mevcut dokudan farklılaşıp daha öne çıkan tasarım zıtlık yaklaşımı ile yapılmıştır.
- Mekan organizasyonu türü: Çağdaş ekte içte yapılan değişiklikler cephe tamamlaması şeklinde iken aynı zamanda çatı tamamlaması da bulunmaktadır.
- Kavramsal kriterler
 - Pragnanz: Çatı şeklinin çok hareketli olması ve zor tanımlanması sebebi ile daha sade algılamaya isteği doğmaktadır ve tam da bu noktada pragnanz vardır.
 - Devamlılık: Her kattaki kolonlar kendi aralarında ve diğer katlarda da devam ederek düşeyde bir devamlılık oluşturmuştur.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Cepheleri korunarak eklenen tarihi yapının en, boy, yükseklik ölçüleri aşarak ezici bir tasarım oluşturulmadığı için ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Ek, seyir terası oluşturularak mevcut cephe yüksekliğini çok az aşmış olup daha uzundur.
 - Oran: Ek, mevcut olan dış cephe korunarak ve kat yükseklikleri referans alınarak yapıldığından oran mevcuttur.
 - Malzeme: Yoğunluklu olarak çelik kullanılarak malzeme farklılaştırılmıştır.
 - Ek yeri: Ek, işleve ve tasarıma bağlı olarak hem içte hem de üstte yapılmıştır.
 - Renk: Birden çok farklı malzeme kullanılarak oluşturulan çağdaş ek, bu yoğunluğun içerisinde renk olarak da farklılaşmıştır.
 - Silüet: Yapı dış cephesi tamamen aynı kala da çatıdaki teras gibi eklemeler silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Cephesi tamamen korunmuş tarihi yapının içinde ve çatısında yapılan değişiklikler çevresine göre az yoğunluk oluşturmaktadır.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, tarihi yapı sınırlarının gerisinde kalmıştır.
 - Ritim: Çapraz ve V kolonlar arasında bir ritim vardır.
 - Yönlenme: Cephesi korunmuş yapı forumunun içine eklenen çağdaş ek, bu sınırlara uygun hareket ettiği için paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Farklı malzemelerin dengeli kullanımı, hareketli kolonlar ve mekanlar ile oluşturulan çağdaş ek, detayları bol bir tasarım olup ayrıntıda süslü olarak nitelendirilmiştir.

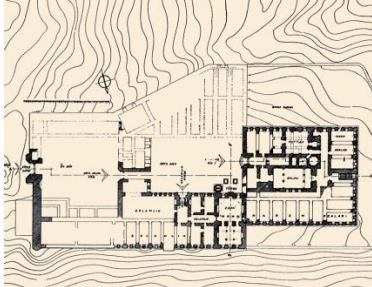

Tablo 23. Kazıklı Kervansarayı analiz tablosu (URL-49, 2019)

KAZIKLI KERVANSARAYI													Yapı No: 2.4							
Yılı: 2010		Mimar: Gül Köksal, Burak Altınışik		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: Kocaeli/ Gölcük		İşlev: Kültür merkezi																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
					●										●					●
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
 				●		●			●			●	●	●			●			
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı		Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı					
değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü						
●				●			●	●		●				●						

Yapının Adı: Kazıklı Kervansarayı

- Tasarım yaklaşımı: Eklemeler, yapının eski hali referans alınıp aynı gabariler ve biçimler kullanıldığından tasarım yaklaşımı benzeşmedir.
- Mekan organizasyon türü: Tarihi kalıntılar öncülüğünde yeni bir mekan veya hacim oluşturulması şeklinde eklenen çağdaş ek, cephe bütünlemesi türündedir.
- Kavramsal kriterler
 - Devamlılık: Çağdaş ek cephesindeki çelik taşıyıcılar, bir devamlılık oluşturmuştur.
 - Şekil-zemin: Tarihi kalıntıların hacimsel azlığı da göz önünde bulundurularak yeni ekin daha ön planda algılanıp şekli, kalıntıların da daha arka planda algılanıp zemin algısını oluşturduğu söylenebilmektedir.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Yapının orijinal haline benzetilmesi yapının ölçek olarak uygun olduğunu göstermektedir.
 - Yükseklik: Çağdaş ek, orijinal yapı yüksekliği ile aynı olsa da mevcuttaki kalıntılar üzerinden değerlendirildiğinde onlara göre uzun kalmaktadır.
 - Oran: Orijinal yapı en, boy, yükseklikleri referans alındığından oran mevcuttur.
 - Malzeme: Taş yapı malzemesi farklılaştırılarak çelik ve ahşap kullanılmıştır.
 - Ek yeri: Mevcut kalıntıların hem içinde mekan hem de mevcut kalıntıları da örten bir üst örtü oluşturulmuştur.
 - Renk: Ahşap ve çelik malzeme rengi mevcut taş renginden farklılaşmaktadır.
 - Silüet: Yapı formu orijinal hali referans alınarak yapılmış olsa dahi mevcuttaki kalıntılar ve o kalıntılara göre yerleştirilen çağdaş ek birlikteliği silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Yapı bulunduğu alanda bir odak noktası oluşturmak sureti ile oldukça dikkat çekmektedir ve çevresi içerisinde oldukça yoğun bir görsel yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Kalıntılar içerisine yerleşen çağdaş ek, geride konumlanmıştır.
 - Ritim: Cephedeki çelik profiller arasında bir ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Çağdaş ek, kalıntılara ve orijinal yapıya uygun şekillendiğinden paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Hem iç mekan hem de dış cepheden okunan çelik profiller, ahşap malzemenin çelik ile birlikteliği detayları fazlalaştırdığından ayrıntıda süslüdür.

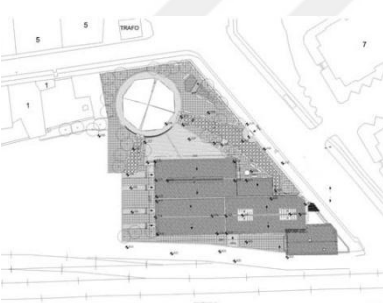
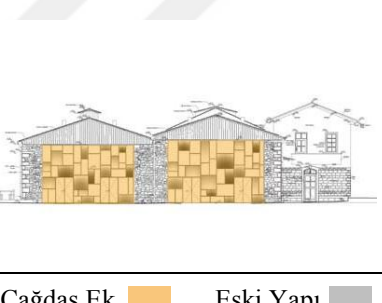

Tablo 24. İshak Paşa Sarayı analiz tablosu (URL-50 ve 51, 2019)

İSHAK PAŞA SARAYI													Yapı No: 2.5							
Yılı: 2014		Mimar: Kültür ve Turizm Bakanlığı		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: Ağrı		İşlev: Müze																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
						●			●									●	●	
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●		●			●		●	●				●				
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı				
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●		●			●		●	●			●					

Yapının Adı: İshak Paşa Sarayı

- Tasarım yaklaşımı: Tarihi yapının üzerini örtmek amacı ile yapılan çağdaş ek, akrilik şeffaf malzeme ile yapıldığından nötr tasarım yaklaşımıdır.
- Mekan organizasyon türü: Çağdaş ek, mevcut mekanların üstünü örtmekte olup çatı tamamlamasıdır.
- Kavramsal kriterler
 - Devamlılık: Özellikle iç mekanda daha çok hissedilen taşıyıcı profiller bir süreklilik oluşturmaktadır.
 - Şekil-zemin: Nötr olması sebebi ile çağdaş ek daha arka planda zemin olarak algılanırken tarihi yapı ön plana çıkıp şekli oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Çatı eki, tarihi yapılar üzerinde çok yükselmeyip ezici bir görüntü oluşturmadığı için ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Yeni ek, mevcut olana göre daha üstte konumlanıp daha uzundur.
 - Oran: Tarihi yapıdaki pencere yükseklikleri ile çatı eki ile oluşturulan cephedeki yeni yükseklikler arasında bir oran mevcuttur.
 - Malzeme: Taş yapıya akrilik şeffaf malzeme ile çatı yapmak şeklinde malzeme farklılığına gidilmiştir.
 - Ek yeri: Çatı eki işlevi gereği üstte konumlanmıştır.
 - Renk: Şeffaf bir malzeme ile mevcut renk geçirgenliği sağlandığından renk benzer olarak tespit edilmiştir.
 - Silüet: Değişen çatı şekli ile silüet de değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Çağdaş ek, nötr tasarım yaklaşımında olup yapının anıtsal boyutu yanında çevresine göre oldukça az bir görsel yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çatı eki yer yer saçaklar oluşturarak mevcut yapı sınırlarının dışına çıkmıştır.
 - Ritim: Çatı eki ile oluşturulan pencereler bir ritim meydana getirmiştir.
 - Yönlenme: Çağdaş ek, tarihi yapının çatısını çok yükselme yapmadan ve farklılığa gitmeden görünüşlerde büyük değişiklikler yaratmadan eklenildiği için paralel yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Çatının taşıyıcı profillerinin açık olması, çok net okunması ve sık sık yerleştirilmesi sebebi ile orta dereceli ayrıntı oluşturmuştur.

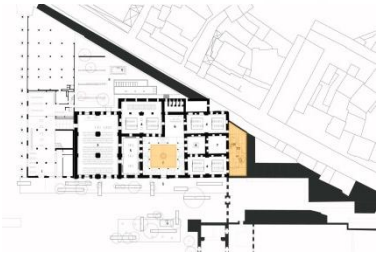
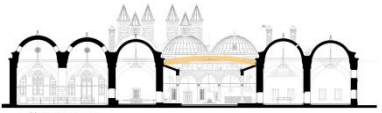

Tablo 25. TCDD Hangar Binaları analiz tablosu (URL-52, 2019)

TCDD HANGAR BİNALARI													Yapı No: 2.6						
Yılı: 2014	Mimar: Şerife Türk Derin		Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: Aydın	İşlev: Kültür merkezi, restoran																		
Plan	Görünüş																		
			kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamamlaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
					●				●									●	●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■			Biçimsel Kriterler																
			Ölçek			Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk			
			uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
			●				●	●			●		●		●				
			Silüet			Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı			
			değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
			●		●				●			●		●			●		
																			

Yapının Adı: TCDD Hangar Binaları

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut yapıların bakımının yapılması sonrasında cephesine eklenen çağdaş ekler, cam ile yapıldığından nötr tasarım yaklaşımı içermektedir.
- Mekan organizasyonu türü: Yapıların cephesini oluşturmak şeklinde eklenen çağdaş ek, cephe tamamlaması türündedir.
- Kavramsal kriterler:
 - Devamlılık: Cam cephede metal profillerle oluşturulmuş hareketlilik, bu profiller arasında bir devamlılık meydana getirmiştir.
 - Şekil-zemin: Eski yapı daha ön planda algılandığından şekil algısı oluştururken cam cephe eski yapıya göre zemini oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Mevcut cephe sınırları içerisine yerleştiğinden ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Cepheye eklenen çağdaş ek yüksekliği kısadır.
 - Oran: Mevcuttaki çatı ve duvarlar arasında kalan boşluğu orijinal uygun ölçülerde doldurduğu için oran vardır.
 - Malzeme: Taş duvar ve ahşap çatıdan farklılaşarak cephede cam malzeme kullanılmıştır.
 - Ek yeri: Cephe tamamlaması şeklindeki çağdaş ek işlevi gereği dışta konumlanmıştır.
 - Renk: Cam mevcuttaki renklere geçirgenlik ve zaman zaman yansıma sağladığından renk benzer olarak tespit edilmiştir.
 - Silüet: Cephesi değişen yapının silüet algısı da değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Cam cephe eklemesi mevcut yapıda çok büyük değişikliklere sebep olmaması sebebi ile çevresine göre az yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Mevcut cepheye konumlanan ek, bina hattına eşittir.
 - Ritim: Cephedeki metal profiller bir ritim oluşturmuştur.
 - Yönlenme: Çağdaş ek eski yapıya uygun ölçülerde yerleştiğinden paralel yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Çağdaş ek, cam malzeme ile eklenmiş olup cephesindeki profil hareketliliği ile orta dereceli bir ayrıntı oluşturmuştur.

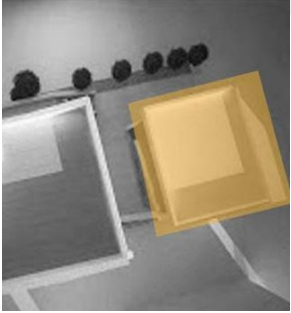
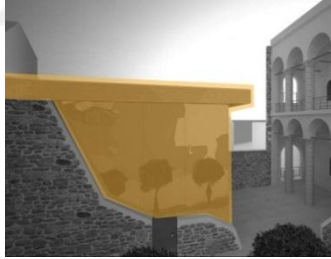

Tablo 26. Beyazıt Halk Kütüphanesi analiz tablosu (URL-53, 2019)

BEYAZIT HALK KÜTÜPHANESİ													Yapı No: 2.7						
Yılı: 2016	Mimar: Tabanlıoğlu Architects		Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: İstanbul	İşlev: Kütüphane																		
Plan	Görünüş																		
			kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
					●			●											●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■			Biçimsel Kriterler																
			Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
			uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
			●				●	●			●	●				●			
			Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
			değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	ayrık	sade	orta	süslü		
			●		●					●		●	●		●				

Yapının Adı: Beyazıt Halk Kütüphanesi

- Tasarım yaklaşımı: Yalnızca cam malzemem ile yapılan çağdaş ek, nötr tasarım yaklaşımı içermektedir.
- Mekan organizasyonu türü: Avlunun üstünü kapatmak için yapılan ek bir çatı tamamlamasıdır.
- Kavramsal kriterler:
 - Şekil-zemin: Cam çatı eki ile çağdaş ek zemin, tarihi yapı ise şekil olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Yeni çatı eki, ezici boyutlarda olmayıp ölçek olarak eklemlendiği yapıya uygundur.
 - Yükseklik: Çatı, tarihi yapının en yüksek noktası olan kubbelerin yüksekliklerini aşmayıp kısa kalmıştır.
 - Oran: Çatı eki, mevcut avlu sınırlarına yerleştiğinden hem bu oranları korumuş hem de çatı şekli meydana gelirken yine bu kenar uzunluklarından faydalanıp belirli bir orana göre parçalanmalar yapılmıştır.
 - Malzeme: Taş yoğunluklu yapıya farklı malzemedan cam bir ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, çatı olması sebebi ile üstte konumlanmıştır.
 - Renk: Cam mevcut renklerde geçirgenlik sağladığı için benzer olarak nitelendirilmiştir.
 - Silüet: Çağdaş ek, mevcut yapının iç kısmına yani avluya eklemlenip yüksekliğini aşmadığı için silüeti değiştirecek bir etkisi olmamıştır.
 - Görsel yoğunluk: Çatı eki, hem camdan yapılmış olup hem de tarihi yapının iç kısmında kaldığı için çevresine göre yoğunluğu değerlendirildiğinde az olarak nitelendirilmiştir.
 - Bina hattı: Tarihi yapının mevcut dış sınırlarını aşmayıp avlusunda konumlandığından bina hattı geri olmandır.
 - Ritim: Ek, yalnızca camdan oluşması sebebi ile bir ritim yoktur.
 - Yönlenme: Avlu ölçülerine uygun olarak yerleşen çatı, mevcut yüksekliği de aşmadığından paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Yalnızca cam malzemedan oluşan çatı farklı detayları olmadığından ayrıntılarda sade olarak nitelendirilmiştir.

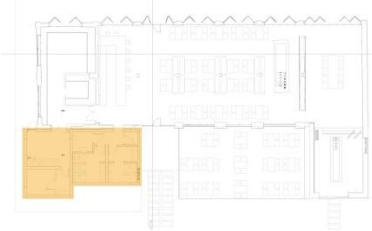
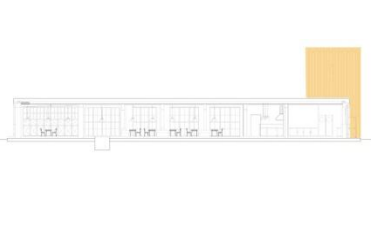

Tablo 27. Agora Müze Evi Bilgilendirme Merkezi analiz tablosu (URL-54, 2019)

AGORA MÜZE EVİ BİLGİLENDİRME MERKEZİ													Yapı No: 2.8							
Yılı: 2017		Mimar: İzmir Büyükşehir Belediyesi		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: İzmir		İşlev: Müze, Sergi salonu																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
						●			●	●										●
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●			●		●		●		●						●	
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı		Ritim		Yönlenme		Ayrıntı					
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●		●				●		●	●		●					

Yapının Adı: Agora Müze Evi Bilgilendirme Merkezi

- Tasarım yaklaşımı: Çağdaş ek, cam malzeme ile yapıldığından tasarım yaklaşımı nötrdür.
- Mekan organizasyonu türü: Bir kalıntıya getirilen ekte cephedeki eklemeler cephe tamamlamasını, olmayan çatının eklenmesi de çatı tamamlamasını oluşturmaktadır.
- Kavramsal kriterler
 - Şekil-zemin: Yeni ek, arka planda algılanıp zemini oluştururken yapı kalıntıları daha ön planda algılanıp şekli oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Kalıntıların içine yerleşip en, boy, yüksekliğini aşmayan çağdaş ek uygun ölçektir.
 - Yükseklik: Çağdaş ek, mevcut yüksekliğe eşit uzunlukta eklenmiştir.
 - Oran: Kalıntıların en, boy, yüksekliğine göre konumlandığı bu oranları yansıtmaktadır.
 - Malzeme: Taş yapıya cam malzemedan ek yapılarak malzeme farklılaştırılmıştır.
 - Ek yeri: Ekteki cephe tamamlaması içte, çatı tamamlaması üstte konumlanmıştır.
 - Renk: Cam malzeme kullanılan çağdaş ekte camın bir rengi olduğundan farklılaşma vardır.
 - Silüet: Cephesinde ve çatısında yeni ek barındıran yapının silüeti değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Cam malzeme ile yapılan çağdaş ek, hareketsiz cam cepheleri sebebi ile çevresine göre az bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Mevcut sınırların içerisine yerleşen çağdaş ek, bina hattının dışına çıkmayıp onunla eşittir.
 - Ritim: Cam malzeme ile yapılan cephe hareketsiz olduğundan ritim yoktur.
 - Yönlenme: Yapının kalıntılarını aşmayan yeni ek, eşit boyutlarda yerleştiğinden yönlenmesi paraleldir.
 - Ayrıntı: Ek yalnızca cam malzemedan oluştuğu için az detayı vardır ve sadedir.

Tablo 28. AGÜ Sümer Kampüsü İtfaiye Binası analiz tablosu (URL-55, 2019)

AGÜ SÜMER KAMPÜSÜ İTFAİYE BİNASI														Yapı No: 2.9						
Yılı: 2017		Mimar: Burak Asıliskender, Nilüfer Yöney		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: Kayseri		İşlev: Sosyal merkez																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
								●							●					●
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●		●			●			●			●				●	
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●				●			●			●					●	

Yapının Adı: AGÜ Sümer Kampüsü İtfaiye Binası

- Tasarım yaklaşımı: mevcut yapıdan farklılaşarak öne çıkan yeni ek, zıtlık tasarım yaklaşımı ile yapılmıştır.
- Mekan organizasyonu türü: Çağdaş ek, yeni bir hacim oluşturduğu için cephe bütünlemesi mevcuttur.
- Kavramsal kriterler
 - Devamlılık: Cephede çizgisel hatlarla oluşturulan hareketlilikte devamlılık mevcuttur.
 - Şekil-zemin: Zıtlık tasarım yaklaşımı ile öne çıkan çağdaş ek şekil, eklemlendiği yapı ise arka planda kalarak zemin algısı oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Ek, eklemlendiği yapıyı aşmış olup yaklaşık iki katı yüksekliğindedir. Plandaki en, boy ölçüleri yüksekliğin yarısı kadar olduğu için bir anıt görüntüsü oluşturup kuleye de benzetilebilmektedir. En, boy, yükseklik dengesi iyi kurgulandığından eklemlenilen yapı üzerinde ezici bir yaklaşım oluşturmayıp ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Çağdaş ek, eklemlendiği yapıdan uzundur.
 - Oran: Ek yüksekliği kampüsteki diğer yapıların yüksekliğine denk gelecek şekilde oranlanmıştır.
 - Malzeme: Taş, beton karma malzeme grubuna korten malzeme eklenmiştir.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, mevcut yapıların dışında konumlanmıştır.
 - Renk: Yeni ek rengi, mevcut yapıların renginden farklılaşmaktadır.
 - Silüet: Çağdaş ek hacmi mevcut silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Yeni ek, yüksekliğinden ötürü dikkat çekmesi, renginin farklılaşması ve malzemesinin detaylara sahip olması ile bulunduğu çevrede bir yoğunluk sağlamıştır.
 - Bina hattı: Yapı hattının dışına konumlanan ek, bu hatta göre dışa çıkmaktadır.
 - Ritim: Ek cephesindeki çizgisel hareketlilikte ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Zemine paralel yayılan düşeyde çok yükselmeyen yapıya, zeminde az alan kaplayıp yüksekliği kendisine göre daha fazla olan bir ek eklemlendiğinden yönlenme aykırıdır.
 - Ayrıntı: Malzemenin kendisindeki detaylar ve tasarım kararı ile cephede oluşturulan hareketlilik ayrıntı da süslü olmayı beraberinde getirmiştir.

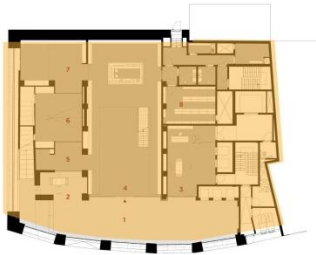

Tablo 29. Boğaziçi Üniversitesi Gözlükule Kazı Araştırma Merkezi analiz tablosu (URL-56, 2019)

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ GÖZLÜKULE KAZI ARAŞTIRMA MERKEZİ													Yapı No: 2.10							
Yılı: 2017		Mimar: Saadet Sayın		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü				Kavramsal Kriterler									
Yeri: Mersin		İşlev: Kazı araştırma merkezi																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
					●									●			●			●
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●				●	●		●			●	●					
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●	●				●			●				●				

Yapının Adı: Boğaziçi Üniversitesi Gözlükule Kazı Araştırma Merkezi

- Tasarım yaklaşımı: Yapılan saçak eki, mevcut yapılar dikkate alınarak renk ve malzeme benzerliği göz önünde bulundurularak tasarlandığından yaklaşım türü benzeşme olarak tespit edilmiştir.
- Mekan organizasyon türü: Yapı grupları önüne eklenen ek, saçak oluşturmaktadır.
- Kavramsal kriterler
 - Benzerlik: Mevcut yapılar ile malzeme ve farklılaşan malzeme türünde de renk benzerliği mevcuttur.
 - Devamlılık: Çağdaş ekin taşıyıcı kolonları, örtü olan parçasındaki desenin içerisinde de bir süreklilik mevcuttur.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Ek saçak, mevcut yapıları aşan, ezici boyutlara sahip olmadığından uygun ölçektedir.
 - Yükseklik: Saçak, eklemendiği yapılardan daha az yüksekliğe sahiptir.
 - Oran: Yapının çatı başlangıç noktasına kadar olan cephesi, yarı yarıya gelecek şekilde oranlanarak saçak bu yüksekliğe eklenmiştir.
 - Malzeme: Taş yapıda malzeme, yer yer ahşap kullanılan saçak ekinde membran kullanımı ile farklılaştırılmıştır.
 - Ek yeri: Saçak eki mevcut yapıların dışına konumlanmıştır.
 - Renk: Mevcut yapı renkleri ile farklı malzemeli çağdaş ek renkleri aynıdır.
 - Silüet: Çağdaş ek bir yapı grubu içerisindeki avluda konumlandığından silüete etki etmemiştir.
 - Görsel yoğunluk: Hem avlu içerisinde kalması hem de benzeşme yaklaşımı ile yapılması sebebi ile az yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Yapı grubu içerisinde üç girişe odaklanarak eklenen saçak bu mekanların dışında konumlandığından bina hattını dışa çıkarmıştır.
 - Ritim: Saçak taşıyıcılarında ve örtü deseninde ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Ek, mevcut yapıların en, boy, yüksekliğine uygun olarak paralel bir yönlenme göstermiştir.
 - Ayrıntı: Membran ve ahşap malzemenin beraber kullanılması ile oluşturulan örüntü detaylarda orta dereceli olarak nitelendirilmiştir.

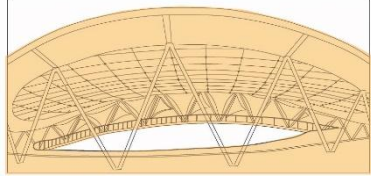

Tablo 30. Yapı Kredi Kültür Merkezi analiz tablosu (URL-57, 2019)

YAPI KREDİ KÜLTÜR MERKEZİ													Yapı No: 2.11					
Yılı: 2017	Mimar: Teġet Mimarlık	Tasarım yaklaşımı					Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler						
Yeri: İstanbul	İşlev: Kültür merkezi	kopyalama	benzeşme	n�tir	soyut referans	zithk	�ati tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
Plan	Görünüş																	
				●				●									●	
�aġdař Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
		�l�ek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
		uygun	uygun deġil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
		●			●		●			●		●	●		●			
		Silüet		Görsel Yoġunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlenme		Ayrıntı				
		deġiřen	deġiřmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
		●			●			●		●		●		●				
																		
																		

Yapının Adı: Yapı Kredi Kùltür Merkezi

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut yapı geçirdiği bakımdan sonra bir cephesine ekleme yapılmış olup cam malzeme kullanılması sebebi ile nötr tasarım yaklaşımındadır.
- Mekan organizasyon türü: Cephede değişiklik yaratan çağdaş ek, cephe tamamlaması türündedir.
- Kavramsal kriterler
 - Devamlılık: Cephenin üst bölümünde oluşturulmuş çerçeve içerisindeki metal profil hareketliliğinde aynı yöndeki kolonlar arasında bir devamlılık mevcuttur.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Yapının mevcut cephesi boyutlarında eklemlenen çağdaş ek, eski yapıyı aşmadığından ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Cephe eki, kaldırılan cephenin mevcut sınırlarını aşmadan eklemediğinden yüksekliği eşittir.
 - Oran: Eski cephenin en, boy, yükseklik ölçüleri kullanıldığı için bu oranlar korunmuştur.
 - Malzeme: Betonarme yapıya cam yoğunluklu bir ek getirildiği için malzemede farklılaşma olmuştur.
 - Ek yeri: Cephe tamamlaması türündeki çağdaş ek, dışta konumlanmıştır.
 - Renk: Cam malzemenin geçici özelliğinden ötürü benzer olarak tanımlanmıştır.
 - Silüet: Cephe düzeni değişen yapının silüet algısı da değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Sokak dokusunda önemli bir konumda olan kùltür merkezi yapısı, değişen cephesi ile hem bir sadelik oluşturmuş hem de iç mekanın okunabilmesini sağlaması nedeniyle ilgi uyandırmakta olduğundan orta dereceli bir görsel yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Cephe eki, yapının orijinal haline uygun ölçülerde olduğundan bina hattı eskiye eşittir.
 - Ritim: Hem yapının cephesindeki profiller, hem de dıştan görünen iç mekan kolonlarında ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Cephe düzleminde herhangi bir çıkıntı yapmadan eklemlenen çağdaş ek, mevcut yapıya paralel yönlenmiştir.
 - Ayrıntı: Çağdaş ek, cam yüzeyden olduğu için detaylar az olup ayrıntıda sade olarak nitelendirilmiştir.

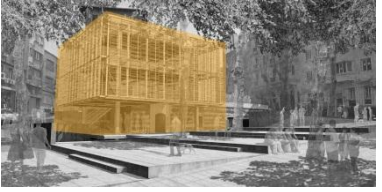

Tablo 31. Göbeklitepe Canlandırma Merkezi analiz tablosu (URL-58, 2019)

GÖBEKLİTEPE CANLANDIRMA MERKEZİ													Yapı No: 2.12									
Yılı: 2018			Mimar: Alman Arkeoloji Enstitüsü			Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü				Kavramsal Kriterler									
Yeri: Şanlıurfa			İşlev: Canlandırma merkezi																			
Plan			Görünüş																			
						kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
										●	●											●
			Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■			Biçimsel Kriterler																
						Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
						uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
							●	●				●		●							●	
						Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
						değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
						●				●			●								●	

Yapının Adı: Göbeklitepe Canlandırma Merkezi

- Tasarım yaklaşımı: Tarihi kalıntıların üzerini örtmek için çağdaş malzeme ve form kullanılarak aykırılan ve öne çıkan bir tasarımdır.
- Mekan organizasyonu türü: Kalıntıları korumak için çatı tamamlaması yapılmıştır.
- Kavramsal kriterler
 - Kapalılık: Metal profiller ve bu profiller arasına yerleştirilen üçgenimsi parçalar birlikte algılanarak tam üçgen algısı oluşturmaktadır.
 - Devamlılık: Cephede farklı boyutlarda aynı üçgensel şeklin ve metal profil diziminin devamlılığı mevcuttur.
 - Şekil-zemin: Koruma amaçlı yapılan yeni çatı bulunduğu çevrede öne çıkarak şekil algısı oluştururken tarihi kalıntılar ve mevcut çevre zemin algısı oluşturmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Tarihi kalıntıların olduğu bir alanda birden ortaya çıkan yapılaşma gibi algılanan ve çevresi içerisinde kalıntılardan daha ön plana çıkan boyutlarda olması sebebi ile ölçek olarak uygun olmadığı tespit edilmiştir.
 - Yükseklik: Kalıntıların üzerini örttüğü için uzundur.
 - Oran: Tarihi kalıntılardan ayrılarak bir örtü oluşturulduğundan tarihi parçalar ve yeni ek arasında bir oran mevcut değildir.
 - Malzeme: Kalıntıların malzemesinden farklılaşarak çelik bir çatı tasarlanmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, mevcut kalıntıları korumak amacı ile üstte konumlanmıştır.
 - Renk: Kalıntı renklerinden farklılaşarak yeni bir renk kullanılmıştır.
 - Silüet: Yeni ve büyük bir hacim bulunduğu çevre içerisindeki algıyı ve görünümü de değiştirdiğinden silüet değişmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Yapılaşma dokusu olmayan bir alanda tarihi kalıntıları korumak amacıyla yapılan çağdaş ek, hem form hem ölçüleri hem de yapı niteliği taşıyan diğer özelliklerinden ötürü çevresi içerisinde bir yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, tarihi eserlerin sınırlarını aşan bir hatta sahiptir.
 - Ritim: Cephedeki üçgenimsi parçalar ve metal profillerde bir ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Tarihi kalıntılara göre şekillenen ve yüksekliği fazla olmaksızın eklemlenen çatı, mevcut kalıntılara paralel yönelmiştir.
 - Ayrıntı: Çatıda ve cephede okunana metal parça hareketliliği, kıvrımlı hatlar ve malzeme farklılıkları sebebi ile ayrıntı süslü olarak tespit edilmiştir.

Tablo 32. Şerefiye Sarnıcı analiz tablosu (URL-59, 2019)

ŞEREFİYE SARNICI													Yapı No: 2.13						
Yılı: 2018	Mimar: Cafer Bozkurt		Tasarım yaklaşımı				Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler							
Yeri: İstanbul	İşlev: Müze																		
Plan	Görünüş																		
			kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
					●								●					●	●
Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■			Biçimsel Kriterler																
		Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk					
		uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı			
		●		●			●			●			●		●				
		Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı					
		değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü			
		●			●		●			●			●		●				

Yapının Adı: Şerefiye Sarnıcı

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut dokuda göz önüne çıkmadan varlığını hissettirmeden eklenen çağdaş ek, cam malzeme ile nötr tasarım yaklaşımında eklenmiştir.
- Mekan organizasyon türü: Giriş mekanı şeklindeki farklı hacimler yaratan çağdaş ek, mekan tamamlaması türündedir.
- Kavramsal kriterler
 - Devamlılık: Cephedeki çizgisel elemanlar yani güneş kırıcılar bir süreklilik içerisindedir.
 - Şekil-zemin: Çağdaş ek, mevcut dokuda geçirgenlik sağlayıp ön plana çıkmamaktadır. Bir avlu oluşturan eski doku hacimsel olarak daha dokuda daha fazla yer ediniş şekil algısı oluştururken ek yapı nötr olması sebebi ile zemin olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Ek yapı tarihi yapıdan uzundur fakat ezici bir hacim oluşturmadığından ölçek olarak uygundur.
 - Yükseklik: Çağdaş ek yükseklik olarak eski yapıdan uzundur.
 - Oran: Plan düzlemine göre köşede şekillenen ek, mevcut akslar kullanılarak sınırlandırılmıştır. Tarihi yapı yüksekliği yeni kat yüksekliği olarak oranlanmıştır.
 - Malzeme: Taş yapıya farklı bir malzeme kullanılarak cam ek yapılmıştır.
 - Ek yeri: Çağdaş ek, tarihi yapının dış mekanında konumlanmıştır.
 - Renk: Cam malzeme geçirgenlik sağladığından mevcut dokuya benzer renkte olarak nitelendirilmiştir.
 - Silüet: Tarihi dokuya eklenen çağdaş ek, en az müdahaleyi referans alarak eklenmiştir fakat en küçük müdahale türleri dahi silüeti değiştirmektedir.
 - Görsel yoğunluk: Nötr tasarım olduğu için çok dikkat çekmemekle birlikte hacim olarak varlığını daha net hissettiren çağdaş ek, çevresine göre orta yoğunluktadır.
 - Bina hattı: Çağdaş ek, konumlandığı yere göre bina hattını dışa çıkarmıştır.
 - Ritim: Cephedeki güneş kırıcı hareketliliğinde güneş kırıcı mevcuttur.
 - Yönlenme: Zemine paralel yerleşen tarihi yapıya düşeyde yükselen bir ek eklenmesinden aykırı yönlenme mevcuttur.
 - Ayrıntı: Cephedeki kırıcılar hareketlilik katsa da cam malzeme dengeleyici rol görüp detaylarda sadeliği oluşturduğu için orta dereceli ayrıntıdadır.

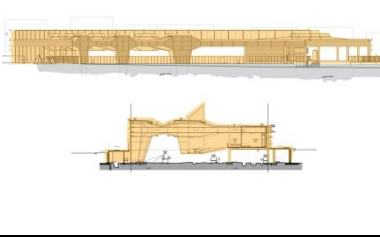

Tablo 33. Zeugma Antik Kenti Koruma Çatısı analiz tablosu (URL-11 VE 12, 2019)

ZEUGMA ANTİK KENTİ KORUMA ÇATISI											Yapı No: 2.14											
Yılı: 2018		Mimar: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi KUDEB				Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü				Kavramsal Kriterler									
Yeri: Gaziantep		İşlev: Canlandırma merkezi																				
Plan		Görünüş																				
						kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
									●	●								●	●		●	
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■				Biçimsel Kriterler																
						Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
						uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
						●	●				●		●	●						●		
						Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı		Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı					
						değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
						●				●	●			●		●				●		

Yapının Adı: Zeugma Antik Kenti Koruma Çatısı

- Tasarım yaklaşımı: Tarihi bir dokuyu korumak amacı ile yapılan çağdaş ek, eski dokuya benzemeyen ve oldukça farklılaşarak hem hacim hem de formu gereği ön plana çıkması sebebi ile zıt tasarım yaklaşımındadır.
- Mekan organizasyon türü: Tarihi kalıntıları korumak için yapılan ek, çatı tamamlamasıdır.
- Kavramsal kriterler
 - Kapalılık: Cephelerde oluşturulan giriş açıklıkları büyük bir yüzeyde oluşturulan küçük eksiltmeler şeklinde olduğu için algısal olarak tamamlanan boşluklarla yapı formu kutu olarak algılanmaktadır.
 - Pragnanz: Çağdaş ek, temel şekillerden farklılaşarak oluşturulan bir form olduğu için daha sade algılanmak istenmektedir ve bu sebepten pragnanz mevcuttur.
 - Şekil-zemin: Tarihi kalıntıları örten çağdaş ek, çevresi içerisinde ön plana çıkan bir tasarım olup şekil, mevcut doku ve çevresi ise zemin olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Tarihi kalıntıları korumak için yapılan ek, bulunduğu alanda oldukça ön plana çıkan boyutlarda ve tasarımda olduğu için ölçek olarak alana uygun değildir.
 - Yükseklik: Kalıntıları korumak amacıyla yapılan çatı daha yüksektedir.
 - Oran: Çağdaş ek ile konumlandığı alana ilişkin bir oran tespit edilememiştir.
 - Malzeme: Taş kalıntılarının üzeri metal malzeme ile kapatılmıştır.
 - Ek yeri: Koruma çatısı kalıntıların üzerinde konumlanmıştır.
 - Renk: Çağdaş ek rengi eklemlendiği yapılaşma renginden farklıdır.
 - Silüet: Geniş alanda büyük bir yenilik getiren ek, silüeti değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Çevresi içerisinde oldukça ön planda olan çağdaş ek tasarımı, çokça görsel yoğunluk oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Koruma amacıyla yapılan çatı mevcut sınırların dışına çıkmıştır.
 - Ritim: Hareketli çatı parçalarında ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Arazi eğimine uygun şekilde yerleştiği için bu forma bürünen çağdaş ek, mevcut kalıntılara ve çevresine paralel yönelmiştir.
 - Ayrıntı: Yapıyı oluşturan elemanlar malzemenin de geçirgen görüntüsü sayesinde iç mekandan daha kolay anlaşıldığı üzere oldukça detaylı görünmektedir ve bir desen algısı oluşturan bu görüntüye göre süslü olarak nitelendirilmiştir.

Tablo 34. Antalya Nekropol Alanı Modern Sanatlar Müzesi analiz tablosu (URL-22, 2019)

ANTALYA NEKROPOL ALANI MODERN SANATLAR MÜZESİ													Yapı No: 2.15							
Yılı: 2015-devam etmekte		Mimar: Erkal Mimarlık		Tasarım yaklaşımı			Mekan Organizasyonu Türü					Kavramsal Kriterler								
Yeri: Antalya		İşlev: Müze																		
Plan		Görünüş																		
				kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık	çatı tamalaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünleşmesi	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
							●	●						●		●	●	●	●	
		Çağdaş Ek ■ Eski Yapı ■		Biçimsel Kriterler																
				Ölçek		Yükseklik			Oran		Malzeme		Ek Yeri / Konumu			Renk				
				uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı		
				●	●	●			●		●	●	●					●		
				Silüet		Görsel Yoğunluk			Bina Hattı			Ritim		Yönlendirme		Ayrıntı				
				değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü		
				●				●	●			●			●			●		

Yapının Adı: Antalya Nekropol Alanı Modern Sanatlar Müzesi

- Tasarım yaklaşımı: Mevcut dokuyu korumak amacı ile farklılaşan bir form üreten tasarım kararları zıtlık yaklaşımının ürünüdür.
- Mekan organizasyon türü: Koruma ve gezdirme amacıyla yapılan ek, farklı mekan oluşumlarına izin vermekle birlikte çatı tamamlamasıdır.
- Kavramsal kriterler
 - Yakınlık: Çatıdaki şekillerin birbirine yakın olanları grup gibi algılanmaktadır.
 - Kapalılık: Yarısı ya da daha çoğu olan altıgenlerin eksik parçalarının tamamlanarak bütün olarak algılanmasında kapalılık vardır.
 - Pragnanz: Birbirinden oldukça farklılaşan yönleri bulunan çağdaş ek formunun karma görüntüsü pragnanz varlığını oluşturmuştur.
 - Devamlılık: Çatıdaki altıgen elemanlar ve kolonlar devamlılık oluşturmaktadır.
 - Şekil-zemin: Bulunduğu çevrede oldukça dikkat çeken yeni yapılaşma, ek olmaktan öteye bir yapı görünümünde olup öne çıktığından şekil, mevcut çevre ve kalıntılar ise zemin olarak algılanmaktadır.
- Biçimsel kriterler
 - Ölçek: Mevcut çevrede heybetli bir görüntüsü olan ek, uygun ölçekte değildir.
 - Yükseklik: Koruma amaçlı yapılan ek kalıntılardan daha yüksektedir.
 - Oran: Kalıntılar ile ek arasında bir oran tespit edilememiştir.
 - Malzeme: Taş kalıntılarının üzeri çelik malzeme ile kapatılmıştır.
 - Ek yeri: Ek, koruma amaçlı olup üstte konumlanmıştır.
 - Renk: Mevcut tarihi kalıntıların renginden farklı bir renk kullanılmıştır.
 - Silüet: Heybetli bir görünümü olan ek, silüeti de mutlak suretle değiştirmiştir.
 - Görsel yoğunluk: Çevresine göre oldukça fazla alana yayılıp, büyük hacme sahip ek, hem formunun karmaşıklığı hem de diğer ölçüleri ile mevcut alanda çok yoğun bir görsellik oluşturmuştur.
 - Bina hattı: Koruma amaçlı ek, mevcut sınırların dışına taşmıştır.
 - Ritim: Çatıdaki şekillerde ve cephe düzenindeki taşıyıcılarda ritim mevcuttur.
 - Yönlenme: Kalıntıları referans alan yapı yatayda yayılmıştır fakat düşeydeki ölçüsünden ötürü yönlenme konusunda aykırılışmaya yakındır.
 - Ayrıntı: Plan, cephe düzlemlerindeki tasarım hareketliliği, malzeme, birleşim ve detaylardaki yoğunluk birleşince ayrıntı konusunda süslü olarak nitelendirilmiştir.

4. İRDELEME

Tarihi çevrede çağdaş ekler, literatür zemin taraması yapıldıktan sonra oluşturulan analiz tablosu ile tasarımsal, mekânsal, biçimsel ve kavramsal olarak incelenmiştir. Avrupa'daki ve Türkiye'deki kültür yapılarından alınan 15'er örnek analiz edilerek bulgular oluşturulmuştur.

Tüm örneklere ait analiz tablolarının bir araya toplanması ile oluşturulan genel analiz tablosu, Ek Tablo 2 olarak verilmiştir. Genel tablodan kriterlerin oluşturdukları yoğunluklar açıkça okunmaktadır.

Analizlere bağlı olarak elde edilen bulguların irdelenmesi genel olarak çağdaş ekler ve Avrupa-Türkiye örneklem grubunu analizlerinden sonuçların elde edilebilmesi için irdemelerin oluşturulması bu başlığın içeriğini oluşturmuştur.

Analiz tablosunda olduğu gibi bulgular,

- Tasarım yaklaşımı
- Mekan organizasyonu türü
- Kavramsal kriterler
- Biçimsel kriterler olarak dört başlıkta incelenmektedir.

Sıralanan bu başlıkların her biri için değerlendirme yapılmıştır. Analiz tablolarından alınan sayılar ile kriterlere ait oransal tablolar oluşturulmuş ve bu tablolardaki sayısal veriler paralelinde irdemeler yapılmıştır. Hem inceleme hem de değerlendirme şeklinde aktarılan tablo sonuçları çalışmanın genel sonucuna ulaşmak için detaylıca ifade edilmiştir.

4.1. Tasarım Yaklaşımı Türü ile İlgili İrdemeler

Karşılaştırması yapılan iki örneklem grubunun analizinin yapıldığı ilk başlık tasarım yaklaşımıdır. Tablo 35'te görüleceği şekilde 15'er örnekten oluşan toplamda 30 tasarım değerlendirilmiştir. Bir yapı örneği tek bir tasarım yaklaşımı taşımaktadır. Kopyalamadan zıtlığa uzanan tasarım yaklaşımı skalasında birbirine komşu olan yaklaşımlar arasında çok keskin sınırlar olmamakla birlikte ortak noktalar da mevcuttur. Kopyala-benzeşme ve soyut referans-zıtlık ilişkisi düşünülerek bu başlıklar aynı renkte boyanmıştır. Tespit sırasında kimlik, tasarım, yaklaşım okuması yapılan yapıların bu bilgiler ışığında ve genel

görsel algısı itibari ile yoğunluklu olarak taşıdıkları tasarım yaklaşımları tespit edilmiştir. Değerlendirme 5 başlığa özel yapılmış olup genel yoğunluğun nasıl dağıldığı incelenmiştir.

- Kopyalama herhangi bir döneme ait bir yapının orijinal halinin aynısının yeniden inşa edilmesini ifade etmektedir fakat tespiti yapılan örneklem grubu içerisinde hem Avrupa'da hem de Türkiye'de tercih edilen bir yaklaşım türü olmamıştır. Toplamda % 0 oran ile en az tercih edilen yaklaşımdır.

- Eskiye birebir kopyalamaksızın doluluk-boşluk, kütle, renk gibi özelliklerin benzetildiği tasarım yaklaşımı türü olan benzeşme, Avrupa'da yine tercih edilmezken Türkiye'deki 2 örneğin bu yaklaşım kapsamına girdiği belirlenmiştir. Orijinal yapı ile bir benzerlik arayışında olma ve buna yönelik tasarım gerçekleştirme durumu ile Türkiye'de Avrupa'ya göre daha sık karşılaşılmaktadır. % 13,3 gibi bir oranla Türkiye'de kültür yapılarında en çok tercih edilen 3. yaklaşım türüdür. Avrupa'da kopyalama ile aynı şekilde % 0 ile en az tercih edilen yaklaşımlardan biridir. Toplamda ise beş tür içerisinde % 6,6 oran ile 4. Sırada olup kopyalamadan sonra en az tercih edilen yaklaşımdır.

- Nötr tasarım yaklaşımı hem Avrupa'da hem de Türkiye'de en çok kullanılan türdür. Türkiye'de % 53,3 oranla 8 örnek ve Avrupa'da % 43,3 oranla 6 örnek olacak şekilde yoğunluk göstermiştir. 30 örnek içerisinde toplamda % 46,6 gibi bir oranla örneklem grubu içerisindeki yine en çok kullanılan yaklaşım türüdür. Çağdaş ekin tarihi doku ile ilişkisinde çevresi ile hem uyumlu hem de farklılaşarak ayrışan bir yaklaşım olması sebebi ile genel olarak bu yaklaşım tercih edilmiştir.

- Soyut referans yaklaşımı, Türkiye'de örneği bulunmazken Avrupa'da % 26,6 oranla üçüncü sırada yer almaktadır. Toplamda % 13,3 oran ile en çok tercih edilen 3. yaklaşımdır. Genel olarak bakıldığında Avrupa ve Türkiye arasındaki karşılaştırmalı oranlarda en büyük farkın bu yaklaşımda yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye, soyut referans bağlamında Avrupa'ya göre daha çekingen ve temkinli davranılan bir yaklaşım olmuştur. Nötr ve zıtlık arasına yerleşen bu yaklaşım çok az uygulamada yer bulup nötr olmayan tasarım yoğunluğunun soyut referans yaklaşımında olmayıp genellikle zıtlığa doğru aktarıldığı görülmektedir.

- Zıtlık, çağdaş eklerin çevresine göre en çok farklılaşıp sınırlanabildiği tasarım yaklaşımıdır. Avrupa'da ve Türkiye'de % 33,3 ile eşit oranlarda uygulanmıştır. Yine iki alanda da en çok tercih edilen ikinci tasarım yaklaşımıdır. Nötr tasarımdan sonra en çok tercih edilen bu yaklaşım toplamda da 2. Sırada yer almaktadır.

Tablo 35. Tasarım yaklaşımı türü irdeleme tablosu

Tasarım Yaklaşım Türü	kopyalama	benzeşme	nötr	soyut referans	zıtlık
Türkiye	-	2	8	-	5
Yüzdellik oran	0	% 13,3	% 53,3	0	% 33,3
Avrupa	-	-	6	4	5
Yüzdellik oran	0	0	% 40	% 26,6	% 33,3
Toplam	0	% 6,6	% 46,6	% 13,3	% 33,3

Tasarım yaklaşımlarının değerlendirildiği bu başlıkta yoğunluğun nötr yaklaşımda toplanması ve sonrasında zıtlık ile devam etmesi aslında tercih edilen yaklaşım türlerinin hem Avrupa hem de Türkiye’de oldukça benzer olduğunu ifade etmektedir. Nötr tasarım yaklaşımı uyumlu olup daha az aykırılaştığından daha çok tercih edilebilmektedir. Eklemlendiği bağlamda ait olduğu dönemi yansıtmaya gerekli olan çağdaş eklerin tasarımında ikincil yoğunlukla zıtlık tercih edilmektedir. Bulunduğu dokuya başkaldıran bir tavır sergileyen zıt yaklaşımlı çağdaş ekler; dikkat çekmek, çevrelerinde daha okunaklı olmak gibi sebeplerle ya da tamamen bağlama zıt bir karakter taşımak, bulunduğu dönemin yenilik ve estetik değerlerini yansıtmak amacı ile uygulanmaktadır. Bu ortak sıralamalardan sonra Avrupa’da en çok soyut referans, Türkiye’de benzeşme kullanılmıştır. Tam da bu noktada ortaya çıkan farklılığa dayanarak ve kopyalamanın benzeşme ile soyut referansın da zıtlık ile girift ilişkileri olduğu göz önünde bulundurularak söylenebilir ki Avrupa zıtlığa yakın bir tavır sergilemekte iken Türkiye nötr tasarımlar yapmaya daha yakındır.

Tasarım yaklaşımı skalasındaki gruplandırmada kopyalama-benzeşme ve soyut referans-zıtlık ilişkisi düşünüldüğünde iki farklı örneklem grubunun genel olarak nerede yoğunlaştığı daha net okunmaktadır. Türkiye’de kopyalama ve benzeşme toplamda 2, nötr yaklaşım 8, soyut referans ve zıtlık toplamda 5 örnekte tespit edilmiştir. Avrupa’da kopyalama ve benzeşme toplamda 0, nötr yaklaşım 6, soyut referans ve zıtlık toplamda 9 örnekte tespit edilmiştir. Nötr tasarımlar merkez olarak düşünüldüğünde benzeşme kopyalamaya, soyut referans ise zıtlığa daha yakın durmaktadır. Bu sebeptir ki elde edilen verilere de dayanarak Avrupa’da zıtlık tasarım yaklaşımı Türkiye’de merkezdeki nötr tasarım yaklaşımı daha çok tercih edilmektedir.

4.2. Mekan Organizasyonu Türü ile İlgili İrdelemeler

Bu başlıkta çağdaş eklerin mekan olarak hangi türde eklendiği değerlendirilmektedir. Kaynaklardan alınarak oluşturulan farklı 6 alt başlık ile analiz yapılmıştır. Herhangi bir örnek birden çok mekan organizasyonu türü barındırabilmektedir. Tablo 36'da elde edilen verilere bağlı olarak yoğunluk oranları gösterilmiştir.

- Çatı tamamlaması Türkiye'de 15 örneğin 8'ini oluşturarak çağdaş ek yapımında genel olarak tercih edilen mekan organizasyonudur. % 53,3 oran ile örnek grubunun yarısından çoğunu oluşturmaktadır. Avrupa'da da 5 yapı ve % 33,3 oran ile en yoğun ikinci grup olarak yer almıştır. Toplamda bakıldığından yine en çok tercih edilen iki mekan organizasyonu türünden biridir.

- Cephe tamamlaması Türkiye'de 5 örnek ile % 33,3 oran oluşturup ikinci sıraya yerleşmiştir. Avrupa'da ise 1 örnekle % 6,6'lık bir orana sahip olup en az yoğunlukla 4. sıraya yerleşmiş ve bu sırayı bir grupla daha paylaşmıştır. Genel sıralamada ise % 20 ile ikinci sırada yer almaktadır.

- Geçiş elemanı olarak kullanım Türkiye örnekleme içerisinde görülmezken Avrupa'da 2 örnek ile % 13,3 oran oluşturup yoğunluk olarak 3. sıranın iki paydaşından biridir.

- Sirkülasyon elemanı, geçiş elemanı türünde olduğu gibi Türkiye örnekleme grubunda uygulama bulamamıştır. Avrupa'da ise 2 örnek ve % 13,3 oranla 3. sırayı geçiş elemanı türü ile paylaşmaktadır.

- Saçak elemanı, Türkiye ve Avrupa'da 1'er örnek ile % 6,6'lık bir dilime sahip olup toplamda altı tür içerisinde 3. sıranın üç paydaşından birini oluşturmaktadır.

- Cephe tamamlaması Avrupa'nın en çok tercihi yapılan çağdaş ek mekan organizasyonu türü olmakla birlikte Türkiye'de 3. sırada yer almaktadır. Toplamda ise 30 örnekleme grubu içerisinde en çok tercih edilen iki türden biridir.

Tablo 36. Mekan organizasyon türü irdeleme tablosu

Mekan Organizasyonu Türü	çatı tamamlaması	cephe tamamlaması	geçiş elemanı	sirkülasyon elemanı	saçak elemanı	cephe bütünlemesi
Türkiye	8	5	-	-	1	4
Yüzdellik oran	% 53,3	% 33,3	% 0	% 0	% 6,6	% 26,6
Avrupa	5	1	2	2	1	9
Yüzdellik oran	% 33,3	% 6,6	% 13,3	% 13,3	% 6,6	% 60
Toplam	% 43,3	% 20	% 6,6	% 6,6	% 6,6	% 43,3

Mekan organizasyonu türü başlığında oluşturulmuş 6 alt başlık ile çağdaş eklerin hangi tür mekan formatında eklenildiği sorgulanmıştır. Türkiye örnekleri, çatı tamamlaması üzerinde yoğunlaşırken Avrupa örnekleri, çatı tamamlaması ve cephe bütünlemesinde daha yoğun uygulama göstermiştir. Türkiye'deki örneklem grubu yoğunluğu Tablo 36'dan de anlaşılacağı üzere çoktan aza doğru; çatı tamamlaması, cephe tamamlaması, cephe bütünlemesi, saçak elemanı ve eşit orana sahip geçiş elemanı ve sirkülasyon elemanı şeklinde sonuçlanmaktadır. Bu sıralamadan yola çıkarak söylenebilir ki; Türkiye'deki ekler yeni bir mekan oluşturarak hacim eklemekten daha çok mevcut mekan ihtiyaçlara paralel bir şekilde tamamlamaya yöneliktir. Bu eklenme şekli; cephe bütünlemesi, geçiş elemanı gibi hacimsel eklerden daha çok yüzeysel eklenmelerdir. Avrupa'da ise bu durumun tam tersi görülmektedir. 15 örneğin 9'unda cephe bütünlemesi tespit edilmiştir ve bu orana bakıldığında örneklerin daha çok yeni hacimler oluşturarak eklenildiği görülmektedir. Buna paralel olarak geçiş elemanı ve sirkülasyon elemanı ekleri de Türkiye'ye göre daha fazladır ve bu organizasyon türleri de hacimce eklenmelere dahil edilebilmektedir. Bu başlık altında yapılan analize bağlı olarak yapılan tespitlerde söylenebilir ki Avrupa'daki çağdaş ekler mekan organizasyon türü olarak Türkiye'deki örneklere göre daha cesur kararlar içermektedir. Yapılan ekler Türkiye'deki iki boyutlu eklerin yoğunlukta olmasının aksine daha çok üç boyuta sahiptir.

4.3. Biçimsel Kriterler ile İlgili İrdemeler

Örneklem gruplarının fiziksel boyutlarının değerlendirildiği bu başlıkta farklı kaynaklardan derlenerek oluşturulan 12 biçimsel kritere göre Avrupa ve Türkiye örnekleri

analiz edilip Tablo 37'deki veriler elde edilmiştir. Bu veriler ile kriterlere bağlı olarak oluşan mevcut farklar tespit edilip değerlendirilmeler yapılmıştır. Bir örnek yapıda, analiz kriterlerinde açıklaması yapıldığı üzere bazı kriterlerin birden çok alt başlığı tespit edilebilmektedir.

- Ölçek, hem Türkiye'de hem de Avrupa'da çağdaş ek yapımında oldukça dikkat edilen bir kriter olmuştur. Farklı iki örneklem grubundaki 15 örneğin hem Türkiye'de 12'si hem de Avrupa'da 12'si, çağdaş eklerin taşınması gerektiği gibi bulunduğu ortamda farklı ve yeni olduğunu hissettirecek şekilde konumlanırken aynı anda mevcut olanı ezmeyen şekilde varlığını sürdüren bir tavırda yapılmışlardır. Bu sebeptendir ki örneklem grupları genel olarak; eklemlenilen tarihi mevcudiyete ölçek olarak uyumlu boyutlara sahip, dengeli bir tasarım oluşturan ve çevresi ile bütünleşebilen tasarımlardır. Yeni yapı, eski olanın oranlarını ve boyutlarını aşabilir fakat burada önemli olan sonuç ürününde dengeli bir tavrın oluşmasıdır.

- Yükseklik; ölçek, oran gibi diğer biçimsel kriterler ile yakından ilişkilidir. Türkiye genelinde, yapılan çağdaş ekler tarihi olanın yüksekliğini aşan şekilde bir yoğunluk oluştururken Avrupa'da yaklaşık olarak Türkiye ile aynı oranda, mevcut olandan daha kısa çağdaş ek yapma noktasında bir yoğunluk olmuştur. Genel olarak bakıldığında yükseklik konusunda Avrupa ve Türkiye arasındaki tutumlar farklılık göstermiştir.

- Oran, ölçekle yakından ilişkili bir kriter olduğu için gösterdiği yoğunluk da ölçek ile benzerlik içerisinde olup Avrupa'da ve Türkiye'de aynı orandadır. % 80'lik bir dilim ile çağdaş eklerde oran mevcuttur. Tarihi çevre ile dengeli ve uyumlu bir tasarımın barındırdığı kriterlerden birisi de orandır bu sebeple oldukça yüksek yoğunlukta tespit edilmiştir. Türkiye'de 4 paydaş ile beraber en yoğun ikinci kriter, Avrupa'da en yoğun 2. sıradaki iki kriterden biridir.

- Malzeme, Türkiye örneklerinde % 100 oranında farklı olarak kullanılmıştır. Avrupa'da da aynı malzeme kullanılan 1 örnek dışında hepsi farklı malzemedendir oluşmaktadır. Eski ve yeni ayrımının yapılmasını kolaylaştıran malzeme farklılığı güncel malzeme ve teknoloji kullanılması ile bilinçli bir tercihten oluşturulabilmektedir. Malzeme farklılığı yoğunluğu, her iki örneklem grubunda da 1. sıradadır.

- Ek yeri, iki farklı örneklem grubu içerisinde çok farklılaşmamakla birlikte Türkiye'de 8 örnekle en çok üste ekleme şeklinde yoğunlaşırken Avrupa'da 8 örnek ile dışa eklemlenme noktasında yoğunlaşmıştır. Örneklem gruplarının toplamda geneline bakıldığında en az konumsal ekleme iç kısma yapılandır. Ek yeri, ihtiyaca ve mevcut eski

yapının durumuna göre farklılık gösterebilir buna paralel olarak yoğunlaştığı noktalar üst ve dış alanlar olmuştur.

- Renk, yeni ile eski ayrımının yapılmasını en kolay imkan veren kriterler biridir. Türkiye’de 2 örnek aynı renkteki malzeme ile ek oluştururken; 6 benzer ve 7 farklı renk kullanımı, yeninin farklılaşp okunabilirliğinin artmasını sağlamıştır. Avrupa’da da benzer durum görülmekte olup yeni yapıda aynı renk hiç kullanılmayıp 9 benzer, 6 farklı renk kullanılmıştır. İki örneklem grubunda da benzer olma ya da farklılaşma gibi farklı yollar yoğun olarak kullanılıp yeni yapının eski ile ayrışması sağlanmıştır.

- Silüet, mevcuttaki yapı dokusunun oluşturduğu genel görünümdür. Bu genel çizgi yapılan en küçük yapısal değişiklikten etkilenme hassasiyetine sahiptir. Bu sebeptendir ki Türkiye’de 12 Avrupa’da 14 örnek yapı bağlamında silüet değişmiştir. Değişmeyen silüetlerin ise ek konumu ile yakından ilişkisi vardır. İç mekana ya da üste yapılan ekler yapının dışarıdan görünümünü değiştirmede için silüeti de etkilememiştir.

- Görsel yoğunluk, yapı gruplarının yine çevresi ile olan ilişkileri bağlamında incelenen bir kriter olmuştur. Ek yeri, yönelme, ayrıntı, ölçek gibi diğer birçok biçimsel kriterin de etkili olduğu bu başlıkta, yeni yapı ile eskinin bir arada olması bu etkiler dahilinde değerlendirilmiştir. Türkiye’de 7 örnekte az yoğun 6 örnekte çok yoğun ve 2 örnekte daha dengeli olan orta yoğun olma durumu tespit edilmiştir. Avrupa’da ise az yoğunluk 5, orta yoğunluk 3 örnekte çok yoğunluk 7 örnekte tespit edilmiştir. Avrupa’nın yeni ekler ile görsel olarak çok yoğunluk oluşturma eğilimi az ve orta durumuna göre daha fazladır. Türkiye’de ise az ve çok yoğunluk daha dengeli yer almıştır. Görsel yoğunluk yeni ek ile yaratılmak istenen etkiye bağlı olarak az ya da çok olabilmektedir; değişen tutumlar, mevcut doku referans alınarak verilen kararlar sonucu ortaya çıkmaktadır.

- Bina hattı, mevcut yapının sınırlarına göre meydana gelen sınır değişikliğini ifade etmekte olup Türkiye’de 7 örnek ve Avrupa’da 9 örnek ile mevcut yapı sınırından dışarı çıkan bina hattındadır. Türkiye’de eşit ve geri olan sınırlara sahip 4’er örnek var iken Avrupa’da da eşit ve geri olan 3’er örnek vardır. Bu başlıkta iki örneklem grubu yaklaşık olarak benzer yoğunluklarda aynı tercihi göstermişlerdir.

- Ritim, 12 Türkiye örneği ve 9 Avrupa örneğinde tespit edilmiştir. Türkiye’de daha yoğun olarak kullanılmış bir kriter olup aynı zamanda en yoğun kullanılan 2. Sıradaki kriterlerden biridir.

- Yönelme; mevcut yapının en, boy, yükseklik oranlarına göre ortaya çıkan duruşuna göre yeni ekin durumunu ifade etmektedir. % 80 oran ile Türkiye’de % 66,6 oran

ile Avrupa’da mevcut olana paralel yönelme başlığında bir yoğunluk tespit edilmiştir. Paralel yönelme, hem tarihi yapı ve çağdaş ek ayrımını oluşturmada hem de dengeli bir ürün ortaya koymaktadır.

• Ayrıntı; yapı gruplarının malzeme, taşıdıkları desen ya da süsleme izlerinin değerlendirildiği bir kriterdir. Çevrelere göre öne çıkan bir süs, bezeme, detay, desen ya da bir hareketliliğe sahip yapılar, ayrıntı olarak daha fazla yoğunluk içermektedir. Örneklerin tasarım yaklaşımı, malzemesi, tasarımın dilini oluşturan her türlü detay yapıyı ayrıntılı yapabilecek özelliktedir. Bu kriter değerlendirilirken yapının tasarım yaklaşımı etkili olmuştur. Zıtlık yaklaşımı ile şekillenen yapılar, genel olarak daha süslüdürler. Örnek gruplarında sade, orta ve süslü olma durumları arasında dengeli bir dağılım vardır. Türkiye örneklerinde 4 yapı sade 4 yapı orta ve 7 yapı süslü olarak nitelendirilirken, Avrupa örneklerinde 4 örnek sade, 5 örnek orta 6 örnek süslü olarak tespit edilmiştir. Süslü olma durumu diğerlerine göre daha fazla yoğunluğa sahiptir.

Tablo 37. Biçimsel kriterler irdeleme tablosu

Biçimsel kriterler	ölçek		yükseklik		oran		malzeme		ek yeri		renk		siltet		görsel yoğunluk		bina hattı		ritim		yönelme		ayrıntı							
	uygun	uygun değil	uzun	eşit	kısa	var	yok	aynı	farklı	üst	iç	dış	aynı	benzer	farklı	değişen	değişmeyen	az	orta	çok	dışa çıkan	eşit	geri olan	var	yok	paralel	aykırı	sade	orta	süslü
Türkiye	12	3	9	3	3	12	3	-	15	8	5	5	2	6	7	12	3	7	2	6	7	4	4	12	3	12	3	4	4	7
Yüzdellik oran	% 80	% 20	% 60	% 20	% 20	% 80	% 20	-	% 100	% 53,3	% 33,3	% 33,3	% 13,3	% 40	% 46,6	% 80	% 20	% 46,6	% 13,3	% 40	% 46,6	% 26,6	% 26,6	% 80	% 20	% 80	% 20	% 26,6	% 26,6	% 46,6
Avrupa	12	3	4	2	9	12	3	1	14	7	2	8	-	9	6	14	1	5	3	7	9	3	3	9	6	10	5	4	5	6
Yüzdellik oran	% 80	% 20	% 26,6	% 13,3	% 60	% 80	% 20	% 6,6	% 93,3	% 46,6	% 13,3	% 53,3	-	% 60	% 43,3	% 93,3	% 6,6	% 33,3	% 20	% 46,6	% 60	% 20	% 20	% 60	% 40	% 66,6	% 33,3	% 26,6	% 33,3	% 40
Toplam	% 76,6	% 23,3	% 43,3	% 16,6	% 40	% 80	% 20	% 3,3	% 96,6	% 50	% 23,3	% 43,3	% 6,6	% 50	% 40	% 86,6	% 13,3	% 40	% 16,6	% 43,3	% 53,3	% 23,3	% 23,3	% 70	% 30	% 73,3	% 26,6	% 30	% 43,3	

Örnek yapıların formal olarak değerlendirildiği bu başlıkta farklı kaynaklardan toplanarak elde edilen 12 kriter ile değerlendirme yapılmıştır. Yapıların farklı yönlerini sorgulamaya yönelik kriterler ile iki örneklem grubu arasında farklar ifade edilmiştir. Uygun ve uyumlu ölçek, oranlı olma, farklı malzeme kullanma, değişen silüet, dışa çıkan bina hattı, ritimli eleman bulundurma, paralel yönelme ve süslü olma özellikleri iki örneklem grubu arasında benzerlikler göstermektedir. Farklı yoğunluk oranlarına sahip olsa da bu başlıklardaki genel tutumlar yaklaşık olarak benzerdir. Farklılık en fazla olduğu kriter yükseklik olmuştur. Türkiye örneklerinde % 53,3 oranı ile yüksekliği mevcut olana göre daha uzun olan ekler yapılırken Avrupa genelinde % 60 oranı ile kısa ekler uygulanmıştır. Renk kriterinde ise Türkiye’de %46,6 ile farklılaşma yoğunluk gösterirken Avrupa’da % 60 ile benzerlik en yoğundur. Ek yeri kriteri aynı oranda farklı alt başlıklarda tespit edildiğinden benzerlikler ve farklılıklar mevcuttur. Türkiye % 53,3 oran ile üst konumda Avrupa % 53,3 oran ile dış konumda eklemlenme yoğunluğu göstermiştir. Buna benzer bir durumun tespit edildiği diğer kriter de görsel yoğunluktur. 7 örnek % 46,6 oranı ile Türkiye’de az görsel yoğunluk yine 7 örnek %46,6 oranı ile Avrupa’da çok görsel yoğunluk en yüksek oranları oluşturacak şekilde tespit edilmiş olsa da Türkiye örneğinde 6 örnek ve % 40 oran ile çok görsel yoğunluk oluşturma başlığında kuvvetli bir orana sahiptir.

Kriterler örneklem gruplarına göre farklılık gösterse de kendi içerisinde oluşturdukları oranlar genelde yakın değerlerdir. Bu sebeple söylenebilir ki örneklerin formuna yönelik oluşturulan biçimsel kriterler, örneklem grupları arasında bazı kriterler haricinde çok büyük farklılıklar göstermemiştir. Değişken değerlerle birlikte en farklılaşan kriter yükseklik olup; renk, ek yeri ve görsel yoğunluk ile birlikte 12 kriter arasından farklılaşan 4 kriter olarak ayrılmıştır. Geriye kalan 8 kriter benzer yoğunluklar taşımaktadır. Sonuç olarak söylenebilir ki biçimsel kriterler örneklem grupları arasında çok farklılaşmamakla birlikte ortaklıklar daha fazladır. Türkiye ve Avrupa örneklem grupları arasındaki farkların tespit edilmesinde biçimsel kriterler başlığında benzer ve farklı kriterler bu şekilde tespit edilmiştir.

4.4. Kavramsal Kriterler ile İlgili İrdelemeler

Çağdaş eklerin algısal analizinin yapıldığı bu başlıkta analiz kriterlerini tespit etmek için Gestalt ilkeleri kullanılmıştır. Bu bağlamda Tablo 38'deki analize göre değerlendirmesi yapılmıştır. Genel olarak yapılarda birden daha çok kriter tespit edilmiştir.

- Yakınlık, Türkiye örneklerinde % 6,6 oran ile algısal olarak varlığı en az tespit edilen kriterdir. Avrupa'da aynı şekilde en az yoğunluk % 26,6 ile bu başlıkta oluşmuştur.

- Benzerlik, Türkiye'de 2 örnekte tespit edilebilip % 13,3 gibi bir orana sahiptir. Avrupa'da ise 6 örnekte % 40 oranla en yoğun 4. sıradaki iki kriterden biridir.

- Kapalılık, 3 örnek ve % 20 oranla Türkiye örnekleminde 2. sıradaki iki kriterden biridir. Avrupa'da ise bu durum 8 örnek üzerinden % 53,3 oran oluşturacak şekilde farklılaşmıştır. Avrupa örneklerindeki verilere göre en yoğun ikinci kriterdir. Yoğunluk sıralamasında genel toplamda da üçüncü sırayı almıştır.

- Pragnanz yasası Türkiye'de 3 örnek ile % 20 oran, Avrupa'da 6 örnek ile % 40 orana sahiptir. Türkiye'de 2. sıradaki Avrupa'da 4. sıradaki kriterlerden biridir.

- Devamlılık oldukça yoğun bir kriter olup genel olarak örneklerin çoğunda görülmüştür. Bu yoğunluk tüm örneklem grubu içerisinde genel olarak toplamda % 60 gibi bir oranla ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'de 11 örnek ile % 73,3 ile ilk sıranın iki bileşeninden biri olup Avrupa'da 7 örnek % 46,6 yoğunluk ile 3. Sıradadır.

- Şekil-zemin eski ve yeni ayrımında en çok hissedilen kriterdir. Tüm örnekler içerisinde % 80 ile en yoğun olarak tespiti yapılmıştır. Aynı şekilde 11 örnek ve % 73,3 oran ile Türkiye'de, 13 örnek ve % 86,6 oran ile de Avrupa özelinde de yine en yoğunlukla tespiti yapılan kriterdir.

Tablo 38. Kavramsal kriterler irdeleme tablosu

Kavramsal Kriterler	yakınlık	benzerlik	kapalılık	pragnanz	devamlılık	şekil-zemin
Türkiye	1	2	3	3	11	11
Yüzdeler oran	% 6,6	% 13,3	% 20	% 20	% 73,3	% 73,3
Avrupa	4	6	8	6	7	13
Yüzdeler oran	% 26,6	% 40	% 53,3	% 40	% 46,6	% 86,6
Toplam	% 16,6	% 26,6	% 36,6	% 30	% 60	% 80

Tarihi çevrelerin eski olmaları ve çağdaş eklerle beraber yeniye de barındırmaları sebebi ile tespiti yapılan örneklem grubu, algısal yönü sorgulayan Gestalt ilkelerinden oluşan kriterlerle değerlendirilmiştir. Yeni ve eski ayrımının hissedilmesi çağdaş ek tasarımlarından beklenen bir karardır. Taşınması beklenen bu karar paralelinde bakıldığında örneklerin, hem Türkiye’de hem de Avrupa’da şekil–zemin oluşturacak şekilde tasarlandığı söylenebilmektedir. Eskinin ya da yeninin birbirine göre duruşu, birinin öne çıkıp ötekinin arka planda kalması şekil-zemin algısını oluşturmaktadır. Mevcut olanla yeni eklenen arasında bir rekabet oluşturmadığı ve yapıların kolaylıkla okunmasını sağladığı için bu kriterin mevcudiyetinin tespiti; örnek yapıların algısal olarak çağdaş, klasik ve eski, yeni diye ayrımının yapılmasını sağlamıştır. Şekil-zemin algısının varlığı, örneklerdeki tarihi çevre ve çağdaş ek ayrımını oluşturmaktadır. Şekil-zemin oranı Türkiye ve Avrupa’da çok yakın olup bunun dışındaki kriterlerin hepsinde Avrupa örneklerindeki mevcudiyet tespiti Türkiye örneklerinin yaklaşık olarak iki katıdır. Türkiye’de ilk sırayı şekil-zeminle eşit olarak devamlılık paylaşmıştır. 11 örnek sayısı ile yüksek oranda bir yoğunluk oluşturmuştur. İkinci sırada 3’er örnek ile kapalılık ve pragnanz, üçüncü sırada 2’şer örnek ile yakınlık ve benzerlik bulunmaktadır. İlk sıradaki kriter; 11 örnekte tespit edilebilirken 2. ve 3. Sıradaki örnekler ilk sıradaki sayıların yaklaşık olarak 4’te 1’i, 5’te 1’i kadar örnekte tespit edilebilmiştir. Bu değerler paralelinde bakıldığında örneklem grubu, algısal olarak iki kriterde yoğunlaşmıştır, dengeli bir dağılım yoktur. Bunlara bağlı olarak söylenebilir ki Türkiye örnekleri, algısal olarak belli kriterlerde oldukça yoğun şekilde tespit edilebilirken geri kalanlarında az olup bu kriterler yönünden oldukça eksiktir.

Avrupa örneklerinde ise şekil-zeminden sonra kapalılık en yoğun kriter olup genel itibari ile tüm kriterler dengeli bir yayılım göstermiştir. Örneklerin çoğunda kriterlerin en az yarısı mevcut olarak tespit edilmiştir. Algıyı kriterlere döken Gestalt ilkeleri bağlamında oluşturulan kavramsal kriterler analizine bağlı olarak söylenebilir ki Avrupa örneklem grubu Türkiye örneklem grubuna göre algılanma noktasında daha yoğun kriterler taşımaktadır. Farklı şekillerde veya yöntemlerle algılanmaya eğilimleri daha yüksektir. Yapıların tüm hali ya da yapı elemanlarının birbirleri ile olan ilişkisi durağan olmayıp hareketliliğe ve farklı algısal kavrayışlara imkan vermektedir. Türkiye örneklem grubunda ise daha az hareketlilik, yapının kendi içerisinde daha durgun ilişkiler mevcuttur ve bu sebeple tasarımlar farklı gruplandırmalar oluşturarak farklı algısal kriterleri oluşturma noktasında daha az bir oran taşımaktadır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Mimarlık disiplinin güncel bir tartışma konusu olan çağdaş ekler, çalışmanın içeriğini oluşturmuştur. Tarihi çevre içerisinde şekillenen çağdaş eklerin işlevsel, algısal, biçimsel ve tasarıma yönelik kriterler ile farklı iki bağlam üzerinden karşılaştırmalı olarak değerlendirildiği bu çalışma ile çağdaş ekler ve değerlendirme kriterleri ile ilgili bir kaynak oluşturulması, mevcut tartışma ortamının yönlendirilmesi ve bu ortama farklı şekillerde katkılar sağlanması amaçlanmıştır. Bu hedefle hazırlanan çalışmanın içerik akışı; gerekli literatür zemin aktarılması, örneklem grubunun belirlenmesi ile araştırma yöntemine göre uygun analizler ve değerlendirmeler yapılması şeklinde ilerlemiştir.

Çalışmanın akışı içerisinde çağdaş ek uygulamaları ile ilgili olarak elde edilen genel sonuçlar ve çağdaş ek tasarımları ile ilgili belirlenen kriterlerin iki bağlama göre değerlendirilmesi ve örneklem gruplarının irdelenmesi ile elde edilen verilere bağlı olarak ortaya çıkan sonuçlar aşağıdaki gibi ifade edilebilmektedir:

- Çağdaş ekler, tarihi çevrede konumlandıkları ve aynı zamanda ait olduğu dönemin teknolojik ve diğer gelişmelerini de yansıttığından tarihsel süreç içerisinde geçmiş ve kendi dönemi arasında bağ kuran tasarımlardır. Bu bağın kurulabilmesi için çağdaş eklerin; malzeme, konstrüksiyon ve farklı teknolojik gelişmeler ile buldukları dönemi yansıtması, ek tasarımlardan taşınması beklenen en önemli kriterlerden biridir. Dönemini yansıtmayan çağdaş ek, tarihsel süreç akışında konumlandırılmamaktadır.

- Çağdaş ekler; dönüştürülerek farklı işlevlere ya da aynı işlevine hizmet etmekte olan yapılara yeni bir kimlik kazandırır. Bu kimlik, hem toplum belleği hem de kent belleğinde yer edineceğinden bir süreklilik ifadesidir.

- Çağdaş ekler, hem koruma anlayışı hem de yeni tasarım kaygısı taşımaktadır bu sebepten tasarımcının ve kullanıcının koruma bilincinin oturmuş olması gerekmektedir çünkü bu bilinç oluşmadan meydana çıkan ürünler tarihi değerler üzerinde tehlikeli sonuçlar oluşturabilmektedir.

- Çağdaş ekler, eklemlendikleri dokuya göre şekillendiklerinden keskin çizgilerle sınırlandırılmış tasarım kriterleri olmayıp mevcut tarihi yapı ve dokudan referans almaktadır. Sınırları çizili tasarım girdilerinin olmaması sebebi ile farklı şekillerde tasarım yapmaya uygun ortamlardır. Çağdaş ekler, yeni ve eskinin diyalektik ilişkisinin temeli oluşturduğu özgün tasarımlardır.

- Kuramsal zemini aynı olan ve aynı tüzükleri kabul eden Avrupa ve Türkiye'nin kültür yapıları çağdaş ek uygulamalarının örneklem gruplarının ikisinde de mevcut dokudan referans alınarak verilen tasarım kararları yoğunluk göstermektedir ve bu tutum tarihi çevre ile yeni ek arasındaki ilişkinin sağlam temellere dayanmasını sağlamaktadır.

- Tarihi çevrelerle ilgili tartışma ortamlarında kopyalama ve zıtlıktan farklılaşarak daha ortada duran ve uyumlu olan nötr tasarım yaklaşım türü bu tartışmaya en tarafsız yaklaşarak hem sorunu çözümlleyen hem de ilgili tartışmalara mesafeli olarak şekillenen bir tür olması sebebi ile yoğunluklu olarak tercih edilmektedir.

- Türkiye'de yapılan çağdaş ek tasarımlarında, tasarım yaklaşımı nötr olmaya yoğunlaşmışken Avrupa'da aykırılışma daha fazladır. Bu yaklaşımların farklılaştığı noktaya göre söylenebilir ki Avrupa'da yapılan çağdaş ekler, mevcut tarihi doku içerisinde daha ön planda olup, dokudan sıyrılıp, daha net algılanmaktadırlar. Türkiye örnekleri ise mevcut tarihi yapı ve doku içerisinde kaybolan, çevresi ile uyumlu olan ve ön plana çıkıp sıyrılmayan fakat aynı anda kendi özelinde bir ek olduğunu güncel ve çağdaş olduğunu ifade eden yapılar olarak yer edinmişlerdir. Avrupa'da ön plana çıkan çağdaş ek aksine Türkiye'de geleneksele bağlı kalma onu aşmama ve önüne geçmeme durumu yaygındır.

- Çağdaş ek uygulamaları farklı ölçeklerde olabileceği için tasarım yaklaşımı kararı buna göre değişebilmektedir. Cephe bütünlemesi şeklindeki ekler eskisinden sıyrılması sebebi ile zıtlık yaklaşımında yoğunluk göstermiştir. Çatı tamamlamaları da nötr tasarım yaklaşımında yoğunluk göstermektedir. Çeşitli çağdaş ek mekan organizasyon türü farklı tasarım yaklaşımlarında yoğunluk gösterebilmektedir.

- Çağdaş ekler, Avrupa'da daha çok hacimsel eklemeler şeklinde iken Türkiye'de tamamlama boyutunda olup mekan oluşturmaktan ziyade mevcut mekanı tamamlama şeklindedir.

- Ek tablo 2'deki gibi mekan organizasyon türü, Avrupa'da daha çok farklılaşmakta iken Türkiye kültür yapıları belli çatı ve cephe tamamlaması gibi işlevlere yönelik olarak yoğunlaşmaktadır.

- Ölçek ve yükseklik gibi çağdaş ekin boyutlarıyla ilgili kriterler, çağdaş ek tasarımının çevresine göre oluşturacağı algıda oldukça önemli olup uygun şekilde tasarım yapılmadığı takdirde çağdaş ek tasarımı çevresine göre özellikle görsel olarak olumsuzluklar meydana getirebilmektedir.

- Çağdaş ekler mekânsal ihtiyaçlara göre şekillenmekte olup bu ihtiyaçlar Ek tablo 2'de görüldüğü üzere genellikle ek yeri olarak dışta ve üstte yoğunlaşmıştır. Bunun sonucu

olarak söylenebilir ki ekler yapı işlevine bağlı olarak yapı genelinde mekânsal büyüme yapan tasarımlardır.

- Ek yeri ve bina hattı silüetle ilgili önemli kriterler olup silüetin değişmesinde en etkili olan mekânsal kararlardır.

- Ek tablo 2’de görüldüğü üzere Avrupa ve Türkiye’de bina hattı dışa çıkma noktasında benzer yoğunluk göstermiş olup çağdaş ekler, yapının plan ve görünüş düzlemlerinde yeni bir hareketlilik oluşturarak yapının yeni sınırlarını belirlemektedir.

- Zıtlık tasarım yaklaşımı ile oluşturulan yapılar daha çok odak noktası olma etkisi gösterip çevrelere göre daha yoğun bir algı oluşturmaktadırlar.

- Malzeme ve renk farklılığı çağdaş eklerin tarihi yapıdan sıyrılıp çağdaş olduğunun okunmasını en kolaylaştırıcı kriterlerdir. Ek tablo 2’de görüldüğü üzere Türkiye örneğinin tamamı Avrupa örneğininin 1’i hariç tüm örneklem grubu bu noktada ortak bir tutum sergileyip eklenen yapıdan farklılaşmışlardır.

- Çağdaş ekin eklenildiği yapı ile ilişkisinde yakalan bir oran, ek ile mevcut yapının birlikteliğini güçlendirmektedir. Aynı işleve yönelik hizmet eden eski ve yeni birlikteliğini pekiştirmektedir.

- Çevresine göre bir odak noktası oluşturması istenen çağdaş ekler, daha ayrıntılı tasarlanıp, detaylar artırılarak çevresinde görsel yoğunluk oluşturulabilmektedir.

- Çağdaş ekler, eklenildiği yapının bir yansıması olduğundan çevresi içerisinde algılanması ile ilgili olarak verilen karar, tasarım yaklaşımı etkileyen önemli bir noktadır.

- Ek yapının, eklenildiği yapı ile kurduğu ilişkiye bağlı olarak ya da kendi özelinde oluşturduğu algısal kriterler çağdaş ekin okunabilirliğini arttırmaktadır. Zıt tasarım yaklaşımına sahip çağdaş ek yapı elemanları ile farklı şekillerde algısal gruplandırmalar oluşturup daha ön plana çıkabilmekte iken nötr tasarım yaklaşımdaki bir yapı yine taşıdığı algısal kriterler ile bulunduğu çevre içerisinde eriyip daha uyumlu bir algı oluşturmaktadır.

- İşlevsel ve estetik bir problem olan çağdaş ek, algısal yönünün kaliteli bir şekilde tasarlanması ile mevcut sorunları tam olarak çözüme kavuşturmaktadır.

- Avrupa örneklerinin Türkiye örneklerine göre zihnin algılama yönünü farklı şekillerde daha çok harekete geçirdiği için algısal çeşitliliği daha fazladır.

- Avrupa çağdaş ekleri, daha çeşitli malzeme kullanımı göstermiş olup bu çeşitliliğin getirdiği imkanlar ile cephelerde çeşitli algısal kurgular yapılabilmektedir.

Bu çalışma ile katkı sağlaması beklenen alanlar ve devamındaki çalışmalar için oluşturulan öneriler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Çağdaş ekler bir ihtiyaca hizmet etmek için tarihi yapılara eklemlediklerinden işlevsel ihtiyaçlar; çeşitlilik arttırılarak, sınırlandırma yapılmadan, farklılaştırılıp daha çeşitli mekânsal sorunlara çözüm bulunabilir.

- Uygulaması yapılacak çağdaş ek tasarımını yönlendirip, tasarım kararlarının verilmesinde mevcut başlıklara göre oluşturulan kriterlerden faydalanılabilir.

- Çağdaş ek konusunda bir bilinç oluşturulması amacı ile bilgilendirme programları düzenlenebilir, çeşitli etkinliklerle çağdaş ek tanıtılıp işlevsel ve estetik kaygı konusu anlatılabilir. Çağdaş ek konusu eğitim düzeyinde ele alınıp lisans ve yüksek lisans seviyesinde dersler ile desteklenebilir, bu eğitimler kapsamında ek ihtiyacı olan yapılara çağdaş ek önerileri tasarlanabilir.

- Çağdaş ek tasarımı yönlendirebilecek yeni kriterler eklenerek rehber niteliğinde geniş kapsamlı kılavuzlar hazırlanabilir.

- Farklı yapı grupları çağdaş ek tasarım kriterlerine göre değerlendirilip yapı grupları arasındaki mevcut farklılıklar ve benzerlikler analiz edilerek tartışılabilir.

- Çağdaş ek, tarihi yapıya eklenen küçük ölçekte uygulamalar olduğundan daha büyük ölçekte tarihi dokuya eklenen yapılar ile tasarım kararları karşılaştırmalı analiz edilebilir.

- Avrupa ve Türkiye kültür yapılarına çağdaş ek kapsamı genişletilerek farklı değerlendirme kriterleri oluşturularak kültür yapıları daha kapsamlı olarak analiz edilebilir.

Bu çalışma, tarihi çevrede çağdaş ek tasarımı ile ilgili olarak uygulama ve tartışma ortamını şekillendirip yönlendirebilecek bir altlık oluşturmuştur. Farklı kaynakların oluşturduğu çağdaş ek tasarım kriterleri tek bir çalışmada toplandığından bir arşiv niteliğindedir. Ayrıca karşılaştırmalı analiz yaparak farklı iki bağlamdaki değerlendirmeleri ile genel sonuçları ortaya koymuştur.

6. KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z., 1996. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, YEM Yayın, İstanbul, 172 s.
- Altınöz, A. B., 2010. Tarihi Dokuda Yeninin İnşası, Ege Mimarlık, 75, 18-26.
- Alver, K., 2012. Kent Sosyolojisi, Hece Yayınları, Ankara, 9-31.
- Akçura, N., 1979. Panel: Tarihsel Çevre Korumasının Pratik Yönleri ve Gerekli Uzmanlıklar, Mimarlık Dergisi, 158, 26.
- Akın, N., 1988. Türkiye’de Tarihi Çevre Koruma, Örnekler ve Sorunlar, Mimarlık Dergisi, 288, 40-43.
- Asatekin, G., 1979. Panel: Tarihsel Çevre Korumasının Pratik Yönleri ve Gerekli Uzmanlıklar, Mimarlık Dergisi, 158, 26.
- Asiliskender, B., Balcı, H. G. ve Yılmaz, N., 2005. Anıt Kavramı, Kimliği Sürekliliği ve Değişim: Gevher Nesibe Deneyimi, Mimarlık Dergisi, 322.
- Bademli, R. R., 2006. Doğal, Tarihi ve Kültürel Değerlerin Korunması, O.D.T.Ü., Ankara.
- Branca, A. F. V., 1976. Tarihsel Çevrede Yapı Eylemi, Özgür Ecevit, Mimarlık Dergisi, 85.
- Bektaş, C., 1991. Korumak, Mimarlık Dergisi, 244.
- Can, A., 2011. Tarihi Çevrede yeni Yapılaşma Koşulları ve Kadıköy- Rasimpaşa Mahallesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Candaş, N., 2002. Tarihi çevre Korumada Yaklaşımlar ve Teknikler Örnekleme: Doğu Karadeniz Bölgesi Kentsel Sitleri, Yüksek Lisans Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Canitez. T., 2010. Trakya Bölgesi Ortak Tarihsel, Kültürel Gelişim Süreci ve Türkiye Trakyası Koruma Yaklaşımları Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Cansever, T., 1994. Ev ve Şehir, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Cansunar, G., 2011. Koruma Politikaları Bağlamında Tarihi Dokuların Yaşayan Kente Entegrasyonu, Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Cantacuzino, S., 1998. Assessing Quality: the Pertinent Criteria for Designing Buildings in Historic Settings, New Buildings in Historic Settings, Architectural Press, Oxford, 83-94.

- Chitty, G. ve Baker, D., 1999. *Managing Historic Sites and Buildings*, Routledge, London.
- Cohen, N., 1998. *Urban Conservation*, The MIT Press, Cambridge.
- Çetin, M. ve Doyduk, S., 2017. Tarihi Yapıya Müdahalede Zaman Yarılımları, Mimarlık ve Tasarım Kültürü Dergisi, 311, 90-98.
- ÇEKÜL, 2010. *Yerelde Ulusala Ulusaldan Evrene Koruma Bilincinin Gelişim Süreci*, İstanbul.
- D.A.H.P., 2011. *Sustainability and Historic Preservation*, Washington.
- Ekinci, O., 2000. Türkiye’de Koruma Politikaları, Mimarlık Dergisi, 292, 56-63.
- Erder, C., 1971. Tarihi Çevre Kaygısı Tarihine Giriş, O.D.T.Ü., No 18, Ankara, 122.
- Erkartal, P. Ö. ve Özür, M. O., 2016. Tarihi Dokuyu Taklit Etme/Yok Sayma, Fill In The Blanks, Fener- Balat Workshop, İstanbul, 145-155.
- Feilden, B. M., 1982. *Conservation of Historic Buildings*, Architectural Press, Oxford.
- GCI, 2013. *Contemporary Architecture in the Historic Environment Project*, Los Angeles.
- Gürpınar, E., 2001. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Üzerine, I.Ü. Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi 23-24, 185-193.
- Kaderli, L., 2014. Kültürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi, TÜBA-KED, 29-41.
- Kan, H., 2009. Taraklı Yerleşimindeki Tarihi Dokunun Sürdürülebilirliği Bağlamında Kentsel Koruma ve Geliştirme Stratejileri, Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Karakök, E. ve Ç., Gökarslan A. B., 2015. Tarihi Dokuda Çağdaş Ek Kavramının Atölye Ortamında Deneyimlenmesi Mass Workshop, Tasarım+Kuram, 24, 54-78.
- Karakul, Ö. 2009. Değişim Süreklilik Uyum Üçgeninde Tarihi Çevrede Yeni Yapı, Dosya 14.1, TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi, Ankara, 50-57.
- Kayın, E., 2008. Türkiye Koruma Tarihindeki Kırılmalar, Mimarlık Dergisi, 343.
- Kent, R., 2000. *Historic Buildings And Sustainability*, The Building Conservation Directory.
- Kıray, M. T. ve Karaman Ö. Y., 2006. Tarihi Yapıların/Dokuların Yenilenme Sürecinde Çağdaş Cephe ve Çatı Elemanları Kullanımı, 3. Ulusal Çatı ve Cephe Kaplamalarında Çağdaş Malzeme ve Teknolojiler Sempozyumu, Ekim, İstanbul, Bildiriler Kitabı.

- Koçarslan, P., 2010. Tarihi Kent Merkezlerinde Yeni Çatı Eklerinin İstanbul ve Viyana Kentlerinde İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Korumaz, 2011. Türkiye’de Tarihi Yapılarda Façadizm (Cephecilik) Uygulamalarının Koruma Kapsamında Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kuban, D., 1992. Neden Olmuyor, Mimarlık Dergisi, 249, 20-24.
- Kuban, D., 2000. Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu, YEM Yayınları, İstanbul, 207 s.
- Kurrent, F., 2001. Eski Bir Çevrede Yeni Yapılaşma, İdil Üçer, Mimarlık Dergisi, 297.
- Lynch, K., 2010. Kent İmgesi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 215 s.
- Madran, E., 2006. Modern Mimarlık Ürünlerinin Belgelenmesi ve Korunması Süreci İçin Bazı Notlar, Mimarlık Dergisi, 332.
- Madran, E., 2010. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Hukuku ve Kurumsal Yapı, Mimari Korumada Güncel Konular, Anadolu Yayınları No:2049, Eskişehir, 17-58.
- Makaklı, E. S. ve Atalan, Ö., 2016. Tarihi Doku İle Çağdaşın Buluşması, Arkitekt, 526, 34-40.
- Mısırlısoy, D., 2017. New Designs in Historic Context Starchitecture vs Architectural Conservation Principles, Civil Engineering and Architecture 5, 6, 207-214.
- Middleton, M., 1979. Koruma Alanları , Yıldız Namıkoğlu, Mustafa Akpolat, Mimarlık Dergisi, 158, 34-35.
- Morton, W. B., Hume, G. L., Weeks, K. D. ve Jandl, H. W., 1997. The Secretary of the Interior’s Standards for Rehabilitation and Illustrated Guidelines for Rehabilitating Historic Buildings, Washington, 117s.
- NPHA, 2017. The Secretary of the Interior’S Standards for the Treatment of Historic Properties With Guidelines for Preserving, Rehabilitating, Restoring and Reconstructing Historic Buildings, Washington.
- Okar, E., 2012. Koruma Yöntemi Olarak Yeniden Yapım Kavramının İncelenmesi: İstanbul Örnekleri, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özaslan, N., 2010. Mimari Koruma Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi, Mimari Korumada Güncel Konular, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 2049, Eskişehir, 1-16.
- Özbay, H., 1988. Koruma Kavramı Üzerine, Mimarlık Dergisi, 228, 33.

- Özdemir D. M., 2005. Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunmasının kısa Bir Bakış, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, 31, 20-25.
- Özgen, S., 2009. Tarihi Çevrelerde Üç Boyutlu Çalışmaların Cepheler Açısından Algılamaya Etkisi, Doktora Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- PAGP, 2007. Sense Of Place Design Guidelines For New Constructipn In Historic Districts.
- Payne, D., 2013. Charleston Contradictions a Case Study of Historic Preservation Theories and Policies, Doctor of Philosophy Planning, Design and the Built Environment, Clemson University, Clemson.
- Sağlam, K., 2018. Fotoğraf Arşivi.
- Soykan, Ö. N., 2008. Uzam Bellek Bağıntısı Açısından Mimarlığa Bir Bakış, Zaman-Mekan, YEM Yayın, İstanbul, 34-39.
- SPAB, 2018. New Design for Old Buildings, London.
- Stavreva, B., 2017. New vs Old New Architecture of Purpose in Settings, Master Science in Architecture, Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg.
- Sudi, W. M., 2003. New Buildings in Old Settings- Conservation and Development in the City, TUSNAD Conference, 114-121.
- Şahin, M., 2006. Cepenin Resiprokal İlişki İçinde Değişen Biçim ve İfadesi, 3. Ulusal Çatı ve Cephe Kaplamalarında Çağdaş Malzeme ve Teknolojiler Sempozyumu, Ekim, İstanbul, Bildiriler Kitabı.
- Şahin, M., 2011. Bir Yanılsama Ek, Mimarlık Dergisi, 359.
- Tanyeli, U., 1979. Korumanın İşlevi Üzerine Gözlemler, Mimarlık Dergisi, 158, 31-33.
- Tawab, A. A., 2013. Introduction to Urban Conservation, LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrücken, Germany.
- Tiesdell, S., Oc, T. ve Heath, T., 1996. Revitalizing Historic Urban Quarters, Architectural Press, Oxford, İngiltere, 234 s.
- Turna, Ö., 2012. Küresel Yeniden Yapılanma Sürecinde Kentsel Müdahaleler ve Kentsel Kimlik Etkileşimi: Rize Kenti Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü., Fen Bilimleri enstitüsü, İstanbul.
- Üstükkök, O., 1979. Panel: Tarihsel Çevre Korumasının Pratik Yönleri ve Gerekli Uzmanlıklar, Mimarlık Dergisi, 158, 21-22.

Veldpaus, L., Roders A. Ve Colenbrander, B., 2013. Urban Heritage: Putting the Past Into the Future, The Historic Environment: Policy& Practice, Eindhoven University of Technology, The Netherlands, 3-18.

Velioğlu, A., 1992. Tarihi evre İçinde Mimari Tasarım ve S¼reci Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, K.T.Ü., Fen Bilimleri Enstit¼s¼, Trabzon.

Yener, S., 1979. Panel: Tarihsel evre Korumasının Pratik Y¼nleri ve Gerekli Uzmanlıklar, Mimarlık Dergisi, 158, 22.

Y¼ceer, H., 2005. An Evaluation of Interventions In Architectural Conservation: New Exterior Additions to Historic Buildings, Doctor of Philosophy in Architecture, İ.Y.T.E., Engineering and Sciences of İzmir Institute of Technology, İzmir.

Zeren, M. T., 2010. Tarihi evrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu, Yalın Yayıncılık, İstanbul, 90 s.

URL-1, <http://icomturkey.org/tr/k%C4%B1saca-icom>. 13 Ocak 2019

URL-2, <http://www.icomos.org.tr/?Sayfa=Icerik&ayrinti=Icomos&dil=tr>. 13 Ocak 2019

URL-3, http://www.mfa.gov.tr/uluslararasi-dogayi-koruma-birligi-_iucn_.tr.mfa. 13 Ocak 2019

URL-4, https://www.turkcebilgi.com/avrupa_konseyi. 16 Ocak 2019

URL-5, <http://www.docomomo-tr.org/hakkinda>. 16 Ocak 2019

URL-6, http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0901543001353670596.pdf. 16 Ocak 2019

URL-7, <https://australia.icomos.org/news/yamato-declaration-on-integrated-approachesfor-safeguarding-tangible-and-intangible-cultural-heritage/>. 19 Ocak 2019

URL-8, http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_0480958001459594024.pdf. 19 Ocak 2019

URL-9, <https://planning.dc.gov/sites/default/files/dc/sites/op/publication/attachments/DC%20Additions%20Reformatted.pdf>. 29 Aralık 2018

URL-10, https://www.denvergov.org/content/dam/denvergov/Portals/646/documents/landmark_design_guidelines/Denver_Landmark_Guidelines-Additions.pdf. 2 Ocak 2019

URL-11, <https://www.ntv.com.tr/sanat/zeugma-antik-kenti-mozaiklerinecelikkoruma,VQY6T6GXXK0CHX4M4NJwZzg>. 25 Şubat 2019

URL-12, <http://www.nizip.com/17008-sari-zeugma-ustu-kapatiliyor.html>. 25 Şubat 2019

- URL-13, https://www.google.com/url?sa=i&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwid1IWn96HgAhWN_qQKHVYgDxwQjRx6BAgBEAU&url=https%3A%2F%2Fwww.istanbulsanatevi.com%2Fdunyamuzeleri%2Fbritishmuzesi%2F&psig=AOvVaw34cHXBnwcg_1Wy3E1tge2k&ust=1549364652731491. 4 Şubat 2019
- URL-14, <http://www.psikolojisozlugu.com/law-of-pragnanz-pragnanz-yasasi>. 15 Şubat 2019
- URL-15, <http://arkeofili.com/gobekli-tepe-tadilat-sonrasi-yeniden-ziyarete-acildi/>. 4 Şubat 2019
- URL-16, <http://www.skyscrapercenter.com/building/hearst-tower/2245>. 4 Şubat 2019
- URL-17, <http://www.aktuelarkeoloji.com.tr/zeugma-antik-kenti>. 25 Şubat 2019
- URL-18, <https://travel.syctic.com/tr/poi/reichstag-poi:889>. 4 Şubat 2019
- URL-19, <http://www.arkitera.com/haber/30864/19-yuzyil-antreposuna-tugladan-ek-yapi>. 7 Şubat 2019
- URL-20, <https://www.archdaily.com/904676/coal-drops-yard-heatherwick-studio>. 7 Şubat 2019
- URL-21, <http://erggroup.com.tr/blog/gorkemli-ortacag-mimarisine-modern-bir-dokunus/>. 9 Şubat 2019
- URL-22, <http://www.arkiv.com.tr/proje/antalya-nekropolalanimodernsanatarmuzesi/3920>. 25 Şubat 2019
- URL-23, <http://www.premiorestauro.it/documents/69803/247180/Tavole+LDA.pdf/09c19f74c8ba-45f8-8767-4d5376a41797>. 10 Şubat 2019
- URL-24, <https://www.arch2o.com/great-court-british-museum-foster-partners/>. 13 Şubat 2019
- URL-25, <http://lebriz.com/pages/lis.asp?lang=TR§ionID=6&articleID=633&bhcp=1>. 27 Şubat 2019
- URL-26, <https://xxi.com.tr/i/kolumba-muzesi-apacik-varolus>. 27 Şubat 2019
- URL-27, <https://www.dezeen.com/2011/06/17/moritzburg-museum-extension-by-niento-sobejano-arquitectos/>. 16 Şubat 2019
- URL-28, <http://antoniaweinteriors.com/caixaforum-madrid-herzog-de-meuron-modern-extension>. 16 Şubat 2019
- URL-29, <https://www.archdaily.com/3840/extension-and-renovation-of-the-ljubljana-city-museum-ofis-arhitekti>. 2 Mart 2019

- URL-30, <https://www.archdaily.com/269125/national-maritime-museum-dok-architecten>. 15 Şubat 2019
- URL-31, https://www.archdaily.com/251389/convent-desantfrancesc?ad_medium=gallery. 15 Şubat 2019
- URL-32, <https://urbannext.net/auditorium-sant-francesc-convent/>. 15 Şubat 2019
- URL-33, <https://architizer.com/projects/janus/>. 17 Şubat 2019
- URL-34, <https://www.archdaily.com/458073/museumdefundatiebiermanhenketarchitecten>. 17 Şubat 2019
- URL-35, <http://www.premiorestauro.it/documents/69803/247180/Tavole+LDA.pdf/09c19f74-c8ba-45f8-8767-4d5376a41797>. 15 Şubat 2019
- URL-36, <https://www.arch2o.com/mariehoj-cultural-centre-sophus-sobyearchitects/#!>. 17 Şubat 2019
- URL-37, <https://www.dezeen.com/2015/11/25/concave-roof-copenhagen-cultural-centre-sophus-sobyearchitekter-we-architecture-denmark/>. 17 Şubat 2019
- URL-38, <https://www.archdaily.com/230941/coverage-of-archaeological-ruins-of-theabbey-of-st-maurice-savioz-fabrizzi-architectes>. 2 Mart 2019
- URL-39, <https://www.swissarchitects.com/en/meierandassociatesarchitectesgeneve/project/mediatheque-et-archives-cantonaless-du-valais-1er-prix>. 2 Mart 2019
- URL-40, <https://www.archdaily.com/907668/media-library-and-cantonal-archivesofvalais-meier-plus-associates-architectes>. 2 Mart 2019
- URL-41, https://www.dezeen.com/2017/06/28/ala-amanda-levete-v-avictoriaalbertmuseumexhibitionroadquartercourtyardgallerylondon/?li_source=LI&li_medium=bottom_block_1. 14 Şubat 2019
- URL-42, <https://www.archdaily.com/874825/v-and-a-museum-al-a>. 14 Şubat 2019
- URL-43, <https://www.archdaily.com/910982/new-visitor-center-of-cluny-museumbernard-desmoulin-architecte>. 3 Mart 2019
- URL-44, <https://www.gadarchitecture.com/tr/esma-sultan->. 19 Şubat 2019
- URL-45, https://archnet.org/sites/5133/media_contents/48365. 19 Şubat 2019
- URL-46, <https://www.arkitektuel.com/santralistanbul/>. 22 Şubat 2019
- URL-47, <https://www.gadarchitecture.com/tr/borusan-muzik-ve-sanat-merkezi>. 25 Şubat 2019

- URL-48, http://galeri2.arkitera.com/main.php?g2_itemId=18479. 25 Şubat 2019
- URL-49, <http://mo.org.tr/ulusalsergi/index.cfm?sayfa=YD-KKR>. 21 Şubat 2019
- URL-50, <http://www.turizmhaberleri.com/haberayrinti.asp?ID=33794>. 22 Şubat 2019
- URL-51, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ishak-pasa-sarayi>. 22 Şubat 2019
- URL-52, http://mo.org.tr/ulusalsergi/index.cfm?sayfa=YDK_TCDD. 24 Şubat 2019
- URL-53, <http://www.arkiv.com.tr/proje/beyazit-devletkutuphanesirenovasyonprojesi/7257>.
19 Şubat 2019
- URL-54, <http://www.izmirtarih.com.tr/articles/agora-koruma-gelistirme-veyasatmaprojesi/>.
22 Şubat 2019
- URL-55, <http://www.arkiv.com.tr/proje/agu-sumer-kampusu-itfaiye-binasi--restorasyon-ve-yeniden-islevlendirme-projesi/8860>. 24 Şubat 2019
- URL-56, <http://www.arkitera.com/proje/9093/bogaziciuniversitesigozlu-kulekazisi-arastir-ma-merkezi>. 25 Şubat 2019
- URL-57, <https://www.teget.com/meydanladiyalog/>. 23 Şubat 2019
- URL-58, <http://arkeofili.com/gobeklitepe-en-sonunda-ziyarete-acildi/>. 20 Şubat 2019
- URL-59, <http://www.arkiv.com.tr/proje/serefiye-sarnici-giris-yapisi/9351?lang=en>.
23 Şubat 2019

7. EKLER

Ek Tablo 1. Örnekleme grubu kimlik tanıtım kartı

Yapı görseli	Adı:	Yapı No:
	Mimar:	
	İşlev:	
	Yeri:	Yılı:
	Yapı açıklama metni	
Yapı görseli	Adı:	Yapı No:
	Mimar:	
	İşlev:	
	Yeri:	Yılı:
	Yapı açıklama metni	
Yapı görseli	Adı:	Yapı No:
	Mimar:	
	İşlev:	
	Yeri:	Yılı:
	Yapı açıklama metni	

ÖZGEÇMİŞ

1994 yılında Trabzon'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini tamamladıktan sonra 2012 yılında Trabzon Lisesi (Anadolu)'nden mezun oldu.

2012 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde başladığı üniversite öğrenimini, 2016 yılında fakülte ve bölüm birincisi olarak tamamladı. Mimarlar Odası Trabzon Şubesi'nin Erdem Aksoy Ödülü'nü kazandı. Aynı yıl Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimine başladı.

2016-2018 yılları arasında mimarlık ofisinde çalıştı. 2019 yılında Artvin Çoruh Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü Bina Bilgisi Anabilim Dalı'na Araştırma Görevlisi olarak atandı ve halen akademik çalışmalarını sürdürmektedir. Orta derecede İngilizce bilmektedir.